

Holy Bible

Aionian **Edition®**

Meenka Joon
Jumjum Bible

Holy Bible Aionian Edition ®

Meenka Joon

Jumjum Bible

Creative Commons Attribution ShareAlike 4.0 International, 2018-2025

Source text: eBible.org

Source version: 5/5/2025

Source copyright: Creative Commons Attribution ShareAlike 4.0

Pioneer Bible Translators, 2023

Formatted by Speedata Publisher 5.1.7 (Pro) on 6/1/2025

100% Free to Copy and Print

TOR Anonymously

<https://AionianBible.org>

Published by Nainoia Inc, <https://Nainoia-Inc.signedon.net>

All profits are given to <https://CoolCup.org>

We pray for a modern Creative Commons translation in every language

Translator resources at <https://AionianBible.org/Third-Party-Publisher-Resources>

Report content and format concerns to Nainoia Inc

Volunteer help is welcome and appreciated!

Celebrate Jesus Christ's victory of grace!

Preface

Jumjum at AionianBible.org/Preface

The *Holy Bible Aionian Edition* ® is the world's first Bible *un-translation*! What is an *un-translation*? Bibles are translated into each of our languages from the original Hebrew, Aramaic, and Koine Greek. Occasionally, the best word translation cannot be found and these words are transliterated letter by letter. Four well known transliterations are *Christ*, *baptism*, *angel*, and *apostle*. The meaning is then preserved more accurately through context and a dictionary. The Aionian Bible un-translates and instead transliterates eleven additional Aionian Glossary words to help us better understand God's love for individuals and all mankind, and the nature of afterlife destinies.

The first three words are *aiōn*, *aiōnios*, and *aiōdios*, typically translated as *eternal* and also *world* or *eon*. The Aionian Bible is named after an alternative spelling of *aiōnios*. Consider that researchers question if *aiōn* and *aiōnios* actually mean *eternal*. Translating *aiōn* as *eternal* in Matthew 28:20 makes no sense, as all agree. The Greek word for *eternal* is *aiōdios*, used in Romans 1:20 about God and in Jude 6 about demon imprisonment. Yet what about *aiōnios* in John 3:16? Certainly we do not question whether salvation is eternal! However, *aiōnios* means something much more wonderful than infinite time! Ancient Greeks used *aiōn* to mean *eon* or *age*. They also used the adjective *aiōnios* to mean *entirety*, such as *complete* or even *consummate*, but never infinite time. Read Dr. Heleen Keizer and Ramelli and Konstan for proofs. So *aiōnios* is the perfect description of God's Word which has *everything* we need for life and godliness! And the *aiōnios* life promised in John 3:16 is not simply a ticket to eternal life in the future, but the invitation through faith to the *consummate* life beginning now!

The next seven words are *Sheol*, *Hadēs*, *Geenna*, *Tartaroō*, *Abyssos*, and *Limnē Pyr*. These words are often translated as *Hell*, the place of eternal punishment. However, *Hell* is ill-defined when compared with the Hebrew and Greek. For example, *Sheol* is the abode of deceased believers and unbelievers and should never be translated as *Hell*. *Hadēs* is a temporary place of punishment, Revelation 20:13-14. *Geenna* is the Valley of Hinnom, Jerusalem's refuse dump, a temporal judgment for sin. *Tartaroō* is a prison for demons, mentioned once in 2 Peter 2:4. *Abyssos* is a temporary prison for the Beast and Satan. Translators are also inconsistent because *Hell* is used by the King James Version 54 times, the New International Version 14 times, and the World English Bible zero times. Finally, *Limnē Pyr* is the Lake of Fire, yet Matthew 25:41 explains that these fires are prepared for the Devil and his angels. So there is reason to review our conclusions about the destinies of redeemed mankind and fallen angels.

The eleventh word, *eleēsē*, reveals the grand conclusion of grace in Romans 11:32. Please understand these eleven words. The original translation is unaltered and a highlighted note is added to 64 Old Testament and 200 New Testament verses. To help parallel study and Strong's Concordance use, apocryphal text is removed and most variant verse numbering is mapped to the English standard. We thank our sources at eBible.org, Crosswire.org, unbound.Biola.edu, Bible4u.net, and NHEB.net. The Aionian Bible is copyrighted with creativecommons.org/licenses/by/4.0, allowing 100% freedom to copy and print, if respecting source copyrights. Check the Reader's Guide and read at AionianBible.org, with Android, and with TOR network. Why purple? King Jesus' Word is royal and purple is the color of royalty! All profits are given to CoolCup.org.

History

Jumjum at AionianBible.org/History

06/21/75 - Two boys, P. and J., wonder if Jesus saves all and pray.
04/15/85 - Aionian Bible conceived as B. and J. pray.
12/18/13 - Aionian Bible announced as J. and J. pray.
06/21/15 - Aionian Bible birthed as G. and J. pray.
01/11/16 - AionianBible.org domain registered.
06/21/16 - 30 translations available in 12 languages.
12/07/16 - Nainoia Inc established as non-profit corporation.
01/01/17 - Creative Commons Attribution No Derivatives 4.0 license added.
01/16/17 - Aionian Bible Google Play Store App published.
07/01/17 - 'The Purple Bible' nickname begins.
07/30/17 - 42 translations now available in 22 languages.
02/01/18 - Holy Bible Aionian Edition® trademark registered.
03/06/18 - Aionian Bibles available in print at Amazon.com.
09/15/18 - Aionian Bible dedicated as J. and J. pray again.
10/20/18 - 70 translations now available in 33 languages.
11/17/18 - 104 translations now available in 57 languages.
03/24/19 - 135 translations now available in 67 languages.
10/28/19 - Aionian Bible nursed as another J. and J. pray.
10/31/19 - 174 translations now available in 74 languages.
02/22/20 - Aionian Bibles available in print at Lulu.com.
05/25/20 - Illustrations by Gustave Doré, La Grande Bible de Tours, Felix Just.
08/29/20 - Aionian Bibles now available in ePub format.
12/01/20 - Right to left and Hindic languages now available in PDF format.
03/31/21 - 214 translations now available in 99 languages.
11/17/21 - Aionian Bible Branded Leather Bible Covers now available.
12/20/21 - Social media presence on Facebook, Twitter, LinkedIn, YouTube, etc.
01/01/22 - 216 translations now available in 99 languages.
01/09/22 - StudyPack resources for Bible translation study.
01/23/22 - Volunteers celebrate with pie and prayer.
02/14/22 - Strong's Concordance from Open Scriptures and STEP Bible.
02/14/23 - Aionian Bible published on the TOR Network.
12/04/23 - Eleēsē added to the Aionian Glossary.
02/04/24 - 352 translations now available in 142 languages.
05/01/24 - 370 translations now available in 164 languages.
08/05/24 - 378 translations now available in 165 languages.
08/18/24 - Creative Commons Attribution 4.0 International, if source allows.
10/20/24 - Gospel Primer handout format.
11/24/24 - Progressive Web Application off-line format.
01/28/25 - All profits are given to CoolCup.org.
03/12/25 - 382 translations now available in 166 languages.
05/04/25 - 393 translations now available in 175 languages.
05/27/25 - 462 translations now available in 229 languages.

Table of Contents

OLD TESTAMENT

NEW TESTAMENT

İijjin	1	Matta	45
--------------	---	-------------	----

APPENDIX

Reader's Guide
Glossary
Maps
Destiny
Illustrations, Doré

OLD TESTAMENT

*Aḡ mǎnbaan ṇuuli woo Jooy nǎntǎ garrǎ jǐ yaana battǎ me ogo Adan ye, aḡ malanḡji teyken
yaaka battǎ me ogo korbiim ye, tuci Jooy cǎyok Adan kǎ ṇomuk, aḡ gaadal wiṇe wiirde i
lemme kǎl kǎ maaṇ tiicǐ pǎy yen jaan cǎwdǎ.*

Ṽijjin 3:24

Iijin

1 Wääna Joong iijenee kä nanjā pollonj ke nommañ ye, 2 nantā ladañ añ batta cāygene biilke, añ miillä kul piik agee kä ääton wic, añ Wääktāñ Joong ken laay piik witin. **3** Añ Joong jaajjin ogo, “Dalā bownu wääti!” Añ bownu wäättā. **4** Añ Joong bownu yoorre ñerañ, añ Joong bownu kiimme giti ke miillä. **5** Añ Joong bownu äkkene ogo, “Äñ jiñe.” Añ miillä äkkene ogo, “Wiirin jiñe.” Añ biigin ti ðakkā añ tinñāñāñä äätin añ a niinnā kä keelok. **6** Añ Joong jaajjin ogo, “Dalā kewnā wääti teejjuk piitti, añ wääti a waan piik ke piik.” **7** Añ Joong nanjā kewnā, añ piik yek mā iñinā ke piik yek mā ñaalonjju kiimme giti. Añ wäättā. **8** Añ kewnā mā ñaalonjju äkki Joong ogo pollonj. Añ biigin ti ðakkā añ tinñāñāñä äätin añ a niinnā kä yew. **9** Añ Joong jaajjin ogo, “Piik yaaka iñi pollonj ñoy ye, yoken ðulji nantā keellä, añ nantā iwon üüko woo.” Añ wäättā. **10** Añ Joong nantā iwon äkkene ogo nommañ, añ nantā a piik yoken agene kä ðulgin ye, äkkene ogo wiykä mäyken. Añ yoori Joong añañ ñerañ. **11** Añ Joong jaajjin ogo, “Dalā wakkā garkā yül nommañ wic, añ gidok ðulgen añ äcā käwkā, añ jengā gidok ðulgen añ äcā käwkā daa kä biilken.” Añ wäättā. **12** Añ nommañ wiñe yüllü kä wakkā garkā añ gidok ðulgen añ äcā käwkā, añ jengā gidok ðulgen ke käwken daa kä biilken. Añ yoori Joong añañ ñerañ. **13** Añ biigin ti ðakkā añ tinñāñāñä äätin añ a niinnā kä ðak. **14** Añ Joong jaajjin ogo, “Dalā wakkā bowku wääti ñaalok pollonj ji kipi giti äñ jiñe ke wiirin jiñe añ nüüti waadgä ke niinnā ke yuungu. **15** Añ dalā waak bowku wääti ñaalok pollonj ji añ diikidi iñi nommañ wic.” Añ wäättā. **16** Añ Joong nanjā waak yaaka yawañ diikidi iñi ye, kä yewwe. Bownu yaana tālañ ye, ken tiici äñ jiñe, añ bownu yaana deedañ ye, ken tiici wiirin jiñe. Añ cāanna Joong kirkā nanjē. **17** Añ iken ðooci Joong ñaalok pollonj ji diikidi iñi nommañ wic, **18** añ tiici äñ jiñe ke wiirin jiñe, añ kipi giti bownu ke miillä. Añ yoori Joong añañ ñerañ. **19** Añ biigin ti ðakkā añ tinñāñāñä äätin añ a niinnā kä ñan. **20** Añ Joong jaajjin ogo, “Dalā piik kumok kä waak'a a üdin ye, añ dalā ðiirgā päyok nommañ wic ke ñaalok pollonj ji.” **21** Añ Joong nanjā wakkā piik gitken mäyken yaaka ðongan ye, añ waak'a a üdin layok ye, yaaka küumgenee piik gitken ye, añ cāanna ðiirgā yaaka päydidi pollonj ji ye.

Añ yoori Joong añañ ñerañ. **22** Añ nüülki Joong añ kiinne ogo, “Giide añ ðiire añ piik yaaka wiykä mäyken giti ye küümge. Añ dalā ðiirgā ðirā nommañ wic.” **23** Añ biigin ti ðakkā añ tinñāñāñä äätin añ a niinnā kä duuc. **24** Añ Joong jaajjin ogo, “Nommañ äcā woo waak'a a üdin ye, kä biilken, ðigärgä ke waak'a muulu iñi ye ke wakkā luum jiñe kä biilken.” Añ wäättā. **25** Añ Joong nanjā wakkā luum jiñe daa kä biilken, añ ðigärgä daa kä biilken, ke waak'a muulu iñi ye, muure kä biilken. Añ yoori Joong añañ ñerañ. **26** Añ Joong jaajjin ogo, “Mänbaan nanjāñ kä biilko añ äälinkä, añ dale yak wiykä mäyken gitken, ke ðiirgā pollonj jiñe, ke ðigärgä, ke waak luum jiñe, ke waak'a muulu iñi nommañ wic ye, müktü mänbaan muure.” **27** Añ Joong mänbaan nanjē kä biilke. Kä biilkä yeeke ike Joong mänbaan nanjē. Nanjē oon ke iij. **28** Añ nüülki Joong añ kiinne ogo, “Giide añ ðiire añ nommañ wiñe küümge añ tiije. Añ yak wiykä mäyken, ke ðiirgā pollonj, ke waak'a muulu iñi nommañ wic ye, muureen müge.” **29** Añ Joong jaajjin ogo, “Ikee iñne wakkā garkā yaaka gidok ðulgen añ ääcidi woo käwkā nommañ wic ye, añ jengā yaaka gidok ðulgen añ ääcidi woo käwkā ye, muure a wakkā äämkä yeeke. **30** Añ wakkā luum jiñe yaaka nommañ wic ye, muureen ke ðiirgā pollonj jiñe ke waak'a layok nommañ wic cāygene wääktāñ ye, iññā wakkā garkā muureen a waak äämkä.” Añ wäättā. **31** Añ Joong wakkā yaaka nanjē ye, yoorre muureen ñerañ kuckon. Añ biigin ti ðakkā añ tinñāñāñä äätin añ a niinnā kä ðüügük.

2 Nanjā pollonj ke nommañ ke waak'a bilteen ye ðanjä. **2** Añ Joong ðanjä kä nanjā wakkā yeeke niinnā yaana kä ñaṭikel ye ti, añ yore yikkene niinnā yaana kä ñaṭikel ye ti kä nääñkä yaaka nanjē ye muure. **3** Añ Joong niinnā ñaṭikel nüülkene añ nanjē ladañ, kä yaana yore yikkeneeda kä ñuugula yen wakkā muure yaaka nanjē ye. **4** Yaanni a gin'a nanjā ðoje wääna Piṭo Joong nanjēe kä pollonj ke nommañ ye. **5** Añ jengā muure mor baati nommañ wic, añ wakkā garkā batta mor yülü woo, nääñkä Piṭo Joong batta mor tuucee iñi ñaal nommañ wic ye, kä mänbaan bäwe yaana piiti nommañ wic ye. **6** Añ ñomuk ku on piik kääjidi woo nommañ ji mäati nommañ wiñe muure. **7** Añ Piṭo Joong kuñnu ñomgu nommañ wic, añ nanjē a oon, añ kütkene umdin wääktāñ üññü. Añ oon

ünñü. **8** An Piṭo Jooṇ püüttä jengä garkä nänṭä battä me ogo Adan ñomuk anñi, an oon yaana nanñe ye ḍoocce wīca. **9** An Piṭo Jooṇ jengä yaaka ṇeraṇ me wanḡen ti an ṇeraṇ ammä ti ye, muure yūülene ñaalok ḡommañ wic, an jaan yaana me iñde ünñü ye, cäyṭ teejjük nänṭä garrä, an jaan ṇäjjin ṇerrä ke yiñ cäänna bilti teejjük. **10** An ku on wii kääjidi woo nänṭä battä me ogo Adan määtü nänṭä garrä, an kiiptidi ḡiti wīca an wäätcidi äänken kä ṇan. **11** Yanḡalaṇ battä me ogo Pecüün, an ike ken kaajit baan mä Hawela ji muure nänṭ'a cääyge tiilgä ye. **12** An tiilgä yek baan yaanja ṇeraṇ. An jengä pilkä yaaka ääcete me woo pañeyni ye, bilti an cäänna pämkä yaaka gäldidi ṇeraṇ ye bilti wīca. **13** An yäntäṇ wii yanḡalaṇ ogo Jeyüün, an a ike ken kaajit baan mä Küüc ji muure. **14** An yäntäṇ wii yaana agene ḡäk ye, battä me ogo Adagiil, an ike ken kaajit Acüür ti kä ñomuk. An wii yaana wäätcete kä ṇan ye, battä me ogo Puraat. **15** An Piṭo Jooṇ oon koowne an ḍoocce Adan nänṭä garrä ogo ñuugelee an tiijje. **16** An Piṭo Jooṇ oon iingene an kiinni ogo, “Jengä yaaka nänṭä garrä ji ye, amä muure, **17** an jaan yen ṇäjjin ṇerrä ke yiñ ṇana iḡi ämjädä, naana iḡi bi ämjä ye, iḡi bi tüwü a ḡitken.” **18** An Piṭo Jooṇ jaajjin ogo, “Batta ṇeraṇ oon cäwde pare anjan, nänḡä m'ana ike yūükkütü ti cäwdä ye.” **19** An Piṭo Jooṇ kuññu ḡommañ an nänḡä wakkä luum jiñe muure ke ḡiirgä pollon jiñe. An äckene oon ookcedeeda bi äkke ogo, an wakkä yaaka a üidin ye muure yaana bärkänä oon ye, i daa wäätü a yäñtonḡe. **20** An ḡiḡärgä muure bääri oon kä yäñtänḡenen, ke ḡiirgä pollon jiñe ke wakkä luum jiñe muure. An ike kä ḡone batta käñon yaana äälene kä ike yūükkütü ti kä cäwdä ye. **21** An Piṭo Jooṇ oon iññe wanḡin niñkä kä pek, an wäana oodene daa ye, ääcin woo ḡiirande yanḡalaṇ kä keelok an nänṭä yeene paatte waṇ. **22** An Piṭo Jooṇ nänḡä iij kä ḡiiran yaana äbe woo oon gunne ti ye, an äckene oon. **23** An oon jaajjin ogo, “Yaanni tiññan a äwnä yen äwgi an a yänḡä yen yänḡi. An ike bi battä me ogo, ‘iij’ näänka äbene daa me woo ‘oon’ ti ye.” **24** An ina ken oon wäyen ke meen daleeda buwin an yore cooṭeeda ti iije ti an wäätene agene gaan keellä yaanna. **25** An ñomuk ku on oon ke iije muuṭuk yoken ladaṇ, an yoken batta a lodgu.

3 An ñomuk ku on wakkä luum jiñe muure yaaka nanñi Piṭo Jooṇ ye ti, a kaan ken wiñe bitäraṇ meken ḡiti. An iij taaññe ogo, “A jiñe Jooṇ ikee kiinne ogo ṇana ikee ämje jengä ṭulgen yek nänṭä garrä ji muure?” **2** An iij kaan kiinne ogo, “Jengä ṭulgen yaaka nänṭä garrä ji ye, ikoon ämon, **3** an Jooṇ ikoon kiinnon ogo jaan yaana teejjük yaanja ṭulge ṇana amjon an ṇana tabdoon yok ikoon bi tüwjon.” **4** An iij kiini kaan ogo, “Ikee batta bi tüwe! **5** ṇäjjänä Jooṇ äänḡalaṇ naana ikee bi ämje ye, wanḡic bi päti woo an ike bi wääte bata Jooṇ anjan, ikee ṇäjje ṇerrä ke yiñ.” **6** An yoori iij jaan ṭulge ṇeraṇ ammä ti, an ṇeraṇ me wanḡen ti, an me iñde witin waṇ. An uṭṭu ṭuule an amme, an cäänna oore äckene an ämjın. **7** An wanḡen pättä woo an ḡuuggen ṇiiji yoken ladaṇ. An jittä jaan beel bata ḡoommu ḡitke, an ṭuuri an kümjı teygen ti. **8** An Piṭo Jooṇ tiijji kä yäawe äätä nänṭä garrä ji biigin ti anñi, an oon ke iije Piṭo Jooṇ ṭarki jengä ḡiti nänṭä garrä ji. **9** An Piṭo Jooṇ oon bärkene an taacce ogo, “iḡi wali?” **10** An luukke ogo, “iḡi tiinjeneni äätä nänṭä garrä ji, an ika booññu, yori ladaṇ an ika ṭarra.” **11** An Piṭo Jooṇ jaajjin ogo, “A ṇaani ken iḡi kiinne yorü ladolat? iḡi ämjini jaan yaana kollenii kä ogo ṇana iḡi ämje in a?” **12** An oon jaajjin ogo, “iij yaana äckanaa kä ina ken ika iñña jaan ṭuule an ika ämjänä.” **13** An Piṭo Jooṇ iij taaññe ogo, “A ṇaaka ina nanñi yaanna?” An iij jaajjin ogo, “Kaan ika amma ḡiñḡin an ika ämjänä.” **14** An Piṭo Jooṇ kaan kiinne ogo, “Kä näänḡä yaaka nanñi ye, iḡi agä tuumgon, wakkä luum jiñe waadgen ti, ke ḡiḡärgä ti muure. An iḡi bi muulu iññi kä jiññü an ḡomgu ken bi amä yuungu yūükü ti muure. **15** An ika bi ḡuccu yiñ waadḡic ti ikee ke iij, ke kaaynic ti. Ike iḡi bi jiibey wiñü ti, an ike bi kääjā ḡubdonḡe ti.” **16** An iij kiinne ogo, “An bääḡ pillä yüünü bi ḡucku ti naana iḡi laacci ye, an kä pillä iḡi bi ḡiidä merkä. An iḡi ṭākä yoku ogo oorü ääto ko jiik yūükü, an ike ken bi a müḡdo yüünü.” **17** An Aadam kiinne ogo, “Kä yaana tiijḡii kä jiik iñḡü an ämjini kä jaan yaana kollenii kä ogo ṇana amje ye, ḡommañ wiñe a tuumgon kä näänḡä yūükü. An iḡi bi ämä kä pillä ñuugulani yūükü ti yuungu muure. **18** An paañ ke küügü bi yülü woo baannü, an iḡi bi ämä wakkä garkä yiil ji. **19** An kä cannä iḡi bi ämä wakkä äamkä yūükü, ke ḡucki iññi ḡommañ yaana nanñenii kä ye ti. iḡi agä ḡomgu, an iḡi bi ḡucku ḡommañ ji.” **20** An Aadam iije äckene

ogo Awwa, nääŋka bi wäätee kä a miy yen me muure ye. 21 An Aadam ke iije nanŋi Piŋto Joon burungu yek gaan an iŋkeneeda. 22 An Piŋto Joon jaajjin ogo, “Mänbaan tiññan inni wäättä bata iikiin nääŋa ɲerrä ke yiñ yaanni. An tiññan ɲuca nuŋkodo inte lajjede an uŋit jaan cäwdä ɬulge an üdit ke cüle.” 23 An ŋuuli woo Piŋto Joon nääŋa garrä jī nääŋ'a battä me ogo Adan ye, ogo ato ɲommañ yaana nanŋiidoako me ye ŋuugele. 24 An mänbaan ŋuuli woo Joon nääŋa garrä jī yaana battä me ogo Adan ye, an malaŋŋi teyken yaaka battä me ogo korbūm ye, tuci Joon cäyok Adan kä ñomuk, an gaadal wiñe wūrde i lemme käl kä maañ tiñci päy yen jaan cäwdä.

4 An wääna Aadam nūnnene ke iije Awwa ye, iije laaccä, an giññä kaygon yeenen battä me ogo Kaayiin. An Awwa wääna giññee kä ye jaajjin ogo, “Kä yūükkīn ti yen Piŋto ika giññä oon.” 2 An ɲuccin giññä mäaden an äkki ogo Abiil. An wääna ɬongene ye, Abiil ken wäättä anŋa kaaydo ɬiik, an Kaayiin ken anŋa piito. 3 An niñkä yakkalaŋ ti Kaayiin Piŋto äckene waak'a piññe ye ti. 4 An daa Abiil äccin ɬiik yeeke ti yaana a kaygon an a caagon ye. An Abiil ke gin'a äcce ye, giñgī Piŋto kä jon ñamme. 5 An ike Kaayiin ke gin'a äcce ye, batta agee kä giñgīnī. An Kaayiin pennä an ñome ñerre yok kä yaac. 6 An Kaayiin taaji Piŋto ogo, “İki agä penon ina? An ñomü ñerdä ina? 7 An naana iki nanŋi nääŋk'a ɲeraŋ ye iki bi giñgeni. An iki naana batta nääŋa nääŋk'a ɲeraŋ ye, nääŋk'a yaackä iki bi keeygi äntūke ti, an bi wäätti ɬonŋu ti, an tiñjā bonu yokīn ɲana bääggädä.” 8 An Kaayiin mäaden Abiil kiinne ogo, “Juwu atī woo yiil jī.” An wääna ɬakkene ti yiil jī ye, i Kaayiin yore yelle an mäaden nanŋe ɬok. 9 An Piŋto Kaayiin taaññe ogo, “Määdic Abiil wali?” An luugi Kaayiin ogo, “Kuju. A ika ken tiñci määdo?” 10 An taaji Piŋto ogo, “A ɲaaka ina nanŋi yaanna? Yimŋä määdic yääwidi iññi ɲommañ wic ika ti. 11 An tiññan iki agä tuumgon an iki agä ñooŋon woo ɲommañ yaana poñe kupkene an giñmin kä yimŋä määdic iñtū ti ye. 12 İki batta bi iñgi ɲommañ käwkä ɲerkä naana puuyu ye, an iki bi laayä kamat nääŋa yūünü bi baati ɲommañ wic.” 13 An Kaayiin Piŋto kiinne ogo, “Jooññu yeeni tālaŋ batta liildä kä waaññä. 14 Tiññan ika ñooŋtaa woo ɲommañ wic an ñomü ɬukki woo ika ti, an wäättana ika laayä i nääŋa yeeni baati ɲommañ wic, an m'ana

ika bi kaña ye, ika bi näga ɬok!” 15 An kiini Piŋto ogo, “Ba'ay batta anan! Naana m'ana iki nägey ɬok ye, bi wanä äñŋke kä ɲaŋŋkel bata yaana nanŋee kä ɬok ye.” An Piŋto Kaayiin nanŋene gin'a ɲicte daa kä me ye, nuŋko ɲana näkte daa ɬok m'ana ike kañgä ye. 16 An Kaayiin anŋin yore Piŋto ñome ti, an attä cääjjin ɲommañ mä Nuut ti, Adan ti kä ñomuk. 17 An Kaayiin nūngin ke iije an laaccä an gittä minneni oone battä me ogo Anook. An battä baan an äkkene ogo Anook kä yäñtäŋ minneni yeene. 18 An Anook gittä Iraat, an Iraat gittä Maaweel, an Maaweel gittä Matüceel, an Matüceel gittä Lamak. 19 An Lamak ɬiññä määngä kä yewwe, yaŋkalaŋ battä me ogo Aada an yaŋkalaŋ ogo Cilla. 20 An Aada gittä Yabal, an ike ken a wäy yen m'aka cäyok kä keeññi an kääŋi ɬiik ye. 21 An mäaden battä me ogo Yübal, a m'ana iñjīn ti keemmä gerger ke küññü killiŋ ye. 22 An Cilla gittä minneni oone battä me ogo Tubalkaayiin, an a ike ken yaacänä yok kä goññu kayak yek bilkä muure. Tubalkaayiin käwen battä me ogo Naama. 23 An Lamak määngä yeeke kiinne ogo, “Aada ke Cilla tiñje, ikee määngä Lamak jiiŋ yeeke tiñje. M'ana ika iñña yok kuuy ye nanŋä ɬok, a durñu yaana ika ickana ye. 24 An naana m'ana näkkä Kaayiin ye wangä me äñŋke kä ɲaŋŋkel, an m'ana bi näki Lamak ye, bi wangä me äñŋke caykä kä ɲaŋŋkel witken kä ɲaŋŋkel.” 25 An Aadam ɲuca nūngin ke iije, an gittä minneni oone. An äkki meen ogo Ceet an jaajjin ogo, “Joon ika iñña minneni rätkana kä nääŋa Abiil yaana nägi ɬuuggin Kaayiin ye.” 26 An wääna Ceet tālee kä ye gittä minneni an äkkene ogo İnooc. An yuungu yaakca ti mäbaan wäättana jujjin kä maanŋä yäñtäŋ Piŋto.

5 A perrä yen kaaynä Aadam ikki. Wääna Joon nanŋee kä mänbaan ye, nanŋe kä biilkä yeeke ike. 2 Nanŋe oon ke iij an ɲüülkene, an wääna nanŋeeda kä ye, äkkene ogo mänbaan. 3 An wääna Aadam cääynee yuungu kä 130 ye, gittä minneni äälene kä beel bata ike, an äkkene ogo Ceet. 4 An wääna Ceet giidene daa me ye, Aadam cääynä yuungu 800, an gittä merkä oogen ke tiirīn yakkalaŋ. 5 An Aadam yuunge muure yaaka cääynee kä ɲommañ wic ye, a 930 an tüwnü. 6 An wääna Ceet cääynee yuungu kä 105 ye, gittä İnooc. 7 An wääna İnooc giidene daa me ye, Ceet cääynä yuungu 807, an gittä merkä oogen ke tiirīn yakkalaŋ. 8 An Ceet

yuunge muure yaaka cääynee kä ñommañ wic ye, a 912 aŋ tüwnü. 9 Aŋ wääna İnooc cääynee yuungu kä 90 ye, gittä Kinaan. 10 Aŋ wääna Kinaan giidene daa me ye, İnooc cääynä yuungu 815, aŋ gittä merkä oogen ke tüürin yakkalaŋ. 11 Aŋ İnooc yuunge muure yaaka cääynee kä ñommañ wic ye, a 905 aŋ tüwnü. 12 Aŋ wääna Kinaan cääynee yuungu 70 ye, gittä Maalla. 13 Aŋ wääna Maalla giidene daa me ye, Kinaan cääynä yuungu 840, aŋ gittä merkä oogen ke tüürin yakkalaŋ. 14 Aŋ Kinaan yuunge muure yaaka cääynee kä ñommañ wic ye, a 910 aŋ tüwnü. 15 Aŋ wääna Maalla cääynee yuungu 65 ye, gittä Yaarit. 16 Aŋ wääna Yaarit giidene daa me ye, Maalla cääynä yuungu 830, aŋ gittä merkä oogen ke tüürin yakkalaŋ. 17 Aŋ Maalla yuunge muure yaaka cääynee kä ñommañ wic ye, a 895 aŋ tüwnü. 18 Aŋ wääna Yaarit cääynee yuungu 162 ye, gittä İdrüic. 19 Aŋ wääna İdrüic giidene daa me ye, Yaarit cääynä yuungu 800, aŋ gittä merkä oogen ke tüürin yakkalaŋ. 20 Aŋ Yaarit yuunge muure yaaka cääynee kä ñommañ wic ye, a 962 aŋ tüwnü. 21 Aŋ wääna İdrüic cääynee yuungu 65 ye, gittä minneni oone battä me ogo Matüceela. 22 Aŋ wääna Matüceela giidene daa me ye, İdrüic baaddin päy Jooŋ yuungu 300, aŋ gittä merkä oogen ke tüürin yakkalaŋ. 23 Aŋ İdrüic yuunge muure yaaka cääynee kä ñommañ wic ye, a 365. 24 Aŋ İdrüic baaddin päy Jooŋ, aŋ wiıccä iñi kä yaana koowene daa Jooŋ ye. 25 Aŋ wääna Matüceela cääynee yuungu 187 ye, gittä Lamak. 26 Aŋ wääna Lamak giidene daa me ye, Matüceela cääynä yuungu 782, aŋ gittä merkä oogen ke tüürin yakkalaŋ. 27 Aŋ Matüceela yuunge muure yaaka cääynee kä ñommañ wic ye, a 969 aŋ tüwnü. 28 Aŋ wääna Lamak cääynee yuungu 182 ye, gittä minneni oone. 29 Aŋ äkkene ogo Noo. Aŋ ike jaajjin ogo, “Yaanni iikiñ bi iñin yiiktäŋ kä bääŋ yen ñuugulani yek iñko, ñommañ yaana tuumi Piŋo yaanni ye ti.” 30 Aŋ Lamak wääna Noo giidene daa me ye, Lamak cääynä yuungu 595, aŋ gittä merkä oogen ke tüürin yakkalaŋ. 31 Aŋ Lamak yuunge muure yaaka cääynee kä ñommañ wic ye, a 777 aŋ tüwnü. 32 Aŋ wääna Noo yuunge aŋŋene 500 ye, gittä Caam ke Haam ke Yaapic.

6 Aŋ wääna me jujjene kä ñiirin ñommañ wic, aŋ gittene kä ŋulgu ye, 2 malaŋŋi Jooŋ ŋulgu mäbaan yoori ɲeraŋ, aŋ iken wäkkä yaaka

daa reeni ye aŋ ðeyi. 3 Aŋ Piŋo jaajjin ogo, “Wääktäŋ yeeni batta bi cääy mänbaan ti ke on bata yuungu yaakca ti, ike a mänbaan yaana tüwiŋ ye, aŋ yuungu yeeke batta bi käälcı woo 120.” 4 Nüinkä yaakca ti ñommañ wic ook yakkalaŋ ðoŋgaŋ aŋ teyaŋ, nääŋka malaŋŋi Jooŋ ñiñiñene ŋulgu mäbaan aŋ gittene merkä ye. Aŋ a iken ken a mä teykä ñomuk ku on yaaka yäntäŋenen pakä me ye. 5 Aŋ Piŋo yiñ mänbaan yoorre ñiirin ñommañ wic, aŋ yoorre jiik'a naŋtä juuggen ti ye, a yaacken muure kamat. 6 Aŋ Piŋo jone lüüjjiñ kä yaana nāŋŋee kä mänbaan ñommañ wic ye, aŋ ike nüüjjiñ jone ti. 7 Aŋ Piŋo jaajjin ogo, “Mänbaan yaana naŋŋä ñommañ wic ye, üülü wic, mänbaan ke ñigärgä ke waak'a layok ye, ke ñiirgä polloŋ jiñe, ika joni nüüjjiñ kä yaana naŋŋä daa kä ye.” 8 Aŋ a Noo ken kääññä ɲerrä Piŋo ti. 9 Wakkä yaaka nāŋŋä ñuuggen yuungu Noo ti ke mä yeeke ye. Ñomuk ku on kilkä Noonu ti, a Noo ken a men wotconðe aŋ ken ðoŋe laðaŋ me giŋi. Aŋ Noo ken baadiŋ päy Jooŋ. 10 Aŋ Noo gittä merkä kä ñäk. Yäntäŋenen ogo Caam, aŋ Haam, aŋ Yaapic. 11 Aŋ ñommañ yaaññä Jooŋ ñome ti, aŋ ñommañ küümmü kä nääŋkä yaackä. 12 Aŋ ñommañ wiñe yoori Jooŋ yaaññä, nääŋka mäbaan muure nääŋken yejgene ye. 13 Aŋ Noo kiini Jooŋ ogo, “Nüinkä mäbaan tiññäŋ düüññiñ ñomi ti, nääŋka ñommañ wiñe küümgene daa kä nääŋken yaacken ye. Aŋ ika ŋäkä iken cüccüdü woo ke ñommañ. 14 Aŋ naŋä kuun yen jaan yaana battä me ogo japaŋ ye. Aŋ kuun nāŋgä ji äärgä, aŋ paadä jok kä ñuŋŋu tooli külok ke ɲäñe ti nuŋko piik ɲana kaaccete ti kuun ji. 15 Aŋ naŋä aŋŋi bāyŋe pāyāy kä men buŋe 130, aŋ gāpte men buŋe 25, aŋ külte 15. 16 Aŋ kuun nāŋgä wiñe aŋ kääł ŋuule wääktäŋ ñoocci waan wiñe ke teye a men buŋe ŋonŋolle. Aŋ kuun tüke naŋä kä gunne ti, aŋ kuun jiñe kiibä giŋi, iñi ke ŋeejiik ke ñaalok. 17 “Aŋ ika ina tuucudu tääl piik ñommañ wic, ika cüccüdü woo wakkä yaaka cääygene kä wääktäŋ yoken ti ye, polloŋ ɲoy. Waak'a ñommañ wic ye, muure tüw. 18 Aŋ ika bi ñuccu jiik ñoocin ke iki. Aŋ iki kaacci kuun ji ikee ke merkä yüüki ke iñŋü aŋ määŋgä merkä yüüki. 19 Aŋ wakkä yaaka a üñin ye ti muure, iki äccä kuun ji kä yew yewni oon ke iñŋ dalä üt ke iki. 20 ñiirgä ti daa kä biilken, aŋ ñigärgä ti daa kä biilken, aŋ wakkä yaaka layok ñommañ wic muure ye, daa kä biilken iken bi ätä iki ti kä yew yewni kaaci kuun ji üde

kä. 21 An kuju wakkä äämkä ti, an ðülü yokin iki ti, wääti a wakkä äämkä yüükü ke iken.” 22 An Noo nääŋkä yaaka iingene daa Joony ye, nanŋe muure a gitten.

7 An Piŋto Noo kiinne ogo, “Kaace ke mä an yüükü kuun ji. Yoorru a iki parü ken woduwot merkä kil yaakki ti. 2 An kuju ðigärgä ti oogen kä ŋaŋükel, an määngen ti kä ŋaŋükel yaaka ladan ye ti, an ðigärgä yaaka batta ladan ye ti, kuju kä yew yewni oon ke iin. 3 An ke ðiirgä ti kuju oogen kä ŋaŋükel an määngen kä ŋaŋükel, nuŋko kaaynen cääyene kä ŋommañ wic muure. 4 An niinkä kä ŋaŋükel ika bi tuucu ñaal ŋommañ wic an nääkä niinkä caykä kä ŋan wĩrdinnĩ gitten ke aŋkä gitten. An waak'a ääynä ŋommañ wic ye, bi cücü woo muure.” 5 An Noo nääŋkä yaaka iingene daa kä Piŋto ye, nanŋe muure. 6 An wääna piik yiinene kä tääl ŋommañ wic ye, Noo yuunge kä 600. 7 An Noo kaaccä kuun ji ke iinje ke merkä yeeke ke määngä merkä yeeke, üdene kä piik tääl. 8 An ðigärgä yaaka ladan ye, ke yaaka batta ladan ye, ke ðiirgä ke wakkä yaaka layok ŋommañ wic ye muure, 9 waak'a kaaccä kuun ji ke Noo ye, kä yew yewni, oon ke iin, bata yaana Noo kiinene daa kä Joony ye. 10 An wääna niinkä kä ŋaŋükel ðakkene ye, piik tääl üükün woo ŋommañ wic. 11 An wääna Noo yuunge wäättene kä 600 ye, paan yew ti, niinkä caay witken kä ŋaŋükel ti, piik wanŋen püürin woo iini ŋommañ ji, an cääna ñaal puukin iini ñaalok polloŋ ji. 12 An ñaal puukin iini ŋommañ wic niinkä caykä kä ŋan wĩrdinnĩ gitten ke aŋkä gitten. 13 An niinnä yaanja ti ken kaaccene Noo kuun ji, ike ke iinje ke merkä yeeke Caam ke Haam ke Yaapic ke määngä yeeken. 14 Iken ke waak luum jiñe daa kä biilken ke ðigärgä muure ke waak'a muulu iini ŋommañ wic ye, ke ðiirgä yaaka päyðidi ye muure daa kä biilken. 15 An wakkä yaaka cääyene kä yoken an wääki a üdin ye, muure äätin kaaccä kuun ji kä yew yewni ke Noo. 16 An bata yaana Joony Noo iingene daa kä ye, waak äcce kuun ji oogen ke määngen. An Noo üülji tüggin Piŋto kuun ji. 17 An tääl yiinjen niinkä caykä kä ŋan ŋommañ wic, an piik üüttin kä ðiirin. An kuun ääri ñaalok piik ŋommañ wic. 18 An piik üüttin kä ðiirin ŋommañ wic, an kuun wäättan taamit ñaalok piik witin. 19 An piik ðiirin kä yaac ŋommañ wic, an pämkä mäyken muure yaaka polloŋ ŋoy ye, äätte witin. 20 An

piik yoken küüli ñaalok, an pämkä äädi witin iini men buje kä ŋaŋükel. 21 An waak'a layok ŋommañ wic a üdin ye tüwgin muure, ðiirgä ke ðigärgä ke wakkä luum jiñe ke waak'a muulu iini ye, ke mäbaan muure. 22 Wakkä yaaka cäyok ŋommañ iwon wic wääki a üdin ye, tüwgin muure. 23 An wakkä yaaka cäyok ŋommañ wic a üdin ye, mäbaan ke ðigärgä ke waak luum jiñe ke ðiirgä polloŋ jiñe cücce woo Piŋto muure. An buccin a Noonu ke waak'a kaaccene kuun ji ye päaken. 24 An piik ŋommañ müŋŋe wic niinkä kä 150.

8 An Joony Noo batta agee kä wiirgon ke wakkä luum jiñe, ke ðigärgä muure yaaka ke ike kuun ji ye, an tuccin jommu ŋommañ wic an piik wüükün iini. 2 An piik wanŋen yaaka yiinje ye, yoken üülji ke kälkä polloŋ jiñe cääna, an ñaal yore yuutkene kä mäññä polloŋ ji. 3 An piik ðuukin iini kä ðeewan kä ðeewan ŋommañ wic niinkä 150 ti. 4 An paan ŋaŋükel ti, niinnä caay witken kä ŋaŋükel ti, kuun cääjin waadgä pämkä yaaka battä me ogo Araraat ye witin. 5 An piik iinjiði kä wüükün iini anŋa paan caay ti, an niinnä iijjin ti yen paan caay pämkä witken üükün woo. 6 An wääna niinkä caykä kä ŋan ðakkene ye, Noo käl ðuule yaana nanŋe kuun gunne ti ye, kupkene. 7 An tuccin gaaggaak. An kaaccä woo an päyðin ke piik iwene ŋommañ wic. 8 An tuccin gülküte ogo ato piik ookce naana ðewcono iini ŋommañ wic ye. 9 An gülküte batta a kãnon nãnt'a koojee iini ye, an ðukcin Noo ti kuun ji, nääŋka ŋommañ wiñe muure mor agee kä küümon kä piik ye. An läjgi Noo iñte an müñŋe an ðuukke ike ti kuun ji. 10 An kiinñä ŋuca niinkä kä ŋaŋükel, an gülküte ŋocce tucce woo. 11 An gülküte ðuukin ike ti biigin ti anŋi, i ädit jaan yaana battä me ogo jeytüün ye gitke garrä tüke ti, an ŋiji Noo piik ðewcin iini ŋommañ wic. 12 An kiinñä niinkä kä ŋaŋükel yakkalaŋ ŋuca an gülküte tucce, an gülküte batta a ðüükidini ñajak ike ti. 13 An wääna Noo yuunge wäättene kä 601 ye, iijjin ti niinnä yen yun kicconde ti, piik iwnä ŋommañ wic. An Noo kuun wiñe kuppe woo an ðäämjın an ŋommañ wiñe yootte a iwon. 14 An paan yew ti, niinnä caykä kä yew witken kä ŋaŋükel ti, ŋommañ wiñe iwnä muure. 15 An Joony Noo kiinne ogo, 16 “Kääjä woo kuun ji ikee ke iinju ke merkä yüükü ke määngä yeeken. 17 Ke wakkä muure yaaka ke iki a üdin ye, ðiirgä ke ðigärgä,

ke wakkä luum jiñe äbä woo. Anj dalä gidok ñommañ wic anj pîr anj ñirä.” 18 Anj Noo kääjin woo kuun ji ke merkä yeeke ke iije ke määngä merkä yeeke. 19 Ke wakkä luum jiñe ke ñigärgä ke wakkä yaaka muulu iñi ñommañ wic ye, ke ñiirgä muure, kääjin woo kuun ji daa kä biilken. 20 Anj Piñto bätiki Noo tambal anj kuññu ñigärgä ti ke ñiirgä ti muure yaaka ladañ a waak iñlä wäämmä yok ye ti. 21 Anj Piñto ñääccä pin yaana gîmgede ye, anj jaajjin jone ti ogo, “Ñommañ wiñe batta ñuca bi tuumu kä ñääñkä mänbaan, anj ike a ñääñkä yaackä ken ñooje jone ti kä ñine tinä, anj wakkä yaaka a üdin ye, batta ñuca bi näga ñugin bata wääna ñaññä daa kä ñugin ye. 22 Anj naana mor ñommañ bilti ye, i piññä ke errä, anj lüüye ke carrä, anj yiwuk ye yiluk, anj anj jiñe ke wîrîñ jiñe, batta bi yüüti iñi.”

9 Anj Noo ñüülki Joonj ke merkä yeeke anj kiinne ogo, “Giide anj ñiire anj ñommañ wiñe küümge. 2 Anj ikee bi booce kä wakkä luum jiñe yaaka ñommañ wic ye, ke ñiirgä pollonj jiñe, ke waak'a layok ñommañ wic ye muure, ke yak wii jiñe. Yaakki muure bi daläbu cäyok iñkic ti. 3 Waak'a layok a üdin ñommañ wic muure ye, a wakkä äämkä yeekic bata wakkä garkä yek piñtîñ. Waak muure iññe kä. 4 Anj gin'a yîmge batta a piüürîñi woo ye üññü a yîmgä gîti, yaññonde ñana ame. 5 “Anj mänbaan yaana bi näki menen ye, bi jooju. Anj gin luum jiñe naana näki mänbaan ye, bi tüw cääña. Anj yaana näki men ye, daa bi tüw. 6 Anj yaana näki men ye, daa bi näkä me ñok, ñääñka Joonj mänbaan naññeeda kä biilke ye. 7 Giide, anj pîre anj ñiire, anj ñommañ wiñe küümge.” 8 Anj Noo kiini Joonj ke merkä yeeke ogo, 9 “Tiññan ika ñuccudu jiik ñoocin yeeki ke ikee anj ke kaaynä yeekic yaaka ñätkic ti ye, 10 ke waak nañgin yaaka a üdin kuun ji ke ikee ye muure, ñiirgä ke ñigärgä ke waak luum jiñe yaaka layok ñommañ wic ye muure. 11 Ika bi ñuccu jiik ñoocin yeeki ke ikee, anj baati ñuca wakkä üdin ti muure yaaka bi tüw kä piik tääl ye. Anj baati ñuca tääl mooye yaana bi cüüti gîti ñommañ wiñe ye.” 12 Anj Joonj jaajjin ogo, “Gin yaanni ika päggada ñjîngin gin'a nüütü jiik ñoocin waan yeeni ti ke ikee ye, ke waak'a a nañgin a üdin ye muure, ke merkä yeekic ti ke cüle. 13 Rüñit a gin'a ñooccu ñaalok curungu gîti ye, anj bi wääti a gin'a nüütü jiik ñoocin waan yeeni ti ke ñommañ ye. 14 Anj naana ika ääcä polku ñaalok

pollonj ji ye, i rüñit ükü woo polku gîti. 15 Anj jiik ñoocin yeeki ke ikee ke waak'a a üdin ye muure bi payä. Anj baati tääl mooye yaana bi ätä nääkä waak'a a üdin ye muure. 16 Anj naana rüñit ükü woo curungu gîti anj yooñu ye, jiik ñoocin yeeki ke waak'a a üdin ñommañ wic muure ye bi payä.” 17 Anj Noo kiini Joonj ogo, “A rüñit ken ñooccu a paydin jiik ñoocin yeeki ke waak'a a üdin ñommañ wic ye muure.” 18 Anj merkä Noo yaaka kääjennee woo kuun ji ye, a Caam ke Haam ke Yaapic. Anj Haam a Kanaan wäyen. 19 M'aka ikki ñiirin piirtin ñommañ wic yaakki, käjä woo merkä Noo yaaka kä ñäk ye ti. 20 Anj wääna tääl baakkenee kä ye, Noo jujjin kä puuynu yiil, anj piittä jaan muulu beel bata lüütikon, anj ñulge nañgä me a määk. 21 Äñkalarj Noo mättä määk yaaka ñuññe ye, anj ike nägi anj oodi keen yeene ji yore kä el. 22 Anj Haam Kanaan wäyen, wäyen yoorre niin yore kä lat, anj ñukcin üñtük mädgen yaaka kä yewwe ye nüütkenne. 23 Anj Caam ke Yaapic kuññu burñu, anj pedi gîti ke ñääge ñaalok büyken ti, anj wüttü ti wäyen ti kä ñätken, anj wäyen kümî yok. I wangen agene kä ñukin woo batta ñäki wäyen yoottu i yore elañ. 24 Anj wääna Noo määk pättée woo wiñe ti ye, ñääñk'a nañgene daa minneni yeene ñeerconde ye ñjîñne. 25 Anj jaajjin ogo, “Kanaan bi a tuumgon! Anj ike bi wääti a kiingon yen kiinkä mädgen.” 26 Anj Noo jaajjin ñuca ogo, “Ñüülkin ati Piñto Joonj yen Caam ti! Anj Kanaan wääti a kiingon yeene. 27 Dalä baan Yaapic gääpänä woo Joonj, anj cääjji keenñi yek Caam gîti, anj Kanaan wääti a kiingon yeene.” 28 Anj wääna piik tääl baawkene ye, Noo cääynä yuungu 350. 29 Anj Noo cääynä yuunge muure 950, anj wäättana tüwnü.

10 Anj a kaaynä yek merkä Noo ikki, Caam ke Haam ke Yaapic. Anj iken gittä merkä kä ñiräk wääna tääl baawkenee kä ye. 2 Anj merkä Yaapic a Jomar ke Maajüüce ke Maday ke Yawaan ke Tabil ke Maacik ke Tiraac. 3 Anj merkä Jomar a Ackanaac ke Riipeec ke Tojarma. 4 Anj merkä Yawaan a Alîca ke Tarcîic anj mä Kaat ke mä Rudaan. 5 Anj a kaaynä me yaakca ken ika piirtin gîti, anj cääjjin wiykä mayken ñugin yaakka. Anj kiptin gîti kä bänkä yeeken ke äärgä yeeken tüggen, ke ñon yeeken anj wäättana kun yañkalarj daa kä lemmä yeenen. 6 Anj merkä Haam a Küüic ke Macîr ke Piüüt ke Kanaan. 7 Anj merkä Küüic a Ceba ke Hawela ke Capta ke

Raama ke Capteka. Aŋ merkä Raama a Cība ke Diidaan. **8** Aŋ Kūic gittä Nimuraat, aŋ a m'ana iijjin kä teynä ŋommañ wic ye. **9** Aŋ ike a kiño teyconde Piŋo ñome ti, aŋ a yaana jaayge kä me ogo, “Beelje bata kiño Nimuraat kä teynä Piŋo ñome ti.” **10** Aŋ yätkitīn yeene iijjin ti kä bānkä yek mä Baabīl ke Aaraak ke Akaat ke Kolina ŋommañ mä Cīnnaar ti. **11** Aŋ ike yätkitīn yeene gāappe woo aŋ wūkcīn ŋommañ mä Acūūr ti, aŋ a nānt'a bāttee kä bānkä battä me ogo Nīnawa ke Rabuut Eer ke Kaala **12** ke Recen ye. Aŋ Recen a baan mooye yaana yāwar cāāy waan mä Nīnawa ke Kaala ye. **13** Aŋ Macīr a wāy yen mä Lüüt ke mä Anaam ke mä Leheep ke mä Naptūū **14** ke mä Patarooc ke mä Kaptoor ke mä Kacaloo, yaaka gittä mä Palactīn ye. **15** Aŋ Kanaan kaygon yeene yaana giññe ye, battä me ogo Cīdoon, aŋ ŋuca giññä mä Haat **16** ke mä Yaabūūc ke mä Amoor ke mä Jarjīic **17** ke mä Haaw ke mä Iraka ke mä Cīn **18** ke mä Arwaat ke mä Jamaar ke mä Hamaat. Aŋ wāattana äärgä tūggen yek mä Kanaan piirtin. **19** Aŋ kewnā yen mä Kanaan juwu Cīdoon aŋ ɖakcīdī ke Jaraar ke Gajja, aŋ kä baan mä Caduum ke Amuura ke Adama ke Jobiīm ke Leeca ti. **20** Aŋ a kaaynā Haam ikki ke äärgä yeeken tūggen ke lemmä yeenen ke bānkä yeeken ke ɖoŋ yeeken. **21** Aŋ Caam cāānna gittä merkä aŋ ike a Yaapic määden mooye, aŋ a wāy yen kaaynā Aabir muure. **22** Aŋ merkä Caam a Ilaam ke Acūūr ke Arpiceet ke Lüüt ke Araam. **23** Aŋ merkä Araam a Üüc ke Üül ke Jaacir ke Maacik. **24** Aŋ Arpiceet gittä Caale aŋ Caale gittä Aabir. **25** Aŋ Aabir gittä merkä kä yewwe. Aŋ yaŋkalaŋ äkki me ogo Paalic, nāāŋka ŋommañ kiibene daa kä me giti niinkä yaaka giidene daa me ye ti. Aŋ määden battä me ogo Yaktaan. **26** Aŋ Yaktaan gittä Almodaat ke Caalip ke Ajaramuut ke Yaare **27** ke Adūraam ke Ūjaal ke Dikīla **28** ke Ūbaal ke Abīmayaal ke Cība **29** ke Opeer ke Hawela ke Yūbaap. Iken yaakki muure a merkä Yaktaan. **30** Aŋ iken cāyok nānt'a battä me ogo Miica ye, atī ke Caapir pāām mä ŋomuŋgu ti. **31** Aŋ a kaaynā Caam ikki ke äärgä yeeken tūggen ke lemmä yeenen ke bānkä yeeken ke ɖoŋ yeeken. **32** Aŋ a äärgä tūggen yek Noo ikki ke merkä yeeken ke kaaynen, aŋ iken ti ɖoŋ piirtin ŋommañ wic wāāna tää baawkenee kä ye.

11 Aŋ ŋomuk kä on me muure ŋommañ wic lemmä yeenen a keelok, aŋ a jiik keelkä

ken jaaygä. **2** Aŋ wāāna baŋŋene kä ŋomuk ye, kāññä nāntä ɖāāŋgon gāapconde baan yaana battä me ogo Cīnnaar ye jī, aŋ iken cāājin iñi wīca. **3** Aŋ iken luugin pāāken ogo, “Bātin düūca aŋ peelin tey.” Aŋ pāmkä dalibuwin aŋ wāāttana a düūca peelgon ken ŋuugulene kä. Aŋ ŋomgu titkä dalibuwin aŋ wāāttana a ɖiiney üllü ken ŋuugulene kä. **4** Aŋ iken jaajjin ogo, “Äāte ikīn nāŋjīn baan mooye, aŋ ikīn bātin ān mooye bāāyconde yaana wīne wātcīdī ti polloŋ jī ye. Aŋ ikīn nāŋjīn yāntāŋgono nuŋko ŋana pūrtītīn ŋommañ wic.” **5** Aŋ Piŋo kāājin iñi ükcīdī baan mooye ke ān bāāyconde yaana batä mābaan ye. **6** Aŋ Piŋo jaajjin ogo, “Iken a mä keelkä aŋ lemmä yeenen a keelok! Aŋ iken ikki juujin kä nāāŋkā ginani yaanni, iken batta bi yocu nāŋŋä gin'a ɖākkānā nāŋgä ye. **7** Aŋ kaacīn iñi lemmä yeenen cūülkīn daa giti, nuŋko ŋana yaŋkalaŋ jiik menen ookcedeeda giti.” **8** Aŋ piirji giti woo Piŋo ŋommañ wic muure, aŋ yuuttu iñi kä baŋŋä baan mooye. **9** Ina ken äkkene daa me ogo Baabīl yaanna nāāŋka Piŋo mābaan lepen cūülleeda giti muure, aŋ māŋkalaŋ daa jaayee kä lemmä yeene yaanna, aŋ iken piirji giti woo Piŋo ŋommañ wīne ti muure. **10** A perrā yen kaaynā Caam ikki. Wāāna Caam yuunge aŋŋene kä 100 ye, aŋ wāāna tää baawkenee kä yuungu kä yewwe ye, ike gittä Arpiceet. **11** Aŋ wāāna Arpiceet giidene daa me ye, Caam cāāynā yuungu 500, aŋ gittä merkä oogen ke tūrīn yakkalaŋ. **12** Aŋ Arpiceet cāāynā yuungu 35, aŋ gittä Caale. **13** Aŋ wāāna Caale giidene daa me ye, Arpiceet cāāynā yuungu 403, aŋ gittä merkä oogen ke tūrīn yakkalaŋ. **14** Aŋ Caale cāāynā yuungu 30, aŋ gittä Aabir. **15** Aŋ wāāna Aabir giidene daa me ye, Caale cāāynā yuungu 403, aŋ gittä merkä oogen ke tūrīn yakkalaŋ. **16** Aŋ Aabir cāāynā yuungu 34, aŋ gittä Paalic. **17** Aŋ wāāna Paalic giidene daa me ye, Aabir cāāynā yuungu 430, aŋ gittä merkä oogen ke tūrīn yakkalaŋ. **18** Aŋ Paalic cāāynā yuungu 30, aŋ gittä Raaw. **19** Aŋ wāāna Raaw giidene daa me ye, Paalic cāāynā yuungu 209, aŋ gittä merkä oogen ke tūrīn yakkalaŋ. **20** Aŋ Raaw cāāynā yuungu 32, aŋ gittä Cīrū. **21** Aŋ wāāna Cīrū giidene daa me ye, Raaw cāāynā yuungu 207, aŋ gittä merkä oogen ke tūrīn yakkalaŋ. **22** Aŋ Cīrū cāāynā yuungu 30, aŋ gittä Nahūūr. **23** Aŋ wāāna Nahūūr giidene daa me ye, Cīrū cāāynā yuungu 200, aŋ gittä merkä oogen ke tūrīn yakkalaŋ. **24** Aŋ Nahūūr cāāynā

yuungu 29, an gittä Taare. 25 An wääna Taare giidene daa me ye, Nahüür cääynä yuungu 119, an gittä merkä oogen ke tüürin yakkalaŋ. 26 An Taare cääynä yuungu 70, an gittä Abram ke Nahüür ke Araan. 27 A perrä yen kaaynā Taare ikki. Taare gittä Abram ke Nahüür ke Araan. An Araan gittä Luut. 28 An Araan iijjin wäyen Taare yütte wic kä tüwnü baan battä me ogo Üür a yen mä Kaldaan nantä yaana giidene daa me ye ti. 29 An Abram ke Nahüür diññä muutuk. An iŋ Abram battä me ogo Caarraay, an iŋ Nahüür battä me ogo Maalka. An Maalka iken ke Icka a tüürin Araan yaana a Nahüür määden ina. 30 An Caarraay a burŋu batta a giidon merkä. 31 An Taare minneni yeene Abram koowne ke Luut minneni minneni yeene Araan ke Caarraay iŋ minneni yeene Abram, an kaaccene kä woo kä nantä'a battä me ogo Üür a yen mä Kaldaan ye ti, atī ŋommañ mä Kanaan ti. An wääna däägene ti baan yaana battä me ogo Araan ye, i cääjjin iñi wica. 32 An Taare cääynä yuungu 205, an tüwnü baan Araan ji.

12 An Abram kiini Piŋo ogo, “Atä, baan yüünü mañjä iñi ke mä yüükü ke än wääc, an atä nantä yaana bi nüütkeni kä ye. 2 An iki bi naŋeni wäätcī agä ŋon yawke, an iki bi tutkeni cäwdä ŋerconde, an yäntondü bi naŋä täl, an me bi kani ŋüülkin ika ti kä päy yüünü. 3 An m'aka iki ŋüülkinī ye, bi ŋüülkü an m'aka iki tuumgi ye, bi tuumu, an iki bi wäätcī agä ŋüülkin yek äärgä tüggen ŋommañ wic muure.” 4 An Abram baŋŋä bata yaana kiinene daa Piŋo ye, an attä ke minneni määden Luut. An Abram wääna kääjenee woo baan yaana battä me ogo Araan ye ji, yuunge caykä kä ŋütükel witken kä duuc. 5 An Abram iŋe Caarraay koowne ke Luut, ke wakkä yeeke yaaka bilti ye muure, iken ke Luut, ke kiinkä yaaka dooje ke ike Araan ye. An iken kaaccä woo muure iñjidi ŋommañ mä Kanaan ti. An wääna ðakene ti Kanaan ye, 6 Abrammä ättä ke ðakene ti jaan mooye yaana battä me ogo Muura ye ti, cokulaŋ ti baan yaana battä me ogo Cakiim ye ti. I niñkä yaakca ti mä Kanaan bilti ŋommañ yaanja ji. 7 An Piŋo üükīn woo Abram ti, an kiinne ogo, “A kaaynā yüükü ken bi iñä ŋommañ yaanni.” An Abram Piŋo bätkene tambal nantä üükene kä woo Piŋo ye. 8 An wäättana iken baŋŋä, an cääjjin waadgä pämkä waan Betalī ke Aay, an Betalī ðimjidi kä ŋajäk an Aay ken kä ñomuk,

an keeñ yeene ŋeljene iñi wica. An Abram Piŋo bätkene tambal an maanŋe wica. 9 An Abram bakkä woo iñjin iñi teettälaŋ yaana battä me ogo Najip ye. 10 An baan yaanja ti nantä anŋa kani kä yaac, an Abram baŋŋä Macir ati cääjjidi wica a boorgon nääŋka kani yaaññee kä wica ye. 11 An wääna iken ðakene ti tooy tük Macir ye, iŋe Caarraay kiinne ogo, “Ŋajjä iki agä iŋ ŋerconde. 12 Naana iki bi yoorgi mä Macir ye, iken bi jaajji ogo, ‘A iŋe inni.’ An ika bi näka ðok an iki bi mañjini agä üdon. 13 Jaajjä ogo iki agiej käwo, an kä jiik yüükü ika batta bi naŋga nääŋkalaŋ, an ika bi üüdja ðok.” 14 An wääna kaaccene ti Macir ye, ike yoori mä Macir ŋeraŋ kä yaac. 15 An wääna yoorene daa kä duuŋkulen yek Parahuun ye, riingi Parahuun an wäättana iji än mooye yeene ji. 16 An kä ike Parahuun jone ñappä kä Abram, an Abram iñi ðiik ke ðäk ke tüürüŋŋi oogen ke määngen ke kiinkä oogen ke määngen ke kälämga. 17 An Piŋo Parahuun ke mä yeeke tuckene yokin rackitiŋ yaajgonde kä jiik Caarraay iŋ Abram. 18 An Parahuun Abram bärkene an taaññe ogo, “A nääŋkä ŋaaka ika naŋganaa kä yaakka? Ika batta nüütkadaa ogo iñji ina? 19 An ika kiindaa ogo käwic ina, ke koowu daa kä a iŋ yeeni? Iñji ina, koowu an atel!” 20 An Parahuun mä yeeke iingene ogo Abram ñoolci woo baannen ke iŋe ke waak yeeke muure.

13 An Abram juwu Macir, an iñjin ñaalok nantä'a battä me ogo Najip ye, ke iŋe ke Luut ke wakkä yeeken muure. 2 An Abram anŋa ceeggon kä yaac kä ðigärgä ke tiilgä gälkä ke tiilgä. 3 An ike juwu Najip, an attä nantä ke nantä atī Betalī an ðakkä ti nantä yaana waan Betalī ke Aay ye ti, nantä yaana agee kä ŋilcini kä iñi keeñ yeene kä on ye. 4 An a nantä'a iijjenee ti bättee kä tambal ye. An Abram Piŋo maanŋe ŋuca wica. 5 An cääna Luut yaana layok ke Abram ye, cääygene ðigärgä ke keeñni. 6 An nantä cäwdä yeenen deetä iñi, an batta liiti cäwdä nantä keellä kä ðiirin ðigärgä yeeken. 7 An kaaydoni ðigärgä yek Abram ke yek Luut äämä yääññäni. An mä Kanaan ke mä Peeric niñkä yaakca ti cäyok nantä yaanja ti cääna. 8 An Abram Luut kiinne ogo, “Ŋana iki äämi yääññä, an ŋana kaaydoni ðigärgä yooko äämä yääññä, iki agä mä keelkä. 9 Ŋommañ muure ina ñomü ti yaanna iki püirti. Naana iki iñji kä buŋ birra ye, i ika iñji kä buŋ aam an naana iki

ünjü kä buŋ aam ye, i ika ünjü kä buŋ birra.”
10 Aŋ Luut wiŋe äärene ŋaalok aŋ cäälgä yek wii mä Üürdün yooŋte taanŋä Coogaar garan bata nänŋä garrä yen Piŋo, aŋ ɲeraŋ beel bata ɲommaŋ mä Macir. I batta mor Piŋo Caduum ke Amuura düüme giti. **11** Aŋ Luut wäkkä cäälgä yek wii mä Üürdün doŋe, aŋ iken piirtin. Aŋ ike baŋŋä kä ŋomuk. **12** Aŋ Abram cääjŋin ɲommaŋ mä Kanaan ti, aŋ Luut cääjŋin bänkä mäyken yek cäälgä giti, aŋ keeŋni yeeke baakke ti baan yaana battä me ogo Caduum ye gunne ti. **13** Aŋ nünkä yaakca ti mä Caduum nääŋä näänkä yaacken kä yaac yaaka batta täkkänä Piŋo ye. **14** Aŋ Abram wäana piirtene ke Luut ye, kiini Piŋo ogo, “Wiŋü äärä ŋaalok nänŋ'a cäayii kä yaanna ti, aŋ däämjä ŋomuk ke ɲäjäk aŋ ŋaalok ke iŋi. **15** Aŋ ɲommaŋ yaanni bi iŋe kä muure ke kaaynä yüükü ke cüle. **16** Aŋ kaaynä yüükü bi naŋä dirä bata ɲomgu yek ɲommaŋ wiŋe, aŋ batta bi lülgä me kä paŋŋä. **17** Juwu, ɲommaŋ iŋdenii kä, atä baadä bäyte ke gäpte.” **18** Aŋ Abram keeŋni yeeke baanŋe, aŋ attä cääjŋin jengä mäyken yek Mamar ɲoyin, baan yaana battä me ogo Hiburoon ye ti, aŋ cääjŋin iŋi wica. Aŋ Piŋo bätkene tambal ɲuca.

14 Aŋ nünkä yaakca ti yäänŋä juwin baan ji. Aŋ Amrapiil yätkä mä Cinnaar, ke Ariyok yätkä mä Alicaar, ke Kadarlomaar yätkä mä Ilaam, ke Tidaal yätkä mä Jüwüim 2ircin yäänŋäk Beera ti yätkä mä Caduum, ke Birca yätkä mä Amuura, ke Cannaap yätkä mä Adama, ke Camibaar yätkä mä Jobiim, ke yätkä mä Beela. Aŋ a Beela ken battä me ogo Coogaar. **3** Aŋ iken yaaka kä duuc yaakka kääygä yeeken düli yokin dääŋgon yaana battä me ogo Cadiim ye ti, Koon Mooye yen Äyyä ti. **4** Aŋ iken yuungu yaaka kä caay witken kä yewwe ye, müktü kä yätkä Kadarlomaar, aŋ yun yaana yoku wäätcete kä caay witken kä däk ye, i tuuci yokin woo. **5** Aŋ wäana nääkenee yun ɲuca ye, Kadarlomaar ke yätkäni yaaka nääkene ye däägin ti, aŋ mä Rapiin booji nänŋ'a battä me ogo Actariüt Karniim ye ti, aŋ mä Jüüc booji nänŋ'a battä me ogo Haam ye ti, aŋ mä Iim booji nänŋ'a battä ogo Coobi Kiriteem ye ti, **6** aŋ mä Hüür booji pämkä yaaka battä me ogo Cür ye ti, ke daakene daa ti El Paraan nänŋä teenŋä ti kä cokal. **7** Aŋ iken duukin ɲäjäk aŋ attä nänŋ'a battä me ogo En Micpeet ye ti. Aŋ nänŋä cäänna äkki me ogo Gaadic. Aŋ iken bänkä mä Amüliik müügü muure

ke mä Amoor yaaka cäyok Hajojon Taamar ye. **8** Aŋ yätkäni mä Caduum, ke Amuura, ke Adama, ke Jobiim, ke Beela yoken tooti yäänŋä ti dääŋgon mä Cadiim ji. Aŋ Beela a nänŋ'a cäänna äkki me ogo Coogaar ye. **9** Aŋ näägjin ke Kadarlomaar yätkä mä Ilaam, ke Tidaal yätkä mä Jüwüim, ke Amrapiil yätkä mä Cinnaar, ke Ariyok yätkä mä Alicaar. Aŋ iken yätkäni kä ɲan pärjidi ke yätkäni kä duuc. **10** Aŋ dääŋgon yen mä Cadiim cääygene giti kälkä mäyken küüŋgin yek kälkä ŋownä iŋin kä diräk, aŋ wäana yätkä yen mä Caduum ke yen mä Amuura ŋoolene daa meken ye, yakkalaŋ lüüti kälkä aŋ meken yakkalaŋ lüdgin aajŋin ŋaalok pämkä witin. **11** Aŋ yätkäni yaaka kä ɲan ye, waak muure yek mä Caduum ke Amuura peeji ke wakkä äämkä muure, aŋ iken dukcin ɲäjäk. **12** Aŋ Luut yaana cääy Caduum a minneni Abram määden ina mügi iji, aŋ waak yeeke koowi muure. **13** Aŋ män Luut yaŋkalaŋ battä, aŋ attä Abram nüütkene näänkä yaaka nänŋä duuggen ye muure. Aŋ a Abram yen mä Iburu yaana cääy cokulaŋ ti jengä mäyken yek m'ana battä me ogo Mamar a män Amoor ye, Mamar ke mädgen Ickool ke Aneer a m'aka nääki ke Abram ye. **14** Aŋ wäana Abram jiik tiŋŋeeda kä ogo minneni määden müŋŋii me ye, i ike düttü 318 m'aka a giitin paa baanne, aŋ a ɲeelgin ye. Aŋ ädänŋi baati ɲätin, ke däkene ti baan battä me ogo Daan. **15** Aŋ wäana nänŋä üllee kä ye, Abram mä yeeke päänŋe giti, aŋ gutcin yäänŋäk aŋ meken booji. Aŋ kääygä Kadarlomaar buurcin woo, aŋ ŋooli ke baan yaana battä me ogo Hoba ye, Damac ti kä ŋaalok. **16** Aŋ Abram waak muure müüŋŋe, aŋ Luut minneni määden ke waak yeeke ke määngä ke ook yaaka a müükün ye duugene ɲäjäk. **17** Aŋ wäana Abram duukenee kä nänŋa buucce kä yätkä Kadarlomaar ke yätkäni yaaka nääkene kä ye, yätkä yen mä Caduum kääjin woo pääkcidi ike dääŋgon yen mä Coobi ji, a dääŋgon yen yätkä. **18** Aŋ Malikcadiik yätkä yen mä Caalim a män daaŋ yen Joŋŋ yaana Küülaŋ kä Yaac ye, Abram äkene woo biŋŋan ke määk. **19** Yätkä Malikcadiik Abram ɲüülkene aŋ jaajŋin ogo, “Abram ɲüülkünü Joŋŋ yaana Küülaŋ kä Yaac, nänŋä polloŋ ke ɲommaŋ ye. **20** Aŋ ɲüülkün dükcü Joŋŋ yaana Küülaŋ kä Yaac ye ti, kä yaana iŋney kä teynä aŋ ädänŋi yüükü boonŋee da kä ye.” Aŋ Malikcadiik kingi Abram waak muure yaaka piijene ye ti, kä caycayni. **21** Aŋ yätkä yen mä Caduum Abram kiinne ogo,

“Mä yeeki yaaka müügi me ye ken duukkaa kä, anj waak muure koowu yaaka piijini ye.” 22 An Abram yätkä yen mä Caduum kiinne ogo, “İnti lajjänä ñaalok anj ika liittä kä Piŧo Jooŋ yaana Küülanj kä Yaac nanŋjä polloŋ ke ŋommañ ye ti, 23 ogo ika batta kujjo ginkalanj waak yüüki ti, naana a tol anj naana a waynä umdonde ye, nuŋko ŋana jaayii kä ogo, ‘Abram nanŋjä kä ika a ceeggon.’ 24 Waak'a ami mä yeeki yaaka ääton kä yäänñäk ye, ken bi ġimġä pääken, anj Aneer ke Ickool ke Mamar, dale küji yeeken.”

15 An niinkä yakkalanj ti Piŧo Abram umgene kä yooddin anj kiinne ogo, “Abram, ŋana iki booju. Ika agä kuurñu yüünü, anj ġin'a bi iñenii kä ye, bi yawaŋ.” 2 An Abram jaajjin ogo, “Ay Piŧo Jooŋ yeeni, ġin'a iñdaa kä ye, ika bi nanŋa ŋaaka? I ika batta agä ġidon anŋi, anj m'ana bi yäti an yeeni jiñe ye, a Liyaajir yen mä Damac!” 3 An Abram jaajjin ŋuca ogo, “İka batta agja kä iñgon merkä, anj a kiingon yaana baanni ye, ken bi wääti a yäto yeeni.” 4 An kiini Piŧo ogo, “Men yaanni batta bi wääti a yäto yüünü, a minneni yaana bi ġiida woo jiñü ti ye, ken bi wääti a yäto yüünü.” 5 An Piŧo Abram koowne iññe woo wica, anj kiinne ogo, “Däämjä ñaalok polloŋ ji, anj kirkä pagä naana bi liñjeeda kä paŋŋä ye, kaaynä yüüki bi ġirä anjan.” 6 An wina Abram luggin kä ġiik Piŧo, anj kä luggin yeene doocce a men wotconde. 7 An ike kiini ogo, “İka agä Piŧo yaana iki äbeney woo baan yaana battä me ogo Üür a yen mä Kaldaan ye, ika täkä nanŋtä yaanni iñdenii kä wääti a yüünü.” 8 An Abram jaajjin ogo, “Ay Piŧo Jooŋ yeeni, bi ŋäjjä ogo ogo bi wääto ogo yeeni?” 9 An ike kiini Piŧo ogo, “İckaa naañ, ke deel iñje, ke kabal yaane, yaaka yuungen a wäatin kä däk ye, anj bäämle ke ġülkütele.” 10 An Abram waak yaakka muure äbene, anj ġiġärgä ken bääñje ġiti anj baŋ yaŋkalanj daa biirjene ti menen ti, anj ġiirġä ken batta agee kä bääkin ġiti. 11 An wääna weñġä kuuyene iñi ogo yoku iken ämo waak tüwın ye, i maki woo Abram. 12 An wääna anj ütcedee kä ye, Abram oodi kä yaac, anj miñllä mooye yaana yawaŋ ye ike ääti wic. 13 An Abram kiini Piŧo ogo, “ŋijä teŋaŋ! Kaaynä yüüki bi wääti a boorgu baan yaana batta a yeenen ye ti, anj bi nanġä a kiinkä anj bi joocu yuungu 400. 14 An ŋon yaaka iken nanj a kiinkä yaakka bi jooju, anj iken wäättana bi käjä woo i inken peġaŋ kä wakkä. 15 An iki bi

tüwü kä ġiñbbın, anj iki bi ġiki me i yüüngü a ġiirñi. 16 An kilkä kä ŋan kaaynä yüüki bi duku ŋäjäk winni, kä yaana nääñkä yaackä yek mä Amoor batta mor dakenne kä waan jooññu ti ye.” 17 An wääna anj üttee kä anj nanŋtä miildenee kä ye, Abram yutŧu ġiinä dūiġidi woo piil ji ke diktänġle diikidi woo teŋel ti kaajit waak bääkin waadgen ġiti. 18 An anj jiñe yaanja ti, Piŧo duccin ġiik doocin ke Abram, anj jaajjin ogo, “ŋommañ yaana jüwidı wii mä Macır anj atı ke wii mooye yaana yawaŋ battä me ogo Puraat ye, bi iñä kaaynä yüüki, 19 baan mä Kinaan, ke mä Ginaac, ke mä Gadmoon, 20 ke mä Haat, ke mä Peeric, ke mä Rapiin, 21 ke mä Amoor, ke mä Kanaan, ke mä Jarjiic, ke mä Yaabüüc.”

16 An Caarraay inj Abram, a burŋu. An cääyge tuul mä Macır battä me ogo Haajir ñuugal baanne a kiingon. 2 An Abram kiini Caarraay ogo, “Piŧo ika ŋiñŋa kä ġiida merkä. Atä niñne ke kiingon yeeni, anj kä päy yeene ika bi nanjä merkä.” An Abram ġimmin ġiik iñje. 3 An wääna Abram nääkenee yuungu kä caay ŋommañ mä Kanaan ji ye, Caarraay kiingon yeene Haajir yen mä Macır koowne iññe oore Abram wäättä a iñje. 4 An Abram nünġin ke Haajir, anj Haajir laaccä. An wääna doŋe yoorreeda kä laaccee ye, men mooye yeene wäättana kääckene kä illä yok. 5 An Caarraay Abram kiinne ogo, “İka agä piikon anj nääñkä yaakka a wiñü ti. Kiingon yeeni iññenii kä a iñġü, anj wääna doŋe yoorreeda kä laaccee kä ye, i ika wäättana ila yok. An Piŧo iki bi nüütki a ŋaani ken äätä kărgit.” 6 An Caarraay luuki Abram ogo, “İke a kiingon yüünü anj mor cääy intü ti, nanġä nääñkä yaaka daa yooddu päjjiidi ke iki ye.” An Caarraay Haajir kääckene kä jooññu ke buurce woo ike ti. 7 An Haajir kañi malak yen Piŧo jiñ wic kä cokal woo teettalanj, kä päy yaana atı Cüür ye ti. 8 An taaji malak ogo, “Haajir, kiingon Caarraay, iki äätä wa? An iki atä wa?” An luukki ogo, “İka buurcu woo men mooye yeeni Caarraay ti.” 9 An kiini malak yen Piŧo ogo, “Duoku ŋäjäk men mooye yüünü iñte ti, anj ġiik yeeke ken tiñdä.” 10 An cääna kiini malak yen Piŧo ogo, “Kaaynä yüüki bi nanjä ġirä anj batta bi liñġä me kä paŋŋä kä ġiirinenen.” 11 An cääna kiini malak yen Piŧo ogo, “İki agä laacon, anj iki bi ġiida minneni oone. An bi äkkä ogo İcämäyiil, nääñka Piŧo pillä yüünü tiññeeda kä ye. 12 An İcämäyiil bi beel bata

gin luum jiñe, ñnte bi iccede me ti, anj me daa bi ñnken iccätä ike ti, anj ike bi cäay kä yñ ke mädgen muure.” 13 Anj Piṭo yaana ike kiini ye, äkkene yäntänj ogo, “İki agä Jooṇ yaana ika yoodda ye” Anj ike ṇuccin jaajjin ogo, “Tiññan M'ana ika yoodda ye, yoorru.” 14 Anj ina ken jiin äkkene daa kä me ogo Biir Lahaayi Rooy, anj anjan ogo, Jiin M'ana a Üdon Ika Yoodda ye. Anj mor bilti ke tiññan wica waadgä nantä battä me ogo, Gaadic ke Beerit. 15 Anj Haajir Abram gitkene minneni oone, anj äkki Abram ogo İcämayiil. 16 Anj Abram wäana gitkene daa Haajir İcämayiil ye, yuunge a caykä kä cunuuk witken kä düügük.

17 Anj wäana Abram yuunge anjgene caykä kä waṇaḍen witken kä waṇaḍen ye, nüütkei woo Piṭo yore, anj kiinne ogo, “İka agä Jooṇ yaana Liṭit ye. Anj päy yeeni ken baaddä, anj dalä iki ḍonj ladaṇ. 2 Anj ika bi ḍuccu jiik ḍocin waan yoono ti ika ke iki, anj kaaynä yüükü bi naṇä ḍirä kä yaac.” 3 Anj Abram wange kümjene iñi Jooṇ ñomi ti, anj kiini Jooṇ ogo, 4 “A jiik ḍocin yooko ke iki ikki, iki bi wäatci agä wäy yen ṭonj ḍiirken. 5 Anj iki batta bi ṇuca batti me ogo Abram, iki bi batti me ogo Abrayiim, nääṇka iki naṇneni wäättii kä a wäy yen ṭonj ḍiirken ye. 6 Anj merkä yüükü bi naṇä ḍirä kä yaac, anj kaaynä yüükü bi wäätti a ṭonj ḍiirken, anj yätkäni bi käjä woo iken ti. 7 “Anj ika bi ḍuccu jiik ḍocin yeeki ke iki ke kaaynä yaaka ṇañü ti ye, kil ke kil ti. Yaakki a jiik ḍocin ke cüle, ika bi kamat agä Jooṇ yüünü, anj agä Jooṇ yen kaaynä yaaka ṇañü ti ye. 8 Anj ṇommañ yen mä Kanaan nant'a cäayii agii kä boorgon yaanna, bi iñenii kä muureen, iki ke kaaynä yüükü. Anj bi wäätti a nantä yeenen ke cüle, anj ika bi wäätä agä Jooṇ yeenen.” 9 Anj Jooṇ Abrayiim kiinne ogo, “Jiik ḍocin yeeki tiicke, iki ke kaaynä yüükü yaaka bäätiḍi ṇañü ti ye. 10 Anj a jiik ḍocin yeeki yaaka ṭäkkä tiṇje ye ikki, iki ke kaaynä yüükü, m'aka a ook waadgic ti ye dale iirgä me. 11 Dale purpurri yeekic iirjānā me woo, anj iirrä yeenic ken bi wäätti a baacbaac jiik ḍocin waadgo ti. 12 Anj kilkä yaaka äätä ye ti, merkä oogen waadgic ti yaaka niinken kä cunuuk ye, dale iirgä me, naana a giitin baannü halla batta a kaaynä yüükü a kiigyn kä tiil boorgu ti ye. 13 Anj naana a giiton baannü halla a kiygon kä tiil ye, i dale ergä me. Nuṇko jiik ḍocin yeeki wäatee kä yokic ti ke cüle. 14 Anj

m'ana yaakkä kä errä ye, bi anḡanä me yok mä yeeki giṭi, jiik ḍocin yeeki tuuññe yok.” 15 Anj Jooṇ Abrayiim kiinne ogo, “Caarraay iñjü ṇana ṇuca baddä ogo Caarraay, yäntonde bi wäätti ogo Caarra. 16 Ike bi ṇüülkü, anj iki bi gitkey minneni oone. Ike bi ṇüülkü, anj bi wäätti a miy yen ṭonj ḍiirken. Anj yätkäni yek ṭonj bi käjä woo kaaynä yeeki ti.” 17 Anj Abrayiim wange kümjene iñi anj yircin woo, anj jaajjin jone ti ogo, “İka bi giidä minneni i yuungi wäättä caykä kä caay anji? Anj Caarra bi giit minneni i yuunge wäättä anji caykä kä waṇaḍen anji?” 18 Anj Abrayiim Jooṇ kiinne ogo, “Dalä İcämayiil ken pür ñomi ti!” 19 Anj luugi Jooṇ ogo, “Ba'ay! iñjü Caarra iki bi gitkey minneni oone, anj bi äkkä ogo İcaak. Anj ika bi ḍuccu jiik ḍocin yeeki ke ike, anj ke kaaynä yeeki yaaka ṇañe ti ye. Anj bi wäätti a jiik ḍocin yaaka batta düüñiḍi ye. 20 Anj İcämayiil ti, jiik yüükü tiingenenii kä, ṇäjjä ike bi ṇüülkü, ike bi naṇä giit, anj bi ḍiirä kä yaac. Anj bi wäätti a wäy yen yäṭini yaaka kä caay witken kä yewwe ye, anj bi dalä wäätti a ṭonj yäwke. 21 Anj ika bi ḍuccu jiik ḍocin yeeki ke İcaak yaana bi gitkini kä Caarra ye, waan bata yaanni, yun yaana äätä yaanja ti.” 22 Anj wäana Jooṇ ḍanṇee kä jiik ke Abrayiim ye, Abrayiim daljene iñi. 23 Anj anj jiñe yaanna ti, Abrayiim minneni yeene İcämayiil koowne ke ook yaaka a giitin baanne ye, ke yaaka agee kä kiygin kä tiil yeeki ye, anj iirre bata yaana kiinene daa kä Jooṇ ye. 24 Anj Abrayiim eri me i yuunge caykä kä waṇaḍen witken kä waṇaḍen. 25 Anj minneni yeene İcämayiil yuunge kä caay witken kä ḍak, wäana erene daa kä me ye. 26 Anj anj jiñe yaanja ti, Abrayiimmä iiri me muuṭuk ke minneni yeene İcämayiil. 27 Anj ook muure yaaka baanne ye, ke merkä oogen yaaka a giitin baanne ye, ke yaaka agee kä kiygin kä tiil boorgu ti ye, iirene daa kä me muure.

18 Anj Piṭo yore nüütkene woo Abrayiim jengä mäyken yek Mamar ti kä cokal i ike cäay keen yeene tük, anj giṭi anji. 2 Anj Abrayiim däämjin ñaalok, anj yircin ook kä ḍak yudit kä cokal. Anj wäana yoorreeda kä ye, ike bänjin woo keen yeene tük atı paakcede, anj ḍuṇgene iñi. 3 Anj ike jaajjin ogo, “Mügdo, naana ika käññä ṇerrä iki ti ye, i ṇana kiingon yüünü kaajdi kä wic. 4 Yokic yikke tiṇbbok jaan yaanni ṇoy, dale ikee äkkene me piik kä ḍewan lukce kä woo kiigic. 5 “İnni kiingon yeenic cickene

ti yaanni, dale ikee äckene me amma tääje ñaaloک juuggic, aḡ wäättana daa ikee wükce.” Aḡ ike luuki ogo, “ḡeraḡ, Naḡa daa bata yaana jaajjini kä ye.” 6 Aḡ Abrayiim bülcin ḡäjäк kä biraḡ keeḡ yeene ji Caarra ti, aḡ kiinne ogo, “Kä biraḡ! Kiitā woo ḡon ḡitke kä ḡäk kakin yüükü yaaka ḡeraḡ ye ti, aḡ wacci naḡa a biḡḡi.” 7 Aḡ Abrayiim lüüḡḡü däk yeeke ti, aḡ wäkkä naaḡ yaana a caagon ye, aḡ iḡḡe kiingon yeene ogo naḡe ko biraḡ. 8 Aḡ wäana amma eeḡḡee kä ye, Abrayiim kuḡḡu müḡḡü ke aak ke yāḡḡä peelgon aḡ ḡuckene wilḡä ḡomgen ti. Aḡ wäana jujjene kä ammā ye, i Abrayiim yuuttu gurken ti jaan ḡoy keeye. 9 Aḡ wilḡä tääccin ogo, “ḡiḡü Caarra wali?” Aḡ luugi Abrayiim ogo, “Bilti äräк keeḡ ji.” 10 Aḡ yaḡkalaḡ jaajjin ogo, “Yun yaanja ti ika bi ḡuuku iкi ti bata waan yaanni ti, i iḡḡü Caarra bi miḡä a ḡiidon minneni!” I Caarra jiik yaakka tiḡḡede, i cäy keeḡ түк oon ḡäк kä cokal. 11 Abrayiim ke Caarra muuḡuk ḡuunḡin, aḡ Caarra yuungu yek ḡiidä agee kä aayḡin. 12 Aḡ Caarra yircin woo, aḡ jaajjin jone ti ogo, “Ika ḡiindäḡ aḡ oori daandin, tiḡḡani ika bi käḡä jon ḡamme yaanni?” 13 Aḡ Piḡo Abrayiim taaḡḡe ogo, “Caarra yiḡi ina aḡ jaay ogo, ‘A ḡitken ika bi käḡä minneni i ika ḡiindäḡ aḡḡi?’ 14 Ginkalaḡ bilti yaana Piḡo yoje ye? Yun yaanja ti ika bi ḡuuku bata waan yaanni ti, aḡ Caarra bi käḡi minneni.” 15 Aḡ Caarra booccu ti, aḡ riccin woo aḡ jaajjin ogo, “Ika batta aḡä yircidiḡi woo.” Aḡ kiini Piḡo ogo, “Ina, iкi yircini woo.” 16 Aḡ wäana ook ḡaḡḡene kä amma ye, juwin ñaaloк aḡ däämjин kä taanḡä Caduum. Aḡ wäana atene kä ye Abrayiim attā ke iken iiccede päy ji. 17 Aḡ Piḡo jaajjin ogo, “Abrayiim yoku müḡü kä gin'a ḡäкkä naḡä ye? 18 Aḡ Abrayiim bi wääti a ḡoḡ yäwken aḡ teyken, aḡ ike bi wääti a ḡüülkinni yek ḡoḡ ḡiirken ḡommaḡ wic muure. 19 Ike wäägäḡ woo, a m'ana bi iḡi merkä yeeke ke mä äḡtüke yeene kä tiḡḡä päy yen Piḡo kä naḡdin naāḡkä ḡerkä, ke naāḡkä wotku ye. Aḡ wäättan naāḡkä yaaka kiinnä kä Abrayiim ye bi nāḡä daa kä muure.” 20 Aḡ Piḡo Abrayiim kiinne ogo, “Ika tiḡḡä yäāw yen mä Caduum ke Amuura, kä yaana naāḡkä yaackä yeeken ḡiirene kä yaac ye. 21 Ika atā iḡi yuḡu naāḡkä yaackä yeeken bata yaana tiḡḡä ciḡḡaḡ ye. Naana batta a ḡitken ye, ika ḡäкä ooku ḡiti.” 22 Aḡ ook ḡomgen ḡuki woo üḡḡidi Caduum, aḡ Abrayiim ken buccin yudit Piḡo ḡome ti. 23 Aḡ Abrayiim wükcin ti ike

ti, aḡ taaḡḡe ogo, “Mä wotku ke mä yaackä bi nāḡä ḡugin muure? 24 Aḡ naana mäкkalaḡ bilti wodaḡ caykä kä duuc baan mooye ji ye, nāḡḡä yoku üülü wic? Batta nāḡḡä kura bi daljä kä mä wotku yaaka caykä kä duuc jiḡe ti ye? 25 Iкi batta liḡḡä nāḡä gin bata yaanna, kä naḡḡä ḡugin mä ḡerkä ke mä yaackä muure. Iкi mä ḡerkä ke mä yaackä naḡä kä nāāḡkä keellä ina! A ḡitken iкi batta liḡḡä nāḡḡä aḡan! Batta yoku juco yen ḡommaḡ wiḡe muure nāḡi gin'a wodaḡ ye?” 26 Aḡ Piḡo jaajjin ogo, “Naana ika käḡḡä mä wotku caykä kä duuc Caduum ji ye, baan mooye jiḡe muure bi daljä ogo iken.” 27 Aḡ Abrayiim jaajjin ogo, “Ika uccunu kä jiik ke Müḡdo, i ika inni aḡä ḡomḡu ke ḡaḡaḡaḡ käpet yaanni. 28 Aḡ bi beel oḡoo naana mä wotku yaaka caykä kä duuc yaakka buunjin kä duuc ye? Baan mooye muure bi ḡüümü ḡiti kä buunjin yen me kä duuc?” Aḡ Piḡo jaajjin ogo, “Naana ika käḡḡä caykä kä ḡan witken kä duuc ye, i baan mooye batta ḡüümü ḡiti.” 29 Aḡ ḡoci taaji Abrayiim ogo, “Aḡ naana iкi käḡḡi mä ḡerkä caykä kä ḡan wica ye?” Aḡ luugi Piḡo ogo, “Batta bi ḡüümü ḡiti kä yaaka caykä kä ḡan yaakka.” 30 Aḡ Abrayiim jaajjin ogo, “Müḡdo, ḡana iкi pendä, dalä ika jaayä. Aḡ naana iкi käḡḡi mä ḡerkä caykä kä ḡäk wica ye?” Aḡ luugi Piḡo ogo, “Batta bi ḡüümü ḡiti naana ika käḡḡä caykä kä ḡäk wica ye.” 31 Aḡ Abrayiim jaajjin ogo, “Ika uccunu jiik ke Müḡdo, aḡ dalä ika iḡḡäḡä. Aḡ naana iкi käḡḡi mä ḡerkä caykä kä yewwe wica ye?” Aḡ luugi Piḡo ogo, “Batta bi ḡüümü ḡiti kä yaaka caykä kä yewwe yaakka.” 32 Aḡ ḡüüḡin ti Abrayiim jaajjin ogo, “Müḡdo, ḡana ika pingadaa, naana iкi ḡoceni taajeni äāḡi kä keelok ye. Aḡ naana iкi käḡḡi mä ḡerkä kä caay wica ye?” Aḡ luugi Piḡo ogo, “Batta bi ḡüümü ḡiti kä yaaka kä caay yaakka.” 33 Aḡ wäana Piḡo ḡaḡḡee kä jiik ke Abrayiim ye, ike ḡäкkä aḡ Abrayiim ḡuckin baanne.

19 Aḡ malaḡḡi kä yewwe äätin baan mooye yen mä Caduum biḡin ti aḡḡi, i Luut cäy äḡtüke yen baan mooye ti. Aḡ wäana malaḡḡi yooḡḡeeda kä ye, ike juwin ñaaloк paakke aḡ ḡunḡḡin iḡi, aḡ waḡe kümjene iḡi ḡomḡu ḡiti. 2 Aḡ ike jaajjin ogo, “Müḡdoni yeeki, ääte paa ba' kiingon yeenic. Aḡ küḡic looke woo, aḡ iкiḡin niḡin tiḡḡaḡ aḡ ikee murje woo kä tiḡḡaḡäḡä.” Aḡ iken luukcin ogo, “Ba'ay, ikoon bi niḡon woo käpet.” 3 Aḡ iḡi Luut ke ḡimmene, aḡ wooyne ti baanne. Aḡ tutkene waak äämkä

diirken ke biigg'i yaaka batta cääyge ti njimin ye, an iken ämmä. 4 I iken batta mor ootunu, ook muure yek baan mooye yen mä Caduum dūrji ke dānkä duurin än yeenen küüri ti. 5 An Luut yaawgä ogo, "Wali ook yaaka äätin baannü biigin ti tiññar ye? Ickoon kä woo dalä niñnon." 6 An Luut kaaccä woo iken ti, an äntüke üüljene njäñe ti. 7 An jaajjin ogo, "Ba'ay, müggü yeeki, yiñ yaanna njana nanje. 8 Däämme, ika cääyga ŭlgu kä yewwe yaaka küci ook ye. Dale ken äcke kä woo, an naje näñk'a daa ŭäkke naje daa kä ye. Njana ook yaakki nanje näñkalan, iken a wilgä yeeki an tiñjä kä ika." 9 An luugi ogo, "Wükcü woo päy yoono wan," An iken jaajjin ogo, "Men yaanni äätin winni a boorgon, an ŭäki iikiin nüütkiti näñka nanjin yel İki bi nanjini yiñ käärci woo kä iken." I iken wüükidi ti Luut ti ati ŭäki äntüke liktä giti. 10 An malanji ĩnken lajji woo, an Luut guunji ti äräk an äntüke üülji. 11 An ook muure yaaka yudok äntüke tük dūrji ke dānkä ye, uuyi wanjin nuŭko njana äntüke kañte daa. 12 An malanji Luut taaji ogo, "İki cääygi jaannä winni? İki cääygi märāngünü, ke ooglen yüükü, ke tiirĩn yüükü, ke mä yüükü yakkalan baan mooye ji winni? Äcci woo nāntä yaanni ti. 13 Ikoon ŭäkon nāntä yaanni düümon giti. Cĩntān yen yiñ mä baan yaanni ðakkä ti Piŭo ti, an ikoon tuujonon ogo düümon giti." 14 An Luut attä nüütkidĩ märāngene yaaka a düccĩni jiik ŭäki dīji ŭulge ye, an kiinne ogo, "Kä bĩran juwe kaace woo nāntä yaanni ti! Piŭo baan mooye ŭäkke düüme giti." An iken düüci ogo ike nääyo ogo nääyon. 15 An wāāna buur kääjenee kä ye, malanji Luut jüümi yok ogo, "Kä bĩran, tiñji koowu ke tiirĩn yüükü yaaka kä yewwe winni yaakki. An kaace woo tiññanji, nuŭko ikee cüccete woo ke baan naana jooññu ätä ye." 16 An wāāna Luut juugge riijjene kä ye, mügi malanji kä ĩñte an iñe mügi kä ĩñte an cāāna tiirĩn yeeke yaaka kä yewwe ye, müügi kä ĩnken an ici woo baan ji ŭetan, nāñka āngene daa njingĩn Piŭo ye. 17 An wāāna ābene daa kä woo ye, kiini malak yanjalan ogo, "Buurce woo üde, an njana ikee dāāmmede njāĭk, an njana ikee yuutcede iñi nāntä yanjalan ti dāāñgon ji. Lüüde nāntä pämkä nuŭko ikee cüccete me wool!" 18 An kiini Luut ogo, "Ba'ay, kura Mügdoni yeeki. 19 Kiingon yeenic kāññā njerrā ikee ti an ika nüütkana biilin yaana batta düüñidi ye, kä daljin ĩññü yeeni. An ika batta bi liñtä lüüdü nāntä pämkä, nuŭko ika wāatta

nāc jooññu an ika tüwdü. 20 Yooru, baan yaanni ike cokulanji ti, an dalä ika lüüdü ike ti, an ike cāāna ðeeran, tiingaa dalä ika lüüdü nāntä yaana ðeeran yaanja ti, nuŭko üdü kä." 21 An kiini malak ogo, "Jiik yüükü yaaka kiinnaa kä yaakka ġĩngānā, an baan yaanna batta bi düüümü giti. 22 Kä bĩran, lüüdü nāntä yaanja ti, ika batta bi liñtä nāñā ġinkalan i İki batta mor ðakci ti." An ina ken baan yaanna äkkene daa me ogo Coogaar yaanna ogo ðeēðeet. 23 An Luut ðakkä ti Coogaar i āñ kääjidi. 24 An Piŭo puukin iñi cāġarey kä pollon jinā Caduum ti ke Amuura. 25 An bānkä yaakca düümmee giti ke dāāñgon ke m'aka cāyok bānkä giti ye, ke waak garkä yaaka a yülin ye muure. 26 An ĩñ Luut dāāmjin njāĭk, an wāättä a tanĭuulu yen āyyā. 27 An Abrayim cuuyin kä tiññāñānā an ðukcin nāntä yaana yuuttee kä Piŭo ñome ti ye. 28 An ike dāāmjin iñi taanñā Caduum ke Amuura, ke taanñā dāāñgon ti, an jiinā yooŭte düüñidi ñaalok kä yaac njommañ ji, bata jiinā yek kāalmaañ. 29 An Joon wāāna bānkä māyken yaaka cāyok dāāñgon ji ye düümmeeda kä giti ye, Abrayim pajjene an Luut määgene woo jooññu yaana nāññā ðoje bānkä yaaka cāāynee kä giti ye ti. 30 An Luut booññu kä cāwdā Coogaar an banñā ke tiirĩn yeeke yaaka kä yew ye, an attä cāājjin ŭuum pämkä giti. 31 An niññā yanjalan ti tiirĩn yaana a kaygon ye, kāwen ðeerconde kiinne ogo, "Wāyo ðuunjin, an baati oon yanjalan winni yaana ikĩi koowĩ ye, bata poñ yen me muure njommañ wic ye. 32 Äätä wāyo nāākki määk, an wāättana ikĩi niñi ke ike an wina ikĩi bi āāci woo kaaynā wāyo ti." 33 An wiirĩn jiñe yaanja ti wāyen nāākki määk, an tiirĩn yaana a kaygon ye kaaccä an nĩngĩn ke wāyen. An niñjin yaana niñjenee kä ke juwin yaana juwenee kä ye kucu wāyen. 34 An tiññāk anji tiirĩn yaana a kaygon ye, kāwen ðeerconde kiinne ogo, "Wiirĩn tiinuk ikoon niñnon ke wāyo, njoci nāākki määk wiirĩn, an İki kaacci niñe ke ike nuŭko āāci kä woo kaaynā wāyo ti." 35 An wiirĩn jiñe yaanja ti wāyen njoci määtki määk, an tiirĩn yeene ðeerconde attä kaaccä niñnene. An niñjin yaana niñjenee kä ke juwin yaana juwenee kä ye kucu wāyen. 36 An Luut tiirĩn yeeke muuŭuk laacce. 37 An kaygon ġiññā minneni oone an äkkene ogo Muwaab. An ike ken a wāy yen mä Muwaab ke tiññan. 38 An tiirĩn ðeerconde yeene ġiññā minneni

oone cääna, an äkkene ogo Benaammi, an ike ken a wäy yen mä Amüün ke tiññan.

20 An Abrayiim nantä yaanja bäkkene wic attä nantä battä me ogo Najip ye, an cääjjin waan Gaadic ke Cüür, an wäattan ike banjja Jaraar. An cääy wica bata boorgon, 2 an wica Abrayiim jaajjin kä iije Caarra ogo, “Ike a käwo.” An Abimaliik yätkä yen mä Jaraar Caarra tuckene an koowne. 3 An wüürin jiñe yaanja ti Joon äätin Abimaliik ti kä läaggä an kiinne ogo, “Iki bi tüwü kä iij yaanna, iij yaana koowni yaanna a iij mänkalar.” 4 An Abimaliik batta mor ninok ke Caarra, i ike jaajjin ogo, “Mügdo, ðon yaaka ðuuggen ladañ ye bi ðüümü güti? 5 Batta a Abrayiim ken ika kiinna ogo, ‘Ike a käwo halla?’ An ike kä ðone gümmin an jaajjin ogo, ‘Ee, ike a määdo.’ Näanjä yaakka nanjja kä jon lanñe, an kä ðon lanñe.” 6 An cääna kiini Joon läaggä ti ogo, “Ee, najja iki jonü ladañ. Ina ken ðiññenii kä nanjin ika näanjä yaackä yaanna, an batta bäaggenenii kä tabjeeda kä yok yaanna. 7 Tiññaanji juwu iij ðuukku oore, oore a baðo, ike bi mälcä ñaalok kä iki an iki bi üdü. An naana batta ðuukkedeeda kä ye, ookci güti iki ke mä yüükü ikee bi tüwe muuriiaan.” 8 An kä tiññanjänä Abimaliik kiinkä yeeke muure bärkene ti, an wääna nüütkeneeda kä gin'a nanjja ðone muure ye, i iken bojgin kä yaac. 9 An Abrayiim bärki Abimaliik an taaññe ogo, “A ñaaka inni nanjonoon kä yaanni? Iki yälkeneni jiik ñaaka yaana ickaa kä ðok näanjä yaackä ke yätkitiñ yeeni yaanni? Iki ika nannganaa näanjä yaaka batta päjjidi nanjta me ye.” 10 An Abrayiim taaji Abimaliik ogo, “A ñaaka ken yoorri ina ke nanjii kä näanjä yaakka yaanna?” 11 An luugi Abrayiim ogo, “Ika ðuucu ogo me winni batta bojgo ko Joon, an iken bi ðako iij yeeni an ika bi nägjada ðok an koowji. 12 An a gütken a käwo ðul wäyo, an batta a ðul miyo ken koownu a iij yeeni. 13 An wääna kiinana kä Joon ogo an wäyo mañjoo iñi, an ika atco nantä ke nantä ti ye, ike kiinnä ogo, ‘Nangaa ñerrä. Nantä yaana ati kä ye, iki jaajjä ogo ika agjo määdic.” 14 An Abimaliik kuññu ðiik ke ðäk ti, an kuññu kiinkä oogen ke määngen yeeke ti, an iññe Abrayiim. An ike cääna iñ Abrayiim Caarra ðuukkeneeda kä. 15 An Abimaliik jaajjin ogo, “Ñommañ yeeni daamjä muure an wäkä nantä yaana ðäkkä cäyüi kä ye.” 16 An Caarra kiinne ogo, “Määdic indä tiilgä gälkä wanjen 1,000.

Yaanni nüüti m'aka ke iki ye ti, ogo iki ðonü lado lat. An ðalä me muure najja ogo iki batta agjey nanjon ginkalar yaana yaajoyaac ye.” 17 An Abrayiim mälcin ñaalok Joon ti, an Joon iñ Abimaliik ke kiinkä yeeke yaaka a määngen ye ðeeññe, an wäattan iken käññä merkä ñuca. 18 Kä yaana Piðo määngä yaaka ba' Abimaliik ye kurku yeeken yek giidä üüljeneeda kä gin'a nanjja ðone Caarra iñ Abrayiim ti ye.

21 An Piðo Caarra nangene ñerrä bata yaana kiinneeda kä ye, an gin'a irkeneeda kä jiik ye nangeneeda kä. 2 An Caarra laaccä an Abrayiim gitkene oonle i a daan anjan, kä waan yaana kiinene daa kä Joon ye. 3 An Abrayiim oonle yaana gitkene daa kä Caarra ye, äkkene ogo Icaak. 4 An wääna Icaak niinke anjñene cunuuk ye, eri Abrayiim bata yaana iingene daa kä Joon ye. 5 An Icaak wääna giidene daa kä me ye i Abrayiim yuunge 100. 6 An Caarra jaajjin ogo, “Joon ika iñña tüggün yaalgä, an m'ana bi tiñji ye bi yiñon kä.” 7 An ike cääna jaajjin ogo, “A ñaani ken yoku Abrayiim kiine ogo Caarra bi niito merkä? Inni gitkänä oonle i ike anji daan yaanni.” 8 An Icaak kaarrä an tääkki me kä aak, an niinnä yaanja ti Abrayiim tuttu poñ waak äämkä. 9 An Caarra Icamayiil yaana a giiton kä Abrayiim Haajir yen mä Macir ti ye, yoorre minneni Icaak kääje yok. 10 An ike Abrayiim kiinne ogo, “Kiingon iije yaanni ñoolci woo ke minneni yeene, kiingon iije yaanni minneni yeene batta bi ñääki yanjja ke minneni yeeni Icaak.” 11 An Abrayiim jone yaaññä kä jiik yaakka kä yaana Icamayiil agee kä minneni yeene ye. 12 An Abrayiim kiini Joon ogo, “Ñana jonü yaajar kä oonle ke kiingon iije yüünü. Jiik yaaka kiingi kä Caarra ye ken tiñj, an kä Icaak kaaynä yüükü bi käjä woo. 13 An ika cääna bi nanjja ðon yek kaaynä Icamayiil minneni Haajir, kä yaana agee kä minneni yüünü cääna ye.” 14 An kä tiññanjänä anji Abrayiim juwin ñaalok, an kuññu amma ke kücam piik an iññe Haajir. An ñääpkeneeda kä büyke ti. An tucce woo ke oonle, an ike attä päy ji an yäyñä woo teettalar nanj'a battä me ogo Biirciba ye, an anjan ogo Jiin Liittän. 15 An wääna piik baawkene kücam ji ye, minneni maatße iñi jaan ñoy. 16 An attä cääjjin iñi woo pare kä meec, i ñome agee kä ðukon woo, an ike jaajjin ogo, “Ika batta ðäkä minneni tüw i yooddu.” An ike cääy iñi wica i wanje dürok kä iwok. 17 An Joon iwok minneni

tiingene iini, an Haajir barki malak yen Joonj ka ñaaloq polloŋ jina ogo, “Haajir, a ñaaka ken yaajaj? ʔana iki booju! Iwok minneni tiinj iini Joonj nant'a niinee ka ye. 18 Atä minneni koowu ñaaloq intü ti, ike bi nanja wääti a ʔon yawke.” 19 An ike kupki wanŋin Joonj an yurcin jiin a küümon ka piik. An ike attä ka biran kücam yeene küümgene ka piik an äckene minneni matcin. 20 An Joonj daa ke minneni ke täle woo teettalan luummuk. An wäättä a m'ana yaacanä yok ka diŋŋä cawgä ye. 21 An wäana cäaynee ka woo teettalan nant'a battä me ogo Paaraan ye, diŋgi meen iij nommañ mä Macir ti. 22 An waan yaanja ti Abimaliik äatin ke Paykool duunŋon kääygä yeeke ükcidi Abrayiim an kiinne ogo, “Joonj ke iki näänkä yaaka nanjä muure ye ti. 23 Liitkaa ka yäntän Joonj ogo ika batta bi maljada nŋin ke merkä yeeki ke kaaynä yeeki. Iki nanŋenenen näänkä nerkä, an liitä ogo ika bi nanŋada näänkä nerkä ke baan yaana cäayii ka ji agii ka boorgon yaanni.” 24 An Abrayiim jaajjin ogo, “Ika liitä.” 25 An Abrayiim ciŋŋä Abimaliik ti ka yaana jiin piik koojjene daa ka woo kiinkä Abimaliik ka ookitiin kiinkä yeeke ti ye. 26 An luugi Abimaliik ogo, “Kuju a ñaani ken nanŋä näänkä yaakka. Iki ika batta agja ka nüütkidini, inni mor daa tiŋdä tiññaanŋi yaanni.” 27 An Abrayiim Abimaliik äckene woo diik ke däk, an iken muuŋuk nanŋä jiik doocin. 28 An Abrayiim nuccin wääkin woo käbälgä määngen ka ʔaŋükel an doocce woo pääken. 29 An Abimaliik Abrayiim taañne ogo, “Käbälgä määngen yaaka wäagini woo ka ʔaŋükel an doocci woo pääken yaakki a yek ñaaka?” 30 An luugi Abrayiim ogo, “Käbälgä määngen yaaka ka ʔaŋükel yaakki giŋgä iŋti ti, dalä nüüti ogo jiin yaanni küüñnoo ko ika.” 31 An nantä yaanja äkki me ogo Biirciba, nüüti ogo nant'a liitti ko Abrayiim ke Abimaliik ye. 32 An wäana nanŋene jiik doocin Biirciba ye, Abimaliik ke Paykool duunŋon kääygä yeene dukcin baan yen mä Palactiin ti. 33 An Abrayiim püttä jaan battä me ogo tamaric ye Biirciba ti, an ike manjin ñaaloq Piŋo Joonj yaana ke cüle ye ti. 34 An Abrayiim cäaynä bata boorgon baan mä Palactiin ti niinkä ka diräk.

22 An wäana näänkä yaakki baakkene ye, Abrayiim puuci Joonj, an kiinne ogo, “Ay Abrayiim!” An Abrayiim luukcin ogo, “Haa, ika inni.” 2 An Joonj jaajjin ogo, “Minnenen yüünü

yaana a dune bilgä battä me ogo Icaak yaanna koowu, an atä baan battä me ogo Müüriya. An aajjii ka päam yaana bi nüütenii ka ye wic, an eräpok dalä iil a yen wäämmä yok.” 3 An Abrayiim juwin ka tiññanänä, an tüürün yeene kooñne. An bäagin jengä yek iillä wäämmä yok. An kuñnu kiinkä yeeke ti ka yewwe, ke minneni yeene Icaak. An attä ka päy nant'a nüütene daa Joonj ye. 4 An niinnä däk ti Abrayiim wiñe äärene ñaaloq, an nanŋä yooŋte ka utar. 5 An Abrayiim kiinkä yeeke kiinne ogo, “Cäaye winni ke tüürün, dale ikoon aton maton Joonj ke minneni, an ikoon duukon ikee ti.” 6 An Abrayiim kuñnu jengä iillä wäämmä yok, an äcce minneni yeene Icaak ñañe ti, i ädit maañ ka päŋakay ke cücam iŋte ti, an attä muuŋuk. 7 An Icaak wäyen Abrayiim bärkene ogo, “Abba!” An luugi wäyen ogo, “Haa, minneni yeeni.” An taaji Icaak ogo, “Jengä ke maañ ikki, an wali kabal yaana eri puuggin iili a yen wäämmä yok ye?” 8 An luugi Abrayiim ogo, “Minnenen yeeni, Joonj ka doŋe bi ükcä kabal yaana eri puuggin iili a yen wäämmä yok ye.” An iken attä muuŋuk nanŋä keellä. 9 An wäana dakkene ti nant'a nüütene daa Joonj ye, Abrayiim battä tambal wica, an jengä toonŋe, an minneni yeene Icaak diŋŋe, an maatŋe ñaaloq jengä witin tambal wic. 10 An Abrayiim iŋte lajjene, an cücam koowne irtee ka pok minneni yeene. 11 An malak yen Piŋo ike yäawi ka polloŋ jina ogo, “Abrayiim, Abrayiim!” An luukke ogo, “Haa, ika inni.” 12 An malak jaajjin ogo, “Iŋti ʔana iccidi woo minneni ti, an ʔana nanjä näänkalan. Iki nŋiñneni tiññaan iki booju ka Joonj, ika batta agja ka tiikon ka minneni yüünü yaana ka keelok yaanna.” 13 An Abrayiim wiñe äärene ñaaloq däamjin, an yurcin kabal yaane mooye ñañe ti a mukon ka jengä ka ʔunke waadgen giŋti. An attä kabal muŋŋe erre pok a yen iillä wäämmä yok rättee ka yok minneni yeene. 14 An Abrayiim nanŋä yaanja äkkene ogo Piŋo bi icci. An ke tiññaan battä me ogo, “Piŋo bi icci päam yeene wic.” 15 An Abrayiim ʔoci yäawi malak yen Piŋo ka polloŋ jina. 16 An jaajjin ogo, “Piŋo jääyidi ogo, ‘Ika liittä ka doŋi ka yaana nanŋii ka näänkä yaakka, an ika batta agjei ka tiikon ka minneni yüünü yaana a dune yaanna, 17 iki bi nüülkeni, an kaaynä yüükü bi diirä ka yaac, bata kirkä polloŋ jiñe ke tiŋal yek wii jiñe. An kaaynä yüükü bi bänkä ädänŋi mükü. 18 An ka päy kaaynä yüükü ʔon muureen bi a nüülkini

nommañ wic nääjka tiinganaa kä jiik ye.” 19 Anj wäättan Abrayiimmä ðukcin kiinkä yeeken ti, anj juwin attä ke iken jijn yaana battä me ogo Biürçiba ye ti, anj Abrayiimmä cäygin wica. 20 Anj wääna yaakka ti muure ye, Abrayiim nüütiki me ogo, “Määdic Nahüür gitki Maalka merkä. 21 Kaygon battä me ogo Üüc, anj määden a Büüc, ke Gamuweel Aaraam wäyen, 22 ke Kaacit, ke Hajju, ke Pildaac, ke Yaldaap, ke Batüwüil.” 23 Anj Batüwüil gittä Ripga. Anj Maalka merkä yaaka kä cunuuk yaakka gitkene Nahüür Abrayiim määden. 24 Anj kiingon iije yeene yaana battä me ogo Ruhuma ye, cääna ike gitki merkä oogen, anj yäntängenen ogo, Taabaa ke Jaam ke Taac ke Maakkaa.

23 Anj Caarra cääynä yuunge 127. 2 Anj tüwnü nantä battä me ogo Gariya Arba, anj tiññan battä me ogo Hiburoon, nommañ yen mä Kanaan ji, anj Abrayiim attä nüüji kä Caarra anj week ogo ike. 3 Anj Abrayiim juwin ñaalok iije tüwon gunne ti, anj ike ðuunju yek mä Haat kiinne ogo, 4 “Ika winni agä boorgon, anj agä willä waadgic ti. Kura yääjga nommañ taanhe dale jikcä iñi män tüwon yeeni.” 5 Anj mä Haat Abrayiim luugi ogo, 6 “Mügdo tiinjä por, iki agä yätin yen Joorj waadgo ti. Wäkä kälkä witken yooko ti yaana liikidi ye, anj jikci iñi wica. Ikoon ti baati m'ana iki bi tñgey kä käl yeene yaana jikci kä män tüwon yüünü ye.” 7 Anj Abrayiim juwin ñaalok anj ðunjin iñi mä Haat nomgen ti. 8 Anj ike jaajjin iken ti ogo, “Naana ika gimgana kä jinjä män tüwon yeeni ye, por tiije ika ti, Aproon täacka kä minneni yen Cuwaar, 9 dale ika yääjga tuum yaana Makapeela ji a yeene ina, anj bilti nant'a düüñete yiil yeene ye. Taaje dale yääjga kä, kä weel yaana bilti ye muure, wääti a nantä yeeni yaana jikä kä mä yeeki ye waadgic ti.” 10 Anj Aproon daa bilti cääy mä yeeke waadgen giti, anj Abrayiim luunje i tiñtä mä Haat muure yaaka äätin äntüke yen baan mooye yeene ti ye. 11 Anj ike jaajjin ogo, “Ba'ay, mügdo, por tiinjä ika ti, yiil yeeni ke tuum yaana jiñe ti ye iñenii kä. Iñenii kä mä yeeki nomgen ti. Män tüwon yüünü jīgä.” 12 Anj Abrayiim ñuca ðunjin iñi mä baan nomgen ti, 13 anj ike Aproon luunje i tiñtä me muure ogo, “Ba'ay, tiinjä ika ti, dalä ika äccä weel yeene muure. Äccin yeeni gimgä anj män tüwon yeeni bi jikä iñi wica.” 14 Anj Aproon Abrayiim luunje ogo, 15 “Tiinjä ika ti mügdo, nommañ kä tiilgä gälkä wangen 400,

anj yaanni a ñaaka waadgo ti ika ke iki? Män tüwon yüünü jīgä.” 16 Anj Abrayiim gümmin kä weel yen Aproon, anj kiilkene tiilgä gälkä wangen 400 bata weel yaana jaajjenee kä mä Haat nomgen ti ye. Anj kiille bata kiillä yaana kiitene kä yääjoni ye. 17 Anj yiil yen Aproon yaana Makapeela ji cokulan ti Mamar ina, kiya Abrayiim, muutuk ke yiil ke tuum yaana jiñe ti ye, ke jengä muure yaaka yiil tñjke ti ye. 18 Yääjgi me Abrayiim wäättä anja nantä yeene, mä Haat muure yaaka äätin äntüke yen baan mooye ti ye nomgen ti. 19 Anj wäättan Abrayiim iije Caarra jinje, tuum yaana yiil ji Makapeela, cokulan ti Mamar ye, anj cääna battä me ogo Hiburoon, nommañ mä Kanaan ji. 20 Anj yiil ke tuum yaana jiñe ti ye, yääjgi mä Haat Abrayiim wäättä anja nantä yeene yen jinjä.

24 Anj Abrayiim ðuunjin kä yaac, anj nüülki Piço kä päygyä muure. 2 Anj Abrayiim kiingon yeene yaana talar agee kä mükkinä waak an yeene jiñe muureen ye kiinne ogo, “Nänjä liittäñ kä ðooccin iñti iñi ämgi ti. 3 Liitä kä Piço, Joorj yen polloñ jiñe ke nommañ wiñe, ogo minneni yeeni batta bi kujgeey iñj tiirñ yek mä Kanaan yaaka ikki ika cääyä waadgen ti yaakki. 4 Atä baan yeeni ti, anj minneni yeeni Icaak kujgu iñj mä yeeki ti.” 5 Anj ike taaji kiingon ogo, “Anj naana tuul batta tñki äätin ke ika nommañ yaanni ti ye? Icaak bi koowu ðuuku cäyok ke mä yüükü nommañ yaana äätii kä yaanja ti?” 6 Anj Abrayiim kulcin ogo, “Ba'ay, minneni yeeni ñana ðuukcudu njäk wica. 7 Piço Joorj yen polloñ jiñe yaana ika äbana woo an yen wäyo ti ke nommañ yaana giidana me ye ji, yaana ika kiinna, anj ika irkana jiik liittä ogo, ‘Nommañ yaanni bi iñje kaaynä yeeki ye.’ Ike bi tücci malak nomü ti, anj iki bi kñgey iñj yaana kujgu minneni yeeni ye wica. 8 Anj naana tuul batta tñki ðuukin ke iki ye, i ðonü äbini woo liittäñ yeeni yaanni ti. Gin'a bilti ye minneni yeeni ñana ðuukcudu njäk wica.” 9 Anj kiingon iñte ðoocce iñi mügdo yeene Abrayiim ämge ti, anj liittä kä jiik yaakka. 10 Anj kiingon kuñnu kälämgi Abrayiim ti kä caay, ke wakkä muure ñerken yek ðey, anj koocce kälämgi ñatin, anj juwin ünjin nant'a battä me ogo Araam Naareen ye. Anj wica ike attä baan mooye yaana cääyge kä Abrayiim määden yaana battä me ogo Nahüür ye ti. 11 Anj ike kälämgi ðüünje jijn wic kä cokal woo baan mooye taan

biigin ti anjji. I a wuun yaana atcete määngä
 tipene piik ye. 12 An kiingon mälcin ñaalok
 ogo, “Ay Piṭo, Joon yen mügdo yeeni Abrayiim,
 gin'a ṭäkkä ye, ḍäakkaa kä tiññan, an mügdo
 yeeni Abrayiim nüütkü woo biilin yaana batta
 düüñdi ye. 13 Yuuru, ika inni yuddu jiin taan
 ti yaanni, an tiirin yek mä baan mooye kääjidi
 woo äätidi tippi piik. 14 A gin'a ṭäkkä iki ti ye
 inni. Yanjalan bi ñujgu yok ogo, ‘Kura immä
 wäl yüünü inja kä mätcä kä piik.’ An naana ike
 gïmmä ogo, ‘Ee, mätcä, an kälämgä yüükü bi
 määtkä cääna ye!’ I dalä wääti a yaana wäägini
 woo a in kiingon yüünü Icaak ye. Anan ken bi
 njäjjä daa kä ogo iki nüüteneey woo biilin mügdo
 yeeni ti.” 15 An i ike batta mor ḍak kä mallä,
 oja Ripga kääjin woo ke wäl yeene büüye ti.
 Ike a ṭul Batüwül yaana a minneni yen Maalka
 yaana a in Abrayiim määden yaana battä me
 ogo Nahüür ina. 16 An Ripga a ṭuul nerconḍe
 kuckon, an a päjjidiñi koownu ti, an ike mor
 küci oon. Ike kaaccä inñi wäl yeene küümgede
 kä piik, an ḍuukin woo ṇuca. 17 An kiingon
 bänjin ti ike ti kä birañ, an kiinne ogo, “Kura
 inja ika mätcä piik kä deewan wäl yüünü ti.” 18
 An ike jaajjin ogo, “Mätcä, mügdo yeeni.” An
 oja wäl immene inñi kä birañ, an inñe mätcin. 19
 An wääna inñeeda kä mätceneey piik ye, jaajjin
 ogo, “Kälämgä yüükü bi määtkä piik cääna ke
 yääjene.” 20 An kä birañ piik wäl yeeke ṭuljene
 kuun ji, an bülcin njäjk jiidük nüüciḍi piik, an
 kälämgä muure puukkene piik. 21 I daamgä
 kiingon a daamgon i batta jääyidi woo jikkalan,
 ukcedee kä giti naana wään yeene ḍäakkene
 daa Piṭo ye. 22 An wääna kälämgä ḍanngene
 kä maanña piik ye, ike äacin woo juma yen
 tiilgä ke tiikinni mäyken yek tiilgä kä yewwe
 yek inke ḍuuggen an inñeeda kä. 23 An taaññe
 ogo, “Iki agä ṭul ṇaani?” “Kura nüütkaa, wääc
 cäayge nantä yaana niinon kä wiirin jiñe yaanni
 ti ye?” 24 An ike luugi Ripga ogo, “Ika agä
 ṭul Batüwül yaana giitä kä Maalka ke Nahüür
 ina.” 25 An ṇuccin jaajjin ogo, “Ikoon cäygon
 kä püroni ke beelgä iwün yaaka amgä kälämgä
 ye ḍiräk, ke nantä yen wilgä yaana niine kä
 wiirin tiññan ye.” 26 An kiingon ḍunṇu, an
 mälcin ñaalok Piṭo ti, 27 an jaajjin ogo, “Nüülkin
 ḍükci Piṭo ti, Joon yen mügdo yeeni Abrayiim.
 Piṭo nüütin woo biilin yaana batta düüñdi ye,
 ke luggin mügdo yeeni ti. An ike ika üünjana
 ti kä ba’ mügdo yeeni mä yeeke ti.” 28 An
 Ripga lüññu paa ba’ meen, an me nüütkene
 kä waak’a nanṇa ḍuuggen ye muureen. 29 An
 Ripga cäayge määden battä me ogo Laabaan,
 buurcin woo jiin wic pärjidi ke oon. 30 Kä yaana
 yuṭṭee kä juma käwen umdonḍe ti ke tiikinni
 inke ḍuuggen ti, an tiinṇee kä Ripga päkee kä
 jiik’a kiinene daa kä oon ye. An ike kaaccä woo
 oon ookcede, an kaññe yudit ke kälämgä jiin
 ti kä cokal. 31 An kiini Laabaan ogo, “Äätä,
 iki yaana agä nüülkini kä Piṭo ye. Iki yuddu
 woo winni ina? Iki tutkeneni an ke nantä yen
 kälämgä.” 32 An oon atä ti an ti, an waak duudi
 me inñi kälämgä ṇatin, an kälämgä inñi me püroni
 ke beelgä iwün, an oon icki me piik ke m’aka ike
 kiitkäṭä kälämgä ye, lukene kügen. 33 An amma
 äbi me woo yuuti me ñomgen ti. An kiingon yen
 Abrayiim jaajjin ogo, “Ika batta ämjädä amma
 ke jiik yaaka äätänä kä ye nüütke kä woo.” An
 kiini Laabaan ogo, “Ee ṇerañ, nüüttoon.” 34
 An nüütkene ogo, “Ika agä kiingon Abrayiim.
 35 An Piṭo mügdo yeeni nüülkene kä yaw, an
 ike wäättä anṇa ceeggon. Inñi Piṭo ḍiik ke ḍäk
 ke tiilgä gälkä ke tiilgä, ke kiinkä oogen ke
 määngen ke kälämgä ke tüürunṇi. 36 An Caarra
 in mügdo yeeni, ike mügdo yeeni gitkene woo
 oonle i ike a ṭiin, an mügdo yeeni waak yeeke
 inñeeda kä muure yaaka mügde ye. 37 An
 mügdo yeeni ika daljana liittä. Ike jaajjin ogo,
 ‘ṇana minneni yeeni kujgudu tiirin yek mä
 Kanaan ti, yaaka ikki ika cäayä waadgen ti
 yaakki. 38 Atä an yen wäyo ti an äntüke yeeni ti,
 an minneni yeeni kujgu inṇa wä.” 39 An mügdo
 yeeni taaññä ogo, ‘An naana ṭuul batta ṭäki
 äatin ke ika ṇommañ yaanni ti ye?’ 40 An ika
 luunṇa ogo, ‘Piṭo yaana ika äätä ñome ti ye,
 bi tücci malak yeene ke iki, an wään yüünü bi
 ḍaage, an nuṇko bi minneni yeeni känggeeda kä
 inṇ mä yeeki ti, äntüke wäyo ti ye. 41 An naana
 iki atä mä yeeki ti ye, ḍonṇu bi lati woo kä liittäñ
 yeeni, naana daa cääna iki ṭüṅṅini kä inñä inṇ
 ye, ḍonṇu bi lati woo kä liittäñ yeeni.’ 42 “An
 tiññan wääna äätänä kä jiin ti ye, ika mälcänä
 ñaalok ogo, ‘Ay, Piṭo, Joon yen mügdo yeeni,
 Abrayiim, kura wään yeeni yaanni ḍäakkaa kä.
 43 Yuuru, ika inni yuddu jiin taan yaanni. An
 gin'a ṭäkkä ye inni. Naana ṭuul yanjalan kääjin
 woo tippi piik ye, bi kiinä ogo, “Kura inja woo
 piik kä deewan wäl yüünü ti mätcä kä.” 44
 An naana ika kiinna ogo, “Mätcä, an kälämgä
 yüükü bi puukku cääna ye,” dalä ken wääti a
 yaana wagi Piṭo a in minneni yen mügdo yeeni
 ye.’ 45 “An i ika batta mor ḍagä kä mallä joni ti,

oja Rīpga kāājīn woo ke wāl piik yeene būiye ti. Aņ ike kaaccā iņī wāl yeene kūumgede kā piik, aņ ike kiinnā ogo, ‘Kura iņja piik mātčā kā.’ 46 Aņ kā bīraņ aņģi, wāl yeene immene iņī aņ jaajīn ogo, ‘Uņgo mātčā, aņ kālāmgā yūūkū bi puukku cāanna.’ Aņ wāana mātčānā kā ye, kālāmgā puukkene cāanna. 47 “Aņ ike taañnā ogo, ‘Īkī agā ʔul ʔaani?’ Aņ ika luuņņa ogo, ‘Īka agā ʔul Batūwīl yaana giitā kā Nahūūr ke Maalka ina.’ Aņ iļķānā juma umdonde ti, ke tiikinni iņke ɖuuggen ti. 48 Aņ ika ɖūņjūnū iņī aņ ika mālčānā űaalok Piʔo ti. Aņ Piʔo maanņā, Joorj yen mūgdo yeeni Abrayiim, yaana ika nūūdana pāy yaana wodaņ ye ti, ke kāņga kā ʔuul yen ʔul mūgdo yeeni mādēn, yaana bi a iņ minneni mūgdo yeeni ye. 49 Aņ nūūtka naana ikee mūgdo yeeni bi nūūtke woo biilin yaana batta dūūñīdi ye ke luggin, aņ naana a ba'ay ye, i nūūtka dale ika atā nāņṯa yaņkalaņ ti.” 50 Aņ luugi Laabaan ke Batūwīl ogo, “Nāāņkā yaakki ātā Piʔo ti, baati jiik'a jāāyon woo ye. 51 Rīpga inana, koowu aņ ate kā, aņ dalā ike wāātī a iņ minneni mūgdo yūūnū, bata yaana jaajjene kā Piʔo ye.” 52 Aņ wāana kiingon yen Abrayiim tiņņee kā jiik yeeken ye, ike ɖūņjīn iņī űomgu gīti, aņ mālcin űaalok Piʔo ti. 53 Aņ kiingon āacin woo waak wīlkitīn a naņgin kā tiilgā gālkā ke tiilgā, ke buruņgu, aņ iñņe Rīpga. Aņ cāanna mādēn ke meen iñņe wakkā yaaka weel yeenen caraņ ye. 54 Aņ ike ke ook yaaka āatene ye, āmmā aņ mātṯā aņ nīņgīn wīca. Aņ wāana juwene űaalok kā tiņņāņānā ye, kiingon yen Abrayiim jaajīn ogo, “Tiingā, dale ika ɖukcu mūgdo yeeni ti.” 55 Aņ mādēn ke meen jaajīn ogo, “Dalā por Rīpga cāājīi nīiņkā kā caay ke ikoon, aņ wāātṯan ike atī.” 56 Aņ kiinne ogo, “űana ika koora kā, Piʔo wāan yeeni ɖaāņņe. Tiingā dale ika ɖukcu mūgdo yeeni ti.” 57 Aņ iken jaajīn ogo, “Dale ʔuul bārķīn, aņ taacīn.” 58 Aņ Rīpga bārķi, aņ taaji ogo, “Īkī gīmmādā ikee ate ke oon yaanni?” Aņ luuņņe ogo, “Ee, ika bi atā.” 59 Aņ kāwen Rīpga tuci ke kiingon yaana ike pīrī ye, ke kiingon yen Abrayiim, ke m'aka āatene kā ye. 60 Aņ Rīpga űūūlkī, aņ kiini ogo, “Kāwo, Īkī wāātci agā miy yen me ɖīirken caykā māyken kā caykācaayni! Aņ dalā kaaynā yūūkū bāņkā yek ādāņņi yeeken peecā.” 61 Aņ Rīpga ke kiinkā yeeke māāngen taappā kālāmgā, aņ oon baati űāc. Aņ kiingon yen Abrayiim Rīpga koowne aņ attene kā. 62 Aņ Icaak yaana cāāy Naјip ina, ɖuku Bīr Lahaayi

Rooy, aņ aņan ogo, Jiin M'ana a Ūdon Ika Yoodda ye ti. 63 Aņ āāņkalaņ ti biigin ti aņģi, Icaak attā yiil jī, aņ laay i jone jaay jiikkalaņ, aņ wāana wiņe āāreneeda kā űaalok ye, ike yurcin kālāmgā āātīdi. 64 Aņ Rīpga cāanna wāana wiņe āāreneeda kā űaalok ye, Icaak yooṯṯe, aņ ike kuuyin iņī kalman yeene űāc kā bīraņ. 65 Aņ kiingon taañņe ogo, “A oon yaana wali ye iya yiil jī āātīdi iķiin pāāgīdin yaanja?” Aņ luugi kiingon ogo, “A mūgdo yeeni.” Aņ ike buruņu yeene koowne aņ waņge kūmmē. 66 Aņ kiingon Icaak pākkene waak'a naņņe ye muure. 67 Aņ Icaak Rīpga ābene keeņ yen meen Caarra jī, aņ wāātṯā aņņa iņņe. Aņ bilgene, aņ Icaak jone lūynū kā ike kā tūwnū meen.

25 Aņ Abrayiim ɖiñnā iij yaņkalaņ űuca battā me ogo Katuura. 2 Aņ ike gitki Jumraan ke Yakcaan ke Midaan ke Mīdiyaan ke Īcbaak aņ Cūwa. 3 Yakcaan ken a wāy yen Cīrba ke Diidaan. Aņ kaaynā yek Diidaan a mā Acūūr ke mā Litūūc ke mā Liim. 4 Aņ merkā oogen yek Mīdiyaan a Ipa ke Eper ke Anook ke Abida aņ Elda. Iken yaakca muureen a kaaynā yek Katuura. 5 Abrayiim waak yeeke muure yādi minneni yeene Icaak. 6 I ike batta mor tūw, merkā yeeke yaaka giide kiinkā yeeke māāngen ti ye, pāāggene iñdinni. Aņ piirre gīti ke Icaak, aņ iken tucce woo baan ti kā űomuk. 7 Aņ Abrayiim yuunge muure yaaka cāāynee kā űommañ wic ye a 175. 8 Aņ ike wāākcīn woo wāāktāņ tūwnū aņ tūwnū, i yuunge a ɖīrīrīnī a yāāņon kā cāwdā űommañ wic, aņ ike cooṯi me ti dāņkā yurge ti. 9 Aņ merkā yeeke Icaak ke Icāmāyiil ike jīgī ʔuum yaana Makapeela jī ye, cokulaņ ti Mamar, yiil yen Aproon minneni Cuwaar yen mā Haat. 10 Aņ yiil yaana kiyi Abrayiim mā Haat ti ina, ken jūgene daa kā me iken ke iijne Caarra. 11 Aņ wāana Abrayiim tūwnee kā ye, minneni yeene Icaak űūūlkī Joorj. Aņ Icaak cāāynā kā cokal Bīr Lahaayi Rooy, aņ aņan ogo, Jiin M'ana a Ūdon Ika Yoodda ye ti. 12 A perrā kaaynā yek Icāmāyiil minneni Abrayiim, yaana giide Haajir kiingon yen Caarra yaana a yen mā Macīr ina ti. 13 A merkā oogen yek Icāmāyiil yāntāngenēn ikki, aņ a pergin a iijgīnī kā kaygon ti ke m'ana dūūñīdi ye ti. Nabīyūūt ken a kaygon aņ bāātcete Kedar ke Adbeel ke Mibcaam 14 ke Micma ke Dūūma ke Maaca 15 ke Haddaat ke Tiima ke Yatuur ke Naapīc aņ Kedeema. 16 A merkā oogen yek

Icämayiil ikki, an a yäntänji yek yätini yaaka äärgä tüggen kä caay witken kä yewwe ye, ke nänk'a cäayene kä ye, ke keeñni yeeken. 17 An Icämayiil cäaynä ñommañ wic yuunge 137. An ike wääkcın woo wääktän tüwnü an tüwnü, an ike cooṭi me ti dänkä yurge ti. 18 An kaaynä yeeke cääjjin Hawela attä ke Cüür kä cokal Macır ñome ti, bata gin'a iḱi üñjüdü Acüür ye. An iken cäygin muure kä puudin ḡiti ke mä yeeken. 19 Wakkä yaakki a yaaka nänñä ḡuuggen Icaak ti minneni Abrayiim ti ye. An Abrayiim ḡittä Icaak. 20 An Icaak yuunge caykä kä ñan wääna kuññee kä Rıpga ṭul Batüwıl yaana a män Araam ina, an ike baanne battä me ogo Padaan Araam an ike a Laabaan mä Araam käwen. 21 An Icaak mälcin ñaalok Piṭo ti kä yaana iñe agee kä burñu ye. An mallä yen Icaak luugi Piṭo an iñe Rıpga laaccä yuunku. 22 An merkalen yaaka kä yewwe jıñe ti ye yoken yuuku, an attä tääccıdı Piṭo ti kä yuunñu merkä yoken. An tääccin ogo, “Nääñkä yaakki nänñit ḡuuggen ika ti ina?” 23 An kiini Piṭo ogo, “Merkä yaaka jıñü ti yaakka bi wääti a ṭon kä yew. An me yüükü yaaka kä yew jıñü ti yaakka bi piirtit, an ṭon yañkalan bi meken borgu kä teynä, an kaygon yüünü mäadenle bi ñuugele.” 24 An wääna niinnä yen giidä yeene däägenee kä ye, yore kaññe cäyge yuunku oogen jıñe ti. 25 An yaana iñgene giidene woo ye, ṭıdan an yore a jiik bata gaan, an äkki me ogo İcü. 26 An yuunon yañkalan giidi me i mäaden İcü agee kä mükon kä ḡubdonḡe. An äkki me ogo Yaagüüp. An wääna yuunku giidene daa kä me ye i Icaak yuunge caykä kä ḡüügük. 27 An wääna merkä piirene ñaalok ye, İcü wäättä anñi män keñ laay woo luummuk, i mäaden Yaagüüp a män ḡıbbın cäy paa keeñni ḡiti. 28 An Icaak a İcü ken bilge nääñka ämee kä yängä waak luum jıñe yaaka äbätä İcü ye, an Rıpga a Yaagüüp ken daa bilge. 29 An aañkalan ti wina Yaagüüp cääpi yüüčkü, an käägi ti İcü ätä woo luummuk a bağon kuckon an näkä kån. 30 An İcü Yaagüüp kiinne ogo, “İka tüwü kä kån! Kura inja yüüčkü ṭıtkä kä ḡeewan!” A yaana İcü äkkene daa me yäntän yañkalan ogo, İdoom ye, nüüti ogo “ṭidda.” 31 An luugi Yaagüüp ogo, “Ee, por kaykitin yüünü yääjgaa kä.” 32 An İcü jaajjin ogo, “Yuuru, ika tüwü kä kån. An ḡerrä kaykitin yeeni a ḡaaka ika ti?” 33 An kiini Yaagüüp ogo, “Por iñjā lıttkaa.” An İcü lıttä, ogo kaykitin yeene yääjgedee Yaagüüp. 34 An

Yaagüüp İcü inñe biḡgi ke yüüčkü piiken. An ike ämmä an мәттä, an wäättana juwin attä. An anjan İcü nääynä kä kaykitin yeene. 26 An kån yañkalan ḡuca äätin baan ji bata yaana nänñä ḡone niinkä Abrayiim ti ina. An Icaak attä yätkä Abimaliik yen mä Palactiın yaana cäy Jaraar ina ti. 2 An Piṭo üükın woo Icaak ti an kiinne ogo, “İjana iḱi ätä inñi Macır. Cäyā baan yaana bi kiineni kä ogo cäyḡey ko ye. 3 Cäyā baan yaanni ti iḱi aḡä boorgon, an ika bi ke iḱi an iḱi bi ḡüülkeni. An bänkä yaakki bi inñeni kä muure iḱi ke kaaynä yüükü, an ika lıttänñi bi ḡaagä yaana lıttkänä wääc Abrayiim ye. 4 An kaaynä yüükü bi nanjä ḡirä kä yaac bata kiṭtāni yek pollon jıñe, an bänkä yaakki muure bi inñä daa kä. An kä päy kaaynä yüükü ṭon muure bi a ḡüülkinı ḡommañ wic. 5 Kä yaana Abrayiim tiingana kä jiik yaaka ṭäkkä ike ti ye an ṭıcee kä iininni yeeki, ke nüünñüni yeeki ye.” 6 An Icaak cääjjin baan battä me ogo Jaraar. 7 An wääna taajene daa kä ook yek baan yaanja kä iñe ye, i ike jaajjin ogo, “A käwo.” I booc kä jaajjin ogo, “A iñ yeeni.” İke ḡüüci ogo, “İke bi nāḡji ḡok mä baan yaanna, ogo iñe Rıpga, kä yaana ḡeree kä ḡer kä yaac ye.” 8 An wääna Icaak cäynee kä wıca niinkä kä ḡiräk ye, Abimaliik yätkä yen mä Palactiın däämjın inñi kä källe yen an ḡunne an Icaak yooṭte iñe Rıpga nääjgede. 9 An Abimaliik Icaak bärkene an kiinne ogo, “Ay, Rıpga ina a iññü yaanna! İḱi jaayä ogo käwic ina?” An luugi Icaak ogo, “İka boojı, ika ḡuucu ogo mañkalan ika bi nāḡjada ḡok an koowje.” 10 An Abimaliik jaajjin ogo, “A ḡaaka ina nāḡgonoon kä anjan yaanna? An naana yoku por mañkalan iññi niinne ye, ikoon yoku ickonoon ḡuuggin nääñkä yaackä.” 11 An Abimaliik me muure kolle ogo, “M'ana bi ṭäpi yok men yaanni ke iñe ye tüwnü bi yoore ti.” 12 An baan yaanja ti Icaak piıttä käwkä, an yun yaanna ti ike iṭṭä cuukulli päk 100 ḡiräk kä käwkä yaaka piññe ye, nääñka ike ḡüülkene daa kä Piṭo ye. 13 An ike wäättä anñe ceeggon mooye kä yaac, an waak yeeke üüttin kä ḡirin. 14 An ike cäygene ḡiik ke däk ke kiinkä kä ḡiräk an māmgi ji mä Palactiın. 15 An jııdgä piik muure yaaka küünı kiinkä wäyen niinkä yek wäyen Abrayiim ti ye, cıḱi mä Palactiın kä ḡomgu. 16 An Icaak kiini Abimaliik ogo, “Anḡä yorü ikoon ti. İkoon borroon kä teynä.” 17 An Icaak anḡin yore wıca, an attä keeñni yeeke

teljene inŋi Dāāngon Jaraar ji, aŋ cāājjin inŋi wica. 18 Aŋ Icaak jiidgā ɖuukke gomme yaaka küüñi me nūnkā yek wāyen Abrayim ti ye. Kā yaana cīkene daa mā Palactiīn wāāna wāyen tüwnee kā ye. Aŋ ākkene kā yāntāngenen yaaka ākkene daa kā wāyen ŋomuk ye. 19 Aŋ kiinkā Icaak küññü jīn Dāāngon Jaraar ji, aŋ jīn waŋe yaana yīnjā kā piik ŋerkā ye kañi wica. 20 Aŋ kaaydoni yek mā Jaraar āatin aŋ büültin ke kaaydoni yek Icaak, aŋ jayok ogo, “Piik a yookol!” Aŋ Icaak jīn ākkene ogo Icik nāāŋka iken büültene kā ke ike ye. 21 Aŋ kaaydoni Icaak ŋuccin küññü jīn yaŋkalaŋ, aŋ iken ŋuccin büültin wica jīn yaanja ti. Aŋ ākki Icaak ogo Cittina nūūti ogo ātkiti. 22 Ike nāntā yaanja bākkene wic aŋ ŋuccin küññü jīn yaŋkalaŋ wica, aŋ baati m'ana ŋuca agene kā büültini kā ye. Aŋ ākki Icaak ogo Rabuut, aŋ jaajjin ogo, “Piŋo ikoon inŋon nāntā, aŋ ikoon bi ɖiiron ŋommañ wic.” 23 Aŋ Icaak wina daljene inŋi aŋ baŋŋā Biircība. 24 Aŋ wīrin jīne yaanja ti Piŋo üükīn woo ike ti, aŋ ike kiini ogo, “Ika agā Joon yen wāac Abrayim. ŋana iki boojū, ika ke iki, iki bi ŋüülkeni aŋ kaaynā yüükü bi naŋā ɖiirā kā waan yen kiingon yeeni Abrayim.” 25 Aŋ Icaak battā tambal wica, aŋ Piŋo maanŋe. Aŋ keen yeene teljene inŋi wica, aŋ kiinkā yeeke küñjīn inŋi jīn wica. 26 Aŋ āāŋkalaŋ ti wina yātkā Abimaliik āatin ike ti ke Ahūjaat yaana ike nūūti kā nāāŋkā yaaka bilti ye, ke Paykool ɖuunŋon kāāyga yeene ātā Jaraar. 27 Aŋ tāāckiti Icaak ogo, “Ikee āātede ika ti ina? I ina ika putka ji, aŋ ika ŋooŋa woo yaanna.” 28 Aŋ iken luukcin ogo, “Yoorron kā ŋer Piŋo ke iki. Aŋ ikoon jaajjonon ogo yoku liittäŋ bilto ti waadgo ti, ke iki. İkiin ɖuccin jiik ɖocin. 29 Liitä ogo ikoon batta bi nāŋgonda nāāŋkā yaackā, bata yaana batta agini nāŋgini kā nāāŋkā yaackā ina, a nāāŋkā ŋerkā ken nāŋkiti kā kamat. Aŋ iki tucini woo kā ŋiibbin. Aŋ yooru yaana ŋüülkini kā Piŋo ye.” 30 Aŋ iken tutki Icaak ammani jon ŋamme, aŋ āmmā aŋ mättā. 31 Aŋ kā tiŋŋāŋān iken murjin inŋi māŋkalaŋ daa menen liitkede, aŋ iici Icaak aŋ iken attā kā ŋiibbin. 32 Aŋ āŋ jīne yaanja ti kiinkā yek Icaak āatin ike nūūtki kā jīn yaana küüñi a kicconɖe ye, aŋ kiini ogo, “Ikoon kāññon piik!” 33 Aŋ Icaak jīn ākkene ogo Cība. Aŋ ke tiññāŋ baan yaanja wāāttana battā me ogo Biircība, aŋ aŋan ogo, “Jiīn Liittäŋ.” 34 Aŋ iicü wāāna yuunge aŋŋene caykā kā ŋan ye, ɖiññā määŋgā kā yew tiirin mā Haat ti, määŋge

a Yahudūt ɖul Beerī, aŋ Bacamaat ɖul Eylüün. 35 Aŋ a iken ken āācin jon yiŋe Icaak ke Rīpga ti.

27 Icaak daandin aŋ waŋge bunnū batta ŋuca yūti, aŋ minneni yeene mooye iicü bārkene ti, aŋ kiinne ogo, “Minneni yeeni!” Aŋ ike luugi ogo, “Ika inni.” 2 Aŋ Icaak jaajjin ogo, “Ika ɖuunɖunu, aŋ nūñnā yeeni yen tüwnü kuju. 3 Kaay yūünü koowu ke cāwgālen, aŋ atā woo kiñuk aŋ nākkāa gin luum jīne. 4 Aŋ tutkaa gināāmkā yaana ŋabaŋ bilgā ye, aŋ ickāa kā dalā amā nuŋko ŋüülkenii i batta mor ika tüwü.” 5 Aŋ wāāna Icaak jaaynee ke minneni yeene iicü ye, i tiŋtā Rīpga. Aŋ wāāna iicü attee kā woo luummuk kiñee kā waak luum jīne aŋ ābedeeda ti ye, 6 i Rīpga minneni yeene Yaagüüp kiinne ogo, “Wāac tiŋŋā määdic iicü kiinɖe ogo, 7 ‘Ickāa gin luum jīne, aŋ nāŋgāa kā gināāmkā yaana ŋabaŋ ye amā nuŋko ŋüülkenii Piŋo ŋome ti, i ika batta mor tüwü.’ 8 Minneni yeeni jiik yeeki tiŋŋā bata yaana kiindenii kā ye. 9 Atā kaacci ɖiik giŋi aŋ ickāa woo jüülönilen kā yew yaaka a caagin ye, dalā nāŋgā wāac, a gināāmkā yaana ŋabaŋ bilge ye. 10 Aŋ ickā wāac dalā ame nuŋko bi ŋüülkey kā, i ike batta mor tüw.” 11 Aŋ Yaagüüp meen Rīpga luunŋe ogo, “Māādo iicü yore jüülaŋ, aŋ ika yori yilaŋ. 12 Aŋ naana por ika tapa yok wāyo ye? Ika bi yooro ogo ike maldoonŋin. Aŋ ike ika batta bi ŋüülka, bi ɖāākcī ika tuuma.” 13 Aŋ kiini meen ogo, “Dalā tuummu ɖimji ika ti, minneni yeeni! Nāŋjā bata yaana kiinnenii ye. Atā aŋ jüülönilen ickāa kā.” 14 Aŋ ike attā aŋ jüülönilen koowne aŋ ickene meen. Aŋ meen tuttu gināāmkā yaana ŋabaŋ ye, bata yaana bilgānā wāyen ye. 15 Aŋ Rīpga kuññu buruŋu ŋerkā yek minneni yeene mooye iicü, yaaka ārāk baanne ye, aŋ iŋkene minneni yeene ɖeerconɖe Yaagüüp. 16 Aŋ kümme inke ti ke bugge ti, ke nāntā ɖone yaana yidālaŋ ye kā gāykā jüülönilen. 17 Aŋ ike gināāmkā yaana ŋabaŋ ke biŋgi yaaka toonŋe ye inŋe Yaagüüp inŋe ti. 18 Aŋ Yaagüüp attā ārāk wāyen ti, aŋ jaajjin ogo, “Wāyo.” Aŋ wāyen luukcin ogo, “Haa, minneni yeeni. İki agā iicü halla iki agā Yaagüüp?” 19 Aŋ Yaagüüp luukcin wāyen ti ogo, “Ika agā iicü kaygon yūünü. İka nāŋŋā bata yaana kiinnaa kā ye. Juwu ŋaalok aŋ yāŋŋā gin luum jīne yeeni amā, nuŋko ŋüülkaa kā ye.” 20 Aŋ taaji Icaak ogo, “Kaññi ogo kā biraŋ aŋŋi minneni yeeni?” Aŋ luunŋe ogo, “Piŋo yūünü Joon ika yüükkana ti.” 21 Aŋ Icaak

Yaagüüp kiinne ogo, “Wüükü ti kä cokal dalä iki tabeni yok, anj ooku giti naana a iki licü minneni yeeni ye.” 22 Anj Yaagüüp wükcin ti wäyen ti, anj tabi yok Icaak. Anj ike jaajjin ogo, “Porj a porj Yaagüüp, anj inkä ke buggu a yek licü.” 23 Anj batta agee kä ookon giti näänjka inke ke bugge jüüle kä jüül bata mäaden licü ye. Anj Icaak yore tootte tiki Yaagüüp jüülkede. 24 Anj taañne ogo, “A gitken iki agä minneni yeeni licü?” Anj luunje ogo, “Ee a ika.” 25 Anj Icaak jaajjin ogo, “Yänjgä gin luum jinne yüünü äckaa kä dalä amä, minneni yeeni. Nunjo iki bi inenii kä jüülkin yeeni ye.” Anj äckene daa Yaagüüp anj amme. Anj äckene määk anj maanje. 26 Anj kiini wäyen Icaak ogo, “Äätä ti kä cokal minneni yeeni, anj muckaa gimgin.” 27 Anj ike wüükün ti kä cokal anj muckene. Anj Icaak jääccä pin burju yeene, anj ike jüülki, anj jaajjin ogo, “Pin minneni yeeni beel bata pin yiil yaana a jüülkini kä Piŋo ye. 28 Dalä Jooj iki iney tuñ yen polloj ke cekkitin nommañ wiñe ke päk diirken ke määk diirken. 29 Dalä ŋon iki nuugilini, anj iken iki dñjkiti inñi, anj wääci agä mügdo yen mädgic anj kaaynä miic dalä cääna iki dñjkiti inñi. Anj tuummu wääti m'aka iki tuumgi ye ti, anj jüülkin wääti m'aka iki jüülkiti ye ti.” 30 Anj kä deeran anji wäana Icaak danje ke jüülkin Yaagüüp, anj Yaagüüp kaaccee kä woo wäyen ti ye, i mäaden licü kääjin äräk ätä kiñuk. 31 Anj ike cääna nänjgä ginäämkä yaana ñaban ye, anj äckene wäyen, anj jaajjin ogo, “Juwu ñaalok wäyo ämä yänjgä gin luum jinne yeeni, nunjo inja kä jüülkin yüünü.” 32 Anj taaji wäyen Icaak ogo, “Iki agä ñaani?” Anj luunje ogo, “Ika agä minneni yüünü licü kaygon yüünü.” 33 Anj Icaak yore tiicin kä yaac, anj jaajjin ogo, “A ñaani ken ina attä kiññä waak luum jinne, anj ickana kä ammä muure i batta mor iki däägä anj jüülkünü yaanna! Ee, anj ike bi a jüülkini a gitken.” 34 Anj wäana licü tiñjee jiik yaakka wäyen ti ye, i ike weekcin kä yaac kä jon pille, anj wäyen kiinne ogo, “Jüülkaa cääna ay wäyo!” 35 Anj kiini Icaak ogo, “Mäadic äatin, anj ika mallanjingin, anj jüülkin yüünü koowne.” 36 Anj licü jaajjin ogo, “Ike battä me ogo Yaagüüp a gitken. Ike anji ika mallanjingin äänje kä yew, kaykitin yeeni koowne, anj tiññan jüülkin yeeni koowe cääna.” Anj taañne ogo, “Iki batta agä büüccini jüülkin yaana a yeeni ye?” 37 Anj Icaak licü luunje ogo, “Ike danja nanjgä a mügdo yüünü, anj mädgen muure nanjgä a

kiinkä yeeke, anj inñä päk ke määk. Anj iki bi nanjeni ogo tiññani minneni yeeni?” 38 Anj licü wäyen taañne ogo, “Wäyo, iki cääygi jüülkin a keelok? Wäyo jüülkaa cääna!” Anj licü weekcin kä yaac. 39 Anj wäyen Icaak ike luugi ogo, “Iki bi cääyä woo kaakic cekkitin yen nommañ wiñe ti, anj woo kaakic tuñ yen polloj ji ti. 40 Anj iki bi cääyä kä gaadal yüünü, anj iki bi nuugulu mäadic ti, anj naana iki tākä dñjü teetcadä woo ye, i wiñnan yeene bi erci woo dñjü ti.” 41 Anj waan yaanja ti, licü Yaagüüp putkene ji kä yaana wäyen Yaagüüp inñeeda kä jüülkin ye. Anj licü jaay joni ti ogo, “Waan nüjdñj tuwnü wäyo cokilin, anj wäättan mäado Yaagüüp bi nägä dok.” 42 Anj wäana Ripga nüutkene daa me kä jiik minneni yeene mooye licü ye, i ike tuccin Yaagüüp ti, anj kiinne ogo, “Mäadic licü diigä jiik ogo, iki nägñda dok. 43 Jiik yeeki tiñgä ŋetan minneni yeeni. Juwu anj lüüdü mäado Laabaan ti Araan. 44 Anj cääye ke ike kä deeran ke mäadic jone lüye. 45 Anj naana ike jone lüynü, anj gin'a nanjgeneeda kä wiitte woo ye, i iki bi tuckeni iki duuku. Ina kura ikee yäaye muuric kä niñnā keellä?” 46 Anj Ripga jaajjin Icaak ti ogo, “Üññü yeeni putku ji kä määngä mä Haat. Naana Yaagüüp küji iñj ŋulgu yek baan yaanni ti määngä mä Haat ti ye, bata määngä yek licü ye, päjjidi iñca yoku ika tüwü.”

28 Anj Icaak Yaagüüp bärkene ti, anj jüülkene anj kolle ogo, “Iki ñana dija ŋulgu yek mä Kanaan yaakki ti. 2 Juwu atä Padaan Araam paa ba daan wäac Batüwül, anj dija iñj wica ŋulgu näayic Laabaan. 3 Jooj yaana Liitit ye iki jüülkey, anj iki iney merkälen kä diräk, anj kaaynä yüükü dirä anj wääti a ŋon diirken! 4 Anj iki iney jüülkin yaana inñe Abrayiim ina, ke kaaynä yüükü nunjo bi mükii nommañ yaana cääyii kä batta a yüünü yaanni ye, a nommañ yaana inñi Jooj Abrayiim ye!” 5 Anj Icaak Yaagüüp tucce woo, anj attä Padaan Araam cäyok ke nääyen Laabaan, a Ripga mäaden minneni Batüwül a mä Araam, anj Ripga a Yaagüüp ke licü meen. 6 Anj licü ukin giti ogo wäyen Icaak Yaagüüp jüülkenee anj tucce Padaan Araam ogo dijo iñj wica, anj kollee ogo ñana dijo ŋulgu yek mä Kanaan ti. 7 Anj Yaagüüp wäyen ke meen tiñgene, anj dakkä Padaan Araam. 8 Anj wäättan ooki giti licü ogo wäyen Icaak batta tākō ŋulgu yek mä Kanaan nantä yeenen ti. 9 Anj licü jüüpcin wäyen taanje Icamayiil

ti, an dīññā ŧulgu yek Icāmayiil ti kǎ keelok
 ɲocce ti mǎānge ti an iije kicconde battǎ me
 ogo Maalat, an ike a Nabīyūit kǎwen an a ŧul
 Icāmayiil minneni Abrayiim. 10 An Yaagūūp
 kǎājin woo baan mooye Bīircība jī, an ūñjīn
 Araan. 11 An kǎ lūtīcin an ike dakkǎ ti nǎntǎ ba
 ɲerrǎ an yuuttu īñī wīca nīñjīdī īñī, an kuññu
 pǎām nǎākcenee kǎ wīne an oodi. 12 An wǎāna
 ike oodene daa ye, i ike umgi lǎāggī cǎāyge ŧiitǎ
 yudit ɲommañ wic an wīne dǎkcīdī pollon jī an
 malañji yek Joon aajjīdī an dūūkīdī īñī kǎ ike.
 13 An Pīto yuuttu ŧiitǎ ti űaalok, an jaajjin ogo,
 “Ika agǎ Pīto, Joon yen daan wǎāc Abrayiim
 an Joon yen wǎāc Icaak. ɲommañ yaana nīñnī
 kǎ yaanna a yūūnū an bi īñenī i kī ke kaaynǎ
 yūūkū. 14 An kaaynǎ yūūkū bi dīrǎ batta līiltǎ
 me kǎ pañǎ bata ŧūūpon yek ɲommañ. An iken
 bi pīrjī woo tǎñkǎ ti muure űomuk ke ɲǎjǎk
 ke űaalok ke īñī, an āārgǎ tūggen yek ɲommañ
 wīne muure bi kǎñ ɲūūlkīn kǎ waan yūūnū
 ikee ke kaaynǎ yūūkū. 15 An ika ke i kī an ika
 i kī bi tījjenī ke nǎntǎ a atīi kǎ ye, an āāñkalañ
 i kī bi dūugeni ke ɲommañ yaanni ti. An i kī
 batta bi cakeni ke wakkǎ yaaka kiinnenī ye
 dǎākkenī kǎ muure.” 16 An Yaagūūp juwin
 űaalok nīīnkǎ ti, an jaajjin ogo, “A gītken Pīto
 a nǎntǎ yaanni ti! An batta agǎ ɲīcon!” 17 An
 ike booññu an jaajjin ogo, “Nǎntǎ yaanni me
 yāmdel! A ān Joon innī an a āntūke pollon jīñe.”
 18 An tīññāñāñā anñi Yaagūūp pǎām yaana
 nǎākke kǎ wīne ye, koowne an yuutte a kolcan
 paydin an puukkene wic űownǎ. 19 An nǎntǎ
 yaana ākkene ogo Betalī. An anan nūūtī ogo,
 “Ān yen Joon.” An kǎ on battǎ me ogo Lūūc. 20
 An Yaagūūp līittǎ an jaajjin ogo, “Naana Joon
 ke ika an ika tīīññā wǎān yaanni ti an naana
 ika īññā waak āāmkǎ ke buruñgu ye, 21 an
 naana ika dūkcunu paa ba wǎyo kǎ ɲūūbbīn ye, i
 wǎāttan Pīto bi wǎātī a Joon yeeni. 22 An kolcan
 paydin yaana yuuttu űaalok yaanni bi wǎātī a
 Ān Joon. An wakkǎ muure yaaka bi īñā kǎ ye,
 ike bi īñā kǎ caycayni.”

29 An Yaagūūp wǎān yeene ceenñe ke dake
 ti ɲommañ mǎ űommuñgu ti. 2 An ike
 yurcin jīñ kǎ uttar ke kurku kǎ dǎk yek dīik
 nīnok īñī jīñ taañge ti kījī puukkin piik. An
 jīñ tūke a ūūljīnī kǎ pǎām mooye peñǎ. 3
 An naana kurku dīik yoken dūūlūnū ti muure
 ye, i kaaydoni pǎām dūūljūnū woo jīñ tūk, an
 dīik puukkunu piik, an wǎāttan pǎām dūukunu

ūūljūnū jīñ tūk. 4 An kaaydoni taaji Yaagūūp
 ogo, “Ikee age mǎ wa mǎdgo?” An iken luukcin
 ogo, “Ikoon agon mǎ Araan.” 5 An iken taaññe
 ogo, “Laabaan yaana daan wǎyen a Nahūūr ina
 ɲǎjje?” An iken luukcin ogo, “Ee, ɲǎjjon.” 6 An
 iken taaji Yaagūūp ogo, “Ike yore ɲerañ?” An
 iken luukcin ogo, “Ee, ike yore ɲerañ. Daamjǎ
 a ŧuulle yeene Rahiil ina āātǎ kīdīt kun dīik
 yaanja.” 7 An ike luukcin ogo, “Wuun mor
 a āñ gītī, batta mor a wuun yen dūūlīn ti
 kurku dīik nǎntǎ keellǎ. Dīik puukke piik, an
 dūuke āāmdūk.” 8 An iken luukcin ogo, “Ikoon
 batta lūūton, ke kurku dīik muure dǎāgene ti,
 an wǎāttan pǎām dūūljon woo jīñ tūk, an dīik
 puukkon piik.” 9 An Yaagūūp por daa īñjīdī
 jayok ke iken ke Rahiil dǎāge ti i kīdīt kun dīik
 yek wǎyen an ike ken a kaaydo. 10 An wǎāna
 Yaagūūp Rahiil yoorreeda kǎ ke kun dīik yek
 nǎāyen Laabaan ye, ike attǎ jīñ ti an pǎām
 dūūljene woo, an dīik nǎāyen puukkene piik. 11
 An wǎāttan Yaagūūp Rahiil muckene gimgin, an
 weekcin kǎ yaac. 12 An Yaagūūp Rahiil nūūtkene
 ogo ike agje ɲiiddēn ko wǎyen ti, minneni yen
 woowen Rīpga. An Rahiil buurcin woo kǎ bīrañ
 attǎ wǎyen Laabaan nūūtkene. 13 An kǎ bīrañ
 anñi wǎāna Laabaan tīññee kǎ ogo űaakonde
 Yaagūūp dǎāgono ye, ike lūūññū pǎrcete kǎ, an
 kǎāñge yok an muckene gimgin, an ābene ti
 paa. An Laabaan nūūtkī Yaagūūp waak'a nāñǎ
 dūuggen muure ye. 14 An Laabaan jaajjin ogo,
 “I kī agǎ gaani ke yīmǎ yeeki a gītken.” An
 Yaagūūp cǎāynǎ wīca ke nāje paa. 15 An
 Laabaan Yaagūūp kiinne ogo, “I kī batta űuugulu
 ika ti kǎpet ogo i kī cokuleey ti cokal ika ti. An
 nūūtkaa īñdin yūūnū bi a ɲiitǎ?” 16 An Laabaan
 cǎāygene ŧulge kǎ yewwe. Mooye battǎ me ogo
 Leya an deerconde battǎ me ogo Rahiil. 17 An
 Leya wange a bunin, an Rahiil ɲerañ biilke ti ke
 ūūkinene woo ti. 18 An Yaagūūp Rahiil bilgene
 an nǎāyen kiinne ogo, “I kī bi űuugeleni yuungu
 kǎ ɲaŧūkel naana ika īñdaa ŧūūlū deerconde
 Rahiil, wǎātī a iij yeeni ye.” 19 An Laabaan
 jaajjin ogo, “Iiñca ɲerañ īñenī kǎ i kī, kǎ yaana
 īñā daa kǎ oon yañkalañ yaana a pare ye. Cǎāyǎ
 ke ika winni.” 20 An Yaagūūp űuugilin yuungu
 kǎ ɲaŧūkel ogo Rahiil, an yuungu yaakka yoorre
 belok bata nīīnkǎ deewken kǎ yaana billee kǎ
 Rahiil ye. 21 An wǎāttan Yaagūūp Laabaan
 kiinne ogo, “Iij yeeni īñjakǎ dalǎ koowu nīñon
 kǎ. Nīīnkǎ yeeki yek űuugula yeeni dāañǎ.” 22
 An Laabaan nāñǎ űāānkǎ, an mābaan barre

muure ammani jonñamme ti. **23** Anj wääna nāntā cūcūlenee kā ye, i ike ʔuultule yeene Leya ken koowne anj ickene Yaagüüp, anj nīngin ke Yaagüüp. **24** Anj Laabaan kiingon yeene iije Jilpa iññe Leya ogo wääto ogo kiingon yeene. **25** Anj wääna Yaagüüp cuuyenee kā tiññāk anj ye, i kaññe a Leya! Anj Yaagüüp Laabaan taaññe ogo, “A ʔaaka inni nānganaa kā yaanni? İki ñuugeleneni ogo Rahiil! Anj ika maldaa nīngin ina?” **26** Anj Laabaan luukcin ogo, “Koowdin ʔuul deerconde mooye ñome ti batta a nājon ɖoɖe poñku bānkā yooko ti. **27** Nūnkā ʔaʔikel yek yaanni por ɖaagā, anj ikoon menen bi nuckini kā cāāna naana İki ɖukcini ika ñuugalanaa yuungu kā ʔaʔikel ʔuca ye.” **28** Anj Yaagüüp nāñjin anjan. Anj nīnkā ʔaʔikel yaakka ɖaagi Yaagüüp Leya ti, anj wäättan Laabaan ʔuule Rahiil iññe Yaagüüp ogo wääto ogo iije. **29** Anj Laabaan kiingon yeene iije Bila iññe ʔuulle Rahiil ogo wääto ogo kiingon yeene. **30** Anj Yaagüüp nīngin ke Rahiil cāāna, anj ike Rahiil bilge kā yaac kā Leya. Anj nāāyen ñuugelene yuungu kā ʔaʔikel ʔuca. **31** Anj wääna Piṭo yuṭṭee Leya batta bilgene daa kā oore ye, nañje giit anj Rahiil ken a burɖu. **32** Anj Leya laaccā anj giññā minneni a oon anj äkkene yāntāɖ ogo Robiin, a yaana jaajjenee kā ogo, “Piṭo yuṭṭu pillā yeeni, anj wäättan tiññan ika bi bilgana oon yeeni.” **33** Anj ike ʔuccin laaccā ʔuca, anj giññā minneni a oon. Anj jaajjin ogo, “Kā yaana Piṭo tiññee kā ogo ika batta bilgada oori ye, ken inni iñā kā minneni yaanni ʔuca.” Anj äkkene yāntāɖ ogo Camoon. **34** Anj ike ʔuccin laaccā ʔuca, anj giññā minneni a oon. Anj jaajjin ogo, “Tiññan waan yaanni ti oon yeeni bi yore määre ti ika ti, kā yaana gitkānā daa merkālen oogen kā ɖāk ye.” Anj ina ken äkkeeda kā yāntāɖ ogo Laawī yaanna. **35** Anj ike laaccā ʔuca, anj giññā minneni a oon. Anj jaajjin ogo, “Waan yaanni ti, ika bi māñā Piṭo.” Anj ina ken äkkeeda kā yāntāɖ ogo Yahūūja yaanna. Anj wäättan ike yuuttu iñi kā giidā.

30 Anj wääna Rahiil yuṭṭee kā ike Yaagüüp batta agee kā gitkīni kā merkā ye, i ike kāwen māmgene jī. Anj ike Yaagüüp kiinnee ogo, “İñja merkā, naana ye ika bi tūwū.” **2** Anj Yaagüüp pennā kā yaac kā Rahiil, anj taaññe ogo, “İka agā Joorɖ, yaana İki ʔiññey kā merkā ye?” **3** Anj kiini Rahiil ogo, “Kiingon yeeni Bila koowu anj nīñe kā, ike bi ika gitka merkālen, anj

kā ike, ika bi cāāygana kā merkālen cāāna.” **4** Anj Rahiil kiingon yeene Bila ickene oore Yaagüüp bata iije, anj nūnnene kā. **5** Anj Bila laaccā, anj Yaagüüp gitkene minneni a oon. **6** Anj Rahiil jaajjin ogo, “Joorɖ ika jooñña kā ɖer, anj cāāna jīk yeeki tiññe, anj ika iñña minneni a oon.” Anj ina ken äkkeeda kā yāntāɖ ogo ɖaan yaanna. **7** Anj kiingon yen Rahiil Bila ʔuccin laaccā ʔuca, anj Yaagüüp gitkene minneni a oon ʔuca. **8** Anj Rahiil jaajjin ogo, “Kā yāññā teyconde ikoon nāāgonon ke kāwo anj yonñu.” Anj äkkene yāntāɖ ogo Naptaalī. **9** Anj wääna Leya yuṭṭee kā ike yuuttēe kā iñi kā giidā ye, ike kiingon yeene Jilpa koowne, anj ickene Yaagüüp bata iije. **10** Anj Jilpa kiingon yen Leya Yaagüüp gitkene minneni a oon. **11** Anj Leya jaajjin ogo, “A ñaaynā ɖerconde ken äātin.” Anj äkkene yāntāɖ ogo Gaat. **12** Anj Jilpa kiingon yen Leya Yaagüüp gitkene minneni a oon ʔuca. **13** Anj Leya jaajjin ogo, “İka joni ñabaɖ, anj määngā ika bi bāārga ogo jon ñammā.” Anj äkkene yāntāɖ ogo Acīr. **14** Anj nūnkā errā pāk ti Robiin attā yiil jī, anj kāññā jaan lāñ beel bata tākārāɖ yiil jī, anj ickene meen. Anj Rahiil Leya kiinnee ogo, “Kura iñja jaan yen minneni yūññū.” **15** Anj Leya jaajjin ogo, “ɖanɖa İki oon yeeni koowni, anj cāāna ʔakkā jaan minneni yeeni koowdu?” Anj Rahiil jaajjin ogo, “İke bi nūñ wīrīn tiññan İki ti rātā jaan minneni yūññū.” **16** Anj wääna Yaagüüp ɖuuke kā yiil jī biigin ti anj ye, Leya attā pāākcīn ike ti anj jaajjin ogo, “İki nūñā ika ti tiññan İki rāttēni kā jaan yen minneni yeeni.” Anj nūnnene kā wīrīn yaanja ti. **17** Anj Joorɖ Leya tiingene anj laaccā, anj Yaagüüp gitkene minneni a oon wāātcete kā duuce. **18** Anj Leya jaajjin ogo, “Joorɖ ika iñña a yaana kiingon yeeni iññādaa kā oon yeeni ye.” Anj äkkene yāntāɖ ogo Yacakīr. **19** Anj Leya ʔuccin laaccā ʔuca, anj Yaagüüp gitkene minneni a oon yaana wāātcete kā ɖūūgūk ye. **20** Anj Leya jaajjin ogo, “Joorɖ ika iñña iññā ɖerconde. Anj tiññan oon yeeni ika bi eemda kā yaana gitkānā daa minneni yaana wāātcete kā ɖūūgūk ye.” Anj äkkene yāntāɖ ogo Jabuloon. **21** Anj wāāttana ike giññā minneni a iij anj äkkene yāntāɖ ogo Piina. **22** Anj Joorɖ Rahiil payne, anj tiingene anj nañje giit. **23** Anj laaccā anj giññā minneni a oon. Anj jaajjin ogo, “Joorɖ loon yeeni angene yok.” **24** Anj äkkene yāntāɖ ogo Yuucip. Anj jaajjin ogo, “Piṭo yoku ika ʔucka ti minneni a oon ʔuca.” **25** Anj wääna Rahiil gitee kā Yuucip

ye. Yaagüüp Laabaan kiinne ogo, “Kura äkkaa dalä ika atä paa baan yeeni ti. 26 Dalä määngä yeeki koowu ke merkä yeeki yaaka ñuugelenenii kä ye, an ika atä, kä yaana ñäjji kä ñuugulani yaaka nanngenii kä ye.” 27 An kiini Laabaan ogo, “Naana iki gimmädä ye kura cäyä winni kä yaana ñäjjänä daa kä ñirkitin ti ogo, Piṭo ika ñüülkanada ko näñkä yüükü yaaka nanḡeey ika ti ye. 28 Nüütkaa ñuugula carrä yüünü, an bi inenii.” 29 An luugi Yaagüüp ogo, “Ñäjjä ñuugulin yaana ñuugelenenii kä ye, an ñiik yüükü tiññä ogo. 30 İki cäygi kä ḡeewañ, an wäana äätänä kä ye i ñiirin kä yaac. Piṭo iki ñüülkeney kä ika kä waak'a nanḡä ye muure. An tiññañ a tooku ken bi mä äntike yeeki äärä daa kä ñaalok?” 31 An Laabaan tääccin ogo, “A ḡaaka ken inenii kä?” An Yaagüüp luukcin ogo, “İki ḡana ika inḡaa ginkalañ, gin kä keelok ken nanḡaa kä, an ika bi ceenä kääjä ke tiicä ñiik yüükü. 32 Dalä ika kaacä kurku ñiik yüükü ḡiti tiññañ, an ika wääkä woo iken ti käbälgä ke ñiik yaaka müücülañ ke yaaka pergañ muure ye, ke käbälgä yaaka ülañ ye muure. An iken bi wäät i ñuugula carrä yeeni. 33 Eemdin yeeni ken bi nütü woo kä ika ñomuk, naana iki äätä ukcudu ñuugula carrä yeeni yaana inḡaa kä ye. ñiik muure yaaka batta müücülañ ke yaaka batta pergañ ke käbälgä yaaka batta ülañ ñiik ḡiti ke käbälgä ḡiti ye, naana kaḡä me ye bi pakä me ogo yek kalgin.” 34 An Laabaan jaajjin ogo, “İjerañ! Dalä wäät i bata yaana jaajjinii ye.” 35 An nünñä yaanja ti Laabaan ñiik oogen muure äbene woo yaaka cäygene äälgä ke yaaka pergañ ye, an ke ñiik määngen muure yaaka müücülañ ke yaaka pergañ ye, ke ñiik määngen muure yaaka cäygene kä bowken yoken ti ye, ke käbälgälen muure yaaka ülañ ye. An müükki Laabaan merkä oogen yeeke. 36 An kuññu nünkä kä ḡäk päy ji waadgen ti ike ke Yaagüüp, an Yaagüüp ceenjin käänñä ñiik Laabaan yakkalañ. 37 An Yaagüüp kuññu jengä kimken yek garkä ti, jaan bumbay ke jaan battä me ogo, lüüc ke yañkalañ ogo dülüb, an beeyne kä äälgä wotku bowken, nüüt i bownu läcängä. 38 An ike läcängä yaaka beeyne ye, ḡooce kä ñiik ñomgen ti kuun maanñä pii ti nanḡ'a äätete mätene kä ñiik ye, an ñiik yuugu naana äätidi mäti ye. 39 An ñiik yuugu kimkä ñomgen ti, an ñiik ḡitiidi woo ṭulgen yaaka yoken a äälgä ke müücülañ ke pergañ ye. 40 An Yaagüüp käbälgälen yaakka kibbene woo päaken, an ñiik

ñomgen ṭukke ñiik yaaka yoken a äälgä ye ke ülken yaaka a yek Laabaan ye ti. An ike ḡoñe kipeke woo kurku, an batta agee ḡoocin ke ñiik Laabaan. 41 An naana ñiik määngen teyken iinjin ye, i Yaagüüp düccidi läcängä ñiik ñomgen ti kuun ji, ogo yuugu ko cokal läcängä ti. 42 An yaaka bamañ ye batta ḡuckede läcängä. An bämken a yek Laabaan, an teyken ken a yek Yaagüüp. 43 Ken ina Yaagüüp wätee agee kä ceeggon kä yaac yaanna, an cäyge ñiik ñiirken, ke kiinkä määngen ke oogen, ke kälämgä ke tüürünḡi.

31 An Yaagüüp tiññä ogo merkälen Laabaan jaygo ogo, “Yaagüüp waak yaaka a yek wäyo ye koowne muure, an a waak wäyo ken käññee cekkitin yaanna muure.” 2 An yoori Yaagüüp ike batta bilḡänä Laabaan bata wäana ina. 3 An Piṭo Yaagüüp kiinne ogo, “ḡukcu baan yen wäygi ti, ke yen mä yüükü ti, an ika bi ke iki.” 4 An Yaagüüp tuccin an Rahiil ke Leya bärkene woo nanḡ'a kääjee kä ñiik yeeke ye. 5 An iken kiinne ogo, “Yoorru wäac ḡuca ika batta bilḡa jone ti bata wäana ina. An Joon yen wäyo ke ika kama. 6 Ñäjjä wäac ñuugulunu kä teynä yeeni muure. 7 An wäac ṭääkcin ika mallañḡin an ñuugula carrä yeeni aakdene yok äänke caaydin, an Joon ike batta ḡimkäti kä nanḡin ika näñkä yaackä. 8 An naana ike jaajji ogo, ‘Ñiik müücülgü ken bi a ñuugula carrä yüünü ye,’ i muure ḡitä woo ṭulgen müücülañ. An naana jaajji ogo, ‘Ñuugula carrä yüünü bi wäät i ñiik yaaka cäygene äälgä ye,’ i ñiik muure ḡitä woo ṭulgen yaaka cäygene äälgä ye. 9 An Joon ḡigärgä yek wäac koojjene woo, an inḡa kä ika. 10 “An waan yaana yuugene kä ñiik ye ika läkkä an däämjänä ñaalok, an ika yurcunu ñukku yaaka yoken a äälgä an müücülañ an pergañ ye, yuugu ke ñiik määngen. 11 An malak yen Joon ika kiinna kä läägg i ogo, ‘Yaagüüp!’ An luuḡḡu ogo, ‘Haa ika inni!’ 12 An ike jaajjin ogo, ‘Däämjä ñaalok an yoorci ñukku yaaka yoken a äälgä an müücülañ an pergañ yaakca ti, yuugu ke ñiik määngen, kä yaana näñkä yaaka nanḡiti kä Laabaan yaakka yooddu daa kä muure ye. 13 İka aḡä Joon yaana yüükün woo Betali ina, yaana cüccinii yok kolcan paydin an lütkanaa kä ina. An juwu anḡä yori baan yaanni ji an ḡukcu baan yen mä yüükü ti.” 14 An Rahiil ke Leya luukcin ogo, “Baati gin'a a büccinii yädon paa ba wäyo ye. 15 An ikoon nanḡon bata boorgu,

an iכון yääjjonon woo an tiil yooko amme. 16 ba Leya ye, ike kaaccä keen ji ba Rahiil. 34 An Cekkittin muure yaaka koojji woo Joon wäyo ti ye a yooko ke merkälen yooko. An wakkä muure yaaka kiinini Joon ye nanjä." 17 An Yaagüüp juwin ñaalok, an merkälen yeeke ke määnge taappe kälängä. 18 An digärgä yeeke muure kiiŋte ñome ti, ke wakkä yeeke muure yaaka kaññe Padaan Araam ye, an attä wäyen Icaak ti ñommañ mä Kanaan ti. 19 An wäana Laabaan attee kä ñitee kä yok ñiik yeeke ye, i Rahiil junjku yek wäyen kalle. 20 An Yaagüüp Laabaan mä Araam mallejgingin batta nüütke ogo ike bagje. 21 An ike likcin woo ke wakkä yeeke muure, an ircin woo wii mä Puraat an üñjin baan pämkä mä Jilaat ti. 22 An niinnä ñäk ti Laabaan nüütke me ogo Yaagüüp likcono woo. 23 An ike mä yeeke yaaka a ook ye koowne ke ike, an Yaagüüp baatte ñac waan yen niinkä kä ñatükel, an wäänne ñac pämkä mä Jilaat ti. 24 An Joon äätin Laabaan mä Araam ti kä lääggä kä müllä an kolle ogo, "Wangü tüccä, Yaagüüp ñana kiindä jiikkalar ñana yaacken an ñana ñerken." 25 An Laabaan Yaagüüp wäänne ñac, i keen yeene agee kä teljini iñi baan pämkä mä Jilaat witin, an Laabaan ke mä yeeke keenni yeeken telji iñi wica cäanna. 26 An Laabaan Yaagüüp taañne ogo, "Iki nanñi ñaaka? Ika mallaanjin an tulgu yeeki koojjini woo bata yaaka müügünü me yäänñak ye. 27 An iki pooljudu woo liidit an ika maldaa ñingin ina? Ika batta nüütkadaa, yoku iki tucceni woo kä jon ñamme ke oollu uulgu yek gerger ke kuukcu? 28 An ika daljadaa cäanna merkä tulgu yeeki ke tulgu yeeki batta ñübdä an kuundu ñugin ina? Anan iki nanñi amkitin. 29 An kä teynä yeeni iki yoku nanñida näängkä yaackä, an Joon yen wäac ika kiinna wiirin tiññan ogo, 'Wanjü tüccä, Yaagüüp ñana kiindä jiikkalar ñana yaacken an ñana ñerken.' 30 An tiññan iki kaacci woo kä yaana wangü kurrene kä an wäac ye, an junjku yeeki kalä ina?" 31 An Laabaan luugi Yaagüüp ogo, "Ika boonñu kä iki, ika ñuucu ogo tulgu yüükü bi koowjei ika ti ko teynä. 32 An junjku yüükü naana kañni mäjkalat ti ye, men yaanna batta bi üt. Maawä mä yooko ñomgen ti parü, naana waak yaaka a yüükü yaakka bilti ika ti ye i koowu." I kucu Yaagüüp ogo kalgin ko Rahiil. 33 An Laabaan kaaccä keen ji ba Yaagüüp, ke keen ji ba Leya, ke keenni giti ba kiinkä määngen yaaka kä yewwe ye, an batta agee kä kañgon. An wäana kääjenee woo keen ji

waan yüünü ti ke ika ye inni. **52** Koota yaanni ken a yuṭo aṇ kolcan paydin ken a yuṭo, ika batta bi koota pämkä yaanni cüüpü woo ogo iḱi iṛkida, aṇ päjjidi ṇana iḱi cüüpidü woo koota pämkä yaanni ti ogo ika iṛkada. **53** Dalä Jooṇ yen Abrayiim ke Nahüür ke dānkä yurgen jüci waadgo ti.” Aṇ Yaagüüp liittä kä Jooṇ yaana boojene kä wäyen Icaak ye. **54** Aṇ Yaagüüp iccin wäämmä yok pääm wic, aṇ mä yeeke bārkene ammä ti, aṇ wääna ämmene ye, nūngin pääm wic. **55** Aṇ kä tiṇṇāṇānā Laabaan merkä ṭulge ke ṭulgu yeeke kuunne ḍugin aṇ nüülkene. Aṇ ḍukcin baannen.

32 Aṇ Yaagüüp jujjin woo attä kä päy aṇ malaṇṇi yek Jooṇ pärjene kä. **2** Aṇ wääna yorene daa kä Yaagüüp ye, ike jaajjin ogo, “A nāntä kääyḡ Jooṇ inni.” Aṇ ina ken nāntä yaanna äkkeeda ogo Manaayim yaanna. **3** Aṇ Yaagüüp tuccin tüüjḡ ṇome ti attä pärjidi ke määden ṭicü ṇommaṇ mä Cür ti baan mooye mä İdooṃ ti. **4** Aṇ eenjene aṇ kiinne ogo, “İkee ate aṇ müḡdo yeeni ṭicü kiine ogo, ‘Kiingon yüünü Yaagüüp jāyidi ogo, “İka attä Laabaan ti, aṇ ikoon cāyōn ke ike ke tiṇṇaṇ. **5** İka cāyḡa dāk, ke tüürüṇṇi ke ḍiik ke kiinkä oogen ke määngen. İka tuucunu ṭākä nüütḱüdü müḡdo yeeni ogo ika kāṇjo ṇerrä iḱi ti.”” **6** Aṇ tüüjḡ ḍuukin Yaagüüp ti, aṇ jaajjin ogo, “İkoon atton määdic ṭicü ti. Aṇ ike äätidi ike pärjede aṇ ike ädit ook caykā mäyken kä ṇan.” **7** Aṇ Yaagüüp booṇṇu kä yaac aṇ yore rüütte, aṇ m’aka ke ike ye kiimme ḡiti kurku kä yew, ke ḍiik ke dāk ke kälāmgä. **8** Aṇ Yaagüüp jaajjin ogo, “Naana ṭicü ätä aṇ kun keelok iṛke ye, yakḱalaṇ liṭti ṭiḱci woo.” **9** Aṇ Yaagüüp jaajjin ogo, “Ay Jooṇ yen daan wāyo Abrayiim ke wāyo Icaak, ay Piṭo ika kiinnaa ogo, ‘ḍukcu baan yüünü ti ke mä yüükü ti, nuṇko bi nāṇgeni kä ṇerrä ye.’ **10** İka batta päjjadä kä biilin yaana batta düünidi ye ke woṇṇu yaana nüütḱana kä ike kiingon yüünü ye. Aṇ wääna iṛcānā woo wii mä Üürdün ye a lacan pare ken äddä. Aṇ tiṇṇaṇ ika wäättä kurku kä yewwe. **11** Kura magja kä määdo ṭicü. İka booju kä ike, nuṇko äätidi aṇ ika iṛkada, ke määngä ke merkä. **12** Aṇ iḱi jaajjini ogo, ‘A ḡitken ika iḱi bi nāṇgeni ṇerrä, aṇ kilḱä yüükü bi naṇā bata ṭiṇal yek wii jīne yaaka batta liṭtä me kä paṇṇā ye.”” **13** Aṇ ike nūnnā wica wüürin jīne yaanja ti, aṇ waak yeeke ti ike määden ṭicü wākkene woo iṇdin. **14** Aṇ wākkene woo

ḍiik määngen 200, ke ṇukku caykā kä yew, ke kābālgä määngen 200, ke kābālgä yātken caykā kä yew, **15** ke kälāmgä määngen caykā kä dāk ke ṭulgen, ke dāk caykā kä ṇan ke yātḱä kä caay, ke tüürüṇṇi määngen caykā kä yew aṇ oogen kä caay. **16** Aṇ yaakka iṇṇe kiinkä yeeke aṇ ike jaajjin ogo, “Ate ṇomi ti aṇ waan yaṇkalaṇ dale kun yaṇkalaṇ ati ṇomuk aṇ yaṇkalaṇ kä ṇājāk.” **17** Aṇ kiingon yaana iṭijidi ye iingene ogo, “Naana määdo ṭicü purjene kä aṇ iḱi tajdey ogo, “İḱi aḡä mān ṇaani? Aṇ iḱi atä wa? Aṇ a ḍiik ṇaani ika ye?” **18** İ luugu ogo, ‘A yek kiingon yüünü Yaagüüp, yaakḱi a iṇdin tuckudu müḡdo yeeni ṭicü. Aṇ Yaagüüp kä ḍoṇe bilti ätä ṇātḱo ti.”” **19** Aṇ yewwe yeeni ke ḍāke eenjene kä jiik keelḱä ke yaaka muure baadit ḍiḡārgä ye, ogo, “İkee jaajje jiik keelḱä ṭicü ti naana ike kaṇṇe ye. **20** Aṇ ikee jaajje ogo, ‘Kiingon yüünü Yaagüüp bilti ätä ṇātḱo ti.”” İke payit ogo, “Bi lāāḡä juuggin iṇṇi kä iṇdin yaaka ati ṇomi ti yaakḱi. Aṇ wäättan naana yooru ye, naana ṭākḱi ye ika bi ḡimga.” **21** Aṇ ike a tüccini iṇdin ṇomuk aṇ ike nūnnā nāntä keeṇṇi. **22** Aṇ müllä jīne keellä yaanja ti ike juwin ṇaalok aṇ määngä yeeke yaaka kä yewwe ye koowne ke kiinkä yeeke määngen, ke merkä yeeke yaaka caay wiṇen kä keelok ye, aṇ ircin woo wii mä Yabüük. **23** Aṇ iken koowne aṇ tucce ircin woo wii, ke wakkä yeeke muure yaaka bilti ye, **24** aṇ Yaagüüp dalji me iṇṇi pare. Aṇ müḡjin ke oon ke buur kāāje. **25** Aṇ wääna yorene daa kä oon yuccee kä ye. İ Yaagüüp jemme ḍiine ti, aṇ ḍiine kooyu wääna mükcete kä ye. **26** Aṇ kiini oon ogo, “Dalä ika atä buur kāājjin.” Aṇ kiini Yaagüüp ogo, “İḱi batta äkkedeni atä ke nüülkaa kä.” **27** Aṇ taaji oon ogo, “İḱi batti me ogo ṇaani?” Aṇ kiinne ogo, “İka batta me ogo, Yaagüüp.” **28** Aṇ kiini oon ogo, “Yāntonḍü ṇuca batta bi battä me ogo Yaagüüp, iḱi bi batti me ogo İcārayiil. A nāāṇka müḡiene ke Jooṇ ke me, aṇ yoṇṇeeda kä ye.” **29** Aṇ Yaagüüp jaajjin ogo, “Nüütkaa yāntonḍü.” Aṇ taaji oon ogo, “İka tajdaa kä yāntonḍi ina?” Aṇ wäättan nüülkene wica. **30** Aṇ Yaagüüp nāntä äkkene ogo Piniyel. Aṇ naana aṇan ye i ogo, “İkoon yuurtonon woṇgin ke Jooṇ, aṇ ika por daa aḡä üdon.” **31** Aṇ wääna Piniyel daljedeeda kä iṇṇi ye i kāācki āṇ wica aṇ ike ṇoldidi kä yaana ḍiine agee kä kooyon kä ye. **32** İna ke tiṇṇaṇ mä İcārayiil batta āmene kä puuc mäyken waadḡā ḍiina yaanna kä yaana Yaagüüp jemmeeda kä ḍiine ti ye.

33 An Yaagüüp däämjın an ƿicü yooſte äätä ke ook 400. An ike merkä kiibgene ǵıti Leya ke Rahiil ke kiinkä määngen yaaka kä yewwe ye. 2 An ike kiinkä määngen ɔooce ke merkälen yeeken Ʊomuk, an Leya ke merkälen yeeke Ʊäñe ti, an Rahiil ke Yuucip ken a düüñin meken muure. 3 An ike kä ɔoſe iijjin attä Ʊomgen ti, an ike ɔünjin iñi an Ʊome düüce iñi Ʊommañ ji äänke kä Ʊaſükel ke ɔääge ti määden ti kä cokal. 4 An ƿicü yünſä pärjin ke määden an yoken käägi an Ʊübbin kä ɔuuggen, an muckene yok, an weggin muuſtuk. 5 An wääna ƿicü yuſtee kä määngä ke merkälen ye, ike tääccin ogo, “A Ʊaannä ika ke iki yaakka?” An luugi Yaagüüp ogo, “A merkä yeeke yaaka iñi Jooſ kiingon yüünü kä Ʊerrä ye.” 6 An kiinkä määngen wüükın ti ke merkä yeeken an ɔünjin iñi. 7 An Leya cääna daa wüükın ti ke merkä yeeke an ɔünjin iñi. An düüñin meken Yuucip ke Rahiil wüükın ti an ɔünjin iñi. 8 An ƿicü jaajjin ogo, “Yaakka muure nüüti Ʊaaka ɔigärgä yaaka pärjonon kä yaakka?” An luugi Yaagüüp ogo, “Ogo ika kääñä Ʊerrä mügdo yeeni ti.” 9 An ƿicü jaajjin ogo, “İka cääygana kä ɔıräk määdo, yaaka bilti yaakka tüüti kä ɔoſü.” 10 An Yaagüüp jaajjin ogo, “Ba’ay, naana ika kääñä Ʊerrä iki ti ye, i iñdin yeeni ǵimgä. Wangü yaaka yoorru ye beeljin bata ǵin’a ika yuſtu Jooſ ye, kä yaana ǵimganaa kä, kä Ʊerrä ye. 11 Kura iñdin yeeni ǵimgä yaana äbi me iki ti yaanja, Jooſ Ʊerräner ke ika an ika iñña wakkä kä ɔıräk.” An wina ƿicü iñi Yaagüüp ke ǵimme. 12 An ƿicü jaajjin ogo, “Juwe atın, an ika bi iijjä atä Ʊomü ti.” 13 An Yaagüüp ike kiini ogo, “Mügdo yeeni Ʊäjjä merkä lijgaſ an ɔiik ke ɔäk yaaka nüiti ye ɱulgen lijaſ. Naana äddi me kä yaac äſ jiñe kä keelok ye, i ɔigärgä muure bi tüwok. 14 Mügdo yeeni kura iijjä kiingon yüünü Ʊome ti, an ikoon bi bääton kä ɔeedaſ, waan yaana a yüikon ɔigärgä ti ke merkälen ti ye, ke miikenii Cür.” 15 An ƿicü jaajjin ogo, “Dalä ook yakkalaſ mäñgenii kä iñi yaaka ke ika ye.” An Yaagüüp luukcin ogo, “İna? İka Ʊuynu yeeni muure ogo ika kääñjo Ʊerrä mügdo yeeni ti.” 16 An nüñnä yaanja ti ƿicü ɔukcin attä Cür. 17 An Yaagüüp baſſä Caküüt, an kuſtu än, an ɔigärgä yeeke nängene ɔänkä. İna ken nänſä yaanna batte daa me ogo Caküüt yaanna. 18 An Yaagüüp wääna äatee kä Padaan Araam ye, ɔäägin ti kä Ʊer baan mooye yen mä Caküüm ti Ʊommañ yen mä Kanaan ti, an keeñni yeeke ɱeljene iñi baan mooye Ʊome ti. 19 An

kiññä Ʊommañ yaana kurcenee kä keeñ yeene ye, minneni Hamuur Caküüm wäyen ti tiilgä ǵälkä wangen 100. 20 An nänſä tambal wıca an äkkene ogo Jooſ yen mä İcärayiil ogo Jooſ.

34 An Ʊiina ɱul Leya yaana giide Yaagüüp ti ye, kaaccä woo atı üküdi ɱulgu yek baan. 2 An wääna Caküüm minneni Hamuur mä Haaw, yätin yen baan yaanja Ʊiina yoorre daa kä ye, i müünſe. 3 An jone ɱäkcın Ʊiina ɱul Yaagüüp. An ɱuulle deerconde bilgene an jääjgene kä Ʊer kuckon. 4 An Caküüm jaajjin wäyen Hamuur ti ogo, “ɱuulle yaanna kujgaa kä wääti a iñ yeeni.” 5 An wääna Yaagüüp tiñſe kä ogo ɱuulle yeene Ʊiina müünſi Caküüm ye, i merkälen yeeke a woo ke ɔigärgä yeeke, an ike tiñjin iñi ke iken ɔuukene ti. 6 An Hamuur Caküüm wäyen attä jayok ke Yaagüüp. 7 An wääna merkälen Yaagüüp äatene kä ti äatene woo an tiñſene kä ǵin’a nänſä ɔoſe ye, i iken miſcin Ʊaalok an piinɔin kä yaac, kä yaana Caküüm nänſe kä loon mä İcärayiil ti kä müünſi ɱuulle Yaagüüp ye, an a ǵin’a yoku batta päjidi nänſä me ye. 8 An kiini Hamuur ogo, “Minneni yeeni Caküüm jone kaaccä ɱuulle yüünü ti, kura iñjeeda dalä wääti a iñe. 9 Ʊikin jiik dale kuwin wääti waadgä mä yooko ke mä yeekic ti. 10 An cääye ke ikoon waan a kupon Ʊommañ yaanni ti, cääye nänſä a ɱäkke ye, an laaye kä tettä an ikee kääñe wakkä yeekic jiñe ti.” 11 An Caküüm jaajjin Ʊiina wäyen ti ke mäɔgen ti an kiinne ogo, “Dale ika kääñ Ʊerrä ikee ti, an ikee bi iñe wakkä muure yaaka taaja kä ye. 12 An naana daa yelgä caraſ bata Ʊa’ ke iñdin ye, ika äccäɔä waak’a Ʊuye ye muure. An ɱuul iñä kä a iñ yeeni.” 13 An merkälen Yaagüüp Caküüm ke wäyen Hamuur luugi kä malläſjıñgin kä yaana Caküüm käwen müünſe da ye. 14 An kiini ogo, “İkoon batta liiſton näänkä yaakka naſon, käwo iñon m’ana batta a ergon ye, yaanna bi wääti a loon mooye ikoon ti. 15 İkoon bi kaacon ɔenſä jiik ti ke ikee kä ǵin kä keelok, dale ikee beelje bata ikoon kä iirrä ook yeekic muure. 16 An wäättan ikee bi iñſe ɱulgo an ikoon bi kujon ɱulgic daa a yooko, an ikoon bi cäyon ke ikee an iñin wäätin aǵın mä keelkä. 17 An ikee naana batta ǵimmede kä jiik yooko an ikee batta iire ye, i käwo bi koowon an ikoon bi aton.” 18 An jiik yaakka Hamuur Ʊaappe jok ke minneni yeene Caküüm. 19 An Caküüm batta a kooron kä nänſä näänkä yaakka, kä yaana jone Ʊaappee kä ɱuul Yaagüüp

ye. Anj Cakiim ken tiilcidi eemta me ka yaac antuکه yen wayen ti, 20 anj Hamuur ke minneni yeene Cakiim aatin antuکه baan mooye yeenen ti, anj iken jaajjin ma baan mooye yeenen ti ogo, 21 “Me yaakki nanjha njibbin ke ikiin. Dale iken cayok baan yoono ji anj layok, nommañ gaabanj pajjidi iken ti, dale ikiin dicin tulgu yeeken, anj iken iinñ tulgo a maangen. 22 Anj iken bi gimma ka cawda ke ikiin bata ma keelka ke ikiin, naana ook yooko iirga me bata iken ye. 23 Anj naana yaakki nanjin ye, i digargä yeeken muure ke wakkä yeeken bi waati a yooko, aate gimmin ka jiik yeeken, anj dale iken cayok winni ke ikiin.” 24 Anj me muure yaaka attä baan mooye tuk ye gimmin ka jiik yaaka nanji Hamuur ke Cakiim yaanna, anj ook muure iiri me. 25 Anj niinka ka dak waana ook mor waacene kuggu iirra ye, merkälen Yaagüüp ka yewwe Camoon ke Laawi yaaka a Diina madgen ye, iken gaadalli yeeken koowi anj ircin baan mooye ji i kucu me, anj ook muure nagi dugin. 26 Anj iken Hamuur nagi dok ke minneni yeene Cakiim ka gaadalli, anj Diina äbi woo arak ba' Cakiim anj iken attä. 27 Anj merkä Yaagüüp aatin anj naakin me anj baan mooye gaani ji ka yaana kawen müügene daa me ye. 28 Anj diik yeeken ke dak ke tüürünji yeeken koowi ke waak muure yaaka baan mooye ji ye ke yirka. 29 Wakkä yeeken muure ke aargä gitken muure gaani. Iken caänna merkälen licken yeeken koowi ke maangen anj kiidi bata ma müükün. 30 Anj Yaagüüp jaajjin Camoon ti ke Laawi ti ogo, “Ikee ika äckana dok timidin tiinñan ma Kanaan ke ma Peeric ke me muure yek baan ika bi putkana ji. Anj ika batta caäygana ook ka dirak, anj naana iken muure yoken dülgü anj ika irkana ye, i ma antuکه yeeki bi düümgü giti.” 31 Anj iken luukcin ogo, “Ikoon kawo daljon nanje bata iinj yaana a baal ye?”

35 Anj Joorj Yaagüüp kiinne ogo, “Atä Betali njuca anj caäyä wica. Anj batkaa tambal wica, Ika Joorj yaana üükün woo iki ti wäana buurcinii ka woo maadic itcu ti ina.” 2 Anj Yaagüüp jaajjin ma antuکه yeene ti ke m'aka muure ke ike ye ti ogo, “Junku yaaka a päaken ye ange yokün ikee ti, anj yokic laate woo anj ääkke burungu latkä. 3 Juwe atin Betali anj ika takä, Joorj batkadä tambal wica yaana ika yüükkana ti waan timidin ti anj ike ke ika nantä muure yaana atä ka ye ti.” 4 Anj iken junku muure yaaka ke iken ye, ini Yaagüüp ke jaljalli yaaka entä

gitken ti ye. Anj jikke ini jaan mooye njoy, yaana cokulanj ti Cakiim ye. 5 Anj wäana Yaagüüp ke merkä yeeke bagene ka ye, ma bankä yaaka cokulanj ti nant'a kaajdene ka ye, naakki Joorj liin mooye, anj batta agene ka ñoolgin jatin. 6 Anj Yaagüüp aatin ke ma yeeke muure Lüüc yaana tiinñanj battä me ogo Betali ye, nommañ yen ma Kanaan ti. 7 Anj ike battä tambal wica anj äkkene yantanj ogo, El Betali, anj anjan ogo Joorj yen Betali ka yaana Joorj üükenee woo ike ti ka läaggä wäana ike lüüdee ka woo määden ti ye. 8 Ripga niito yeene Diboora tüwnü anj jiggi me ini jaan mooye njoy Betali ti ka ini, anj äkki me ogo, Aluun Baküüt, anj anjan ogo “Jaan iwok.” 9 Anj wäana Yaagüüp duukee ka Padaan Araam ye, i Joorj üükün woo ike ti njuca Betali anj ike nüülki. 10 Anj ike kiini Joorj ogo, “Yantondü ogo Yaagüüp, anj yantondü batta njuca bi battä me ogo Yaagüüp ke on. Yantondü bi battä me ogo Icarayiil.” Anj ike äkki Joorj ogo Icarayiil. 11 Anj ike kiini Joorj ogo, “Ika agä Joorj yaana Lüüt ye, giida anj diira anj waatci age ton anj ton diirken bi kajä woo iki ti anj iki bi waatci agä daan yuur yen yatkäni. 12 Anj nommañ yaana iinñä Abrayim ke Icaak ye bi inenii ka caänna ke kilkä yaaka ätä njänü ti ye.” 13 Anj Joorj ike dalji ini nant'a jaaynene ka ye. 14 Anj Yaagüüp ducchin kolcan paydin nant'a jaaynene ke Joorj ye, anj puukkene wic määk ke ñownä anj yaanna nüüt a kolcan paydin yaana tiilcidi ye. 15 Anj Yaagüüp nant'a yaana jaaynene ke Joorj ye äkkene ogo Betali. 16 Anj Yaagüüp ke ma antuکه yeeke Betali manji ini anj wäana mor uterene ka utar Ipiraat ye, i wuuj yaana giidene Rahiil ye daagin anj bääj yeene peganj ka yaac. 17 Anj wäana bääj yeene pekkee ka ini ka yaac ye, i iinj yaana giti ye ike kiini ogo, “Nana iki booju iki caäygi minnenile oone menen.” 18 Anj ike tüw anj wäana wäaktanj yeene kääjedee ka woo ye i minneni äkkene ogo Benaawni anj anjan ogo “Minneni bääj yeeni.” Anj äkki wayen ogo Benyamün anj anjan ogo “Minneni yen inti birra.” 19 Anj Rahiil tüwnü anj jiki me ini päy ma Ipiraat taanj. Anj caänna Ipiraat battä me ogo Beetlaam. 20 Anj Yaagüüpkolcan paydin doocce wica käl Rahiil wic anj daa yoottu me wica ke tiinñanj. 21 Anj Yaagüüp banja anj keeni yeene teljene ini Mekdaal Adaar taanjanja. 22 Anj wäana Yaagüüp caäye ka baan yaanja ti ye, i Robiün Bila nünne, kiingon iije yen wayen, anj jiik yaakka tiinj Yaagüüp. Anj yaakki a yantanj

yek merkälen Yaagüüp yaaka kä caay witken kä yewwe ye. **23** An merkälen Leya a Robiın kaygon yen Yaagüüp ke Camoon ke Laawı ke Yahüüja ke Yacakiır an Jabuloon. **24** An merkälen Rahiil a Yuucip ke Benyamıın. **25** An merkälen Bila kiingon yen Rahiil a Daan ke Naptaali. **26** An merkälen Jılpa kiingon yen Leya a Gaat ke Aciır. An a merkälen Yaagüüp yaaka gitkene daa me Padaan Araam ye ikki. **27** An Yaagüüp attä wäyen Icaak ti nant'a battä me ogo Mamar ye cokulan ti Gariya Arba, yaana tiññan battä me ogo Hiburoon ye, nant'a cääynene Abrayiim ke Icaak bata boorgu ye. **28** An Icaak cääynä ke yuunge ðake 180. **29** An ike wääkcın woo wääktän tüwnü an tüwnü an ike cooṭi me ti dänkä yurge ti, i yuunge a päjjini, an merkä yeeke İciü ke Yaagüüp ken ike jigi.

36 A perrä yen kaaynä İciü ikki an İciü cäänna battä me ogo İdoom. **2** An İciü kuñnu määngä yek mä Kanaan ti Adda ṭul Eylüün a mä Haat an Ooliıbaama ṭul Anna yen Jabüün a mä Haaw, **3** ke Bacamaat ṭul İcämayiil a Nabiyüüt kuwen. **4** An Adda İciü gitkene Alıpaac an Bacamaat giññä Rowiıl. **5** An Ooliıbaama giññä Yahüüc ke Yalaam, an Goora. An merkälen yaakki muure gitki me İciü ḡommañ mä Kanaan ti. **6** An İciü määnge koowne ke merkälen yeeke ke ṭulgu yeeke ke m'aka cäyok ke ike ye muure nantä keellä ke ḡigärgä an wakkä muure yaaka kaññe ḡommañ mä Kanaan ji ye, an ike kaaccä woo määden Yaagüüp ti an attä baan yaṅkalaṅ ti. **7** An ḡommañ boonji woo iken ke ḡigärgä ke wakkä yeeken muure. **8** An İciü yaana battä me ogo İdoom ye, cääjın kä tüümo wic baan mä Ciır ti. **9** A perrä yen kaaynä İciü ikki a wäy yen mä İdoom tüümo mä Ciır ti. **10** A yäntänji merkä İciü ikki, Alıpaac minneni Adda in İciü an Rowiıl minneni Bacamaat in İciü. **11** Merkä yek Alıpaac a Tıımaan ke Umar, ke Jappo, ke Jataam an Gannaac. **12** An Tııma a kiingon iıje yen minneni İciü Alıpaac, ike gittä Amaliik Alıpaac ti. A merkä yek Adda ikki in İciü. **13** An a merkä Rowiıl ikki, Nahaat ke Jüra ke Camma an Mijja. Merkä yek Bacamaat ikki in İciü. **14** An a merkä yek Ooliıbaama ṭul Anna minneni Jabüün yaana gitkene İciü ye, iken a Yahüüc ke Yalaam an Goora. **15** Kaaynä yaakki a yek İciü yaaka wäättä a woydoni yek kaaynä ḡiirken ye, merkä yek minneni İciü mooye Alıpaac wäättä a woydoni an yäntänjenen ogo Tıımaan ke Umar

ke Jappo ke Gannaac **16** ke Goora ke Jataam an Amaliik. An yaakki a woydoni yek kaaynä yek ḡommañ mä İdoom ti. Merkä Alıpaac yaakki muure a kaaynä yek Adda in İciü. **17** A merkä yek Rowiıl ikki minneni İciü, woydoni a Nahaat ke Jüra ke Camma an Mijja. An yaakki a woydoni yek kaaynä yek ḡommañ mä İdoom, iken a kaaynä Bacamaat in İciü. **18** An a merkä yek Ooliıbaama ikki in İciü, woydoni a Yahüüc ke Yalaam an Goora. An a woydoni yaaka giidi in İciü Ooliıbaama tiıronle Anna ye. **19** Yaakki muure a kaaynä İciü an cäänna battä me ogo mä İdoom, an a woydoni yeeken ikki. **20** An a merkä oogen yek Ciır ikki mä Hüür iken cäyok ḡommañ mä İdoom ti, a Luutaan ke Cubaal ke Jabüün ke Anna **21** ke Diıcıün ke İjaar an Diıcaan. An merkä oogen yek Ciır yaaka cäyok ḡommañ mä İdoom ti ye a woydoni yek mä Hüür. **22** An merkälen oogen Luutaan a Hüür ke Hamaam. An Luutaan käwen a Tııma. **23** An a merkä oogen yek Cubaal ikki Albaan ke Manaat ke İbaal ke Cabbo an Unaam. **24** An merkä oogen yek Jabüün a Ayya ke Anna, an ike a Anna yaana kääñä ceere piike caraṅ woo teettälän ina wääna ike kääjee kä tüürünji yek wäyen Jabüün ina. **25** An merkä yek Anna a Diıcıün ke ṭuule Ooliıbaama. **26** An merkä yek Diıcıün a İmdaan ke İjbaan ke İtıraan an Kiıraan. **27** An merkä yek İjaar a Bılaan ke Jabaan an Agaam. **28** An merkä Diıcaan a Üıc ke Araan. **29** An woydoni yek kaaynä mä Hüür a Luutaan ke Cubaal ke Jabüün ke Anna **30** ke Diıcıün ke İjaar an Diıcaan. Iken a woydoni yek äärgä tüggen yek mä Hüür yaaka cäyok ḡommañ mä Ciır ye ti. **31** A yätkäni yaaka mügdin ḡommañ mä İdoom ye ikki, i mor baati yätkä yaana a mükon mä İcärayiil ye. **32** Beela minneni Bahüür wäättä a yätkä yen İdoom. Yäntänji baan yeene mooye battä me ogo Dınaaba. **33** An Beela tüwnü an Jübaab minneni Jüra män nant'a battä ogo Bücüra ye ken mükkü nantä yeene. **34** An wääna Jübaab tüwnee kä ye, Ucaam yaana cäy ḡommañ mä Tıımaan ti ye nantä yeene müñje. **35** An wääna Ucaam tüwnee ye, Haddaat minneni Baadaat yaana buuccu mä Miđiyaan ḡommañ mä Muwaab ye ti, mükkü nantä yeene, an yäntänji baan yeene mooye ogo Awııt. **36** An wääna Haddaat tüwnee ye, Camla yen mä Macareega mükkü nantä yeene. **37** An wääna Camla tüwnee kä ye, Caawüıl yen mä Rabuut yaana cäy wii ḡok kä cokal ye mükkü

nāntā yeene. **38** Aŋ wāāna Caawūūl tūwnee kā ye, Baalhanaan minneni Akabūūr mūkkū nāntā yeene. **39** Aŋ wāāna Baalhanaan minneni Akabūūr tūwnee kā ye, Haddaat mūkkū nāntā yeene aŋ yāntāŋ baan mooye yeene ogo Paaw. Aŋ iije battā me ogo Matabiil tiironle Matareet aŋ tiin meen a Madahaab. **40** A yāntāŋŋi yek woydoni yek āārgā tūggen iŋcū ikki ke nānkā yaaka cāāyene kā ye, yāntāŋŋenen a Tīmna ke Alwa ke Yatiit. **41** ke Oolibaama ke ūila ke Peynūūn. **42** ke Ganaac ke Tīmaan ke Mīpcaar. **43** ke Majdūil aŋ Iraam. Yaakki a woydoni yek mā ūdoom kā iŋcū ti wāy yen ūdoommi daa kā nānk'a cāāyene kā ye ke ŋommaŋ yaana kūūmgī ye.

37 Aŋ wīca Yaagūūp ŋuccin cāāynā ŋommaŋ mā Kanaan ti nānt'a cāāynene kā wāyen bata boorgon ye. **2** A perrā yen kaaynā Yaagūūp ikki. Yuucip a minneni oone cāāyene yuungu kā caay witken kā ŋaŋūkel, i kāāji ŋiik ke merkā yek māāngā wāyen Bila ke Jilpa. Aŋ Yuucip wāyen āckene jiik yaackā kā nāāŋk'a nāntā mādgen yejgaŋ ye. **3** Aŋ Yaagūūp Yuucip ken bilge kā yaac kā mādgen, nāāŋka ike agee minneni yen dūŋkitin yeene ye, aŋ nāŋgene burŋu ŋerrā. **4** Aŋ wāāna mādgen muure yuŋtēne ike bilgene daa wāyen kā yaac kā iken ye, putki jī kā yaac, aŋ batta jāāckātā kā jon ŋammā. **5** Aŋ Yuucip cāāyge lāāggī aŋ wāāna pāckenee daa mādgen ye, i iken ike putki jī kā yaac. **6** Aŋ kiinne ogo, “Tiŋe lāāggī yaaka lākkā kā yaakki. **7** ūiŋin mūūrināan cāāyīn yiil jī dūiŋin pāk witken aŋ wāāna dēgon yeeni yuutte ŋaalok ye, yeekic muure witken dūūli ti yeeni ti, aŋ dūŋjīn iŋi yeeni ti.” **8** Aŋ taaji mādgen ogo, “ūi dūucu ogo ūi bi wāātcey ogo yātka yoono aŋ ikoon mūdonda?” Aŋ putki jī mādgen kā yaac kā lāāggī ke jiik yeeke. **9** Aŋ Yuucip lākkā lāāggī yakkalaŋ aŋ nūūtkene mādgen aŋ jaajjin ogo, “Tiŋe ika lākkā lāāggī yakkalaŋ. Aŋ ke paan ke kittāni kā caay wiŋen kā keelok dūŋjīn iŋi ika ti.” **10** Aŋ wāāna nūūtkeneeda wāyen ke mādgen ye, ike geri wāyen aŋ kiinne ogo, “A lāāggī yaaka wali ye ika lākkii kā yaakka? ūi paydā ogo ika ke miic ke mādgc āatoon aŋ dūŋjoon iŋi ūi ti?” **11** Aŋ māmgi jī mādgen aŋ wāyen jiik yaakka tīŋne jone ti. **12** Aŋ mādgen attā kāāji ŋiik wāyen Cakiim kā cokal. **13** Aŋ Yaagūūp Yuucip kiinne ogo, “ūka ŋākā ūi atā Cakiim nāntā yaana kāājene mādgc ŋiik ye.”

Aŋ luugi Yuucip ogo, “ūeraŋ wāyo.” **14** Aŋ kiini wāyen ogo, “Atā tīŋnaaŋŋi naana iken ke ŋiik cāyok ŋeŋaŋ ye, i dūucu aŋ nūūtkaa jiik.” Aŋ tucce woo dāāŋgon yen mā Hiburoon jī nānt'a cāāyene kā ye, aŋ ike attā Cakiim. **15** Aŋ kaŋi oon yaŋkalaŋ wiŋe a ŋiiktini woo kāpet, aŋ taaji oon ogo, “ūi māāji ŋaaka?” **16** Aŋ luuŋŋe ogo, “ūka māāji mādgo. Kura nūūtkaa nāntā yaana kāājene kā ŋiik ye.” **17** Aŋ oon jaajjin ogo, “ūken baŋŋā, iken tiŋŋā jayok ogo, ‘Juwe atin Duutaan.’” Aŋ Yuucip bāātcin mādgen ti, aŋ kaŋne Duutaan. **18** Aŋ yooŋi kā utar, aŋ i batta mor dāgā ti iken ti kā cokal, iken lāāljin pugīn ogo nāgi dok. **19** Aŋ iken luugin pāāken ogo, “Yooŋe mān lāāggi ūya āātā. **20** Juwe nākin dok aŋ yeepin iŋi jīn kalaŋ jī, aŋ ūiŋin jaaccin ogo, ‘Ammi ŋin kurkuŋgu yaŋkalaŋ.’ Aŋ ūiŋin bi yūŋin a ŋaaka ken bi ābān lāāggi yeeke.” **21** Aŋ wāāna Robiin tiŋŋee kā aŋan ye, ike puccin ogo Yuucip māāgee woo aŋ jaajjin ogo, “ūana nākin dok.” **22** Aŋ Robiin jaajjin ogo, “ūana yimge pūūkitin woo, āāte yeepin jūdūk woo teettālaŋ winni, ŋana ūnko āccitin ike ti.” Aŋ Robiin jaajjin kā waŋ yaana ŋakee māāgedeeda woo iken ti, aŋ tucce ŋājāk wāyen ti ye. **23** Aŋ wāāna Yuucip dāāgenee kā ti mādgen ti ye, i gūti yokin woo kā burŋu yaana ŋeraŋ eŋde yaanna. **24** Aŋ koowi aŋ yeepi jūdūk. Aŋ jīn jīŋe a ūwon kā piik. **25** Aŋ wāāna cāājjene iŋi āmene kā ye, iken dāāmjin woo aŋ yurcin yāājoni a yek mā ūcāmayiil ātā ŋommaŋ mā jīlaat ti, ke kālāmgā yeeken dūrit dūk yaaka a pākkinŋi ye ke yek pilkā ācā Macir. **26** Aŋ Yahūūja mādgen taaŋne ogo, “A ŋaaka ken bi kaŋin naana māādo nāŋŋin dok ye, aŋ yimge paanniŋ yokin ye? **27** Juwe yāāckin mā ūcāmayiil, aŋ ūnko ŋana āccitin ike ti, ike a māādo aŋ a yimģā yooko.” Aŋ Yahūūja tiŋgi mādgen. **28** Aŋ wāāna yāājoni yek mā ūcāmayiil kaajdene kā ye, i Yuucip ābi woo mādgen jūdūk, aŋ yāāgi mā ūcāmayiil tiilģā gālka waŋgen caykā kā yew. Aŋ Yuucip iji Macir. **29** Aŋ wāāna Robiin dūkcenee kā jūdūk, aŋ Yuucip batta agee kā kaŋgon kā ye, ike buruŋgu yeeke jīŋne giti kā nūūjdūŋ. **30** Aŋ dūkcin mādgen ti, aŋ kiinne ogo, “Yuucip baati jūdūk, aŋ ika bi nāŋŋā ogo?” **31** Aŋ iken burŋu Yuucip koowi aŋ ittā ŋoon, aŋ burŋu būūci ti yimģā giti. **32** Aŋ iken burŋu ŋerrā ācki wāyen aŋ kiini ogo, “Yooru ŋin'a kaŋŋon ye. Yaanni batta a burŋu yen minneni yūūnū?” **33** Aŋ ŋjī Yaagūūp, aŋ jaajjin ogo, “A burŋu minneni

yeeni. A amgon kä gin kurkundu yaaigonde
 yankalan. Minneni yeeni jiiitin giti anja pilkä.”
34 An Yaagüüp burundu yeeke jiiñne giti an
 iingcin cuukul teye ti nüüti nüüjdün yeene, an
 nüüññü kä minneni yeene niinkä kä diräk. **35**
 An merkä yeeke oogen ke tulgu yeeke äätin
 ike lüüytü jok, an ike yaakkä kä lüüynü jok,
 an jaajjin ogo, “U’u ika bi ceenä kä nüüjdün
 ke dakä ti minneni yeeni ti käälok.” An wäyen
 weenjä kä ike kä yaac. (Sheol h7585) **36** An wina
 mä Icamayil Yuucip yäägi Poŋpaar Macir. Ike
 a duuŋgon kääygä yen yätkä Parahuun yaana a
 duuŋgon tiiconi ye.

38 An waan yaanja ti Yahüüja mädden daljene
 iñi, an attä cääynä ke oon mä Adalaam
 yankalan battä me ogo İira. **2** An wica Yahüüja
 yuŋtu ŋuul mä Kanaan wäyen battä me ogo
 Cüwa an deyne. An wäana niñnene kä ye, **3** i
 ike laaccä an giññä minneni oone, an äkkene
 yäntän ogo Eer. **4** An ruccin laaccä an giññä
 minneni oone, an äkkene yäntän ogo Unaan.
5 An giññä minneni oone menen ŋuca, an
 äkkene yäntän ogo Cila. An waan yaana gittene
 me Cila ye, i iken cäyok Kaajip. **6** An Yahüüja
 kaygon yeene Eer dijgene iñ battä me ogo
 Taamaar. **7** An Eer kaygon Yahüüja yaajan Piŋo
 ñome ti, an nägi dok Piŋo. **8** An Yahüüja Unaan
 kiinne ogo, “Atä an iñ määdic yädä, an dääkä
 ŋuugula yüünü ike ti bata oore keelle, äckii
 kä woo määdic merkä.” **9** An jajjănä Unaan
 minneni yaana batta bi wäät a yeene. Naana
 daa ninok ke iñ määden ye, i daa yimgä pooke
 iñi ŋomgu giti nuŋko ŋana määden kändee
 ko kilkä. **10** An yaaka nanŋe yaakka a yiñ Piŋo
 ñome ti, an nanŋe dok cääna. **11** An Yahüüja
 iñ minneni yeene Taamaar kiinne ogo, “Cääy
 agä boro paa ba’ wäc ke minneni yeeni Cila
 täle.” Ike düüci ogo, “Ike bi tüwje cääna bata
 mädden.” An Taamaar attä cääynä paa ba’
 wäyen. **12** An yuungu yakkalan ti Yahüüja iñe
 tüwnü, an wäana danŋee kä waan nüüjdün ye
 i ike ke muukonde İira yen Adalaam attene
 Timna nantä yaana ŋitene me käälgä yeeke
 ye. **13** An mänkalan Taamaar nüütkenene ogo
 daan wäyen ato Timna ŋito käälgä. **14** An wina
 burundu borkitin yaaka enŋe ye gütte woo an
 wange kümme kä buru yaana kümdene me
 wangen ye, an cääjjin päy tük Anaayim baan
 mooye yaana päy ji Timna ye. An najje teŋan
 Yahüüja minneni yeene Cila tallä an batta por

kujgeeda. **15** An wäana yoorene daa Yahüüja ye
 ike düüci ogo ŋuul yaana ogo baal ye nääŋka
 wange agee kä kümgin ye. **16** An umgi ti Yahüüja
 kä päy taanŋe ti an kiinne ogo, “Äätä niini.”
 An kuje ogo iñ minneni yeene. An taaji iñ ogo,
 “Ika bi iñja ŋaaka naana ikiñ niinni ye?” **17**
 An luugi Yahüüja ogo, “İki bi tuckeni jüülöle
 diik yeeki ti.” An kiini iñ ogo, “Naana ye iñja
 ginkalan dalä tiñjä bata luggin ke tuuci deel.”
18 An taaji Yahüüja ogo, “A luggin yaana wali ye
 ken iñeni?” An luugi iñ ogo, “İñja baacbaac ke
 dira yeene ke lacan yaana iñtü ti yaana.” An
 iñene daa Yahüüja an niñnene kä an laaccä. **19**
 An Taamaar juwin kaaccä woo an buru yaana
 enŋe wange ti ye gütte woo, an iñgin burundu
 borkitin. **20** An Yahüüja tuccin müükonde İira
 ogo jüülöle iñ iñ ti, an waak’a koowni iñ
 ogo yek luggin ye äbee. An batta a kañgon
 kä İira. **21** An ike täaccin ook yakkalan ti yek
 mä Anaayim ogo, “Wali iñ yaana a baal cääy
 päy taan winni ye?” An luugi ogo, “Baati iñ
 yaana a wäaton a baal winni ye.” **22** An ike
 dukcin Yahüüja ti an kiinne ogo, “İñ batta agä
 kañgon. An ook yaaka nantä yaanja ti ye, jayok
 ogo iken batta cääygida ko iñ yaana ogo baal
 wica ye.” **23** An kiini Yahüüja ogo, “Dalä waak
 yaaka iñnä daa kä ye tiñje. Ikoon batta ŋakon mä
 baan ikoon yirkoton, ika tuccunu ogo iñ iñjo
 jüülöle, an batta agii kä kañgon.” **24** An pankä
 kä dak mänkalan äätin Yahüüja ti an ike kiini
 ogo, “Taamaar iñ minneni yüünü nääŋä nääŋka
 batta pajjidi ye, ike a laacan kä balkitin.” An
 Yahüüja iñjin ogo, “Äbe woo, an nääkke maañ
 dale tüw.” **25** An wäana ike äbene daa me woo
 ye, i ike tuccin jiik daan wäyen ti jaay ogo, “İka
 laacana kä oon yaana a män waak yaakki ye.
 Yooru waak yaakki a yek ŋaani, baacbaac ke
 dira yeene ke lacan?” **26** An ŋiji Yahüüja an
 jaajjin ogo, “İke donje ladan, a ika ken nääŋkä
 yällä, nääŋka ike batta agä kä iñgon minneni
 yeeni Cila ye.” An Yahüüja batta a niñnin ke
 ike ŋuca. **27** An wäana waan yen giidä yeene
 däägenee kä ye, i ŋiji a yuunku jiñe ti. **28** An
 wäana giidee kä ye, i minneni yankalan iñte
 äbene woo, an gito kuñu winnanle tiñjä an
 dekke iñte ti an jaajjin ogo, “Yaanni kääjidi
 woo ñomuk.” **29** An wina iñte duukke ti, an
 määden iñjin kääjin woo! An gito jaajjin ogo,
 “İki iñjini kääjini woo ogo?” An äkki me yäntän
 ogo Paaric. **30** An määden giidi me ke winnanle
 tiñjä iñte ti, an äkki me yäntän ogo İura.

39 Anj Yuucip koowi mä Icämayiil anj iji Macir, ka ogo, “A yaaka nängana kiingon yüünü ye ikki anj kiyi män Macir yanjalan battä me ogo ye,” i ike pennä kä yaac. **20** Anj Yuucip münje anj Poŋipaar a ɖuungon kääygä yen yätkä Parahuun icce gangar nänŋa ɖucene yätkä m'aka üüle ye, yaana a ɖuungon yen tiŋconi ye. **21** Anj Yuucip anj nänje a oon yaana woodit ye, anj cäy anj nütkenen woo biilin yaana batta düüñidi ye, anj inŋe nerrä ɖuungon yen gangar ti. **22** Anj Yuucip ɖooce a tiico yen m'aka gangar ji ye muure, anj nänje a tiico yen wakkä yaaka nänit ɖuuggen gangar ji ye. **23** Anj ɖuungon yen gangar batta nua tiici wakkä yaaka tiica Yuucip ye, kä yaana Piŋto ke Yuucip ye. Anj nänje woodit waak'a nande ye ti muure.

40 Anj äänjalan ti wäana näänkä yaakki baakkene kä ye, i wiñ yen lijoni määk yen yätkä mä Macir ke wiñ yen pamdoni biiggä yeene näänkä yili mügdö yeenen yätkä yen mä Macir ti. **2** Anj Parahuun pennä ɖuungku yeeke yaaka kä yewwe yaakka ti, wiñ yen lijo määk ke wiñ yen pamdo biiggä, **3** anj iken icce gangar ji an ɖuungon yen tiiconi nänŋ'a tiicene Yuucip ye. **4** Anj ɖuungon yen tiiconi Yuucip ɖooce a m'ana tiici iken ye. Anj cäygin gangar ji niinkä kä ɖeewan. **5** Anj wiñin jiñe kalan ti gangar ji, lijo määk ke pamdo biiggä yek yätkä yen mä Macir läkkä muuŋuk, anj läaggä cäyge nütillen giŋi päkket. **6** Anj wäana Yuucip äätene iken ti kä tiññänänä ye, yoorre juuggen yejgar. **7** Anj ɖuungku yek Parahuun yaaka ke ike gangar ji ye, tääckene ti ogo, “Ikee nüuje ina anji tiññan?” **8** Anj iken luukcin ogo, “Ikoon läkkon läaggä an baati m'ana ikoon nütulgon giŋi ye.” Anj luugi Yuucip ogo, “Nütüllü giŋi läaggä batta äätidi Joŋ ti halla? Päkkä kä.” **9** Anj wiñ yen lijoni määk läaggä yeeke päkkene Yuucip ogo, “Läaggä yeeki ti, ika yuŋtu jaan beel bata lütikon meen ñomi ti, **10** anj jaan meen cäyge kimke kä ɖäk. Anj kä ɖeeran anji nimmmin anj päwnä giŋi, anj ŋulge eggin. **11** Anj ɖonŋule Parahuun cäy inŋi ti, anj ŋulge koownu anj taanjanä ɖonŋule Parahuun ji, anj ɖonŋule ɖooce Parahuun inŋe ti.” **12** Anj Yuucip jaajjin ogo, “Läaggä yaakki nütüti ogo anji, kimkä kä ɖäk a niinkä kä ɖäk. **13** Anj niinkä kä ɖäk Parahuun wiñü bi ääre ñaalok, anj iki bi ɖuukey nänŋa nūugula yüünü ti, anj ɖonŋule Parahuun bi injeeda kä inŋe ti, bata wäana agii kä lijo määk ina. **14** Anj kura paydaa naana wakkä attä teŋar ke iki ye, anj kura nerci iñi kä päjgin ngingin Parahuun kä ika. Anj yüükkäa ti dalä ika kääjä woo gangar ji. **15** Ika müügana me kä tiññä nommañ mä Iburu ti, anj cäanna

Mac'ir winni ika batta agä näjon ginkalan yaana päjjidi döoca me gangar ji ye." 16 An wäana wiñ yen pamdoni biggi yuttee kä nüüllü giti ngeran ye, ike Yuucip kiinne ogo, "Ika cäanna daa cäyga läaggi, ika äddä arwalli wiñi ti kä däk yek biggi. 17 An arwal yaana meken witken ti yaanna cäyge ji biilkä biggi ngerken yaaka a pämgini Parahuun ye, an amgä dürgä arwal ji wiñi ti." 18 An luugi Yuucip ogo, "Läaggi yaakki nüüti ogo anji, arwalli kä däk a niñkä kä däk. 19 An niñkä kä däk Parahuun wiñi bi nülje woo, an iki bi naapey kä jaan an yängü bi amgä dürgä." 20 An wäana niñkä kä däk dakkene ye, i an jiñe jon ñamme yen giidä Parahuun ti, ike näñjä ammani jon ñamme nängene duungulen yeeke muure, an ike wiñ yen lijoni määk bärkene ke wiñ yen pamdoni biggi an äbene duungulen yeeke ñomgen ti. 21 An ike wiñ yen lijoni määk duukke näntä yeene ti, an ike ñuca dölle döocce Parahuun ñte ti. 22 An wiñ yen pamdoni biggi an ñaappe ñaalok kä jaan bata yaana daa kiinene daa kä Yuucip ye. 23 An wiñ yen lijoni määk Yuucip batta payde an wiirre.

41 An wäana yuungu kä yew dakkene kä ye yätkä Parahuun läkkä ogo ike yuddee wii yen mä Niil dok. 2 An wica däk kä ñaṭikel kääjin woo wii mä Niil ji biilken ngeran an a caagin an ämi biirun giti. 3 An ñuca däk kä ñaṭikel kääjin woo wii mä Niil ji biilken yejgan an ṭomgan, an yuuttu meken yaaka wii dok gurken ti yaakca. 4 An däk yaaka biilken yejgan an ṭomgan yaakca, däk yaaka biilken ngeran, an a caagin kä ñaṭikel yaakca ami. An Parahuun cuuyin niñkä ti. 5 An ṇuccin oodi, an ṇuccin läkkä ogo pak witken kä ñaṭikel dongan an ngeran yülü woo meen keellä ti. 6 An ñuca pak witken kä ñaṭikel puurin woo liwgan an iwi jommu woo teettälän. 7 An pak witken yaaka liwgan yaakca, meken yaaka ngeran kä ñaṭikel dongan yaakca ladi. An Parahuun cuuyin niñkä ti, an jiñne a läaggi. 8 An kä ṭiññänä anji ike cuuyin wiñe a düktiñi. An ike wäadin bärkene muure yek mä Mac'ir ke näjoni, an päkki Parahuun läaggi yeeke. An baati m'ana liñit ike nüülkütü giti ye. 9 An wiñ yen lijoni määk Parahuun kiinne ogo, "Yiñ yeeni paynä tiññan. 10 An wäana pennii kä wiñ yen pamdoni biggi ti ke ika ina, ikoon äccoön gangar an yen duungon tiiconi ji. 11 An wiñin keellä ti ikoon ti daa mänkalan cäyge läaggi,

an läaggi yanalan cäyge nüüllen giti a pare. 12 An wica durñu yen mä lburu kalan ke ikoon gangar ji, ike a ñuugulo yen duungon tiiconi. An wäana nüütkonon daa kä läaggi yooko ye, i nüülgonon kä giti. An mänkalan daa läaggi yeeke nüülgeneeda kä giti. 13 An daa wäättä bata yaana daa nüülgonon kä giti ye, iki ika duukka näntä yeeni ti, an wiñ yen pamdoni biggi ñaappi ñaalok." 14 An Parahuun Yuucip bärkene an äbi me woo gangar ji kä birañ. An jiike ñette woo, an ääkcin burunḡu, an äatin Parahuun ñome ti. 15 An kiini Parahuun ogo, "Ika cäyga läaggi, an baati m'ana ika nüülga giti ye. Tiññä me jayok kä iki ogo naana iki tiññee läaggi ye, i liñley nüüljey giti." 16 An Yuucip Parahuun luunḡe ogo, "Batta a ika a Joon ken iki bi iñey luunḡu nñibbin jonü ti." 17 An Parahuun Yuucip kiinne ogo, "Läaggi yeeki ti ika yuddu wii yen mä Niil dok, 18 an wica däk kä ñaṭikel kääjin woo wii mä Niil ji a caagin an biilken ngeran an ämi biirun giti. 19 An ñuca däk kä ñaṭikel kääjin woo bamañ an biilken yejgan kä yaac an ṭomgan. An däk yaacken bata yaakca anan batta agä yorgin ḡommañ mä Mac'ir ji. 20 An däk ṭoomken yaacken, däk caakken yaaka kä ñaṭikel iñin woo yaakca ami. 21 An wäana meken amene daa ye, batta ḡictä me ogo ämin meken, kä yaana iken iñcete biilken yejene jejok bata wäana ina, an ika cuuyinu. 22 "An ika cäanna yutṭu läaggi yeeki ti pak witken kä ñaṭikel yülü woo meen keellä ti, dongan an ngeran. 23 An ñuca pak witken kä ñaṭikel puurin woo liwgan an iwi jommu woo teettälän. 24 An pak witken yaaka liwgan yaakca, meken yaaka kä ñaṭikel ngeran ye ladi. An päkkänä wäadin an baati yaana ika nüülgada giti ye." 25 An Yuucip Parahuun kiinne ogo, "Läaggi yüükü a keelok. An Joon iki nüütkeney gin'a bi naje ye. 26 Däk nerkä yaaka kä ñaṭikel yaakca a yuungu kä ñaṭikel, an pak witken yaaka kä ñaṭikel ye a yuungu kä ñaṭikel. An läaggi a yek keelkä. 27 An däk ṭoomken yaaka biilken yejgan kä ñaṭikel yaaka kääjin woo meken natin yaakca, a yuungu kä ñaṭikel. An pak witken yaaka kä ñaṭikel wanggen baati yaaka iwi jommu mä teettälän yaakca, cäanna a yuungu kä ñaṭikel yek kän. 28 Bata yaana nüütkenenii kä ye, Joon iki nüütkeney gin'a bi naje ye. 29 An yuungu kä ñaṭikel burru mooye bi ätä ḡommañ mä Mac'ir ji muure. 30 An wäattan yuungu kä ñaṭikel kän bi ätä, an burru mooye yaanna bi wiirgä

me Macir ji, an kaan baan bi duume gitii. 31 An burru mooye bi wiirga me baan ji ka yaana kaan yaana aatidi ye bi yaajee ka yaac ye. 32 Joccin gitii laaggi yuuku yaaka a yuutin ka Joon, an bi naje ka biran. 33 "An tiinaa dalä iki wäkä oon yaana a yuto an a njajo ye, an doocci a tiico yen nommañ mä Macir. 34 An caänna wäkä dütoni kujit ka keelok duuc ti yek giida nommañ mä Macir yuungu yaaka ka ñatikel a yek burru mooye yaaka ti. 35 An dalä iken päk muure dülgü yuungu nerken yaaka äätä yaaka ti, an doocunu mügdin yuünü ti, an doocunu me bänkä mäyken gitii an tiica me wääti a ammani. 36 An päk yaaka bi doocunu me a yek baan, ka yuungu yaaka äätä ka ñatikel a yek kaan Macir ji ye, nuñko ñana baan düümte daa gitii kaan ye." 37 An war yaanna Parahuun ke duunkulen yeeke muure ñaappe juuggin. 38 An Parahuun duunkulen yeeke taañne ogo, "Ikii bi kaani oon bata yaanni anji, yaana caäyge wääktän Joon ye?" 39 An Parahuun Yuucip kiinne ogo, "Baati m'ana a yuto an a njajo bata iki anji ye, ka yaana Joon nüütkeney ka waak yaaka muure ye. 40 An iki bi dooceni tiica nantä yeeni, an mä yeeki muure iki bi tiinkiti eenna yuünü. An a ika pari ken bi tälätäl iki ti ka yaana agä yätkä ye. 41 Tiinaa iki warñeni agä men mooye nommañ mä Macir ji muure." 42 An Parahuun baacbaac yen tiikonle yeene äbene woo inte ti an iinkene Yuucip inte ti, an iinkene burru nerconde yeene an dira tiilgä iinkene Yuucip done ti. 43 An taappe teebälaa bagal yeene ti yaana baatcidi mügdin yeene ti ye, an me yaajjin ogo, "Dünje iini!" An doocce a mügdo Macir ji muure. 44 An Parahuun Yuucip kiinne ogo, "Ika agä Parahuun, baati m'ana bi inte ke kiye ääre ñaaloq nommañ mä Macir ji muure ye, naana iki batta agä jaajjiñ ye." 45 An Parahuun Yuucip iinne yäntän mä Macir ogo Capanaatpaniya, an iinne iij battä me ogo Acanaat tuulle Patipeera män daan yen mä Uun. An Yuucip nommañ mä Macir müñge muure. 46 An Yuucip yuunge caykä ka ñak wäana kaacce ka nuugula yen yätkä Parahuun yen mä Macir ti ye. An Yuucip angin yore Parahuun ñome ti, an attä laaynä nommañ mä Macir ji muure. 47 An yuungu ka ñatikel yek burru yaaka ti nommañ giinñä ka yaac. 48 An Yuucip päk düülene ti muure yek yuungu ka ñatikel yaaka kaajjin woo nommañ mä Macir ji ye. An päk doocce bänkä mäyken gitii. An baan mooye kala daa ñuckene

ji päk yirkä yaaka gurke ti ye. 49 An Yuucip kuuttu päk ka ñiräk bata tiñal yek wii jiñe, ke yuutee iini ka panña, ka yaana batta liilte daa me ka panña ye. 50 I yuungu kaan batta mor daga, Yuucip gitki Acanaat merkä oogen ka yew tuulle yen Patipeera män daan yen mä Uun ti. 51 An Yuucip kaygon yeene äkkene ogo Manacca. An ike jaajjin ogo, "A yaana Joon panña ka pillä yeeni muure wiirrä daa ka ke äntüke wäyo muure ye." 52 An Yuucip minneni yaana baatcidi ye, äkkene ogo Ipiraayim. An jaajjin ogo, "A yaana Joon ika nanña giida ka yaac baan yaana wääccä ka ji pillä ye." 53 An yuungu ka ñatikel yek burru yaaka äätin nommañ mä Macir ji ye düüñin, 54 an yuungu ka ñatikel yek kaan mooye uccin ka äätin bata yaana jaaynene daa Yuucip ye. An kaan wäättä bänkä gitii muure, an a nommañ mä Macir pare ken caäyge päk. 55 An wäana mä Macir näkkene daa kaan ye, iken yaajjin Parahuun ti ogo päk. An Parahuun mä Macir muure kiinne ogo, "Ate Yuucip ti an gin'a kiine ka ye i naje." 56 An kaan tällä baan ji muure, an Yuucip tuucku muure kupkene, an yääjgede mä Macir. An kaan yaañña Macir ji muure. 57 An mä bänkä muure äätin Macir Yuucip ti kiji päk ka yaana kaan yaañnee nommañ wic muure ye.

42 An wäana Yaagüüp tiingee ka ogo päk bilto ti Macir ye, i merkä yeeke kiinne ogo, "Ikee däämme ina? 2 Ika tiingä ogo päk bilto ti Macir. Ate iini wica an kiije päk yaaka ütün ka ye nuñko ñana tüwtün ká." 3 An Yuucip mädgen yaaka ka caay ye attä Macir kiijidi päk, 4 an Yaagüüp Benyamün, Yuucip määden batta agee ka tucon ke meken, booc nuñko ginkalañ näjit done ike ti. 5 An merkälen Yaagüüp ñakkä ti ke meken Macir kiji päk, ka yaana kaan biltee ka ti nommañ mä Kanaan ye. 6 An a Yuucip ken a mügdo yen mä Macir. An ike yääjgidi mä baan muure päk. An Yuucip mädgen äätin, an düñjin iini ike ti nommañ ji. 7 An Yuucip mädgen yoorre an jiñne, an täkkene bata m'ana a pare ye, an rütkenen jingün tajde ogo, "Ikee ääte wa?" An iken jaajjin ogo, "Ikoon ääton nommañ mä Kanaan ti kijon päk." 8 An Yuucip mädgen jiñne, an ike batta agene ka jicon. 9 An Yuucip päjjin laaggi yeeke yaaka läkke ka ogo iken ye. An iken kiini Yuucip ogo, "Ikee age mä jommu! An ikee äätene dääme ellä baan yoono!" 10 An iken luukcin ike ti ogo, "U'u

mügdo, kiinkä yüükü äätin kiji päk. **11** Ikoon muuronaan agon merkä män keellä. Ikoon agon me wotken. Kiinkä yüükü batta a mä jommu.” **12** Anj kiinne ogo, “U’u a ellä yen baan yoono ken umgene daame.” **13** Anj iken jaajjin ogo, “Ikoon kiinkä yüükü agon mädin caay witken kä yew merkä män keellä nommañ yen mä Kanaan ti, anj tiññan mäado deerconde bilti cäay ke wäyo anj yanjalan a yäayon.” **14** Anj iken kiini Yuucip ogo, “Bata yaana kiinne kä ye ikee age mä jommu. **15** Anj kä yaanni ikee puuce, ikee liitke kä yäntän Parahuun, ikee batta bi kaace woo nantä yaanni ti ke mäadic deerconde ääte winni. **16** Tucce men kä keelok ikee ti anj dale ike atí mäadic äbe i ikee kalan age gangar ji winni, nunjo ukcon kä giti jiik yeekic naana ikee jaaye a gitken ye. Naana batta gitken ye, ikee liitke kä yäntän Parahuun, ikee age mä jommu.” **17** Anj doocce muure gangar ji, anj nääkin niinkä kä dak. **18** Anj niinnä dak iken kiini Yuucip ogo, “Yaanni naje anj ikee bi üde, kä yaana booju kä Joong ye. **19** Anj naana ikee age mä wotku ye, dale mäadic yanjalan cäay gangar ji winni, anj ikee yakkalan ate paa äce päk äärgä yeekic tuggen yaaka näkä käh ye ti. **20** Anj mäadic deerconde äckakä nunjo jiik yeekic njice daa me agene gitken, nunjo nana tüwde kä.” Anj iken yaakka gimgi. **21** Anj iken luugjin ogo, “A gitken jooñnu yaanni kaññin kä gin’a nängin in mäado Yuucip ina. Ikiin yüttin pillä yawconde yeene wäana nujee ikiin ti yüükkin ti, anj batta agin yüükkin ti. Ina ken pillä yaanni wäattee kä ikiin ti yaanna.” **22** Anj Robiin luukcin ogo, “Ikee batta kolle ogo nana minneni nängede yin? Anj ikee batta tinje. Tiññan yimgä yeeke ken ikki joocin kä me yaakki.” **23** Anj batta njjännä ogo jiiken ookcidii giti Yuucip, näänka ike jaay kä anj jiik yeeke nüülge daa giti kä manjalan ye. **24** Anj ike nome tukke woo iken ti anj jujjin kä iwok, anj wäana danjee kä iwok ye, i nome tuugene ti iken ti anj jaaynene nua, anj Camoon koowne anj diinje nomgen ti. **25** Anj Yuucip kiinkä yeeke iingene ogo kücümgu ook yaakka küümgi ko päk, anj oon yanjalan daa tiil yeeke düükci kücam yeene ji, anj inji wakkä äämkä yek päy jiñe. Anj yaakka nängene daa kä me. **26** Anj wäattan iken tüürünji yeeken kuucki njatkin päk yeeken anj attä. **27** Anj nantä yaana yuuttene in niinene kä ye, yanjalan kücam yeene kupkene ogo tüürün yeene äamgee, anj tiil yeeke kañne kücam tük. **28** Anj mängen

kiinne ogo, “Yuure tiil yeeki a duukin ti, ikki kücam ji.” Anj iken juuggen yejgin anj yoken tiicin anj luugjin ogo, “A naka ken nari Joong ikiin ti anji?” **29** Anj wäana iken dakkene ti wäyen Yaagüüp ti nommañ mä Kanaan ti ye, wäyen nüütke waak’a nänja duuggen iken ti ye muure ogo, **30** “Oon yaana a men mooye yen mä baan yaanja ye, ikoon rüünnon njing, anj ikoon kakkonon witin ogo ikoon agjon mä jommu yek baan yeenen. **31** Anj kiinnon ogo, ‘Ikoon agon me wotken, ikoon batta agon mä jommu. **32** Ikoon mädin agon caay witken kä yew, anj wäyo a keelok, anj keelok a yäayon, anj deerconde a paa ke wäyo nommañ mä Kanaan ti.’ **33** Anj men mooye yen mä nommañ yaanja ikoon kiinnon ogo, ‘Anji ken bi njäje kä ogo ikee agje me wotken. Mäadic keelok dalje in ika ti winni, anj kuje päk ije äcke äärgä tuggen yeekic yaaka näkä käh ye ti. **34** Anj mäadic äcka kä, nunjo njäje kä ogo ikee batta agje mä jommu, anj ogo mä wotken. Anj wäattan mäadic duukke kä, anj ikee bi kije anj yäaje wakkä baan ji kä tettä.” **35** Anj wäana kücümgu yeeken pukte daa kä ye, iken muure yanjalan daa deggon yeene yen tiil bilti kücam yeene ji. Anj wäana iken ke wäyen diiggä tiil yorene daa ye, i iken bojgin. **36** Anj iken kiini wäyen Yaagüüp ogo, “Ikee täke merkä yeeki yäaye muure? Yuucip baati, anj Camoon baati, anj tiññan ikee täke Benyam in koowde. Anj yaakki muure äatidi a ika ti!” **37** Anj Robiin wäyen kiinne ogo, “Merkälen yeeki yaaka kä yewwe ye nägä dugin, naana batta agä düügini iki ti ye, müükkaa kä inji ti, anj bi duukkeni kä.” **38** Anj Yaagüüp jaajjin ogo, “Minneni yeeni batta atí ke ikee wica, mäaden tüwnü anj ike anja keelok yaana buccin ye. Ika agä daan anj naana ginkalan njäji dore ike ti päy ji ye, ika bi äcka dok nüüjdün, anj ika bi näga dok.” (Sheol h7585)

43 Anj käh üüttin nommañ mä Kanaan ji. **2** Anj wäana iken päk yaaka äbänä Macir ye baakkene ye, wäyen iken kiini ogo, “Ate nua kijgon waak äämkä kä deewan.” **3** Anj Yahüüja ike kiini ogo, “Men ikoon kollon kä car ogo wange batta bi yoorjon nua, a naana mäado äjjon ye. **4** Anj naana mäado tuccudu ke ikoon ye ikoon bi aton in anj iki kijgini waak äämkä. **5** Anj naana ike batta tuccudu ye, ikoon batta aton kä yaana kiinonon kä men ogo naana mäado batta äjjon ye, i wange batta bi yoorjon nua ye.” **6** Anj Yaagüüp jaajjin ogo, “Ika äckada

dok yin kä nüütkin men ogo ikee cäygeda ko määdic yaŋkalan ina?" 7 Aŋ iken luukcin ogo, "Men ikoon taaññon kä waŋ teyne, kä ðuuggo ke mä äntüke yooko ogo wäyo mor ogo üdon? Aŋ ikoon cäygon da ko määdo yaŋkalan? Aŋ tääctañji yeeke luuññon. Aŋ ñajjon ogoo ogo bi jaajjo ogo, "Määdic äbe winni." 8 Aŋ Yahüüja wäyen Yaagüüp kiinne ogo, "Minneni müükkaa kä dalä aton kä, nuŋko ütün, aŋ ñana tüwtün kä ikin ke merkä yooko. 9 Ika ðonji bi räta ünñü yeene, müükkaa kä intä ti, aŋ naana ike batta agä ðüügini ikin ti winni, aŋ ðooccu ñomü ti ye, wäattan dalä leñña yeeni waaja ke on. 10 Naana yoku ikoon batta koorron ye ikoon yoku ðuukonon äñko kä yew. 11 Aŋ wäattan wäyen Yaagüüp iken kiini ogo, "Naana wäatcidi añji ye, i kuje waak'a ñeraŋ äbi woo ñommañ kä ðeewaŋ ye kücümgi yeekic giiti, aŋ äcke men a inñin käpet, kin kä ðeewaŋ ke ðuk yaaka a päkkinñi ye ke yek pilkä, ke ümbaküm, ke yüüükü niit. 12 Aŋ kuje tiil äñken kä yewwe yaaka ðuukkene kä me kücümgi yeekic giiti ina. Päjjidi bülje, bi a yälgon. 13 Aŋ cäanna määdic koowe aŋ ate ñuca men ti. 14 Dale Joong yaana Liitit ye, ikee inñe ñerrä men ñome ti, dale määdic Camoon ðuukke kä ke Benyamiiin. Aŋ bata ika naana merkä yeeki yäygin ye, i ika bi nüüjü kä iken." 15 Aŋ ook kuññu inñinni ke tiil äñken kä yewwe ke Benyamiiin. Aŋ iken juwin aŋ attä inñi Macir. Aŋ yuuttu Yuucip ñome ti. 16 Aŋ wäana Yuucip Benyamiiin yoorreeda kä ke iken ye, i jaajjin m'ana mügit än yeene ye ti ogo, "Ook yaakka ija än yeeni ti, aŋ itä ðeel aŋ toodu. Iken ati ämi ke ika aŋ giiti." 17 Aŋ oon nanjin bata yaana kiinene daa kä Yuucip ye, aŋ ook inñe äräk ba' Yuucip. 18 Aŋ ook bojok kä yaana iken ijene daa me äräk ba' Yuucip ye, aŋ iken jayok ogo, "Bi kä tiil yaaka ðooci me kücümgi giiti waan yaana ijinñin ti ina. Ken inni äbinñin kä me külok winni yaanni, aŋ ikin bi käkkin witin, aŋ ikin bi müügün, aŋ ikin bi äcin agin kiinkä, aŋ tüürünñi yooko bi koowgu." 19 Aŋ iken attä m'ana mügit än Yuucip ye ti, aŋ jaaynene kä äntüke ti, 20 aŋ kiini ogo, "Ay men mooye ikoon äätonon winni waan yaana ðakkä ina, aŋ ikoon kiññon päk. 21 Aŋ wäana ðukcodon kä paa ye, ikoon yuuttton inñi nantä ba' niinkä, aŋ kücümgi yooko kupkonon, aŋ wina muuronaan mäŋkalan daa tiil yeeke kaññe kücam yeene tük, i tiil yooko daa päyi. Aŋ ikki ðuugonon yaakki. 22 Aŋ ikoon ääconon tiil yakalan ñuca kijon kä

päk, aŋ ikoon batta ñajjon a ñaani ken inni tiil yooko ðoocce kücümgi yooko giiti." 23 Aŋ ike luukcin ogo, "Ñübbin ikee ti, ñana ikee booje. Bi a Joong yeenic yen wäac ken ðuccin waak ñerkä kücümgi yeekic giiti. Ñajjä tiil yeekic koownu." Aŋ wäattan Camoon äckeneeda kä woo. 24 Aŋ wäana men ook inñeeda kä äräk ba' Yuucip ye, i inñe piik, aŋ kügen looki woo, aŋ tüürünñi yeeken inñe beelgä. 25 Aŋ iken iccinni tooti yokin kä yaana Yuucip äatedee aŋ giiti ye, kä näñjka iken tiijene kä ogo iken bi ämo wica ye. 26 Aŋ wäana Yuucip äatenee paa ye, i inñinni yaaka äbi inken ti ye, äckene daa kä äräk, aŋ iken ðünjin inñi ñome ti ñomgu giiti. 27 Aŋ tajdene kä cäwdä yeenen, aŋ taaññe ogo, "Wäac yore ñeraŋ? Daan yaana kiinde ina. Aŋ ike mor a üdon?" 28 Aŋ iken luukcin ogo, "Kiingon yüünü wäyo yore ñeraŋ aŋ mor a üdon." Aŋ iken ðünjin inñi ñuca kä eemdin. 29 Aŋ Yuucip wange äärene ñaalok, aŋ määden Benyamiiin yaana a minneni meen ye yoorre, aŋ tääckene ti ogo, "A määdicle inni yaana kiinda kä ye?" Aŋ ike jaajjin ogo, "Joong ikin inñe ñerrä minneni yeeni!" 30 Aŋ Yuucip kaaccä woo kä biran kä yaana jone küümmee kä määden ye, aŋ attä äräk baanne aŋ weenja wica. 31 Aŋ wäattan ike wange püüjjene woo aŋ käajin woo, aŋ jone yukkene aŋ jaajjin ogo, "Amma äbä." 32 Aŋ Yuucip inñi me woo pare kä ðarñaŋ yeene, aŋ mädden daa woo päaken. Aŋ mä Macir yaaka ämmene kä ye daa woo päaken kä yaana mä Macir batta ämene ke mä lburu ye, ogo yaanna ogo ðällä mä Macir ti. 33 Aŋ Yuucip mädden ðoocce ñome ti ðoonñe daa kä yuungen juwu mooye ti ke ðeerconde ti, aŋ däämmä wargin i witken a ðiiktini. 34 Aŋ iken kujgi me ammani ðarñaŋ Yuucip ti aŋ äckene daa kä me, aŋ Benyamiiin äcki me äñke kä duuc käalcidi woo yek meken yaakka ti muure. Aŋ iken mättä ke Yuucip, aŋ juuggen ñappä.

44 Aŋ Yuucip m'ana mügit än yeene jinne ye iingene jiik ogo, "Kücümgi ook yaakka kücümgi kä päk kä ðiräk bata yaaka liitlä kä äddin ye, aŋ yaŋkalan daa tiil yeeke ðuukci ti kücam yeene tük. 2 Aŋ ðonñule ääygon kä tiilgä gälkä ðoocci kücam yen määden ðeerconde tük, nantä keellä ke tiil yaaka päk giiti yaakka." Aŋ ike nanjin bata yaana kiinene daa Yuucip ye. 3 Aŋ tinnäk añji ook tuci me woo päy ji ke tüürünñi yeeken. 4 Aŋ wäana kaaccene kä woo

baan mooye ji ye, Yuucip m'ana mügit än yeene ye kiinne ogo, “Kä biraŋ ook yaakka ñoolu n̄atin. Aŋ naana wääññi n̄atin ye, i taaja ogo, ‘Ŋerrä räddii yok ko yiñ ina? 5 Don̄tule yen men mooye yeeni kale ina? A yaana m̄tee kä ye, aŋ a yaana cääna paŋdee kä merkämäckä ye. Aŋ ikee n̄aŋge m̄tkit̄in mooye!” 6 Aŋ wääna wääññee daa n̄atin ye, i kiinne bata yaana daa kiinene daa Yuucip ye. 7 Aŋ luugi ogo, “Men mooye yoono bi jaay ina aŋñi? Ikoon kiinkä yüükü, batta liiŋton n̄aŋon n̄äänkä yaakka. 8 Yooru, tiil yaaka kaññon kücümgi yooko tügin ye, ðuukkini kä n̄ajäk ðuugon ŋommañ mä Kanaan ti, aŋ tiilgä gälkä ke tiilgä yek än men mooye yüünü kalon ina? 9 Aŋ naana ðon̄tule yeene kañi me m̄aŋkalaŋ ti ikoon ti ye, i men yaanna dalä tüw. Aŋ ikoon wääton agon kiinkä yeeke.” 10 Aŋ ike luukcin ogo, “Ika ḡimmädä kä jiik yeeke, aŋ a m'ana k̄aññä ðon̄tule ye pare ken bi wääti a kiingon yeeni, aŋ ikee yaakka bi ate kä tettä.” 11 Aŋ iken muure kücümgi yeeken äbi iñi tüürüŋñi yeeken n̄atin kä biraŋ, aŋ kupki. 12 Aŋ m'ana mügit än Yuucip ye, juwin kä maawnä ḡiti kücümgi, iñjiñ ti kä kücam men mooye ti, aŋ yuuttu iñi kücam men deerconde ti, aŋ ðon̄tule kaññee kücam Benyam̄iñ ji. 13 Aŋ mädgen buruŋgu yeeken jiiŋji ḡiti woo kä nüüjd̄ur, aŋ tüürüŋñi yeeken kooji aŋ ðukcin baan mooye ji. 14 Aŋ wääna Yahüüja ke mädgen äätene ti än yen Yuucip ti ye, i ike mor irä äräk, aŋ iken ðüñjiñ iñi ñome ti ŋommañ ji. 15 Aŋ iken taaji Yuucip ogo, “A ŋaaka inni naŋge yaanni? Batta n̄ajje ogo oon yaana bata ika aŋñi ye yuŋto ko paŋdin merkämäckä?” 16 Aŋ Yahüüja luukcin ogo, “Ay, men mooye, iki kiingi ogo ŋaaka aŋ ikoon bi jaayon ogo ŋaaka aŋ ðuuggo bi teeton woo ogoo? I Joŋñ yiñ yoono nüüdene woo aŋñi. Aŋ tiññan̄ ikoon aŋñon kiinkä yüükü, ikoon ke m'ana k̄aññene me ðon̄tule ye.” 17 Aŋ Yuucip jaajjin ogo, “Ay u'u yaakka batta naŋdä! A m'ana k̄aññene me ðon̄tule ye ken wääti a kiingon yeeni, aŋ ikee ate kä n̄iŋbb̄in paa wääc ti.” 18 Aŋ Yahüüja wükcin ti Yuucip ti, aŋ kiinne ogo, “Men mooye, kura dalä kiingon yüünü jaajji jiik men mooye yeene ti. Aŋ ŋana iki p̄endä kiingon yüünü ti, naana cääna iki beelä bata Parahuun ye. 19 Men mooye ikoon taaññoon ogo, ‘Ikee cäygene kä wääc halla määdic?’ 20 Aŋ iki luugini ogo, ‘Ee, ikoon cäygonon kä wäyo a daandini ke määdole, aŋ a minneni

yeene yen düüññin yuunge. Määden tüwnü aŋ a ike pare ken buccin merkä meen ti, aŋ ike bilgänä wäyen.’ 21 “Aŋ iki ikoon kiinnoon ogo, ‘Äbe winni, dale yooru kä wan̄gi.’ 22 Aŋ iki luugini ogo, ‘Minneni wäyen batta cakcede iñi, aŋ naana cake iñi ye, i wäyen bi tüw.’ 23 Aŋ ikoon kiinnoon ogo, ‘Naana määdicle batta äätidi ke ikee winni ye, wan̄gi batta bi yooore ŋuca.’ 24 Aŋ wääna ðukconon kiingon yüünü wäyo ti ye, i kiinnon kä jiik'a jaajjinii kä ye. 25 Aŋ ikoon kiinonon wäyo ogo, ‘ðukce kiije pāk kä ðeewañ ŋuca.’ 26 Aŋ luuŋŋon ogo, ‘Ikoon batta aton. A naana määdole bilti ke ikoon ye, ken bi aton kä, aŋ oon wan̄ge batta bi yooron a naana määdole bilti ke ikoon ye.’ 27 Aŋ kiingon yüünü wäyo ikoon kiinnon ogo, ‘Ŋäŋje iŋ yeeni Rahiil ika gitkana merkälen oogen kä yewwe. 28 Aŋ yaŋkalaŋ kaaccä woo ika ti, aŋ ika jaajjänä ogo, “A ḡitken jiiŋji ḡiti gin kurkuŋgu.” Aŋ batta agä yoorgon ke tiññan̄. 29 Aŋ naana yaanni koowe ika ti cääna aŋ ginkalaŋ n̄aŋñi ðoŋe ike ti ye, ika agä daan ika bi äcka ðok yiñ, aŋ ika bi näga ðok.’ (Sheol h7585) 30 “Ken aŋñi naana ika ðukcu kiingon yüünü wäyo ti, i minneni baati ke ikoon ye, wäyo üññü yeene a ðekon ti üññü yen minneni ti, 31 aŋ wäyo bi tüw naana minneni yooore baati ke ikoon ye. Ike a daandini, aŋ nüüjd̄ur yaana bi n̄aŋgon daa kä ye ike bi näkä ðok. (Sheol h7585) 32 Aŋ kiingon yüünü minneni müükkene daa wäyen, aŋ kiinnä ogo, ‘Naana minneni batta agä ðüüginii n̄ajäk iki ti ye, ika bi wääc leññä ñomü ti yuungi muure.’ 33 “Aŋ aŋñi kura men mooye, dalä kiingon yüünü minneni rade yok, aŋ ken wääti a kiingon yüünü, aŋ dalä minneni ðükci ke mädgen. 34 Aŋ ika bi ðukcu wäyo ti ogoo naana minneni batta ke ika ye? Ika batta ðäkä yurtu yiñ yaana ätä wäyo ti ye.”

45 Aŋ Yuucip batta a liiŋton kä yukkin jone m'aka yudok ñome ti yaakka ti muure, aŋ ike yaajjin ogo, “Kaace woo muuriŋa winni.” Aŋ baati m̄aŋkalaŋ wääna yore nüütkeneeda kä woo mädgen ye. 2 Aŋ ike weekcin kä yääw mooye ke tiŋjene daa mä Macir, ke äntüke yen Parahuun. 3 Aŋ Yuucip mädgen kiinne ogo, “Ika agä Yuucip! Wäyo mor üdon?” Aŋ mädgen batta a liiŋtin kä luuŋŋu ike! Aŋ iken bojgin kä yaana yoken kañene daa däämmene wangin ke Yuucip ye. 4 Aŋ Yuucip mädgen kiinne ogo, “Ääte ti ika ti kä cokal kura.” Aŋ iken äatin ti kä cokal. Aŋ kiinne ogo, “Ika agä määdic

Yuucip yaana yääjjene woo Macir ina. 5 An jana ikee booje, an jana duuggic pingede ogo ika yääjjanada woo winni, Joon ika tuujana nomgic ti ogo ika mäkco ünñu me. 6 An kää cääyge yuungu kä yewwe baan ji, an mor irä yuungu kä duuc yaaka piññä ke errä bi baawgee kä ti ye. 7 An Joon ika tuujana nomgic ti nunjo bucee ko nommañ wic, an määkoo ko woo ünñu yeenic nunjo mä üdin diiriiko. 8 An batta a ikee ken ika tuujana winni, a Joon. An ika nanja bata wäy Parahuun ti, men mooye yen än yeene muure, an ika nanja agä mügdo yen nommañ mä Macir muure. 9 An dukce njäk kä biran ñaalok wäyo ti, an nüütke ogo, 'A jiik'a jääyete minneni yüünü Yuucip ye ikki, Joon ika nanja agä men mooye nommañ yen mä Macir ti muure, ääte kä biran an jana iki kuuru. 10 Iki bi cääyā baan mä Jiicaan ti, an iki bi cokulu cokal ti ika ti, iki ke merkä yüükü ke merkä merkä yüükü, ke diik ke däk yüükü ke wakkä yüükü muure. 11 An iki bi tiijeni wica, nunjo jana iki ke äntüke yüünü ke wakkä yüükü muure bocce te iñi. Yuungu mor irä kä duuc yaaka äätidi a yek kää ye.' 12 An tiññan wangic yuttu ke määdo Benyamiiñ wange yuttu ogo ika agjo Yuucip, an ika inni jaayä ke ikee yaanni. 13 An wäyo nüütke kä eemdin yeeni yaana kaññä Macir winni ye, ke wakkä muure yaaka yoorre winni ye. Ate an wäyo äbe iñi winni kä biran." 14 An Yuucip määden Benyamiiñ kunjene ti jone ti, an ike jujjin kä iwok, an Benyamiiñ weenjā ñoje ti cääñna. 15 An Yuucip mädgen muure kuunne ñugin, an weggin, an wäättana mädgen jaaynene kä. 16 An wääna jiik ñakkee än ti ba Parahuun ogo Yuucip mädgen äätono ye, i Parahuun ke duunjkulen yeeke juuggen ñappä. 17 An Parahuun Yuucip kiinne ogo, "Mädgic nüütkü ogo nanjo ogo anji, tüürünji yeeken koojji, an dukco njäk nommañ mä Kanaan ti 18 an wäyen äbi ke mä äntüke yeeken ika ti. An ikee bi iñe nommañ nerconde yen mä Macir, an ikee bi äme wakkä njerkä yaaka äpätä woo nommañ ye. 19 "An iki cääñna kiinneni ogo iken nüütkeey, ogo kuu teebälänji yek bāgālgā yek mä Macir ääci ko merkä yeeken ke määngen, an wäyen äbi an ääto. 20 An jana juuggic lüüji wakkä yeekic, waak njerkä yek mä Macir muure bi wääti a yeekic." 21 An merkälen yek Yaagüüp yaanna nanji. An iken iñi Yuucip teebälänji yek bāgālgā bata yaana Parahuun iinjenee kä ye, an iñne wakkä äämkä

yek päy jiñe. 22 An iken ti muure yanjalan daa iñne burunju, an Benyamiiñ iñne tiilgä gälkä wangen 300 ke burunju kä duuc. 23 An a waak yaaka tuckene wäyen ye ikki, tüürünji oogen kä caay a kooicin kä wakkä njerkä yek mä Macir, an tüürünji määngen kä caay a kooicin kä päk ke biggi ke waak äämkä yakkalan a yek wäyen päy ji. 24 An wäättan ike mädgen tucce woo, an wääna kaaccene kä woo ye, i kiinne ogo, "Jana ikee ääme yääññä päy ji." 25 An iken Macir dalji iñi an attä wäyen Yaagüüp ti nommañ yen mä Kanaan ti. 26 An kiini ogo, "Yuucip mor a üdon! An ike ken mügit nommañ mä Macir jiñe muure." An Yaagüüp wiñe diiktin kä jiik kiiccänngen, an iken batta agee kä gimgini. 27 An wääna wäyen nüütkene daa kä jiik'a kiinene daa Yuucip muure, an wääna ike yuttee teebälänji yek bāgālgā yaaka tuuji Yuucip ike äcä ye, i wäyen Yaagüüp jone duukin iñi. 28 An Yaagüüp jaajjin ogo, "Ñañjā, minneni yeeni Yuucip mor a üdon, ika bi atä yooru i batta mor ika tüwü."

46 An Yaagüüp wakkä yeeke kooññe muure bak Macir. An wääna ike ñakkee ti Biirciba ye, ike iccin wäämmäni yok Joon yen wäyen Icaak ti. 2 An wääna wiirin anji ye, ike kiini Joon kä yooddin an bärkene ogo, "Yaagüüp! Yaagüüp!" An Yaagüüp luukcin ogo, "Haa, ika inni." 3 An ike jaajjin ogo, "Ika agä Joon, Joon yen wääc. Iki jana booju kä wään iñi Macir, iki bi nanjen wääti agä ñon yawke wica. 4 An ika kä ñonji bi atä ke iki iñi Macir, an nuca iki bi duugeni njäk. An wangü bi kümgu kä Yuucip kä iñte." 5 An Yaagüüp Biirciba daljene iñi, an koowi merkä yeeke ke merkälen yeeken ke määngä yeeken kä teebälänji yek bāgālgā yaaka tuuji Parahuun ogo taapce ko ye. 6 An iken cääñna ñigärgä yeeken koowi ke wakkä yeeken yaaka nanji nommañ mä Kanaan ti ye. An Yaagüüp ke kaaynä yeeke muure attä Macir. 7 Merkä yeeke ke merkä merkä yeeke, ke kaaynä yeeke muure koowne attene Macir. 8 An yaakki a yäntänji yek kaaynä Icarayil yaaka a merkä Yaagüüp attä Macir ye, Robiin a minneni Yaagüüp yaana a kaygon ye. 9 An merkä yek Robiin a Anook ke Pallu ke Hijiroon an Karmi. 10 An merkä yek Camoon a Yamaweel ke Yamiin ke Uhaat ke Yakiin ke Cuwaar an Caawüül. Caawüül meen a iij mä Kanaan. 11 An merkä yek Laawi a Jeercüün ke Kuhaat an

Miraari. 12 An merkä yek Yahüüja a Eer ke Unaan ke Cüla ke Paaric an Jüra. An Eer ke Unaan iken tüwgün nommañ mä Kanaan ti. An merkälen Paaric a Hijjiron ke Hamüül. 13 An merkä yek Yacakiir a Tolla ke Püwa ke Yoop an Cimarüün. 14 An merkä yek Jabuloon a Cereet ke İlooon an Jalaal. 15 An a merkä yek Leya ke Yaagüüp yaaka giidi Padaan Araam ye ikki, an yankalañ a iij battä me ogo Dîina. An merkä yeeke oogen ke tulgu muure a caykä kä ðäk witken kä ðäk. 16 An merkä yek Gaat a Japhuun ke Hajji ke Cünni ke İjboon ke Eeri ke Aaroodi an Aareli. 17 An merkä yek Acür a İmna ke İcba ke İcbi an Birriya ke käwen battä me ogo Ceera. An Birriya merkä yeeke a Hebir an Malakeel. 18 An a merkä yek Jılpa kiingon yen Leya yaana inene daa kä wäyen Laabaan ye ikki. An kaaynä yek Yaagüüp yaaka Jılpa ti ye, a caay witken kä düügük. 19 An merkä yek Yaagüüp iije Rahiil ti a Yuucip ke Benyamîin. 20 Yuucip merkä yeeke yaaka giinne nommañ mä Macir ti ye, a Manacca ke Ipiraayim. An meen a Acanaat tuulle yen Patipeera män daan yen mä Uun. 21 An merkä yek Benyamîin a Beela ke Baakir ke Ajbeel ke Jiira ke Naaman ke Eey ke Rooc ke Mupîim ke Hüpiim an Aaret. 22 An a merkä yek Rahiil ke Yaagüüp yaaka giidi ye ikki. An kaaynä muure yek Yaagüüp yaaka Rahiil ti ye, a caay witken kä ñan. 23 An minneni Daan a Hoociim. 24 An merkä yek Naptaali a Yaaceel ke Jooni ke Yaacir an Calîim. 25 An a merkä yek Bila kiingon yen Rahiil yaana inene daa kä wäyen Laabaan ye ikki. An kaaynä muure yek Yaagüüp yaaka Bila ti ye, a ñatükel. 26 An merkä muure yek Yaagüüp yaaka tiilcidi a kaaynä yeeke yaaka attä Macir ye, a caykä kä düügük witken kä düügük, i määngä merkä yeeke batta a pakin ti. 27 An ñucki ti merkä Yuucip yaaka kä yewwe giidi me Macir ye. An äntüke Yaagüüp muure anña caykä kä ñatükel nommañ mä Macir ti. 28 An Yaagüüp Yahüüja tucce ñome ti ogo pärjo ke Yuucip, an iken nüütci päy yen mä Jiicaan ti. An wäana iken ðakkene kä ti Jiicaan ye, 29 i Yuucip teebalañ bagal yeene toonne, an attä pärjin ke wäyen Yaagüüp baan mä Jiicaan ji. An wäana pärjene kä ye, i Yuucip wäyen kunne dok an weggin kä yaac. 30 An Yaagüüp Yuucip kiinne ogo, “Tiññañ dalä ika tüwü iki yoorreni, an iki inni yoorreni mor agä üdon yaanni.” 31 An Yuucip jaajjin mädgen ti ke äntüke yen wäyen ti muure ogo, “İka bi atä Parahuun ti,

an nüütkü ogo mädgo ke äntüke yen wäyo ðäägono ti ika ti, ääto nommañ mä Kanaan ti. 32 An ikee agje kaaydoni yek ðiik an agje tiiconi yek ðigärgä, an ikee ðiik yeekic ke ðäk ke wakkä yeekic muure yaaka bilto ti ye äbenee ke ikee. 33 “An naana Parahuun ikee bärkene, an ikee taañne ogo, ñuugula yeenic ogo ñaaka ye, 34 i kiine ogo, ‘Ñuuguloni yüükü a tiiconi yek ðigärgä kä ðinen tinä, bata dänkä yurgen.’ Nunko bi dalje kä cääye kä baan mä Jiicaan ye ti, an nänjka kaaydoni muure yek mä Macir ti agene mä ðälkä ye.”

47 An Yuucip attä Parahuun ti, an nüütkene ogo, “Wäyo ke mädgo ke ðiik ke ðäk ke wakkä yeeken muure ätä nommañ mä Kanaan ti, an iken tiññañ a baan mä Jiicaan ti.” 2 An kuññu mädgen kä duuc, an iñne Parahuun ñome ti. 3 An Parahuun Yuucip mädgen taañne ogo, “Ñuugula yeenic a ñaaka?” An Parahuun luugi ogo, “Ñuuguloni yüükü a kaaydoni ðiik bata dänkä yurgen. 4 Ikoon äätonon cääjjodon Macir winni bata boorgu, kä yaana wıca baati nänña cääjene ñuuguloni yüükü ðiik ye, kä yaana kân tällee nommañ mä Kanaan ti ye. An dalä kura ñuuguloni yüükü cääjji baan mä Jiicaan ti.” 5 An Parahuun Yuucip kiinne ogo, “Wäac ke mädgic äätin iki ti. 6 An wäkä nänña yaana ðäkkä nommañ mä Macir ti ñerañ ye, an ðucci kä wäac ke mädgic. An dalä iken cääjji baan mä Jiicaan ti. An naana iki ñäjjä ook yakkalañ iken ti liitit tiici ðigärgä ye, i müükkü ðigärgä yeeki dalä tiica.” 7 An Yuucip wäyen Yaagüüp äbene yuutte Parahuun ñome ti. An Yaagüüp Parahuun ñüülkene. 8 An Parahuun Yaagüüp taañne ogo, “Yüüngü kä ñittä?” 9 An Yaagüüp Parahuun luuñe ogo, “Yuungu yeeki a 130, an yuungu yeeki ðewgañ an yejgañ, an batta a ðakin yuungu dänkä yurgo ti yaaka cääynene kä ye.” 10 An Yaagüüp Parahuun ñüülkene, an kaaccä woo üntük angin yore Parahuun ti. 11 An Yuucip wäyen ke mädgen ðooce nommañ mä Macir ji, an iñne nommañ yaana kääti kä ñerrä baan mä Ramciic ti ye, bata yaana eenjene daa Parahuun ye. 12 An Yuucip wäyen ke mädgen ke äntüke yen wäyen muure iñne wakkä äämkä daa kä yoken. 13 An kân yaaññä kä yaac an ammani baati nänkä muure an mäbaan yek mä Macir ke yek mä Kanaan anña puudgu kä kân. 14 An Yuucip tiil muure yek nommañ mä Macir ke yek mä Kanaan ðülle

yokín, yaaka kijene me pāk ye, aŋ Yuucip tiil ābene ɔoocce ān Parahuun jī. **15** Aŋ wāāna tiil muure baakkene ŋommañ mā Macīr ti ke ŋommañ mā Kanaan ti ye, i mā Macīr muure āātin Yuucip ti aŋ kiini ogo, “Iñjon pāk. Ikoon bāāggodoon tūwon ina? Tiil yooko baakkīn.” **16** Aŋ luugi Yuucip ogo, “Ɖigārgā yeekic ābe aŋ ikee bi iñe pāk rātke kā ɔigārgā yeekic naana tiil yeekic baakkīn ye.” **17** Aŋ iken ɔigārgā yeeken icki Yuucip aŋ iñi Yuucip pāk rātkeneeda kā bāgālgā ke ɔiik ke dāk ke tūūrūŋji. Aŋ iken iici Yuucip rātkede pāk kā ɔigārgā yeeken yun yaanna ti. **18** Aŋ wāāna yun yaanna ɔūūñenee kā ye, iken ɔuukin yun kalaŋ ti, aŋ ike kiini ogo, “Men mooye yoono, iki batta pāānkiti ŋjīŋin ginkalaŋ ogo tiil yooko baakkono. Aŋ ɔigārgā yooko muure aŋŋa yūūkü, baati gin'a a būccīni iñgi kā ye, a gāyko ke yirkā yooko pāāken. **19** Aŋ ikoon bāāggodoon tūwon ŋomū ti ikoon ke yirkā yooko ina? Kiyjon ke yirkā yooko kā pāk aŋ ikoon ke yirkā yooko ikoon wāāton a kiinkā yek Parahuun. Aŋ iñjon kāwkā nuŋko ŋana tūwdon kā, aŋ yirkā ŋana wāātcīdi a mardī.” **20** Aŋ Yuucip ŋommañ mā Macīr muure kijgene Parahuun. Aŋ mā Macīr muure yirkā yeeken yāāji woo, kā yaana kāñ yaañīee kā iken ti ye, aŋ ŋommañ aŋŋa yen Parahuun. **21** Aŋ Yuucip mā Macīr naŋŋe a kiinkā muure. **22** Aŋ a ŋommañ mā dāŋkā pare ken batta agee kā kiygon a nāāŋka Parahuun agee kā ɔūccīni jiik ke iken aŋ iñdeeda kā pāk yek ŋuugula yeenen ye. Aŋ ken amgā, ina ken ŋommañ yeenen batta yāāyge daa kā yaanna. **23** Aŋ Yuucip me kiinne ogo, “Tiīŋe, ikee ke ŋommañ yeenic ikee kijgene Parahuun, aŋ kāwkā yaakki koowe ije pīide yirkā giti. **24** Aŋ naana pāk erre ye, i Parahuun iñe kā keelok duuc ti, aŋ ŋan ken ɔooce a kāwkā aŋ a ammani yek ɔuuggic ke mā āntūkeni yeekic ke merkālen yeekic.” **25** Aŋ iken jaajjin ogo, “Ūññū yoono maŋŋi, aŋ men mooye, dalā ikoon kāñon ŋerrā iki ti, aŋ ikoon bi wāāton agon kiinkā yek Parahuun.” **26** Aŋ naŋi Yuucip a jiik ɔoocin ŋommañ mā Macīr jī, ogo keelok duuc ti yen errā ogo yen Parahuun, aŋ jiik ɔoocin yaakka bilti ke tiññar. Aŋ būccīdi a ŋommañ mā dāŋkā pare ken batta a wāāton a yen Parahuun. **27** Aŋ mā Icārayiil cāygin ŋommañ mā Macīr jī, baan mā Jiicaan jī. Aŋ iken ŋommañ aŋŋa yeenen, aŋ iken gidgin aŋ ɔiirin kā yaac. **28** Aŋ Yaagūūp cāāynā ŋommañ mā Macīr ti yuungu kā caay witken kā ŋaṭikel. Aŋ yuungu yek

Yaagūūp muure yek ūññū yeene a **147**. **29** Aŋ wāāna tūwnū Yaagūūp cokulenee ye, i minneni yeene Yuucip bārkene ti, aŋ kiinne ogo, “Kura dalā ika kāñā ŋerrā iki ti. Aŋ iñtū ācci āāmi ti aŋ lītkaa ogo ika bi nūūtkada biilin yaana batta dūūñīdi ye ke wonñu. Aŋ ika ŋana jīgja ŋommañ mā Macīr jī. **30** Aŋ naana ika baakkānā ye, ābaa woo ŋommañ mā Macīr jī, aŋ jīgja kālkā wāygo ti.” Aŋ luugi Yuucip ogo, “Bi naŋā bata yaana kiinnaa kā ye.” **31** Aŋ Yaagūūp jaajjin ogo, “Lītkaa.” Aŋ lītki Yuucip, aŋ Yaagūūp ɔūñjīn iñi būr yeene wic.

48 Aŋ āāŋkalaŋ ti Yuucip nūūtki me ogo, “Wāac yore cāārin woo.” Aŋ merkā yeeke yaaka kā yewwe yaakka koowne, Manacca ke Ipiraayim. **2** Aŋ Yaagūūp nūūtki me ogo, “Minnenī yūūnū Yuucip dāāgin.” Aŋ Yaagūūp yore riijene ŋaalok aŋ cāājīn būr wic. **3** Aŋ Yaagūūp Yuucip kiinne ogo, “Joon yaana Lītīt ye ūūkīn woo ika ti Lūūc ŋommañ mā Kanaan ti, aŋ ika ŋūūlkana, **4** aŋ ika kiinna ogo, ‘Iki bi iñeni merkā kā ɔirāk. Aŋ kilkā yūūkü bi wāāti a ɔon ɔiirken, aŋ ŋommañ yaanni bi iñā kilkā yūūkü aŋ bi wāāti a yeenen ke cūle.’ **5** “Aŋ tiññar merkā yūūkü yaaka giññi ŋommañ mā Macīr ti i batta mor ika āātā iki ti Macīr ye, a yeeki, Ipiraayim ke Manacca bi wāāti a yeeki bata Robiīn ke Camoon. **6** Aŋ merkā yaaka bi ŋocci giidā ŋātken ti ye ken bi a yūūkü, aŋ yāññāni yeeken bi kaŋgā kā waan yen Ipiraayim ke Manacca. **7** “Wāāna āātā kā Padaan Araam ye Rahiil tūwnū pāy jī ŋommañ mā Kanaan ti, aŋ ika anjānā iñi kā yaac, i ikoon aton ti Ipiraāt. Aŋ jikkā iñi pāy jī Ipiraāt,” aŋ cāāna Ipiraāt battā me ogo Beetlaam. **8** Aŋ wāāna Yaagūūp merkā Yuucip yoorreeda kā ye, i ike jaajjin ogo, “A ŋaannā ikki?” **9** Aŋ Yuucip wāyen luuŋŋe ogo, “A merkālen oogen yeeki yaaka iñana kā Joon Macīr winni ye.” Aŋ Yaagūūp jaajjin ogo, “Ābā ika ti winni dalā ŋūūlkū.” **10** Aŋ Yaagūūp waŋge tūñlīlīn kā dānkītene, aŋ batta ŋuca yuṭi teṭar. Aŋ Yuucip merkālen ickeneeda ti kā cokal aŋ kuunene ti jone ti, aŋ muckene yokín. **11** Aŋ Yaagūūp Yuucip kiinne ogo, “Ika ɔuucu ogo iki batta bi yoorjida ŋuca, aŋ Joon tiññar ika daljana ke cāāna kaaynā yūūkü yoorru.” **12** Aŋ merkālen ābi woo Yuucip daan wāyen uŋge ti, aŋ ike ŋome teekke iñi ŋommañ jī. **13** Aŋ Yuucip iken koowi muuṭuk aŋ Ipiraayim kā iñte birrā ti ūūñjene buŋ aam yen Yaagūūp

ti anj Manacca kä ñte aam ti anj üünjene bur
birrä yen Yaagüüp ti, anj äbene ti kä cokal. **14**
Anj Yaagüüp bugge büülle giti anj ñke lajjene
woo, anj ðooce merkälen witken ti, anj ñte
birrä ðooce Ipiraayim yaana ðeeran ye wiñe ti,
anj ñte aam ðooce Manacca yaana a kaygon
ye wiñe ti. **15** Anj Yuucip nüülkene anj jaajjin
ogo, “Joon yaana baaddi wäygo Abrayim ke
Icaak ye, a Joon yaana ika kaayna ünñü yeeni ti
muure ke ninnä yaanni ti ye. **16** Anj malak yaana
ika manja kä pillä muure ye, dalä merkälen
nüülke. Anj dale yäntondï paytä me kä merkälen
yaakka ke wäygo Abrayim ke Icaak, anj iken
daljänä ðirä ñommañ wic kä yaac.” **17** Anj wäana
Yuucip wäyen yoorreea ñte birrä äcceeda
Ipiraayim wiñe ti ye, yoorre yaajan ike ti, anj
Yuucip wäyen ñte müñje anj täkke angede yok
Ipiraayim wiñe ti anj ðoocede Manacca wiñe ti.
18 Anj Yuucip wäyen kiinne ogo, “Batta anjan
wäyo, yaanni ken a kaygon yeeni, ñntü birrä
ðoocci wiñe ti.” **19** Anj wäyen yaakkä anj jaajjin
ogo, “Ñäjjä minneni yeeni, ñäjjä. Ike cäanna
bi mä yeeke ðirä anj ike cäanna bi yäwan, anj
mäaden ðeerconde ken bi yäwan kä ike anj kilkä
yeeke bi ðiirä kä yaac anj wäätï a toñ ðiirken.”
20 Anj nüülkene niinnä yaanja ti anj jaajjin ogo,
“Mä Icarayiil yäntänginic bi battä yokin naana
iken nüülkidi manjalar ye, anj iken bi jayok
ogo, “Dalä Joon iki ñeje bata Ipiraayim ke
Manacca.”” Anj ike Ipiraayim ðooce Manacca
ñome ti. **21** Anj Yaagüüp Yuucip kiinne ogo, “Ika
ðanja tüwü, anj Joon bi ke ikee anj ikee bi ðuuke
ñommañ dänkä yurgic ti. **22** Anj baan yaana indä
mädgic ye ti, iki indene baan taanje mooye yen
mä Cakiim kä mädgic, a yaana ärrä mä Amoor
ti kä gaaðal yeeni ke kaay yeeni ye.”

49 Anj Yaagüüp merkä yeeke bärkene ti, anj
kiinne ogo, “Wüüke ti ika ti, anj ikee nüütke
a ñaaka ken bi nanji ðonje ikee ti niinkä yaaka
äätidi ye ti. **2** “Ääte ti anj tiñje, ikee merkälen
yeeki, tiñje wäac Yaagüüp ti. **3** “Robiñ, iki agä
kaygon yeeni, anj teynä yeeni ke iki agä minneni
ñjini woo yen ðürkitini, anj iki agä kültü yen
eemdin ke kültü yen teynä. **4** Iki beelä bata
piik tääl wiñe yaaka ñjidi ti ye, anj iki batta bi
küülüküül ñuca, nääjka attii kä bür yen wäac ti
anj ðäälleeda kä yok ye. **5** “Camoon ke Laawi a
mädin gaaðalli yeeken a yek iirrä teynä. **6** Dale
ñana ika kaaccädä ti nanña ðülte yoken ye, anj
dale ñana yori coorcudu ti jiik yeeken yaaka

ðiiä ye ti. Kä piinkä yeeken iken nääkin me, anj
iken yätkä ñaje a ñolku kä ñäy. **7** Tuummu
wäätï piinkä yeeken ti kä yaana yejjene yejok
ye, anj piinkä yeeken yejgan kä yaac, anj iken bi
piirjä woo kaaynä yeeki giti, anj iken bi gääjä
giti mä Icarayiil ti. **8** “Yahüüja, mädgic iki bi
maanji. ñntü bi wäätï äðanji yüükü ðuuggen ti.
Anj merkä yek wäac muure bi ðünjidi ññi ñomü
ti. **9** Yahüüja a geel ðuule yaana ðanjä kä ämmä
waak'a ñäge ye. Anj yore meecce woo anj baati
m'ana ike rükü yok ye. **10** Yätkitiñ batta bi kaaci
woo paa ba Yahüüja, anj kilkä yeeke kamat ken
bi mügit anj toñ ike bi äckätä indinni anj ike bi
tiñkätä. **11** Anj tüürünje yeene bi weene kä jaan
beel bata lüütken meen, erele yeene bi weene kä
jaan beel bata lüütken meen yaana ñeran ye, anj
burungu yeeke bi pure kä määk, jibbani yeeke
bi pure kä piik yek jaan yaana beel bata lüütken
ye ðulge. **12** Anj wange bi tiðan kä maanña määk
kä yaac, anj leke bi bowan kä maanña aak. **13**
“Anj Jabuloon bi cäy tiñal wii mooye ji, anj ike
bi wäätï a nanñ'a yuutcete ññi kuudgu mäyken
ye, anj tügge bi ðakcidi Cidoon. **14** “Yacakiir a
tüürün teyconde yaana niñ waadgä baliñni
ye. **15** Anj naana nanñä yiiktan yoorre ñeran, anj
ñommañ ñeran ye, i büyke gääñe ññi ðürdee kä
waak pekkä anj bi engä me ñuugal bata kiingon.
16 “Daan bi mä yeeke müge anj iken bi belok bata
kurku mä Icarayiil anjan. **17** Anj Daan bi beel
bata kaan yaana cäy päy mooye taan ye, anj a
pääññä yaana cäy päy taan ye, a yaana kääjä
bagal ñubdungene ti ye, anj taapdo ðimji tarkic.”
18 Anj Yaagüüp jaajjin ogo, “Ika kiijä manja
yüünü, ay Piño. **19** “Gaat bi irkatä mäddonji, anj
bi ñoole anj baadde. **20** “Aciiñ ñommañ yeene bi
giit waak äämkä ñapken. Anj ike bi ðuccidi waak
äämkä yek yätkä. **21** “Naptaali a päy yaana
kalit kä tettä yaana giit päykälen ñerken ye.
22 “Yuucip a jaan yaana giit kä yaac ye, a jaan
yaana giit kä ceere yen piik ye, kimke muulu
kaal wic. **23** Anj äðanji yeeke ike irki kä yaacken,
anj ike ðini kä cäwgä anj ike baaydi kä yaac. **24**
Anj kaay yeene agee kä yicon, anj bugge bitaran,
kä teynä Joon yen Yaagüüp yaana Liñit ye, anj
kä kaaydo yaana ðanjit, a yen mä Icarayiil ye, **25**
a Joon yen wäac ken iki yüükkedey ti, anj a Joon
yaana Liñit ye, ken iki nüülkedey kä nüülkinni
yek ñaal yaaka ñaalok pollon ji ye, ke nüülkinni
yek piik yaaka lürgan ññi ñommañ ji ye, ke
nüülkinni yek tingä ke kun. **26** Nüülkinni yek
wäac yäwan käalcidi woo nüülkinni yek pämkä

dänken ke waak ɲerkä yek tüümoni yaaka ke cüle ye ti. Aɲ dale ɲüülkinni yaakka muure wääti a Yuucip wiŋe ti, yaana a woydo waadgä mädgen ye. **27** “Benyamiin a bāw yaajgonde yaana meken jiije giti ye, kã tiŋŋañjānã aɲɲi ami yāŋgã yaaka nãge ye, aɲ biigin ti aɲɲi waak'a nãge ye pããge giti.” **28** Yaakki muure a kurku kã caay witken kã yew yek Icarayiil, aɲ a waak'a kiinene daa wäyen ye ikki, wääna ɲüülkedeeda kã ye, yaŋkalan daa ɲüülkene kã ɲüülkin yaana päjjidi ke ike ye. **29** Aɲ iken iingene kiinne ogo, “Ika bi yori cooɲi ti dänkä yurgo ti kã biraɲ. Aɲ ika jiga ke wäygo ɲuum yaana yiil yen Aproon ti män Haat ye. **30** A ɲuum yaana yiil ji Makapeela ji cokulaɲ ti Mamar ɲommañ mä Kanaan ti ye, yaana kiyi Abrayiim Aproon män Haat ti, ogo wääto ogo yen jiiḡin ye. **31** Aɲ a nãntã yaana jikkene me Abrayiim ke iije Caarra ye ke nãntã yaana jikkene me Icaak ke iije Ripga ye. Aɲ Leya jiiḡã wica. **32** Aɲ yiil ke ɲuum yaana jiŋe ti yaana kiygã me mä Haat ti.” **33** Wääna Yaagüüp ɲayŋee kã iingin merkã yeeke ye, kiiḡe nuulene ñaalok bür wic, aɲ ike wääkcin woo wääktãɲ tüwnü aɲ tüwnü, aɲ cooɲi me ti dänkä yurge ti.

50 Aɲ Yuucip wäyen ɲimgene giti, aɲ weekcin aɲ kunne yok. **2** Aɲ Yuucip ɲuuguloni yeeke iingene ogo wäyen tükkii yokin waak pilkä ke ñownã nuŋko ɲana rotjeko, aɲ tükkii yokin. **3** Aɲ ike nääkin nünkã caykä kã ɲan, i tükü yokin kã waak pilkä ke ñownã, aɲ a nünkã yaaka a ɲoocin tutene me m'ana a tüwon ye. Aɲ mä Macir nüünñü nünkã caykä kã ɲatükel. **4** Aɲ wääna nünkã nüüjdün baakkenee kã ye, i Yuucip ɲuunḡulen yek Parahuun kiinne ogo, “Naana ika kãñã ɲerrã ikee ti ye, i kura jiik yaakki icke Parahuun. **5** Wäyo ika daljana liittä, aɲ ika kiinna ogo, ‘Ika cokulunu tüwnü, aɲ jiiḡa ɲuum yaana tutkunu ɲoɲi ɲommañ mä Kanaan ye ti wica.’ Aɲ aɲɲi dalã ika kura atã wäyo jikã iñi aɲ ika bi ɲuuku.” **6** Aɲ Parahuun luukcin ogo, “Ee, atã wääc jiiḡa bata yaana daljeney kã liittä kã ye.” **7** Aɲ Yuucip attã wäyen jige. Aɲ ɲuunḡulen muure yek Parahuun attã iken ke me mäyken muure yek ɲommañ mä Macir, **8** aɲ cäänna ke mä äntüke yek Yuucip muure ke mädgen ke mä äntüke yen wäyen. Büccidi a merkälen ke ɲiik ke däk yeeken ken dalji iñi päänken baan mä Jiicaan ji. **9** Aɲ attã kã teebalaɲɲi yek bægälgã kääyḡã ke m'aka taabit

bægälgã ye, aɲ a ɲoɲ ɲiirken. **10** Aɲ wääna ɲäägene ti nãntã keennã päk Adaat wii mä Üürdün taanɲaɲja kã ñomuk ye, iken nüüjjiñ kã yaac kã nüüjdün mooye, aɲ iken nüünñü niinã kã ɲatükel kã wäyen. **11** Aɲ wääna mä Kanaan yuttene nüüjdün nãntã keennã päk Adaat ye, iken jaajjin ogo, “A nüüjdün mooye mä Macir ti.” Ina ken nãntã yaana Üürdün taanɲaɲja kã ñomuk batte daa me ogo Abil Macir yaana. **12** Aɲ merkã Yaagüüp nanjin bata yaana daa kiinneeda kã ye. **13** Aɲ gaane koowi aɲ jii ɲommañ mä Kanaan ji, aɲ jiiḡi ɲuum yaana yiil Makapeela ji ye, cokulaɲ ti Mamar, nãnt'ã kiyi Abrayiim Aproon yen mä Haat ti ye, ogo nãntã jiiḡin. **14** Aɲ wääna Yuucip wäyen jikkeeda iñi ye, ike ɲukcin Macir ke mädgen ke m'aka äätene jiiḡã wäyen ti ye muure. **15** Aɲ wääna Yuucip mädgen wäyen yoorene daa kã tüwnee ye, iken jaajjin ogo, “Yuucip iikiin bi pütkin giti kã yiñ yaana nanḡinin daa ina.” **16** Aɲ iken tuccin jiik Yuucip ti ogo, “Wääc ikoon iingonon i batta mor tüw, **17** aɲ jaay ogo, ‘Kura mädḡic kulku kã nääḡkã yaackã ke yiñ yeenen yaana nanḡini kã ye.’ Aɲ tiññan kura kulkoon kã nääḡkã yaackã yooko, ikoon agon kiinkã Jooɲ yen wääc.” Aɲ Yuucip weekcin wääna kiinene daa mädgen aɲan ye. **18** Aɲ mädgen muure äätin ti ike ti aɲ ɲiimdin iñi ñome ti, aɲ jaajjin ogo, “Ikoon agon kiinkã yüükü.” **19** Aɲ Yuucip jaajjin iken ti ogo, “ɲana ikee booje kã ika. Halla ika cääyã nãntã Jooɲ? **20** Ikee ika nāḡgana yiñ, aɲ ɲaaki Jooɲ nanḡe a ɲerrã, ogo tiŋco ko üññü yen me ɲiirken yaaka a üdin tiññan yaakki. **21** ɲana ikee booje, ikee bi tiije ke merkã yeekic.” Aɲ lüüyne juuggin kã jiik ɲerkã yaaka täpcin ti juuggen ti ye. **22** Aɲ Yuucip mor daa cääy Macir ke mä äntüke yen wäyen. Aɲ yuunge aɲɲa **110**. **23** Aɲ ike cääynã ke yuḡe merkã yek Ipirayim ke merkã yeeken. Aɲ ike cääynã ke yuḡe merkã yek Makir minneni Manacca aɲ ken nanḡe a yeeke. **24** Aɲ Yuucip mädgen kiinne ogo, “Ika cokulunu tüwnü, Jooɲ bi atã ikee ooke a gitken, aɲ ikee bi koowe baan yaanni ti, aɲ ikee bi ije baan yaana liitkenee Abrayiim ke Icaak ke Yaagüüp ye ti.” **25** Aɲ Yuucip mä Icarayiil kiinne ogo ike liitkii, aɲ kiinne ogo, “Jooɲ bi atã ikee ooke a gitken, aɲ äwgi koowe winni aɲ ije.” **26** Aɲ Yuucip tüwnü i yuunge a **110**. Aɲ gaane tükkii me yok waak pilkä ke ñownã nuŋko ɲana rotjeko, aɲ ɲooci me kuun jiiḡã yeene ji Macir.

NEW TESTAMENT

The Crucifixion

*"Jesus said, 'Father, forgive them, for they don't know what they are doing.'
Dividing his garments among them, they cast lots."*

Luke 23:34

Matta

1 Perrä yaanni a yen Yeecüwa Macii dänkä yurge, a kaaynä Daawüüt ke Abrayiim, **2** Abrayiim a Icaak wäyen, An Icaak a Yaagüüp wäyen, an Yaagüüp a Yahüüja wäyen ke mädge, **3** an Yahüüja a Paaric wäyen ke Jüra meen a Taamaar, an Paaric a Hijjüroon wäyen, an Hijjüroon a Aaraam wäyen, **4** an Aaraam a Amīnadaap wäyen, an Amīnadaap a Naac wäyen, an Naac a Caalim wäyen, **5** an Caalim a Buwaac wäyen meen a Raahaap, an Buwaac a Ubeet wäyen meen a Rawüüic, an Ubeet a Yecce wäyen, **6** an Yecce a Yätkä Daawüüt wäyen. An Daawüüt a Cīlīmaan wäyen kā in Jüriya ti, **7** an Cīlīmaan a Raabaam wäyen, an Raabaam a Abiyya wäyen, an Abiyya a Acaap wäyen, **8** an Acaap a Yucapaat wäyen, an Yucapaat a Yüraam wäyen, an Yüraam a Üjjiya wäyen, **9** an Üjjiya a Yütaam wäyen, an Yütaam a Ahaac wäyen, an Ahaac a Hijakiya wäyen, **10** an Hijakiya a Manacca wäyen, an Manacca a Amüün wäyen, an Amüün a Yüüciya wäyen, **11** an Yüüciya a Yüküniya wäyen ke mädgen waan yen näpkitīn ti Baabīl. **12** An wāna näpkitīn ti Baabīl ye, Yüküniya a Caaltīl wäyen, an Caaltīl a Jarabaabīl wäyen, **13** an Jarabaabīl a Abiyüüt wäyen, an Abiyüüt a İliyakīm wäyen, an İliyakīm a Ajüür wäyen, **14** an Ajüür a Caadik wäyen, an Caadik a Akkīm wäyen, an Akkīm a Aliyüüt wäyen, **15** an Aliyüüt a İliyaajar wäyen, an İliyaajar a Mattaan wäyen, an Mattaan a Yaagüüp wäyen, **16** an Yaagüüp a Yuucip wäyen or Märiyam, yaana gittä Yeecüwa, yaana battä me ogo Macii ye. **17** An kilkä muure yaaka juwu Abrayiim ti atee ke Daawüüt ti ye kilkä kā caay witken kā ŋan, an yaaka juwu Daawüüt ti atee ke näpkitīn ti Baabīl ye kilkä kā caay witken kā ŋan, an yaaka juwu näpkitīn ti Baabīl atee ke Macii ti ye kilkä kā caay witken kā ŋan. **18** An giidä yen Yeecüwa Macii näŋŋä doŋe kā waan yaanni ogo aŋŋi. Wāna meen Märiyam wuuke daa Yuucip ye, i mor iken yoken batta coorgu, kaŋi me cäyge minneni kā Wääktāŋ Lanŋä yen Joŋŋ. **19** An oore Yuucip, ike a män woŋŋu, an batta ŧäki iccede loon giiti an ike jaajjin jone ti ogo daljebu liidid. **20** An wāna ike paydee kā aŋan ye, i malak yen Piŧo üükīn woo ike ti kā läaggī, an ike kiini ogo, “Yuucip, minneni Daawüüt, ŋana iki boouju kā koownu Märiyam

ogo iŋŋü, a Wääktāŋ Lanŋä ken ina laaccee kā yaanna. **21** An ike bi giit minneni, an bi äkkä yāntāŋ ogo Yeecüwa a yaana bi määkee kā woo mā yeeke kā näŋŋken yaacken ye.” **22** An yaakki muure näŋŋä duuggen dääkit jiik'a jaayi Piŧo kā bāto ye ogo, **23** “Yoore, tuul yaana küci oon ye, bi laaci an bi giit minneni, an bi battä me ogo İmaanuwel,” an naana aŋan ye, i ogo, “Joŋŋ ke ikiin.” **24** An wāna Yuucip cuuyenee kā niinkä ti ye, ike näŋŋin bata yaana daa kiinene daa malak yen Piŧo ye, an iŋŋe koowne, **25** an yoken batta agene kā coorgin ke iŋŋe giide minneni. An äkki Yuucip ogo Yeecüwa.

2 An wāna Yeecüwa giidene daa me Beetlaam baan Yühüdiya ye, a niinkä Yätkä İirüüdüc ti. An ook yakkalaŋ a ŋajjoni ätä ŋomuk äätin Oorcaliim, **2** an tääccin ogo, “Wali m'ana a giiton a yätkä yen Yühüüŋŋi ye? Kitŧa yeene yoorron wāna kääjenee kā ŋaalok ye an ikoon äätodon ike maaron.” **3** An wāna yätkä İirüüdüc tiŋŋee kā aŋan ye, i ike teŋŋä, ke mā Oorcaliim muure. **4** An ike duuŋku dāŋkă ke nüütōni jiik doocin yek Joŋŋ bärkene ti muure an tääckene ti ogo, “Macii bi giitā me a wa?” **5** An luugi me ogo, “A Beetlaam baan Yühüdiya jī, a pergon kā bāto ogo, **6** “An iki, Beetlaam, ŋommaŋ yen mā Yühüdiya ti, iki batta deedaadeet bänkă mäyken yek mā Yühüdiya ti, an iki ti māŋkalaŋ bi ätä a mügdo yaana bi kääji mā yeeki yek mā İcärayiil ye.” **7** An İirüüdüc ŋajjoni bärkene ti kā ätkitīn ukcenee giiti a tooku ken üükene woo kitŧa. **8** An tucce Beetlaam an kiinne ogo, “Ate an minneni maawe teŋaŋ. An naana kaŋŋe ye, i ika icka jiik, an cāanna ika bi atä maanä.” **9** An wāna tiŋŋene jiik yätkä ye, i iken ättä kā päy yeenen. An, kitŧa yaana yoori ina üükīn woo an iken wooyi ke yuutee iŋi nāntā minneni. **10** An wāna kitŧa yooŋene daa ye, iken juuggen ŋappä kā jon ŋammä mooye! **11** An iken kaaccä äräk an minneni yoori ke meen Märiyam, an dūŋgi iŋi an maanji. An iken kücūmgü yeeken kupki an ääcin woo iccin a tiilgä ke dukpilkä ke paŋdeyni. **12** An iken koli Joŋŋ kā läaggī ogo ŋana dukcodo İirüüdüc ti, an iken dukcin baannen kā päy yaŋkalaŋ. **13** An wāna ŋajjoni dakkene kā ye, i malak yen Piŧo üükīn woo Yuucip ti kā läaggī an kiinne ogo, “Juwu, minneni koowu ke meen, an yīŋŋä Macir, an cāäye wica ke nüütke kā, winni İirüüdüc minneni maawe, ŧäkke näge dök.” **14** An ike juwin minneni koowne ke

meen kä müllä an yññe Macir. **15** An cäygin wica ke řirüüdüc tüwe. Yaakki dääkit yaaka jaayi Piťo kä bāťo ye ogo, “Ika bääťanā woo minneni yeeni Macir jī.” **16** An řirüüdüc, wāāna yoorreeda ike malene daa řñgñn řājñoni ye, ike pennā kä yaac an ike tuccin kääygā an merkālen oogen nāñgi đugin muure, yaaka Beetlaam ye ke bānkā yaaka cokulañ ti ye, yaaka yuungen kä yewweni ke iññ ye, kä waan yaana ookke gñťi řājñoni ti kä üükin woo kiťťā ye. **17** An ken dääkit yaaka jaayi bāťo řrmiya ye ogo, **18** “Yāāw tiñjin Raama řwok ke nüüjdññ mooye. An Rahiil week ogo merkā yeeke, ike yaakkā kä lüüynü jok ogo iken baawkono.” **19** An wāāna řirüüdüc tüwnee ye, i malak yen Piťo üükin woo Yuucip ti kä lāāggī Macir. **20** An kiinne ogo, “Juwu, minneni koowu ke meen an ate řommañ yen mā Ićarayiil, m'aka řākī nāākā minneni ye tüwğñ.” **21** An ike juwin an minneni koowne ke meen an attā řommañ yen mā Ićarayiil ti. **22** An wāāna Yuucip tiññe ogo Aarkalayüüc mükko yātkiťin Yühüdiya nāñťā wāyen řirüüdüc ye, i ike booññu kä đukcin wica, an koli lāāggī, an ike attā baan mā Jalīl. **23** An ike attā an cāāynā baan yaana battā me ogo Naacira ye. An a yaaka jaayi bāťoni ye ken dääkit duuggen ogo, “Ike bi battā me ogo mān Naacira.”

3 Niĩnkā yaakca ti Büüťo Yaaya āātin nüüťi me kä jiik Joorj woo teettālañ baan mā Yühüdiya jī. **2** An ike me pākkede ogo, “Đage, kä nāāñkā yaackā yeeke an đuke Joorj ti, Yātkiťin Polloñ jīñe a cokilīni.” **3** An a Yaaya ken jaaynene kä bāťo Ićaaya ogo, “Māñkalañ yaaw woo teettālañ wica ogo, ‘Pāy toote yok yen Piťo an dale woti woo.’” **4** An Yaaya a jiik řakin yek kālāmğā ken eñde, an dekkede ti kä boññan teye ti, an a řāāğğā ke kickā ken a waak āāmkā yeeke. **5** An umkutu m'aka cāyok wii mā Üürdün đoñe ti ye, ke mā Yühüdiya muure ke mā Oorcaliim. **6** Ike umkutu pākkatā nāāñkā yaackā yeeken, an büüle wii mā Üürdün jī. **7** An wāāna Yaaya mā Pırrićiññi ke mā Cüddüğiññi yoorreeda āātete ike ti kä đırāk ogo iken büüljī ye, kiinne ogo, “Ikee merkā kāggā! A řaani ken ikee kolle ogo ikee buurcee woo ko piĩnkā Joorj yaaka āāto ye? **8** Nāñe kāwkā yaaka nüüťi ogo nāāñkā yaackā dallee buw an ikee đukenee Joorj ti ye. **9** An ikee řana đuuggic đooje ogo wāac ogo Abrayiim. Ikee kiine Joorj lüťi nāñj pāmkā yaakka ti a merkā yek Abrayiim. **10** An tiññan

len a nüüton ti jengā bīćñgenen ti, an jaan yaana giit řulge yejğar ye, tāāyānā me woo an yeepānā me macćük. **11** ‘M'aka nāāñkā yaackā yeeken dali buwin an đuukin řājāk Joorj ti ye, ken büülü kä piik. An m'ana bi āťā řāñi ti ye, ike ika bora kä teynā, an ika yoku batta pājñādā agā kiingon yeene yaana yoku pājñiđi āđit wayğā yeeke ye. Ike ikee bi büüle kä Wāāktāñ Laññā yen Joorj ke maañ. **12** An kuun yeene a iñte ti kuuğjedee kä woo külkī pāk gñťi, an taga yeene wiñe bi laate woo, an pāk yeeke bi đülje tuññu jī an külkī bi tuñge maañ yaana batta tüwīt ye.” **13** An wāāttana Yeecüwa āātin kä đoñe āťā Jalīl atī wii yen mā Üürdün büülgü Yaaya. **14** An Yaaya yaakī an kiinne ogo, “Ika řākā büülja kä iķi, an iķi ken āātā ika ti ogo?” **15** An luugi Yeecüwa ogo, “Dalā jiik yaakka wāāťi añañ, nuñko nāāñkā yaaka řākkāñā Joorj ye, nāñene đuuggen.” An Yaaya gñmmñ. **16** An Yeecüwa büüťťü an kāājin woo piitti. An wina polloñ yore kupkene, an Wāāktāñ Joorj yooťte küüyidi iññ ike ti kä biilkā gülküte an koojjin ike ti. **17** An jiik jāāyin řaalok polloñ jī ogo, “A Minneni yeeni, yaana bilğā řapeñañ joni ye, inni.”

4 An Yeecüwa koowi Wāāktāñ Joorj iññe woo teettālañ ogo püüccī booñjin. **2** An büüťťü niĩnkā caykā kä řan āñkā gñtken ke milķā gñtken, an nāāgi kāñ. **3** An booñjin āātin ike ti an ike kiini ogo, “Naana iķi agā Minneni Joorj ye, pāmkā yaakka kiinā dalā wāāťi a biggi.” **4** An luugi Yeecüwa ogo, “A pergon Meenķa Jiik Joorj jī ogo, ‘Batta a gin āāmkā pare ken mānbaan đooje, a jiik'a jaayğā Joorj ye, ken mānbaan đooje.’” **5** An koowi booñjin iññe baan laññā yen mā Oorcaliim ti, an yuutte āñlaññā yen Joorj leññe ti řaalok. **6** An kiinne ogo, “Naana iķi agā Minneni Joorj ye, đoñü yeepci iññi, a pergon Meenķa Jiik Joorj jī ogo, ‘Malaññi yeeke bi iingee jiik ogo iķi, an iķi bi tññjāda, an iķi bi đürđida řaalok iñken ti, nuñko řana tojđida ko pāām kiýü ti.’” **7** An luugi Yeecüwa ogo, “Cāāñna a pergon Meenķa Jiik Joorj jī ogo, ‘Řana Piťo Joorj yüünü puuccudu.’” **8** An iji booñjin řaalok pāām bāāynā řiťte ti, an nüütkenee waak yek yātkiťiññi yek řommañ wiñe muure ke waak'a yāwañ ye. **9** An kiinne ogo, “Wakkā yaakka muure bi iñeni kä, naana ika đüñganāa iññ an ika maañğaa ye.” **10** An luugi Yeecüwa ogo, “Wükcü woo ika ti wiñ yen meñkeeken! A pergon Meenķa Jiik Joorj jī ogo, ‘Piťo Joorj yüünü ken đüñğüidü iññi, an

ike pare ken maanjä.” 11 Aŋ mañji iñi boonjin, aŋ malaŋji äätin ike yüükkä ti. 12 Aŋ wäana Yeecüwa tiinjee kä ogo Yaaya müññi me aŋ üüljini me ye, ike dukcin ŋommañ mä Jaliil ti. 13 Aŋ Naacira daljene iñi, ike attä cäaynä Kaparnahuum kä koon mooye taan, ŋommañ mä Jaabiloon ke Naptaalä ti. 14 Aŋ yaakki dääkit yaaka jaayi bato İcaaya ye ogo, 15 “Ŋommañ mä Jaabiloon ke Naptaalä, koon mooye taan wii mä Üürdün taanŋaŋja, Jaliil yaana cäyene boorgu ye. 16 M'aka cäyok müllä giti ye, yuttu bownu mooye. Aŋ m'aka cäyok iñbä tüwnü ti ye, bownu diikin iñi iken ti.” 17 Waan yaanja ti Yeecüwa juwin kä pañŋä ogo, “Dage kä näänkä yaackä yeekic aŋ duuke Joon ti, Yätkitin Pollon jiñe cokilin.” 18 Aŋ wäana Yeecüwa äätee kä koon mooye yen mä Jaliil taanŋe ti ye, ike yurcin mädin kä yewwe, Camaan yaana battä me ogo Bütürüc ye ke mäaden Aŋdaraawuc. Aŋ yäpçidi ään piitti, iken a m'aka müügü yak ye. 19 Aŋ kiinne ogo, “Ääte, bääte ika ti, aŋ ikee bi nüütke müünjü me bata yaana müüge kä yak ye.” 20 Aŋ wina äŋkä yeeken dalji iñi aŋ bäätcin ike ti. 21 Aŋ wäana atene kä ye, ike yurcin mädin yakalaŋ kä yewwe ŋuca. Yaagüüp män Jabadi ke mäaden Yuhanna, cäyok kuun ji ke wäyen Jabadi, tüti äŋkä yeeken. Aŋ bärki Yeecüwa. 22 Aŋ wina kuun yeenen dalji iñi ke wäyen aŋ bäätcin ike ti. 23 Aŋ Yeecüwa attä laaynä Jaliil ji muure, aŋ nüüti daanmallä yen Yühüünñi ji, aŋ päki kä Jiik İerkä yen Yätkitin Pollon jiñe. Aŋ iñiñi yor carre ke rackitin muure waadgä mabaan. 24 Aŋ gäjji me aŋ yäñtonde ðakkä ke Cüürüya ji muure, aŋ m'aka a rackä ye, äbi me ike ti yaaka cäyge rackitinni a päkkitni ke pillä yoken ti ye, ke yaaka cäygene meñkekeni ye, ke yaaka tüwdidi ye, ke yaaka ämgen ke buggen a tüwin ye, aŋ teeñne muure. 25 Aŋ toŋ diirken bäätcin ŋaŋe ti mä Jaliil ke Bänkä Caay, ke Oorcaliim ke Yühüdiya, ke wii mä Üürdün taanŋaŋja.

5 Aŋ wäana Yeecüwa yuttee kä toŋ diirken ye, ike attä pääm wic, aŋ cääjjin iñi. Aŋ baaddoni yeeke äätin ike ti, 2 aŋ ike uccin kä pañŋä aŋ kiinne ogo, 3 “Naaynä m'aka a aangä kä wääktän ye ti, Yätkitin Pollon jiñe a yeenen. 4 Naaynä m'aka nüüji ye ti, iken bi lüüygü me jugin. 5 Naaynä m'aka duuggen duukcutu iñi ye ti, iken bi yäti ŋommañ wiñe muure. 6 Naaynä m'aka näkä kän ke yeen kä woñnu ye ti, iken bi

bur. 7 Naaynä m'aka ängidi ŋingin ye ti, iken bi ängänä me ŋingin. 8 Naaynä m'aka juuggen ladaŋ ye ti, iken bi Joon yoorgu. 9 Naaynä m'aka näñji iñbün ye ti, iken bi battä me ogo merkä yek Joon. 10 Naaynä m'aka putkunu me giti kä woñnu yeenen ye, Yätkitin Pollon jiñe a yeenen. 11 Naaynä ikee ti naana ikee kirge me, aŋ ikee putkene me giti, aŋ ikee käkkete me witin kä yiñ ogo ika ye. 12 Juuggic ñapi kä yaac, näänka iñdin yeenic yäwconde agee kä pollon ji ye, aŋ cääna bätöni yaaka ñomgic ti ye putki giti aŋan. 13 “Ikee age äyyä yek ŋommañ wiñe. Aŋ naana äyyä lämme yäaynä ye, bi läpi iñi ogo ŋuca? Batta ŋuca päjjidi ginkalaŋ ti, päjjidi yeepänä me woo aŋ määränä me iñi kä me kiigen. 14 “Ikee age diktän yen ŋommañ wiñe. Baan mooye yaana pääm wic ye batta lülgä me kä paannä yok. 15 Aŋ baati m'ana diko paanŋe aŋ küme wic kä arwal ye. Ike tääkcä diko dooce nänt'a yuddee kä ye, aŋ ääçidi diktän me ti muure yaaka äräk ye. 16 Cääna dalä diktän yüünü dikä me ñomgen ti, nuñko näänkä ŋerkä yüükü yoorge daa me aŋ mägene me Wääc yaana ñaalok pollon ji ye. 17 Ŋana ikee duuce ogo ika äätonoo angodoo yokin jiik doocin yek Müüca ke yaaka peri bätöni ye, ika batta aŋgädä yokin, ika äätänä dääktä. 18 Ikee kiine a gütken aŋŋa pollon ke ŋommañ baakke, baati ŋicole ke tomtom yaana bi käjä woo jiik doocin yek Joon ti ye, ke wakkä muure ðagene. 19 M'ana jiik iñinile kä keelok liiñŋe giti aŋ me nüünne kä päy yeene ye, bi battä me ogo men ðeerconde Yätkitin Pollon ji ti, aŋ m'ana nääjin kä jiik iñini yek Joon aŋ nüütee ye, bi battä me ogo men mooye Yätkitin Pollon ji ti. 20 Ikee kiine naana näänkä ŋerkä yeekic batta käälcidi woo yek Pirriçiiñni ti ke nüütöni jiik doocin yek Joon ye, ikee batta bi kaace ti Yätkitin Pollon ji ti. 21 “Tiinŋe kiinnene me dänkä yurgo yaaka kä on ye ogo, ‘Ŋana iki nääkä me, aŋ m'ana näkkä men ye päjjidi joocu me.’ 22 Aŋ ikee kiine m'ana a penon kä mäaden ke käwen ye, päjjidi joocu me, aŋ m'ana mäaden kirre ogo, ‘Waanji’ ye päjjidi doocunu me iñi näntä ba’ küüllü. Aŋ m'ana mäaden kirre ogo, ‘Boon’ ye i päjjidi ati maccük. (Geenna g1067) 23 “Aŋ naana iki äccädä iccin tambal daaŋ laññä ji, aŋ iki päjjini määdic ke käwic yaŋkalaŋ ikee age büültini ye, 24 gin yüünü daljä tambal ñome ti aŋ atä por cuure ke määdic, aŋ wäättan duuku iccin yüünü iñä Joon. 25 “Jiik toode kä biran ke cindo yüünü yaana iki

ijey nāntā ba' jooññu ye, nañe i mor ikee ääte päy jī, i mor batta i'ki ðaakey ti juco ti, aŋ juco i'ki iñey tiico, aŋ tiico i'ki yeepey gangar jī. 26 i'ki kiineni a gītken, i'ki batta bi kääjä woo gangar jī ke gin yüünü yaana buccin ye, icceeda muure. 27 "Ikee tiingje jaaye me ogo, 'Ŋana i'ki nāñdā balkitīn.' 28 Aŋ ikee kiine, m'ana däämjīn iij ti ká poŋ kääcinene ye, i ðaŋŋa nāñŋā balkitīn jone ti. 29 Naana a wañü birrä ken i'ki pugey ðok ká yīñ ye, i luulu woo aŋ yeepci woo. Ŋeraŋ iñica naana ginü kalaŋ yāāy ye, ká yaana gaanü muure yeepeene daa me maccük ye. (Geenna g1067) 30 Aŋ naana a iñtü birrä ken i'ki pugey ðok ká yīñ ye, tocci woo aŋ yeepci woo. Ŋeraŋ iñica naana ginü kalaŋ yāāy ye, ká yaana gaanü muure atee ká maccük ye. (Geenna g1067) 31 "Cääña jaayi me ogo, 'M'ana iijje äkkene ye dale pirke meenka yen äkkin.' 32 Aŋ ikee kiine, m'ana iijje äkkene i batta ká balkitīn ye, i aŋan icce balkitīn giti. Aŋ m'ana kuññu iij yaana a äkkinī ye, i aŋan nāñit balkitīn. 33 "Ŋuca tiingje kiinnene me ðānkā yurgo yaaka ká on ye ogo, 'Ŋana liittäñji yüükü liigā giti tääkcā liittäñji yüükü ðaage ke Piŋo.' 34 Aŋ ikee kiine ŋana ikee liite! Ŋana ká polloŋ a nāntā ba' nook yen Jooŋ, 35 aŋ ŋana ká ŋommañ a nāntā yaana ðucee ká kiñge ye, aŋ ŋana ká Oorcaliim a baan mooye yen yätkā yaana yāwaŋ ye. 36 Aŋ ŋana i'ki liitā ká wiñü i'ki batta liitā nāñjā jiikcan bownu ke yen üllü. 37 Jiik'a jaayā ye dalā wodaŋ naana daa a 'Ee,' ye, i daa a, 'Ee,' aŋ naana daa a 'U'u,' ye, i daa a 'U'u,' aŋ yaaka yuccin ti yaakka ti ye, i ätä yīñ ti. 38 "Tiingje jaayi me ogo, 'Waŋ ke waŋ aŋ leñŋā ke leñŋā.' 39 Aŋ ikee kiine, män yīñ ŋana ðaŋde ká yīñ. Aŋ m'ana i'ki paccey taanŋñü birrä ti ye, i menen ŋukkeeda ká ŋuca. 40 Aŋ m'ana tākī i'ki ciñey ogo ike iñjey burñu jone ye, i iñjeeda ke burñu mooye cääña. 41 Aŋ naana i'ki iirgi kääygon ogo ike iiccey wuunŋ ke keelok ye, i ate ke ike wuuggu ká yew. 42 Aŋ m'ana ñujjin i'ki ti ye, i iñā. Aŋ m'ana tākī kujit mīñgā i'ki ti ye, ŋana tiñgā. 43 "Tiingje jaayi me ogo, 'M'ana yiire ká ye bilgā aŋ äðāñ yüünü putku jī.' 44 Aŋ ikee kiine ogo, äðāñji yeekic bilge, aŋ mäte ká m'aka ikee putkene giti ye, 45 nuŋko bi wääte ká age merkālen yek Wäac yaana ñaalok polloŋ jī ye. Aŋ aŋ yeene nañŋe kääjidi ogo mā yaackā ke mā ŋerkā, aŋ ñaal yeene tuujede ogo mā wotku ke m'aka batta wodaŋ ye. 46 Aŋ naana ikee bille m'aka ikee bilgene ye, a iññā yaana wali ye ken bi kañe? Aŋ yaakka batta a yaaka

nāntā ðūtoni yaacken cääña ika? 47 Aŋ naana a mädgic ke kāwgic pāaken ken ŋiñbde ye, wali nāñŋā yeekic yaaka nañde buŋe ká me ye? Aŋ yaakka batta a yaaka nāntā waanjiñi cääña ika? 48 Ikee dale age küümin bata Wäac yaana ñaalok polloŋ jī, agee ká küümon ká ye.

6 "Wangic tiice ŋana ŋerrā yeenic nañde me ñomgen ti, ogo yoorji me. Naana ikee nääñe aŋan ye, ikee batta bi cāygene ká iñdin Wäac yaana ñaalok polloŋ jī ye ti. 2 Aŋ naana i'ki iñdā m'aka tākī ye, ŋana nüddü ká yāaw gülteteni me ñomgen ti bata yaana nāntā lāañoni daanmallā yen Yühüüññi ti, ke pāaygā giti ogo iken maanji me yokin ye. Ikee kiine a gītken, a iññā yeenen dune ina. 3 Naana i'ki iñdā aagon ye, iñtü aam ŋana bääggādā ŋājjā gin'a nāntā iñtü birrä ye, 4 nuŋko iccin yüünü wäatee ká a paangon yok, aŋ Wäac yaana yuŋit waak muure yaaka a paangin yokin ye, ken i'ki bi iñey. 5 "Aŋ naana ikee mäte ye, ŋana ikee beele bata lāañoni. Iken billā māti i yudok ñaalok daanmallā yen Yühüüññi ti, ke yoggonni yek pāaygā ti ogo iken yoorji me. Ikee kiine a gītken, a iñdin yeenen dune ina. 6 Naana i'ki mātā ye kaacci ārāk baannü aŋ äntüke üüljü, aŋ mātā Wäac yaana batta yoothu me ye ti. Aŋ Wäac yaana yuŋit waak muure yaaka a paangin yokin ye, ken i'ki bi iñey. 7 "Aŋ naana ikee mäte ye, jiik'a a waanji ye ŋana ŋoccede giti bata waanjiñi. Iken ðüüci ogo iken bi tiinggi Jooŋ ko jiik ðiirken yeeken yaakka. 8 Ŋana ikee beeljede bata iken, Wäac ŋājjā waak'a tākke ye, i batta mor taaje. 9 "Mäte bata mallā yaanni ogo, Wāyo yaana ñaalok polloŋ jī ye, dalā Yāñtonñü wäati a laññā. 10 Aŋ Yätkitīn yüünü dalā ðāgā, aŋ tāktañ yüünü dalā wäati ŋommañ wic bata yaana daa ñaalok polloŋ jī ye. 11 Iñjon biiggi yooko yek aŋ yaanni jiñe. 12 Kulkoon ðuuggen nääñkā yaackā yooko bata yaana daa kulkodon ká m'aka ikoon nañkoton nääñkā yaackā ye. 13 Ŋana ikoon üñjodoon puuccinni giti, tääkcā määgoon woo yīñ giti. 14 "Aŋ naana me kulkudu ká nääñkā yaackā yaaka nañkiti ye, Wäac yaana ñaalok polloŋ jī ye, i'ki bi kulkey cääña. 15 Aŋ naana me batta kulkudu ká nääñkā yaackā yeeken ye, Wäac i'ki batta bi kulkey ká nääñkā yaackā yüükü. 16 "Aŋ naana ikee büüŋe ye, ŋana ñomgic ñirde bata lāañoni, iken ñomgen ääkkātā, nüütktütü me ogo iken büüŋo. Ikee kiine a gītken, a iñdin yeenen dune ina. 17 Aŋ naana i'ki büüŋü ye, jiikü püüjgü aŋ

wangü püüjü woo, **18** nuŋko büültüŋ yüünü ɲana yootte daa me, dalä a Wäac yaana batta yoottu me yok ye ken yuŋit. Aŋ Wäac yaana yuŋit waak muure yaaka a paangin yokin ye, ken iŋi bi iŋey. **19** “Ŋana ikee büüke waak ɲerkä duckede duuggic ɲommaŋ wic nänŋä yaana cüülge daa giŋi ɗiidiŋi ke ɗuy ye, ke nänŋä yaana liikä giŋi kätöŋi kätene kä ye. **20** Tääkke büüke waak ɲerkä ducke duuggic ɲaalok pollon jŋ, nänŋä yaana ɗiidiŋi ke ɗuy batta cüüŋi giŋi ye, ke nänŋä yaana batta liikä giŋi kätöŋi kätene kä ye. **21** Nänŋä yaana ɗuce kä waak ɲerkä yeekic ye, i juuggic daa a wica cääna. **22** “Waŋ a diko yen yor. Naana wangü ɲeraŋ ye, i yorü muure a küümon kä diktäŋ. **23** Aŋ naana wangü yejgaŋ ye, i yorü a küümon kä miillä. Aŋ naana diktäŋ yaana iŋi ti yaana a miillä ye, i miillä yaana bi yäwaŋ kä yaac! **24** “Baati m'ana wäätŋ a ɲuugulo yen me mäyken kä yew ye, naana ye, i yaŋkalaŋ bi putke jŋ aŋ yaŋkalaŋ bi bilge, aŋ naana ye, i yaŋkalaŋ bi tiingede aŋ yaŋkalaŋ bi gääle giŋi. Ikee batta liŋte age ɲuuguloni yek Jooŋ ke tiil. **25** “Ikee kiine a giŋken ɲana ikee payde jiik giŋkic üññü yeenic ti ogo, ɲaaka ken bi amje, aŋ ɲaaka ken bi maadje aŋ cääna yokic ti ogo ɲaaka ken bi eŋdee. Üññü batta büŋi witkin gin äämkä, aŋ gaan batta büŋi witkin buruŋgu? **26** Yoore por ɗiirgä pollon jŋ iken batta piiti aŋ batta iŋi, aŋ batta kuutit yokin tuucku giŋi, aŋ Wäac yaana ɲaalok pollon jŋ ye ken äämi iken. Aŋ ikee batta büŋä kääte kä yaac kä iken? **27** A ɲaani ken ikee ti kä paydin jiik jŋne yoku liŋti ɲüccŋ ti wuuŋ kä keelok üññü yeene ti? **28** “Aŋ ikee päje jiik giŋkic ogo buruŋgu ina? Yoore deykä yaaka yül woo ye iken batta ɲuugal aŋ batta wiŋi untalli. **29** Aŋ ikee kiine yätkä Ciliimaan cekkitin yeene ti muure batta a eŋdinŋi bata iken. **30** Aŋ naana Jooŋ deykä yaaka yül woo yaakka iŋkede ye, yaaka a winni tiññaŋ aŋ tiññak yibjäŋä me maccük ye, ike batta bi kääti kä iŋkin ikee? Aŋ ikee luggin yeenic deeran ina? **31** “Ŋana ikee payde jiik giŋkic aŋ ikee jaaye ogo, ‘A ɲaaka ken bi amŋn?’ aŋ ‘A ɲaaka ken bi maatin?’ aŋ ‘A ɲaaka ken bi eŋtin?’ **32** A wäakeni ken kälit waak yaakka ɲatin muure, aŋ Wäac yaana ɲaalok pollon jŋ ye, ɲäjjä ogo ikee ɲäkke waak yaakka muure. **33** Por iŋje kälde Yätkitin yen Jooŋ ke wonnu yeene, aŋ waak yaakka muure bi ɲuckene kä me ti. **34** “Aŋ aŋan ikee ɲana payde jiik giŋkic ogo tiññak, tiññak

daa payit ɗoje. Aŋkä giŋken muure yaŋkalaŋ daa kä yiŋ yeene yaana ike päaccätä ye.

7 “Ŋana me jooje, nuŋko ɲana kände kä jooññu. **2** Kä waan yaana juce kä me ye ken daa bi jooce kä me aŋ kä pääynä yaana päaje kä me ye ken daa bi päajgene kä me. **3** “Iŋi däämä luum yaana määdic ke käwic waŋe ti ye, aŋ jaan mooye yaana waŋü ti yaana batta daamä ina? **4** Aŋ määdic kiŋdä ogo, ‘Dalä luum yaana waŋü ti yaana äbä woo,’ i jaan mooye a waŋü ti aŋan ogo? **5** Iŋi läänö, paraŋ jaan mooye äbä woo waŋü ti nuŋko däämi ɲetaŋ, aŋ nuŋko luum määdic äbee daa woo waŋe ti ye. **6** “Wakkä latkä ɲana iŋde gukku, aŋ ɲana waak yeekic yaaka tiilcidi ye yipgede kutungu. Naana yibgene daa ye, bi määŋjäŋä iŋi kä kiŋgen, aŋ bi ɗuku ikee näke. **7** “Nuŋje, aŋ ikee bi iŋge me. Määje, aŋ ikee bi kände. ɲume, aŋ äntüke bi kupkene kä me. **8** M'ana tääci ye, bi iŋgä me. Aŋ m'ana määji ye, bi kändi. Aŋ m'ana ɲümi ye äntüke bi kupkene daa me. **9** “A ɲaani ken naana minneni yeene täaccŋ ogo biŋŋan ye, i iŋe pääm? **10** Aŋ naana täaccŋ ogo yakcan ye, i iŋe kaan? **11** Aŋ ikee mä yaackä, äccin wakkä ɲerkä merkä yeekic ti ɲäje, aŋ Wäac yaana ɲaalok pollon jŋ ye, bi äccidi ogo büŋa waak ɲerkä m'aka täaccŋ ike ti ye! **12** Me nängede näänkä yaaka ɲäkke ogo nängede daa ko me ye, aŋ yaakki a jiik ɗocin yek Müüca ke meenka bätöŋi. **13** “Kaace kä äntüke ɗiŋwonde. Äntüke yaana ati ɗüümtin ti ye, gääbaŋ aŋ päy yeene wääne paŋalaŋ, aŋ kaaccete kä me ɗiirken. **14** Aŋ äntüke yaana ati üññü ti ye, ɗiŋwaŋ aŋ päy yeene wääne pegaŋ, aŋ a me ɗeewken ken kändi. **15** Wangic tiice kä bätöŋi yaaka a yelonŋi ye. Iken äätä kä biilkä käbälgä aŋ külok a bäwni yaaka uudu ye. **16** Aŋ bi ɲje kä näänken. Yoku jaan yaana beel bata lüütkon ye urgu me küügü ti, ke ɲoommu yoku urgu me tiim ti? **17** Aŋ jaan ɲerconde daa giit ɲulge ɲerken aŋ jaan yaajgonde daa giit ɲulge yaacken. **18** Jaan ɲerconde batta giit ɲulge yaacken, aŋ jaan yaajgonde batta giit ɲulge ɲerken. **19** Jaan yaana batta giit ɲulge ɲerken ye tääyanä me iŋi aŋ yeepänä me maccük **20** Aŋ bata yaana jengä ɲjje daa kä ɲulgen ye, cääna bätöŋi yaaka a yelonŋi ye bi ɲjje kä näänken. **21** “Batta a me muure yaaka ika bäärga ogo, ‘Piŋo, Piŋo,’ ye, ken bi kaaci ti Yätkitin Pollon jŋ ti. A m'aka näänjä kä ɲäktän Wäyo yaana pollon jŋ ye ken bi kaaci ti päaken. **22** Aŋ

nünnä yaanja ti me ðiirken ika bi kiinta ogo, 'Piṭo, Piṭo, ikoon batta bātton kā yāntonḍi an ikoon batta ŋuutṭon meṅkeekeni kā yāntonḍi, an ikoon batta naṅṅon wakkā yāwkā ðiirken kā yāntonḍi?' 23 An bi kiinā ogo, 'Ikee kuje ogo wec. Anḡe yokic ika ti ikee yaaka liige giṭi jiik ḡocin ye.' 24 "An m'ana tiṅṅā jiik yeeki yaakki, an ŋuugulene kā ye, bi beelji bata ṅajjo yaana an yeene korre karkar giṭi ye. 25 An ŋaal mādān an tāāl āatin an jommu kūūtīn an an olle an batta a ḡimmiṇi a yaana agee kā koṭon kā karkar wic ye. 26 An m'ana tiṅṅā jiik yeeki yaakki an batta agee kā ŋūūḡilīni kā ye, bi beelji bata oon amgonḡe yaana an yeene korre ṭiṅal giṭi ye. 27 An ŋaal mādān an tāāl āatin an jommu kūūtīn an an olle an ḡimmin iṇi an ḡimminene yāwaṅ." 28 An wāana Yeecūwa ḡaṅḡee kā jiik ye, ṭon witken ḡiiktin kā nūūṅṅū yeene. 29 Nāṅka ike nūūtee kā bata m'ana cāyḡe mūḡḡin ye, an batta bata nūūtoni jiik ḡocin yek Joṅ yeeken.

8 An wāana Yeecūwa kāājenee kā iṇi pāām wic ye, i ṭon ḡiirken bāātcin ike ti. 2 An oon yaṅkalān āatin ike ti nākā jaan, an ḡūṅṅiṇ iṇi ṇome ti, an kiinne ogo, "Mūḡdo, naana iḡi ḡimmadā ye, laataca yokīn woo." 3 An Yeecūwa iṇte lajjene an tamme yok an jaajjin ogo, "Ika ḡimmadā. Latci wool!" An kā ḡeerān aṅṅi yore lattā woo kā jaan. 4 An kiini Yeecūwa ogo, "Yooru, māṅkalān ṅana nūūtkūdū, atā an yorū nūūtkū mān daaṅ an āccā ḡin'a iini Mūūca ye, dalā wāātī a ṅajjin iken ti ogo iḡi latteey woo." 5 An wāana Yeecūwa kaaccee ti Kaparnahuum ye, i ḡuunḡon kāāyḡa yen mā Ruumaan yaṅkalān āatin ike ti, an ike ṇujḡi yok ogo, 6 "Mūḡdo, kiingon yeeni bilti nūūn iṇi paa būr wic a pūūḡḡiṇi, wāāci kā yaac." 7 An kiini Yeecūwa ogo, "Ika bi āātā an ike ṭeeṇā." 8 An luugi kāāygon ogo, "Mūḡdo, batta pājḡiḡi iḡi kāāḡa ārāk baanni, jaajḡa jiik kā winninā an kiingon yeeni bi ṭeṇ. 9 Ika cāāna agā oon iṇi mūḡḡin ti, ke kāāyḡālen iṇi ika ti, an yaana kiinā ogo, 'Atā, ye, i daa atī, an yaana kiinā ogo, 'Ātā,' ye, i daa ātā, an naana kiingon yeeni kiinā ogo, 'Yaanni naṅā,' ye, i daa naṅe." 10 Wāana Yeecūwa tiṅṅee kā aṅan ye, wiṇe ḡiiktin an m'aka ike baattā ye, kiine ogo, "Ikee kiini a ḡiṭken, Ika batta agā kāṇon mā Icārayiil ti m'ana luggin yeene tālar aṅṅi ye. 11 Ikee kiine me ḡiirken bi ūṅū kā ṇomuk ke ṅajāk an cāājḡi ḡārṅaṇ āāmkā

ti ke Abrayiim, ke Icaak an Yaagūūp Yātḡiṭīn Pollon ḡi ti. 12 An meṅkā mā Icārayiil ḡiirken, yaaka yoku Yātḡiṭīn a yeenen ye, bi yibjānā me mūūllā ḡiṭi nāntā ba' iwoke ke ṅeeṅnā me leken." 13 An Yeecūwa ḡuunḡon kāāyḡa kiinne ogo, "Atā! An bi naṅḡi ḡoṅe iḡi ti bata yaana luggiṇi kā ye." An waan yaana ti kiingon yeene ṭeeṇā. 14 An wāana Yeecūwa ḡakkee kā ti paa ba' Būtūriic ye, i Būtūriic mareyḡe kāṇṇe nūūn iṇi a raac yore āātī. 15 An tamme iṅḡin, an yor āārtāṅene baakkin an juwin ŋaalok an ike naṅḡi ḡin āāmkā. 16 An biigin yaanja ti ike iḡi me m'aka cāyḡene meṅkeekeni ye, an wāāṭṭāṅṅi yaacken yaakka ṇooṭṭe woo kā jiik, an m'aka a rackā ye ṭeeṇṇe muure. 17 Yaakki ḡāākit yaaka jaayi bāto Icaaya ye ogo, "Ike yor carreni yooko koowne an rackiṭiṇni yooko wāāṇṇe." 18 An wāana Yeecūwa ṭon yoorreeḡa kā ike ti ye, i baaddoni yeke iṇṇe jiik ogo iken irco woo koon mooye ti taanṅaṇja. 19 An nūūto yen jiik ḡocin yek Joṅ yaṅkalān āatin an ike kiini ogo, "Nūūto, nānt'a atii kā ye, i Iḡi baaddeni." 20 An kiini Yeecūwa ogo, "Wiīwkā cāāyḡe kālken, an ḡūṅḡa pollon ḡiṇe cāāyḡe kurken, an Minneni Mānbaan batta cāāyḡe nānt'a nāākcedee kā wiṇe ye." 21 An baaddo yeene yaṅkalān ike kiini ogo, "Mūḡdo, dalā por ika atā wāyo ḡiḡā, an wāāttan ika ḡuuku iḡi baaddeni." 22 An kiini Yeecūwa ogo, "Bāātā ika ti, an dalā mā tūwīn ḡiḡi mā tūwīn yeeken." 23 An wāana Yeecūwa kaaccee kā kuun ḡi ye, i baaddoni yeke bāātcin ike ti. 24 An kā ḡeerān aṅṅi jommuwiingā kūūtīn koon mooye ḡi, kuun wiḡde yok a yaana mūūṇe ye, i Yeecūwa a ooton. 25 An baaddoni attā ike cuujḡi an kiintā ogo, "Mūḡdo, mākkoon ikoon ḡaṅṅa mūūṇon!" 26 An iken luugi ogo, "Ikee booje ina? Ikee yaaka luggin yeenic ḡeerān ye!" An juwin ŋaalok an jommuwiingā ke koon mooye gerre, an yuuttu iṇi. 27 An baaddoni witken ḡiiktin an tāāḡa pāāken ogo, "A ṅaani inni? Jiike tiṅṭā jommuwiingā ke koon mooye yaanni!" 28 An wāana Yeecūwa ircenee kā woo baan mā Jadarayīn koon mooye taanṅaṇja ye, pāāḡi ook kā yew kāḡa woo kālkā witin cāyḡene meṅkeekeni. An wīca baati m'ana kaajit kā pāy yaanja ti ye, iken a mā yāāṇṇā. 29 An iken jaajjin kā yāāw mooye ogo, "Iḡi ṭākā ikoon naṅḡoon ogoo, iḡi Minneni Joṅ? Iḡi āātini winni ikoon jooḡḡon, i waan batta mor ḡāḡa aṅṅi?" 30 An kutunḡu ḡiirken yakkalān bilti kāāḡi kā cokal iken ti. 31 An meṅkeekeni Yeecūwa malḡa

yok anj kiintä ogo, “Naana ikoon ñoolcodoon woo ye, ñoolcon kutungu giti.” 32 Anj kiini Yeecüwa ogo, “Ate!” Anj kääjin woo anj attä kaaccä kutungu giti, anj kutungu düürjin iñi koon mooye ji, anj bügjin piitti anj müññü. 33 Anj m'aka kääji kutungu ye buurcin woo, attä baan ji, anj me nüütki kä wakkä yaaka nanjja duuggen ye muure, ke yaaka nanjja duuggen m'aka cäygene menjkekeni ye ti. 34 Anj mä baan mooye muure kääjin woo Yeecüwa ti. Anj wäana yoozene daa ye, i malgä ogo baannen daljee iñi.

9 Anj ike kaaccä kuun ji ircin woo koon mooye taanjanja, anj äätin baan yeene ji. 2 Anj wina makkalaŋ ike icki men yore a tüwon, niin gaan niñkä ji. Anj wäana luggin yeenen yoozene daa Yeecüwa ye, m'ana yore a tüwon yaanna kiinni ogo, “Minneneni yeeni, jonü tiijgä! Näanjkä yaacken yüükü kulkini me.” 3 Anj nüütöni yakkalaŋ yek jiik doocin yek Joon luugin päaken ogo, “Oon yaanni jaay ina anjji, düüci ogo, ike agje Joong?” 4 I daa paydin yeenen najjänä Yeecüwa, anj taañne ogo, “Ikee payde yiñ juuggic ti ina? 5 A yaana wali ye ken potulaŋ jaajjä kä, ‘Näanjkä yaackä yüükü a külkini,’ halla jiik, ‘Juwu ñaalok anj atä?’ 6 Anj ika tākä ikee njäje ogo Minneni Mänbaan cäygyida ko mügdin ñommañ wic yen kulkin näanjkä yaackä.” Anj m'ana yore a tüwon ye kiinne ogo, “Juwu ñaalok anj gaan niñkä yüünü koowu anj atä paa.” 7 Anj ike juwin anj attä paa. 8 Anj wäana toŋ yuttene ye, iken bojgin anj Joong maanji yok yaana iccidi mügdin mänbaan ti ye. 9 Anj wäana Yeecüwa kaajdee kä wica ye, ike yuttu men yanjalaŋ battä me ogo Matta cäy nantä ba' düllü tiil, anj kiinne ogo, “Bäätä ika ti.” Anj juwin anj bäätcin ike ti. 10 Anj wäana Yeecüwa attene ke Matta paa baanne ammä ti ye, i dütoni yaacken ke mä yaackä äätin, anj cääjjin iñi Yeecüwa ti ke baaddoni yeeke. 11 Anj wäana Piriicünni yuttene anjan ye, iken baaddoni yek Yeecüwa taaji ogo, “Nüüto yeenic ämi ke mä yaackä ke dütoni tiil ina?” 12 Anj wäana Yeecüwa tiinjee kä anjan ye, i ike jaajjin ogo, “M'aka yoken njan ye batta tākī tiñño, a m'aka a rackä ye. 13 Ate anj jiik bāto yaakki ooke giti, ‘Ika tākä me ängede njingin, batta a iirrä wäämmä yok ika ti.’ Ika batta äätänä bäära mä wotku, a mä yaackä.” 14 Anj äanjalaŋ baaddoni yek Yaaya äätin Yeecüwa ti, anj täaccin ogo, “Ikoon ke Piriicünni büüton, anj baaddoni yüükü batta büüti ina?” 15 Anj luugi

Yeecüwa ogo, “Yoku wilgä yek or nääññä nüüji i mor or nääññä cäyok ke iken anjji? Nüñkä bi ätä yaana or nääññä koowge daa me iken ti ye, anj wäättan iken bi büüti. 16 “Anj baati m'ana burŋu kicconde küüpe ti menen daane ti ye, burŋu piile kicconde bi käjä woo daane ti, anj kääle bi täl. 17 Anj baati m'ana määk cotku pooke kücam määk daane ji ye. Anj naana nanjje ye, i kücam määk daane bi pür, anj määk bi puku woo, anj kücam määk bi yaac. Anj määk cotku pookcutu me kücam määk kicconde ji, nunjo cäyene teŋan muutuk ye.” 18 Anj wäana Yeecüwa jaayee jiik yaakka me ti ye, i yäti yanjalaŋ äätin ike ti, anj düngjin iñi anj jaajjin ogo, “Tuulle yeeni tüwnü tiññaanji. Anj äätä iñtü doocci ike ti dalä cuyu.” 19 Anj Yeecüwa juwin anj attä ke ike anj baaddoni yeeke cäanna. 20 Anj iij yanjalaŋ äätin ike ti a nääkini yuungu kä caay witken kä yew i iijä, anj äätin kä Yeecüwa njäne ti, anj burŋu yeene tüke tamme yok. 21 Anj iij jaajjin jone ti ogo, “Naana cäanna a burŋu yeene ken tabä yok ye, i ika bi teñä.” 22 Anj Yeecüwa yore yelle anj iij yoorre, anj kiine ogo, “Tuul yeeni jonü tiijgä. Luggin yüünü iki teññey.” Anj wina iij teññä. 23 Anj wäana Yeecüwa kaaccee kä äräk ba' yäti, anj yuttē toŋ lelene anj oolene uulgu nüüjdün ye, 24 i ike jaajjin ogo, “Kaace woo iñtü, tuulle batta a tüwon a ooton.” Anj ike yirkätä me. 25 Anj wäana toŋ kaaccene iñtü ye, i ike kaaccä äräk anj tuulle müñje kä iñte, anj tuulle juwin ñaalok. 26 Anj jiik yaakka piirjin woo baan ji muure. 27 Anj wäana Yeecüwa kaajdee kä wica ye, i ook yakkalaŋ kä yewwe a uykuni ike baattä, anj yawdidi ogo, “Ängoon njingin, Minneni Daawüüt!” 28 Anj wäana ike kaaccee kä äräk ye, uykuni äätin ike ti, anj taañne ogo, “Ikee luggede ogo ika liiltoo ko pänñä wanjin ikee?” Anj iken luukcin ogo, “Ee, Mügdo.” 29 Anj täämme wangen ti, anj kiinne ogo, “Dale wääti ikee ti kä luggin yeenic.” 30 Anj wangen pättä. Anj koli Yeecüwa kä car ogo, “Mänjalaŋ nana nüütkede kä gin yaanni.” 31 Anj iken tääkcin attä jiik piirji woo baan ji muure. 32 Anj wäana iken kaaccene kä woo ye, i oon yanjalaŋ äbi me ike ti batta jaay cäygene menjkeke. 33 Anj wäana Yeecüwa menjkeke ñoottee daa kä woo ye, i wäättan oon jääyin woo. Anj toŋ witken diiktin, anj jayok ogo, “Baati gin'a a wääton bata yaanni Icarayiil ji ye.” 34 Anj Piriicünni tääkcin jayok ogo, “Ike a iñgon kä mügdo yen menjkekeni teynä, ina ken nüutēe kä menjkekeni yaanna.”

35 An Yeecüwa attä laaynä bänkä mäyken ke bänkälen giti, nüüti daaymallä yen Yühüünji ti, an päki kä Jiik ņerkä yen Yätkitän Pollon, an tiini yor carre ke m'aka wäaci rackitin ye. 36 An wäana yurcenee kä toŋ ye, i ängene njingin kä yaana iken witken agene yäayin an batta kändene yüükkin ti, bata kăbălgă yaaka batta cäygene kaaydo ye. 37 An baaddoni yeeke kiinne ogo, “Wakkä pütin yaaka a eegin ye diräk, an itoni ken dewgar. 38 An ņuŋje Mügdo yen errä wakkä pütin ti, dale tucu itoni errä wakkä pütin.”

10 An Yeecüwa baaddoni yeeke yaaka kä caay witken kä yew ye, bärkene ti, an inŋe mügdin ņuutene menkeekeni an tiinene rackitinni ke yor carrä muure. 2 A yäntänji yek tüüjgi yaaka kä caay witken kä yew ye ikki, iijidi kä Camaan, yaana battä me ogo Bütüruc ye, ke määden An daraawuc, ke Yaagüüp minneni Jabadi, ke määden Yuhanna, 3 ke Pilip, ke Bartalamawuc, ke Yuungon, ke Matta yaana a düto ye, ke Yaagüüp minneni Alp, ke Taḏawuuc, 4 ke Camaan yaana näkä maam kä baan yeene ye, ke Yahüüja Garyüüti yaana a aagdo ņac yeene ye. 5 Yeecüwa tucnin woo tüüjgi caay witken kä yew kä eenjinni yaakki ogo, “ņana ikee ate boorgu ti, an ņana ikee kaaccede ti baan mä Caamira yaŋkalan ji. 6 Täakce ate mä İcärayil ti kăbălgă yäayin yek Joon. 7 Ate an bâte ogo, ‘Yätkitän Pollon jiŋe cokilin ti.’ 8 M'aka a rackä ye teeŋe, an mä tüwin cuujge tüwnü ti, an mä jaan laade yokin an menkeekeni ņooŋe woo. Ikee kuŋŋe käpet an daa ice käpet. 9 “ņana ikee kujde tiilgä kumku tiilgä gälkä yeekic giti, ņana tiil mäyken ke licken cäanna. 10 ņana ikee kujde kücümgi wään yeenic ti, ke buruŋu ņana kügde ke waygä ke läcängä, m'ana ņuugal ye päjjidi äamgä me. 11 “An baan yaana kääckene ti ye, mäaje m'ana päjjidi ye. An cäaye an yeene ti ke kaace kä woo. 12 An naana ikee kaacce ti an ti ye, njipce. 13 An naana mä an päjjidi ye, dale njübbin yeenic wääti iken ti, an naana mä an batta päjjidi ye, dale njübbin yeenic ḏuku ikee ti. 14 An m'ana ikee tuuŋŋe yokin kä gimgin an batta a tiinon jiik yeekic ye, i an ke baan yaanna dalje inŋi an kügic teŋje woo kä taḃür an anan nüüti ogo ikee tuuŋŋeda me yokin. 15 Ikee, kiine a gitken, jooŋŋu mä Caduum ke Amuura bi liigidi kä niinnä jooŋŋu yaana bi jucu baan yaanja ye.

16 An ikee tuccede woo bata kăbălgă waadgä bawni, dale witkic bitäran bata kăggä, an dale ḏuuggic ladan bata gülküteni. 17 Wangic tiice kä me! Ikee bi müikkene yokin tajdoni, an ikee bi ḏooyge kä bäädan daaymallä yen Yühüünji ti. 18 An ikee bi ice mügdoni ņomgen ti, ke yätkäni ņomgen ti, nääŋka age kä baaddoni yeeki ye. An yaanna bi wääti a waan yeenic yaana bi päkke kä mügdoni ke m'aka batta a lüggini, kä ika ye. 19 An naana ikee müügene ye, ņana ikee payde jiik gitiŋc ogo ikee bi jaayje ogo ņaaka halla jiik bi jaayje ogo. Joon ikee bi inŋe jiik wuuŋ yaanja ti. 20 Batta bi a ikee ken bi jaaye, a Wääktän yen Joon yaana a Wäac ye ken bi jaay kä ikee. 21 “Men bi määden ääkke ŋac kä tüwnü, an wäy minneni yeene bi ääkke ŋac, an merkälen bi juwu migen ke wäygen lapä ḏugin an näkä me ḏugin. 22 Me muure ikee bi putkene giti nääŋka age kä baaddoni yeeki ye. An m'ana yuddin ke düünin ti ye, bi kani mäkkini. 23 An naana ikee putkene me giti baan yaŋkalan ti ye, lüüde yaŋkalan ti, ikee kiine a gitken, Minneni Mänbaan bi ätä, i batta mor bänkä mä İcärayil ḏaage kä laaynä muure. 24 “Baati ņujo yaana nüüto yeene käälede inŋi ye, an baati kiingon yaana men mooye yeene käälede inŋi ye. 25 Päjjidi ņujo beelji bata nüüto yeene, an kiingon beelji bata men mooye yeene. An naana ika men mooye yen an battä me ogo boonin ye, i cäanna mä paanä yeeke bi bäärgä me kä yäntänji yaacken. 26 “ņana ikee booje kä iken, baati gin'a a kümgon wic an batta a üükini woo ye, an baati gin'a a paangon yok an batta a njäjjini ye. 27 Jiik'a nüüde kä müllä giti ye, i daa jāaye woo bownu giti an jiik'a tiinŋe pääkic ye, i päage woo nantä küüllü wic. 28 ņana ikee booje kä m'aka nääkä gaan, an batta nääkä yor ye. Täakce booje kä Joon yaana nääkä gaan ke yor muuḥuk maccük ye. (Geenna 1067) 29 Yerŋa yaaka kä yewwe ye, batta yäaygä me kä tiilŋanle? Baati yaŋkalan yaana ḏimmiḏi inŋi i batta njäjjänä Joon ye. 30 Cäanna ke jiik witkic a pakin muure. 31 ņana ikee booje, ikee kääte kä yaac kä yerŋä. 32 “M'ana ika gimgana me ņomgen ti ye, cäanna daa bi gimgä Wäyo yaana ņaalok pollon ji ye ņome ti. 33 An m'ana ika reecca woo me ņomgen ti ye, cäanna daa bi reecä woo Wäyo yaana ņaalok pollon ji ye ņome ti. 34 “ņana ikee ḏuuce ogo ika äatonoo äaconoo njübbin ņommaŋ wic. Ika batta äätänä äacädä njübbin, a gaadal. 35 İka äätänä ḏuccudu

yiñ waan men ke wäyen, aŋ ɬuulle ke meen, aŋ ɬuulle ke ɬiinmeen oore. **36** Aŋ men ädänŋi yeeke a mä än yeene ti.’ **37** “M’ana wäyen ke meen bilgene kä yaac ke kääłce woo ika ti ye, batta päjjidi ke ika, aŋ m’ana billä minneni yeene ke ɬuulle yeene kä yaac kääłcidi woo ika ti ye, batta päjjidi ke ika. **38** Aŋ m’ana kaakkon yeene batta koowde aŋ bäätiidi ika ti ye, batta päjjidi ke ika. **39** Aŋ m’ana üññü yeene kaññe ye, i bi yääye, aŋ m’ana üññü yeene yääyne ogo Ika ye, i bi kaññe. **40** “M’ana ikee gimgene ye, i ika gimgana, aŋ m’ana ika gimgana ye, i M’ana ika tuujana ye gimgene. **41** Aŋ m’ana bato gimgene ogo bato yen Joon ye, i bi kääñi iññä yeene bata bato, aŋ m’ana män woññu gimgene ogo wodowot ye, bi kääñi iññä yeene bata män woññu. **42** Aŋ m’ana minneni deerconde iññe piik lüykü kä ɬonɬule ogo baaddo yeeni ye, ikee kiine a gütken iññä yeene batta bi yääy.”

11 Aŋ wääna Yeecüwa ɬaŋŋee kä nüünñü baaddoni yeeke yaaka kä caay witken kä yew ye, i ike attä wica nüüti aŋ päki bänkä mäyken yek mä Jaliil giti. **2** Aŋ wääna Yaaya tiñŋee kä gaŋgar ji kä ñuugilin Macii ye, i ike tuccin baaddoni yeeke. **3** Aŋ Yeecüwa taajji ogo, “İki agä Macii yaana keejjodon ye, halla ikoon kiiŋon mǎŋkalar ŋuca?” **4** Aŋ iken luugi Yeecüwa ogo, “Ate aŋ Yaaya nüütke kä waak’a tiñŋe aŋ yoorre ye, **5** uykuni yuɬtu aŋ puudgu juijin woo, aŋ mä jaan lattä woo aŋ miŋkäni tiñŋä, aŋ mä tüwın juwin ñaalok tüwnü ti, aŋ aangı pǎkki me Jiik Ŋerkä. **6** Aŋ ñaaynä m’ana batta ɬükcidi ñajäk ogo Ika ye.” **7** Aŋ wääna baaddoni yek Yaaya kaaccene kä woo ye, Yeecüwa uccin kä päkkin ɬon jiik ogo Yaaya aŋ kiinɬe ogo, “Wääna atte kä woo teettalar Yaaya ti ye a ŋaaka ken ɬäkke yoodde? A biirun yaaka boku jommu ye? **8** Aŋ a ŋaaka ken umgede woo yoodde? A oon yaana enit burunŋu carkä ye? U’ul! M’aka enit burunŋu carkä ye a äärgä ti ba’ yätkäni. **9** Aŋ a ŋaaka ken umgede woo yoodde? A bato? Ee, ikee kiine, ike kääti kä bato. **10** A ike inni yaana jaaynene Meenka Jiik Joon ye ogo, ‘İka bi tuccu tuujgon yeeni ñomü ti, yaana bi tüti päy yüünü ñomü ti ye.’ **11** “İkee kiine a gütken, baati m’ana a giiton kä määngä me waadgen ti muure yaana Büüto Yaaya bore kä yawnä ye. A m’ana deeran Yätkitiñ Pollon ji ye ti, ken Yaaya bore kä yawnä. **12** Aŋ niinkä Büüto Yaaya ti ke tiññan Yätkitiñ Pollon jiñe wääci kä pillä,

aŋ mä ürrä teynä ürcidi ike ti. **13** Aŋ meenŋani bātoni muure ke jiik ɬoocin yek Müüca bātā ke Yaaya dääge. **14** Aŋ naana ikee ɬäke gımmede kä yaaka jaayä ye, ike a İliya, yaana jaaynene bātoni ogo bi ääto ye. **15** Aŋ m’ana cäyge gitke ye dale tiñji aŋ ooke giti! **16** “Aŋ kil yaakki bi iirjä ke ŋaaka? Belok bata merkalen yaaka cäyok nāntā ba’ weel, aŋ bäärjidi meken ti ye ogo, **17** ‘İkee kütken me ɬüürüül aŋ ikee batta ŋeele. Aŋ ikee uulgene me uullu nüüjdün aŋ ikee batta nüüje.’ **18** “Aŋ Yaaya äatin batta ämi aŋ batta mǎti, aŋ ikee jaaye ogo, ‘Cääygüda ko meŋkeeke.’ **19** Aŋ Minneni Mānbaan äatin ämi aŋ mǎti, aŋ ikee jaaye ogo, ‘Amtük ko yaac aŋ ogo maaddomääk,’ aŋ ogo, ‘Muukon ɬütoni yaacken ke mä yaackä.’ Aŋ ŋäjin yaana a jiñe ye üükidi woo kä ñuugula yeene.” **20** Aŋ Yeecüwa bänkä mäyken yaaka nanŋee kä wakkä yäwken ye, gerde kä yaana iken batta agene kä ɬagin kä nääŋkä yaackä yeeken aŋ ɬuukene Joon ti ye. **21** Aŋ ike jaajin ogo, “Jooññu ikee ti mä Korajjin ke mä Beetcaydal Naana yoku wakkä yäwkä yaaka nanŋene kä yaakki, nanŋä a mä yaackä ti Cüür ke Cidoon ye, yoku mä yeeken ɬanŋä kä nääŋkä yaackä yeeken kä on, aŋ iñcin burunŋu nüüjdün aŋ tükcin ɬaɬan witken ti nüüti ääkcin yeenen. **22** Aŋ ikee kiine, jooññu yen mä Cüür ke Cidoon bi liikidi kä jooññu yeenic niinnä jooññu ti. **23** “Aŋ ikee mä Kaparnahuum, ikee bi eemge me pollon ji? U’ul! Ikee bi yipjene me nāntā ba’ mä tüwın. Aŋ wakkä yäwkä yaaka nanŋene kä yaakki naana yoku nanŋä a mä yaackä ti Caduum ye, yoku mor bilti cäyok ke niinnä yaanni ti. (Hades g86) **24** Aŋ ikee kiine, jooññu Caduum bi liikidi kä jooññu yeenic niinnä jooññu ti.” **25** Aŋ waan yaanja ti Yeecüwa mǎlcin ogo, “Wäyo, Mügdo yen pollon ke ŋommañ, İki maanjeni yok kä yaana waak yaaka paanni yokın ŋäjjoni ti ke m’aka a nüütin ye, aŋ nüütkeneeda m’aka belok bata merkalen ye. **26** Ee, Wäyo, a yaaka ɬäkkä ogo wääto ye ikki. **27** “Waak muure iñana kä Wäyo İnti ti. Aŋ baati m’ana ŋäjjä Minneni ye, a Wäy pare, aŋ baati m’ana ŋäjjä Wäy ye, a Minneni pare ke m’ana wagi Minneni aŋ nüütkenene woo ike ye. **28** “Ääte ika ti, ikee yaaka bāŋŋe kä ɬürdin wakkä pekkä ye, aŋ ikee bi iñe yiktāŋ. **29** Kaackä yeeni koowe, aŋ ŋäje ika ti, kä yaana ika ɬoŋe agä ɬüügini kä iñi ye, aŋ joni lüyeelüy ye, aŋ ikee bi kǎne yiktāŋ yokic ti. **30**

Kaakcä yeeni liikidí anj waak'a inđe ká ñurde ye poṭulaj."

12 Anj waan yaanja ti Yeecüwa attä kaaññä yil ji Anj jiñe Wääktäj ti, anj baaddoni yeeke näkki kääñ anj iken uccin ká liññä pāk witken amgä. **2** Anj wääna yoorene daa Pírricüñni ye, i Yeecüwa kiini ogo, "Yooru, Baaddoni yüükü nääñä gin'a batta gímkätä jiik ñoocin Anj jiñe Wääktäj ti ye." **3** Anj luugi Yeecüwa ogo, "Ikee batta age päkin nääñk'a naje Daawüüt wääna näke daa kääñ, ke m'aka ke ike ina?" **4** Anj kaaccä äñ ji ba' Joorj anj ämmä biggi latkā yaaka batta gímkätä jiik ñoocin ame ike, ke m'aka ke ike ye, a mā ñanjā pāaken ken ämī. **5** Halla ikee batta age päkin jiik ñoocin yek Müüca ti ogo mā ñanjā yaaka ñuugulo äñlaññä ji ye, Anj jiñe Wääktäj ñääldüi yok anj daa ñuuggen ladolat? **6** Ikee kiine, māñkalañ bilti winni yāwanj ká äñlaññä yen Joorj. **7** Jiik Meenka bāto jayok ogo, 'Ika ṭākā me ängede ñingín, batta a iirrä wäämmā yok ika ti.' Anj naana jiik yaakki ookke giti ogo ñaaka ye, i ikee batta bi juce m'aka ñuuggen ladañ ye. **8** Anj Minneni Mānbaan a Mügdō yen Anj jiñe Wääktāj." **9** Anj Yeecüwa wica ñaljene ññi anj attä daañmallä yen Yühüüññi ti, **10** nāññ'a ike yuṭṭee ká oon yañkalañ ññte agee ká tüwon ye. Anj Yeecüwa taaji Pírricüñni ogo, "Jiik ñoocin gímgidi yoku men ṭññi Anj jiñe Wääktāj ti?" Anj iken ṭākī ogo ike gímmo ogo ee, ñunjo wäättan cññida ko. **11** Anj tääcki ti Yeecüwa ogo, "Ikee ti m'ana cāyge kabal anj ñimjin käälok Anj jiñe Wääktāj ti ye, batta yoku müge anj äbe woo? **12** Anj ogoo buṭa mānbaan batta kääti ká yaac ká kabal! Päjñidi jiik ñoocin ti me ñañi nääñkā ñerkā Anj jiñe Wääktāj ti ye." **13** Anj oon kiini Yeecüwa ogo, "Ññtū lajjā woo." Anj oon ññte lajjene woo, anj ñukcin bata menen. **14** Anj Pírricüñni kaaccä woo lälälä pugin ogo, Yeecüwa bi ñāgji ñok ogoo. **15** Anj Yeecüwa, jiik yaakka ookke giti, anj kaaccä woo wica. Anj me ñiirken bäätcin ike ti, anj ṭeeññe muure. **16** Anj kolle ogo ñana nüüto ko ike. **17** Anj yaakki ñääkit yaaka jaayi bāto ñcaaya ye ogo, **18** "A ñuugulo yeeni yaana waññā ye inni, anj ike a m'ana bilgā ñapeñap joni ye. Anj Wääktāj yeeni bi ñoocu ike ti, anj ike bi bāti ká iirjin ṭonj ti muure. **19** Anj ike batta bi lel anj batta bi yaaw, anj baati m'ana bi ṭññi yāawe päāyga giti ye. **20** Anj beellā gāñon batta bi lige giti, anj ṭeñtel yaana käl ñüñj jinä ye batta cāanna üüljede,

ke ääce iirjin ká yuctuñ. **21** Anj ṭonj muure nākā guy yāñtonḁe." **22** Anj mākalañ ääcin oon a uyku anj batta jaay cāygene meñkeeke, anj ṭeeñi Yeecüwa, anj oon jāāyin woo anj yuṭṭu. **23** Anj me muure witken ñiiktin, Anj iken jaajjin ogo, "Oon yaanni bi a Maci kaayñä yātkā Daawüüt yaana keeyin ye inni?" **24** Anj wääna Pírricüñni tiññene ká yaakki ye, i iken jaajjin ogo, "Ike batta liṭṭit ñoollu meñkeekeni pare anjan. A yaana teynā yeene kañdeeda ká boonjin ti, mügdō yen meñkeekeni ti ye." **25** Anj paydinni yeeken ñajji Yeecüwa anj kiinne ogo, "Yātkitiñ yaana ñoñe ñüüle giti ye, i yaac. Anj baan mooye ke äñtükele yaana ñoñe ñüüle giti ye, i batta bi yudit. **26** Anj naana wiñ yen meñkeekeni ñüülciñ woo wiñ yen meñkeekeni menen ye, anjan ñoñe ñüülle giti. Anj yātkitiñ yeene bi yudit ogoo? **27** Anj naana ika ñuulcudu woo meñkeekeni ká teynā boonjin a giten ye, i anjan baaddoni yeekic ñüülciñ woo meñkeekeni ká ñaani? Anj anjan iken bi wüüti a gütoni yeekic. **28** Anj naana a teynā Wääktāj Joorj ken ñuuytu ká meñkeekeni ye, i anjan Yātkitiñ Joorj äätin ikee ti. **29** Yoku a ñaani ken liṭṭi kaaci äräk ba' oon yaana teyāñ bata boonjin ye, anj waak yeeke peeje? A naana men teyāñ ká ike anj por ike ñiikā ye, anj wäättan ñunjo waak yeeke peejeeda ká ye. **30** M'ana batta ke ika ye, i a äññā yeeni, anj m'ana batta ñuñon ye, i piirā giti. **31** Anj ikee kiine, nääñkā yaackā ke aammin yok, bi kulkunu Joorj, anj m'ana aammā yok Wääktāj Laññā ye, batta bi kulkunu Joorj. **32** Anj m'ana jaay jiik yaackā Minneni Mānbaan ti ye, bi kulkunu Joorj, anj m'ana jaay jiik yaackā Wääktāj Laññā ti ye batta bi kulkunu Joorj, yuungu yaakki ti ke yuungu yaaka äätā ye ti. (aiñ g165) **33** Jaan ñajjāñä me ká ṭulge. Naana jaan ñerañ ye, i daa ṭulge ñerañ. Anj naana jaan yaajañ ye, i daa ṭulge yejgañ. **34** Anj ikee merkā kaggā! Yoku ikee jaaye jiik ñerkā ogoo, i ina ikee age mā yaackā yaanna? Anj lemmā jaay wakkā yaaka jon agee ká küümginñi ye. **35** Māñ ñerrā tuññu yeene ñerconḁe ji ääciñ woo wakkā ñerkā, anj māñ yaaññā tuññu yeene yaañgonḁe ji ääciñ woo yñ. **36** Ikee kiine, ñiinnā jooññu ti māñkalañ daa bi taacā Joorj ká jiik'a jaayne a waanjñi ye. **37** Ká jiik yüükü iñi bi teetci woo, anj ká jiik yüükü iñi bi jooci Joorj." **38** Anj nüütoni yakkalañ yek jiik ñoocin yek Joorj ke Pírricüñni äätin Yeecüwa ti anj jaajjin ogo, "Nüüto, ikoon ṭakon yurton gin'a nüüti yāwanj iñi ti ye." **39**

An luugi Yeecüwa ogo, “Kil yaackä ke yaana batta cäayge luggin ye, ñüjĩ gin'a nüütĩ yáwan ye, an baati gin yáwnä yaana ñntedaa me ye, a gin yáwnä yen Bāto Yüünĩc pare. 40 Bata yaana Yüünĩc nääkenee kä äñkä gitken ke wĩrdinnĩ gitken kä dāk yakcan mooye jĩ ye, i cāänna daa Minneni Mānbaan bi nääkä äñkä gitken ke wĩrdinnĩ gitken kä dāk ñommañ jĩ. 41 An mā Nĩnawĩ bi juwu ñaalok nĩnnä jooñũu ti ke kil yaakki an bi jooçu, an wāana Yüünĩc pākkee ye, iken ñaññä kä nāññä yaackä yeeken an ñuukin Jooñ ti. An tiññan m'ana tālan Yüünĩc ti ye a winni. 42 An yātkä iñge yen mā ñĩñä bi juwu ñaalok nĩnnä jooñũu ti kä yĩñ kil yaanni ti, an bi jooje, kä yaana ike äätee kä ñommañ ñoy, tiñdee kä ñajjin Cilimaan ye, an tiññan m'ana tālan Cilimaan ti ye a winni. 43 An naana wāaktāñ yaaññä kääjin woo men ti ye, i atĩ woo teettālan määjĩ yĩktāñ. An naana batta a kañon ye, 44 i jaajjĩ ogo, ‘Ika ñukcu ān yeeni yaana äätä kä ina ti.’ An naana ike ñuukin an ān kaññe jĩñe elan an a weecon an a tooton ye, 45 I ike ñukcĩ an äcä meken kä ñaṭũkel yaaka teyan kä yaac kä ike ye, iken kaacĩ an cāyok wĩca. An cāwdä yen men yaana yaacĩ ñĩñ kä yaac batta bata wāana kä on ina. An cāänna bi wāatĩ kil yaaññä yaanni ti.” 46 Wāana Yeecüwa jaayee kä ṭon ti ye, i meen ke mādgen yudok üñtũk iken ṭākĩ jaajjĩdĩ ike ti. 47 An nüütĩ māñkalan ogo, “Miic ke mādgcĩ yudok üñtũk ṭākĩ jayok ke ĩkĩ.” 48 An men luukke ogo, “A ñaani ken a miyo? An a ñaannä ken a mādgo?” 49 An ññte nüütte baaddoni yeeke ti, an kiinne ogo, “A miyo ke mādgo ikki. 50 An m'aka nāññä ṭāktāñ Wāyo yaana polloñ jĩ ye, ken a mādgo ke käwgo ke migo.”

13 An nĩnnä yaanja ti Yeecüwa ān daljene ñĩñ an attä cāājjin koon mooye taan. 2 An ṭon ñiirken äatin ike ti, an ike taappä kuun jĩ. An cāājjin ñĩñ an ṭon nüünñe, i muure a yuutin koon mooye taan. 3 An pääjgene wakkä ñiirken kä gāārrāni, an jaajjin ogo, “Tiñge, pũto attä woo mǎpĩ käwkä yeeke. 4 An wāana ike mǎpee ye, käwkä yakkalan ñiimdin päy jĩ, an ñĩrgä äatin an ami. 5 An käwkä yakkalan ñiimdin ñongu ñaran wic. An yũũlin ñaalok kä bĩran kä yaana ñongu ejgene ejok ye. 6 An wāana āñ kääjenee kä ye, waak garkä aarre an ĩwnä kä yaana bĩcāñgenen baawgene kä ti ye. 7 An käwkä yakkalan ñiimdin ñĩñ küügũ gĩti, an

küügũ yũũlin ñaalok an käwkä mǎji pugin. 8 An yakkalan ñiimdin ñommañ ñerrä ti, an gidgin käwken, yakkalan ääcin äāñken caykä kä caay, an yakkalan ääcin äāñken caykä kä ñüügũk, an yakkalan caykä kä dāk. 9 An m'ana cāayge gitke ye, dale tiñjĩ an ooke gĩti.” 10 An baaddoni äatin an ike taaji ogo, “Īkĩ jaayä kä gāārrāni ina? 11 An luunñe ogo, “Ñajjin yen jiik paangin yokĩn yen Yātkĩtin Polloñ jĩñe äckene kä Jooñ ikee. An batta agee äckĩnĩ mǎkkalan. 12 An m'aka tiñjĩ nüünñũ yeeni ye, ukcin gĩti mooye bi iñge daa kä Jooñ, an iken bi cāayge ñajjin yaana kääti ye. An m'aka batta tiñjĩ ye, cāänna ukcin gĩti ñeerconḁe yaana bilti iken ti ye bi koowgu Jooñ iken ti. 13 Ken ina nüüdũ daa kä gāārrāni yaana, Iken dāāmĩ an batta yũti, an tiñjĩ an batta ookcutu gĩti. 14 Yaakki dāākit yaaka bari Īcaaya ye ogo, ‘Ikee bi tiñge, an batta bi ooke gĩti, an ikee bi dāāme, an batta bi yoodde. 15 Me yaakki juuggen üũldĩn, an gitken batta tiñjĩ, an wāñgen mĩdĩ, ken ina wāñgen batta yuṭene yaana, an gitken batta tiñjĩ, an juuggen batta ükcĩdĩ gĩti, an iken batta ñüũkidĩ ika ti, yaana ṭeeñä daa kä ye.’ 16 “An ñaaynā a wāñgcĩ ti, kä yaana wāñgcĩ yuṭene kä ye, ke gitkic ti, kä yaana gitkic tiñdene kä ye. 17 Ikee kiine a gitken, bāṭoni ñiirken ke mā wotku iken ṭākĩ ogo iken yuṭo waak'a yoorre ye, an batta agene yoorgin, an iken ṭākĩ ogo iken tiñjo waak'a tiññe ye, an batta agene tiingĩn. 18 “Tiñge ñüũllũ gĩti yen gāārrä kä pũto yaana mǎpĩ käwkä ye. 19 An m'ana tiññä jiik Yātkĩtin an batta agee kä ookon gĩti ye, i boonĩn ätä an gin'a a pũton jone ti ye oote woo. Yaakka a käwkä yaaka ñiimdin ñĩñ päy jĩ ye. 20 Käwkä yaaka ñiimdin ñongu ñaran wic ye, nüütĩ m'ana tiñjĩ jiik an koowde kä bĩran kä jon ñamme ye. 21 An ike batta cāayge bĩcĩñgä, ike wāacĩ kä ñeeran, an naana tiñĩdĩn ke putkin jĩ ätä ogo jiik ye, i kä ñeeran anñi ike koojji woo. 22 An käwkä yaaka ñiimdin ñĩñ küügũ gĩti ye, nüütĩ m'ana tiñjĩ jiik ye, an kä miillä cekkitĩn yen ñommañ wĩñe jiik maace pugin ñaalok, an ike dalcātä batta ääcidĩ käwkä. (aiñon g165) 23 Käwkä yaaka ñiimdin ñommañ ñerrä ti ye, nüütĩ m'ana tiñjĩ jiik an ookcede gĩti ye. An a m'ana ääcidĩ käwkä, an giit, caykä kä caay ke caykä kä ñüügũk ke caykä kä dāk ye. 24 An iken nüütĩ Yeecüwa gāārrä yanalan, an kiinne ogo, “Yātkĩtin yen polloñ jĩñe beel bata oon yaana mǎppä käwkä ñerkä yiil jĩ baanne ye, 25 An wāana me oodene

daa ye, i ädäj yeene äätin anj mäpcin baaygä waadgä päk anj attä. 26 Anj wäana päk yüülene ñaalok ye, i cääna daa baaygä üükün woo. 27 Anj ñuuguloni yek men mooye äätin ike ti, anj taaji ogo, 'Men mooye, batta a käwkä ñerkä ken mämmi yiil ji baannü? Anj baaygä ätä wa?' 28 Anj luuñje ogo, 'Ä ädäj ken näñjkä yaakka nañje.' Anj taaji ñuuguloni yeeke ogo, 'İki tākä ikoon aton anj puodon woo?' 29 Anj ike luukcin ogo, 'Ba'ay naana ikee ate puude woo ye, nuñko päk yakkalañ putcede ti. 30 Dale yül nantä keallä ke nünñä errä ti, anj itoni bi kiinä nünñä errä ti baaygä iñgäñä ergä anj ñiikä yokin a ñiiggä, anj nääkkänä maañ, anj päk ken ñuljünü tuññu ji.' 31 Anj iken nüütiki Yeecüwa gäärrä yañkalañ, anj kiinne ogo, 'Yätkitän Pollonj jinne beel bata oon yaana kuññu käwcan jaan beel bata Jallä, anj piitte iñi yiil ji baanne ye.' 32 Anj a käwcan yaana deeran meken ti muure ye, ken tääkcän wäana yüülene ñaalok ye, meken borre yokin muure yaaka yiil ji ye, anj wäättä a jaan mooye, yaana äätete ñiirgä anj nañene kurken kimke ti ye.' 33 Anj nüütiki Yeecüwa gäärrä yañkalañ, anj kiinne ogo, 'Yätkitän yen pollonj jinne beel bata ñimin yaaka koowi iñj kä ñeewañ anj wäccee kä ñon gitke kä ñäk yek kakin ke püüwene muure ye. 34 Anj waak yaakka muure kiinnene Yeecüwa toñj kä gäärrä. Baati gin'a batta agee kä jaaygon kä gäärrä ye. 35 Yaakki ñääkit yaaka jaayi Joonj kä baño ye ogo, 'İka poñj bi kupku kä gäärräni, anj ika bi nüütü woo waak'a a paangin yokin kä iñjün ti nañjā ñommañ ye ti.' 36 Anj ike toñj daljene iñi, anj attä äräk. Anj baaddoni yeeke äätin ike ti, anj jaajin ogo, 'Ñüülgoon gitä gäärrä baaygä yiil jinne.' 37 Anj ike luukcin ogo, 'M'ana mäppä käwkä ñerkä yaanna a Minneni Mänbaan. 38 Yiil a ñommañ wiñe, anj käwkä ñerkä a mäbaan yek Yätkitän Pollonj jinne. Anj baaygä a mäbaan yek boonjin. 39 Ädäj yaana mäppä yaanna ken a boonjin. Errä a düüññin yuungu, anj itoni a Malañji. (aiñon g165) 40 Anj bata yaana baaygä ñulge daa me yokin anj nääkkene daa me maañ ye, bi beelji bata düüññin yuungu. (aiñon g165) 41 Minneni Mänbaan malañji yeeke bi tuce, anj iken bi anjgä yokin Yätkitän yeene ti m'aka läpi näñjkä yaackä ke m'aka liigä gitä jiik ñoocin ye muure. 42 Anj yibjänä käl maañ ji, nantä ba' iwok ke nantä ba' ñeeynä me leken. 43 Anj mä wotku bi ñiikci woo bata anj Yätkitän yen Wäyen ti. Anj m'ana cääyge gitke ye, dale tiñji anj ooke gitä.' 44 'Yätkitän yen pollonj jinne beel

bata waak ñerkä yek paangin yokin yiil ji, yaaka kañi oon anj kümme wic ye. Anj kä jone ñamme ike attä anj waak yeeke yääjjene woo muure anj kiññee yiil yaanna. 45 'Anj Yätkitän Pollonj jinne ñuca beel bata oon yaana mäaji tiilgä ye. 46 Anj wäana kääññee kä yaana yäwan anj päjjidi ye, i ike attä anj waak yeeke yääjjene woo muure anj kiññee kä tiilñan yaanna. 47 'Anj Yätkitän Pollonj jinne ñuca, beel bata äñj yaana yeepi me wii mooye ji, anj müügün yak yakkalañ daa kä biilken ye. 48 Anj wäana küümme ye, wuuji me woo wii taañje ti, anj me cääjjin iñi yak ñerkä waki arwalli gitä, anj yek yaackä yibji woo. 49 Anj a gin'a bi wääti düüññin yuungu ti ye inni. Anj malañji bi ätä anj mä yaackä bi kibbänä woo mä wotku gitä (aiñon g165) 50 anj yibjänä käl maañ ji. Nantä ba' iwok ke nantä ba' ñeeynä me leken. 51 Anj Yeecüwa baaddoni yeeke taaññe ogo, 'Wakkä yaakka ookke gitä muure?' Anj luuki ogo, 'Ee.' 52 Anj kiinne ogo, 'Nüütö jiik ñoocin yaana a baaddo yen Yätkitän Pollonj jinne ye, beel bata män an yaana ääciñ woo waak ñanken ke waak kiccängenen tuññu yeene ji ye.' 53 Anj wäana Yeecüwa gäärräni yaakka ñaañjeeda kä ye, ike kaaccä woo wica, 54 Anj ike attä baan yeene ti nüütö ñaañmallä yen Yühüññi ti, anj me witken ñiiktin. Anj tääci ogo, 'Oon yaanni ñajjin ke teynä näñjkä yäwkä yaakki kañe wa? 55 Battä a minneni ñuño ina? Anj battä meen ina battä me ogo Märiyam ina? Anj mädgen batta a Yaagüüp, ke Yuucip, ke Camaan, anj Yahüüja? 56 Anj batta a käwgen muure ikki ke iñiñ yaakki? Anj oon yaanni waak yaakka kañe wa muure anjan? 57 Anj iken ike tuuji yok, anj batta agene gimgini. Anj kiini Yeecüwa ogo, 'Baño eemtä me nänkä muure daa a baan yeene ji ke mä an yeeke ti päaken.' 58 Anj ike batta a nañon wakkä yäwkä kä ñiräk wica, kä luggin yeenen bawen ike ti.

14 Anj waan yaanja ti Mügdo İrriüdüc tiññä ogo Yeecüwa. 2 Anj ñuuguloni yeeke kiinne ogo, 'A Büüto Yaaya. İke ken a jüwinä ñaalok tiwnü ti, ina ken wakkä yäwkä ke teynä agee kä iñte ti yaanna.' 3 Anj İrriüdüc Yaaya müñje anj ñiñje anj äccee gañgar kä jiik İrriüdiya, iñ määden Pilibbi. 4 Kä yaana kiinnene daa Yaaya ogo, 'Batta päjjidi ike koowu.' 5 Anj ike tākä ogo nägie ñok, anj boonñu kä mäbaan, kä yaana Yaaya batte daa me ogo, baño ye. 6 Anj wäana nünñä giidä yen İrriüdüc ti ye, i tuulle yen

ĩrũdiya ñeeljin me ñomgen ti, an ĩrũdũdũc ñaappe jok. 7 An ike lĩttã ogo bi iñje gin'a ñũjee ko ye. 8 An ike jaajjin kã yaaka wãkkene daa meen ye, ogo, "Bũũto Yaaya wiñe áckaa kã winni kã kooðal." 9 An yãtkã nüũjĩn, kã yaana lĩttee kã wilgã yeeke ñomgen ti ye, an ike iinjin ogo ábĩ me. 10 An ike tuccin me an Yaaya wiñe iiri me woo gangar jĩ. 11 An wiñe ábi me kã kooðal an iñi me ãuulle, an áckene meen. 12 An baaddoni yeeke áatin gaane koowi an jĩgĩ. An iken attã Yeecũwa nüũtkĩ. 13 An wãana Yeecũwa tiĩjnee kã anjan ye, ike kaaccã woo wĩca kã kuun an attã nãntã yaana nüũjee kã woo wĩca pare ye. An wãana tiĩjene daa ãon ye, iken bãätcin ike ti kiĩgen iñĩ kã bãnkã mãyken gĩti. 14 An wãana Yeecũwa kãajenee kã iñĩ kuun jĩ ye, i ike yurcin ãon ãiirken, an ángene ñĩngĩn an ãeeñĩe kã rackĩtenen. 15 An wãana biigin ti anjĩ ye, baaddoni áatin ike ti an jaajjin ogo, "Winni a woo kãpet, an áñ üttũ, mãbaan tucci dalã atĩ bãnkãlen gĩti kĩjĩ wakkã áãmkã yeeken." 16 An luugi Yeecũwa ogo, "Iken ñana yoku atĩ, iñe ikee gin'a amgã ye." 17 An iken jaajjin ogo, "Ikoon cãyonon kã biggĩ kã duuc winni an yak kã yewwe kãpet." 18 An ike luukcin ogo, "Ábe ika ti winni." 19 An ike ãon kiinne ogo, "Cãájje iñĩ luum gĩti." An biggĩ yaaka kã duuc ke yak yaaka kã yewwe ye koowne, an dãmjin ñaalok pollon jĩ, an mãnjĩn ñaalok. An biggĩ liĩjje gĩti, an iñĩe baaddoni, an pãággi mãbaan. 20 An iken muure ámmã ke burene an baaddoni áatin ñaalok arwalli kã caay witken kã yew a kũũmĩn kã biggĩ palken yek lĩtkĩnĩ yaaka buuccu ye. 21 An m'aka ámmã ye bi ãakcĩdĩ 5,000 ook pãaken, i mããngã ke merkãlen batta a pakĩn ti. 22 An kã ãeeran anjĩ Yeecũwa baaddoni yeeke kiinne ogo kaaco kuun jĩ wãátce ñãtin irco woo koon mooye taanjanja, por ãon tucce woo. 23 An wãana Yeecũwa ãon ákkeneeda ye, ike attã pããm wic pare mãtĩ. An wãana nãntã anjee kã biigin ti ye, i ike a wĩca pare. 24 An waan yaanja ti kuun utirin woo koon taanje ti, an piik nuuttĩn an jommu kũũtin an kuun wigde yok. 25 An kã tiĩñãñãnã anjĩ Yeecũwa áatin baaddoni yeeke ti, i áátã piik wĩtin. 26 An wãana yootene daa baaddoni áate kã piik wĩtin ye, i iken ãengĩn, an yawgin kã liĩn ogo, "A callĩ!" 27 An kã bĩran anjĩ iken kiini Yeecũwa ogo, "Juuggic tiijje, a ika. Ñana ikee booje." 28 An Bũtũrũc luukcin ogo, "Mũgdo, naana a iki ye, kiinja dalã ika áátã iki ti piik wĩtin." 29 An kiini

Yeecũwa ogo, "Ee, áátã." An Bũtũrũc kãajĩn iñĩ kuun ñãc an attã piik wĩtin üñjĩn Yeecũwa ti. 30 An wãana yurcenee kã jommu mooye ye, i ike boonũn, an ããkĩ mũñĩt, an yaajjin ogo, "Mũgdo, magja!" 31 An Yeecũwa iñte lajjene kã bĩran an mũñje. An kiinne ogo, "Íkĩ yaana luggĩn yũũnũ ãeeran ye, jũũggũ riijã ina?" 32 An wãana iken kaaccene kuun jĩ ye, jommu yuuttu iñĩ. 33 An m'aka kuun jĩ ye ike ãũngĩ iñĩ an kiini ogo, "A gĩtken iki agã Minneni yen Joonj." 34 An wãana iken ircene kã woo koon mooye ye, i iken áatin nãntã yaana battã me ogo Janacaret ye. 35 An wãana mã nãntã yaanja ti ike ñĩjene daa kã ye, i iken tuccin jiik bãnkãlen yaaka cokulanj ti ye muure, an ike ácki me m'aka a rackã ye ogo ãeeñje. 36 An ñũjgi ñĩngĩn ogo burũu yeene tũke ken cããna yoku tabjĩ yok. An m'aka tãppã yokĩn ye, i ãeeñã muure.

15 An Pĩrrĩcĩnnĩ ke nüũtoni jiik ãoocin yek Joonj áatin yuĩtĩ Yeecũwa áttã Oorcaliĩm. An taaji ogo, 2 "Baaddoni yũũkũ poĩku ãuũku liikã gĩti ina? Iken iñken batta looku poĩ loonjju iñkã ti." 3 An luugi Yeecũwa ogo, "An ikee jiik iñĩnĩ yek Joonj liige gĩti ogo poĩku yeeke ina? 4 Joonj jaajjin ogo, 'Wãac ke miic eemã,' an, 'M'ana wãyen ke meen kirre ye, i pãjjĩdĩ nãkã me ãok.' 5 An ikee jaaye ogo pãjjodo naana men wãyen ke meen kiĩnje ogo, 'Buucka, ikee batta yũũkkede ti. Áccĩn yaana yoku iñde kã ye, i iññã Joonj.' 6 An iken nüũde ogo wãygen ke migen ñana eemdiĩ. An kã poĩku yeeke ikee nããje bata gin'a jiik Joonj batta cããygene mũgdiĩn ye. 7 Ikee lããñoni! Tooti Ícaaya wãana bãttee kã ogo ikee ye, ogo, 8 "Me yaakki ika eemta kã lepen, an juuggen uturan woo ika ti. 9 An ika maanja kãpet, an nüũññũ yeenen a jiik nanjin kã mãnbaan bata gin'a a iĩnĩn yen Joonj ye. 10 An wãattan Yeecũwa ãon bãrkene ti ike ti an kiinne ogo, "Tiĩje an ooke gĩti. 11 Battã a gin'a kaaccĩdĩ pon jĩ ye ken men ãããle, a gin'a kãájĩdĩ woo pon jĩ ye, ken men ãããle." 12 An baaddoni áatin ike ti an jaajjin ogo, "Ñãjjã ogo Pĩrrĩcĩnnĩ piĩndonon wãana tiĩjjene jiik'a jaayni ika?" 13 An luugi Yeecũwa ogo, "Gĩn'a battã a piĩton kã Wãyo yaana ñaalok pollon jĩ ye, bi puudunu me woo. 14 Dale buwĩn pãaken. Iken a uykuni an a woydoni yek uykuni. An naana uyu woyit uyu ye, muutuk bi ãĩmjĩ kããlok." 15 An ike kiini Bũtũrũc ogo, "Gããrrã yaana ñũũlgoon kã gĩti." 16 An ike jaajjin ogo, "Ikee cããna battã

mor ukce giti ke tiññan? 17 An ikee batta yuṭe gin'a kaaccidi porj ji ye ati kan ji an kaajidi woo gaan ti? 18 An gin'a kaajidi woo porj ji ye kaajidi woo jon ti, an ken men daale. 19 An jon ji kaajidi woo, paydinni yaacken, naarj, balkitin, duujin a maam, kallä, yelkitin, ke aammin yok. 20 An a waak'a men daaltä ye ikki. An ammä i inkä batta a lookon men batta daale." 21 An Yeecüwa kaajin woo wica, an attä baan mä Cüür ke Cidoon. 22 An wina, iij boorgu yankalan kaajin woo baan yaanja ti week ogo, "Angaa njing'in, ay Mügdo, Minneni Daawüüt, tuulle yeeni cäygene menkeke, an yuuge yok kä yaac." 23 An batta agee kä luukon kä jiikkalan. An baaddoni yeeke äatin ike ti, an ike ñujgi yok ogo, "Ñoolci woo, ikoon lilgon gitkin." 24 An luugi Yeecüwa ogo, "Ika tuujana Joorj käbälgä yäayin yek mä Icärayiil ti päaken." 25 An iij äatin an dñjñin iñi ike ti, an jaajjin ogo, "Mügdo, yüükaa ti." 26 An luugi Yeecüwa ogo, "Batta päjjidi ammani merkälen koowtu me, an yipkäta me gukku." 27 An iij jaajjin ogo, "Ee, Mügdo, an cäanna gukku ämi ammani yaaka dñimidi därañgä me mäyken ti ye." 28 An luugi Yeecüwa ogo, "Ay iij, luggin yüünü tayan! Dalä wääti bata yaana täkii kä ye." An kä deeran anji tuulle yeene teññä. 29 An Yeecüwa wica daljene iñi an attä kä koon mooye mä Jaliil taarj. An aajjin ñaalok päam wic an cääjñin iñi wica. 30 An ñorj dñirken äatin ike ti, äacin m'aka a puudgu, ke uykuni, ke ñolku ke m'aka batta jayok ke me dñirken yakkalan yaaka a rackä ye, an dooci iñi ñome ti, an teññe muure. 31 An ñorj witken diiktin, kä yaana yuuttene m'aka batta jayok an jääyene kä woo ye, ke ñolku tutcene ye, ke puudgu jujjene kä woo ye, an uykuni pättene ye, i wina iken Joorj mä Icärayiil maanji yok. 32 An Yeecüwa baaddoni yeeke bärkene ti, an kiinne ogo, "Ñorj yaakki ängä njing'in kä yaana cäynene ke ika niinkä kä däk i iken batta cäygene kä gin äämkä ye. An ika batta täkä iken tuccudu woo kä kan, nunjo bägit päaygä giti." 33 An ike luugi baaddoni yeeke ogo, "Ikiin bi käñin ammani wa woo käpet winni yaaka ñorj yaakki bi burene kä ye?" 34 An iken taaji Yeecüwa ogo, "Ikee cäygene kä biggi kä njittä?" An iken jaajjin ogo, "Kä ñaṭukel, an yak licken kä deewan." 35 An ñorj kiinne ogo cääjo iñi ñomgu giti. 36 An biggi yaaka kä ñaṭukel ke yak ye, koowne an jñüülkene, an liññe giti, an iññe baaddoni, an iñi baaddoni ñorj. 37 An iken muure ämmä an

burru. An iken äatin ñaalok arwalli kä ñaṭukel a küümün kä biggi palken yek liiktini yaaka buuccu ye. 38 An m'aka ämmä ye a 4,000 yaaka a ook ye, i merkälen ke määngä batta a pakin ti. 39 An wääna ñorj tucceeda kä woo ye, i ike taappä kuun ji an attä baan mä Majadaan.

16 An Pñirricünni ke Cüddügünni äatin Yeecüwa ti, an ike puuci an ñujgi njing'in ogo iken nüütiki gin yawnä Pollorj ji. 2 An ike luukcin ogo, "Naana an lütcidi ye, i ikee jaaye ogo, 'Jommu bi ñerorj, kä tiññä pollorj jññe.' 3 An kä tiññäñänä anji, i ikee jaaye ogo, 'Naal bi mäado ko pollorj jññe tiññe ke üllü curungu.' Ikee yaacene yokin kä jñüüllü giti biilkä pollorj, an ikee batta lñlñe jñüüllü giti waak'a üükidi woo waadgä yuungu ti ye. 4 Mä yñi ke kil baale mäaji gin yawnä, an baati gin yawnä yaana bi iñge daa me ye, a gin yawnä yen Yüünic pare." An dalji iñi Yeecüwa an ike attä. 5 An wääna baaddoni ircene woo koon mooye taanñanja ye, biggi wiiti iken batta a ääcin. 6 An kiini Yeecüwa ogo, "Däame an wangic tiice kä njimin yek Pñirricünni ke Cüddügünni." 7 An iken uccin kä jiik päaken ogo, "Ike jaay anji näänka batta agin ääcin kä biggi ye." 8 An ooki giti Yeecüwa, an kiinne ogo, "Ikee yaaka luggin yeenic deeran ye, ikee luge päakic ogo ikee batta cäygeda ko biggi ina? 9 An batta mor ooke giti? An batta payde wääna äämmä 5,000 kä biggi kä duuc, an arwalli kä njittä yaaka dñille ye? 10 An biggi kä ñaṭukel äämmä 4,000, an arwalli kä njittä yaaka buuccu ye? 11 An ikee yoññe ogo kä ookcin giti, i ika batta jaayä ogo biggi anan? Wangic tiice kä njimin Pñirricünni ke Cüddügünni." 12 An wäätan ooki giti baaddoni ogo batta jaayo ogo wangen tiici ko njimin biggi, ko nüünñü kärgit yen Pñirricünni ke Cüddügünni. 13 An wääna Yeecüwa äatenee kä baan mä Kaacariya Pñilbbi ye, i baaddoni yeeke taanñe ogo, "Mäbaan jayok ogo Minneni Mänbaan ogo ñaani?" 14 An iken jaajjin ogo, "Mäkkalan jayok ogo Büüto Yaaya, an yakkalan jayok ogo ñliya, an yakkalan jayok ogo ñrmiya, an yakkalan jayok ogo bato yankalan." 15 An taaji Yeecüwa ogo, "An ikee jaaye ogo ika agio ñaani?" 16 An Camaan yaana battä me ogo Bütüruc ina luukcin ogo, "Iki agä Macii, Minneni Joorj yaana a üdon ye." 17 An Yeecüwa ike luugi ogo, "Ñaaynä iki ti, Camaan minneni Yuhanna! Batta a mänbaan ken iki nüütkene yaakka, a Wäyo yaana ñaalok pollorj

jī ye. **18** Aŋ iŋi kiineni, iŋi agā Bütürüc, aŋ aŋan ogo karkar, äntüke yeeni bi badā karkar yaanni ti, aŋ teynāni yek tüwnü ike batta bi lülgä. (Hades g86) **19** Aŋ iŋi bi iŋeni kuponi yek Yätkitin Polloŋ jīne, aŋ gin'a deŋŋi ŋommañ wic ye, i bi a dekon ke ñaalok polloŋ jī, aŋ gin'a gütŋiñi ŋommañ wic ye, i bi a gütŋiñi ke ñaalok polloŋ jī.” **20** Aŋ baaddoni yeeke kolle ogo māŋkalan ŋana nüütŋidīi ogo Ike agje Macii. **21** Aŋ waan yaanŋa ti Yeecüwa uccin kã nüütŋin baaddoni yeeke ogo Ike bääkkan daa atce Oorcaliim, aŋ ike bi wääce wakkã diirken yätini ti, ke ðuunŋu dāŋkã ti, ke nüütöni jiik ðoocin yek Joonŋ ti. Aŋ Ike bi nägji me ðok, aŋ niinnã ðäk ti Ike bi juwee ñaalok tüwnü ti. **22** Aŋ koowi Bütürüc wüükke woo aŋ gerre, aŋ kiinne ogo, “Yoku ŋana iccätã Joonŋ, Mügdol! Aŋ yaanna ŋana yoku wäätciði a iŋi ti!” **23** Aŋ Bütürüc ðukki Yeecüwa ñome aŋ kiinne ogo, “Wükcü woo ika ti, wiñ yen meŋkeeken! Iŋi agā wiñŋan ika ti, paydinni yüükü batta ðooju waak Joonŋ ti, a waak mänbaan ti.” **24** Aŋ wäätan Yeecüwa baaddoni yeeke kiinne ogo, “M'ana ðäki bäätiði lka ti ye, dale ðoŋe wiire aŋ kaakkon yeene koowe aŋ bätã lka ti. **25** Aŋ m'ana ünñü yeene tiŋe ye, i bi yääye, aŋ m'ana ünñü yeene yääyne ogo ika ye, i bi kañe. **26** Aŋ a ŋaaka ken kañtä men naana wakkã ŋommañ wiñe koowne muure aŋ ünñü yeene yääyne ye? Aŋ a ŋaaka ken äccätã men ðuukcedee ünñü yeene? **27** Aŋ Minneni Mänbaan bi ätä ke malaŋŋi yeeke kã maanŋã yen Wäyen, aŋ māŋkalan daa bi ðuukke nääŋkã yeeke yaaka nanŋe ye. **28** Ikee kiine a gütken, mäkŋalan bilti winni batta bi näkkã tüwnü, ke yuŋene Minneni Mänbaan äätee kã yätkitin yeene.”

17 Aŋ wäana nüñkã kã ðüügük ðakkene ye Yeecüwa Bütürüc koowne ke Yaagüüp ke määden Yuhanna, aŋ attene kã pääm küüllü wic pääken. **2** Aŋ ike ääkcin ñomgen ti, aŋ ñome dikcin woo bata äŋ, aŋ buruŋgu bojŋin iñi bata diko. **3** Aŋ wica Müüca ke İliya üükün woo iken ti, aŋ jayok ke ike. **4** Aŋ Bütürüc Yeecüwa kiinne ogo, “Mügdo, ŋeraŋ kã biltinono ti winni. Aŋ naana iŋi ðäk ye, ika bi nanŋã dāŋkã kã ðäk winni, yaŋkalan a yüünü, aŋ yaŋkalan a yen Müüca, aŋ yaŋkalan a yen İliya.” **5** Aŋ wäana ike mor jaayee kã ye, i curŋu tüüpülgü iken äädi yokin, aŋ jiik kääjin woo curŋu giŋi aŋ jaay ogo, “A Minneni yeeni yaana bilgä ye inana,

aŋ joni ñabanŋ kã Ike, tiingede.” **6** Aŋ wäana baaddoni tiŋŋene aŋan ye, i iken wangen kümji iñi bojok. **7** Aŋ Yeecüwa äätin aŋ täämme yokin, aŋ kiinne ogo, “Juwe ñaalok, ŋana ikee booje.” **8** Aŋ wäana wangen äärene daa ñaalok ye, i iken batta a yuŋin māŋkalan a Yeecüwa pare. **9** Aŋ wäana iken kääcete iñi pääm wic ye, i iken koli Yeecüwa ogo, “Māŋkalan ŋana nüütŋede kã gin'a yoorre yaanni, ke Minneni Mänbaan juwe ñaalok tüwnü ti.” **10** Aŋ taaji baaddoni yeeke ogo, “Aŋ nüütöni yek jiik ðoocin yek Joonŋ jayok ogo İliya ken bi iñjo äätin ina?” **11** Aŋ ike luukcin ogo, “İliya äätiði, aŋ wakkã bi toode muure. **12** Ikee kiine İliya äätin ðanŋa aŋ batta a ŋicon kã me, aŋ nanŋi gin'a ðäkkänã ye. Aŋ Minneni Mänbaan cääna bi wääci inken ti.” **13** Aŋ wäätan ooki giŋi baaddoni ogo jaayo ogo Büüŋo Yaaya. **14** Aŋ wäana äätene ti ye, oon yaŋkalan äätin ike ti, aŋ ðünŋin iñi ñome ti. **15** Aŋ jaajŋin ogo, “Mügdo, minneni yeeni ängä ŋiŋŋin, ike ðümdidi i wääci pillã kã yaac. Aŋ äänŋalan ðümmjidi maccük ke piitti. **16** Aŋ äckänã baaddoni yüükü, aŋ batta agene lülŋon kã teeññã. **17** Aŋ Yeecüwa luukcin ogo, “Ikee yaaka luggin yeenic ðeeranŋ aŋ age kil yaaññã ye! Ke tooku ika cäyã ke ikee? Aŋ ke tooku ika wääcã ke ikee? Minneni ickakã winni.” **18** Aŋ Yeecüwa meŋkeee gerre, aŋ kääjin woo minneni ti, aŋ minneni teeññã kã biranŋ. **19** Aŋ baaddoni äätin Yeecüwa ti pääken, aŋ tääccin ogo, “Aŋ batta ñoolcodon woo ina?” **20** Aŋ iken kiini Yeecüwa ogo, “A luggin yeenic ðine. Ikee kiine a gütken naana iŋi cäaygi luggin bata jaan yaana beel bata jallã käwconde, aŋ pääm yaanni kiinä ogo bagã wica ye, i daa bak. Aŋ baati gin'a teyanŋ iŋi ti ye. **22** Aŋ wäana yokin ðülte daa Jalil ye, i iken kiini Yeecüwa ogo, “Minneni Mänbaan bi müükkünü me mabaan, **23** aŋ bi näkã me ðok, aŋ ike bi juwu ñaalok nüinnã ðäk ti.” Aŋ baaddoni yeeke nüüjŋin. **24** Aŋ wäana Yeecüwa ke baaddoni yeeke äätene Kaparnahuum ye, i ðüŋöni yek äñlanŋã äätin Bütürüc ti aŋ taaji ogo, “Nüütö yüünü batta äccidi ðüllü yen äñlanŋã?” **25** Aŋ ike giŋmin ogo, “Ee.” Aŋ wäana ike äätenee ti äñ jī ye, i Yeecüwa iijŋin jaajŋin ike ti ogo, “İŋi paydã ogo ŋaaka, Camaan? A ŋaani ken kujdene kã yätŋani yek ŋommañ wiñe ñuugulani ke ðüllüni? A merkã yeeken ti halla a m'aka batta a mã baan ye ti?” **26** Aŋ luugi Bütürüc ogo, “A m'aka batta a mã baan ye ti.” Aŋ Yeecüwa ike kiini ogo, “Aŋ

anjan merkä yeeken tetgan. 27 An ikin batta takin iken peentın, atä cääl jı an yııpcä gora an kuju yakcan yaana iijidi ye, naana poje kupkını ye, i iki bi kähä tiilhan gällä waje. Koowu an äckeeda kä, an injeeda a yeeni ke yüünü.

18 An waan yaanja ti baaddoni äatin Yeecüwa ti an taaji ogo, “A naani ken yäwar Yätkitın Pollon jı ti?” 2 An ike bätin ti minnenile, an yuutte nomgen ti. 3 An ike jaajin ogo, “Ikee kiine a gütken, naana ikee batta beeljede bata merkälen ye, ikee batta bi kaace ti Yätkitın Pollon jı ti. 4 An m'ana done duuge inı bata minnenile yaanni ye, ken bi a m'ana yäwar Yätkitın Pollon jı ye ti. 5 An m'ana gimgin minnenile bata yaanni kä yäntonı ye, i ika gimkana. 6 An m'ana merkälen licken yaakki yaaka a lugginı kä ika ye puge duuggin kä näänkä yaackä ye, iinca päjjidi men yaanna dikkänä me dok pämdeynä mooye an yeepänä me kul wii mooye jı. 7 “Joonnu nommañ wic kä wakkä yaaka nanı me a yek yin ye! Bääkan daa päjjidi waak yaakka nanı duuggen, an joonnu m'ana äatete puuccin ye ti! 8 An naana a inıti ke kiyü ken iki pugey dok kä yin ye, iirä woo an yeepci woo, iinca päjjidi iki kaacci ti ünñü ti ke cüle inıti kä keelok ke kiyü kä keelok, kä yaana inkü ke kigü muutuk biltene ti, an yeepini me maañ yaana ke cüle ye ti. (aiönios g166) 9 An naana a wanü ken iki pugey dok kä yin ye, luulu woo an yeepci woo, iinca päjjidi iki kaacci ti ünñü ti wanü kä keelok, kä yaana wanü muutuk biltene ti, an yeepini kä me maañ yaana ke cüle ye ti. (Geenna g1067) 10 “Wangic tiice tetan nana merkälen licken yaakki waagde. An ikee kiine malanji yeeken pollon jı Wäyo daamgä wangin kamat pollon jı. 12 “An ikee payde ogo, naaka? Naana men yanjalan cäygene kabalga caykä kä caay, an keelok yäaynä meken ti ye, ike batta bi yaaka caykä kä wanäden witken kä wanäden ye cake inı päam wic, an ike atı mäaji yaana a yäayon ye? 13 Ikee kiine a gütken, naana kanne ye, ike jone bi napı kä yaac kä yaana kanneeda kä yaanna, kä yaaka caykä kä wanäden witken kä wanäden batta a yäayin ye. 14 An cäanna batta a taktan yen Wäac yaana naalok pollon jı ye, ogo merkälen licken yaakki ti yanjalan yäayo. 15 “An naana mäadic ke käwic nanñä yin iki ti ye, atä an nüütkü yin yeene waan yüünü ke ike pare. An naana iki tiingeney ye, i iki kähni mäadic. 16 An naana iki batta agä

tiingini ye kuju manjalan kä keelok ke yew an dukce kä ke iki nıca nıjko jik'a jaayne ye yuute daa, kä biltin ti m'aka a yutin kä yew ke dak ye. 17 An naana ike yaakkä kä tiingin iken ye, i nüütkü äntike Macii, an naana ike yaakkä cäanna kä tiingin äntike Macii ye, dalä ike wäati iki ti bata waanji ke dıtoni yaacken. 18 Ikee kiine a gütken, gin'a denñe nommañ wic ye, i cäanna daa bi a dekon pollon jı, an gin'a gütken nommañ wic ye, i cäanna daa bi a gütkinı pollon jı. 19 “An ikee kiine a gütken nıca, naana makkalan kä yewwe ikee ti gimmin nommañ wic kä gin'a täacene ye, i bi nanñene daa Wäyo yaana naalok pollon jı ye. 20 An naana makkalan kä yewwe ke dak yoken dıli nanı keellä kä yäntonı ye, i wica ika agä waadgen ti.” 21 An Bütüruc äatin Yeecüwa ti an taañne ogo, “Mügdo, naana mäado inñidi ika nanñada näänkä yaackä ye kulku äänki kä nıttä? Äänki kä nıtkel?” 22 An kiini Yeecüwa ogo, “İki batta kiinnenı ogo äänke ko nıtkel, a caykä kä nıtkel äänke kä nıtkel. 23 “An anji ina ken Yätkitın Pollon jıne iircete daa me ke yätkä yaana takı dıccidi inı nuuguloni yeeke yaaka ike cäyge miingä iken ti ye. 24 An wäana iijjene cäjin inı ye, i äcki me men kä keelok yaana a kujon miingä ike ti ye, 10,000 yek tiil. 25 An batta cäyge gin'a wänee kä miingä ye, an yätkä yeene iinjin jik ogo ike yäajji me woo ke iñe ke merkälen yeeke ke wakkä yeeke yaaka bilto ti ye muure ken wänjeko miingä. 26 “An nuugulo yeene dıñjin inı nıme ti, an ike nıjgi yok ogo, ‘Yuudu por an waak yüükü bi wängenii kä muure.’ 27 An ike ängi nıngin yätkä yeene an kulkene kä miingä an äkkene attä. 28 “An wäana nuugulo yaanna kaaccee kä woo ye i pärjin ke muukonde yaana agene kä nuuguloni ye, a kujon tiil ike ti caykä kä caay, an münñe maañne pok an kiñde ogo, ‘Wängaa miingä yeeki yaaka agii kä koowgin ika.’ 29 “An menen yaana agene kä kiinkä ye dıñjin inı an ike nıjgi yok ogo, ‘Yuudu por an waak yüükü bi wängenii.’ 30 An ike yaakkä an koowne an äñne äcce ganjar ke miingä wanjeeda ko. 31 An wäana nuuguloni yakkalan yuttene gin'a nanñä done ye, iken juuggen yejin kä yaac, an iken attä yätkä yeenen nüütki kä wakkä yaaka nanñä duuggen yaakka. 32 An bärki yätkä an kiinne ogo, ‘İki nuugulo yaajgonde iki kulkeneni kä miingä yüükü muure kä yaana nıjganaa kä yok ye. 33 An iki müükondü batta ängä nıngin bata

yaana ängeneni jing'in ye?" 34 An yätkä pennä kã yaac, an müikkene ðujoni ogo ðooyji, ke mingã wanjeeda ko muure. 35 "An cãanna Wäyo yaana pollon ji ye, ikee bi nanðe kã näänjkã keelkã anan naana m'ana mäaden ke käwen batta kulkede jone ti ye.

19 An wãana Yeecüwa ðanðee kã jiik yaakki ye, ike Jalil daljene inñi, an attã baan mã Yühüdiya ti kã ñomuk wii mã Üürdü ti. 2 An ðon ðiirken bäätcin ike ti an ðeeññe wica. 3 An Pirriciinni yakkalañ äätin ike ti, an ike puuci taaji ogo, "Yoku päjjiði oon iije äkke kã jiik'a bilti ye?" 4 "An luugi Yeecüwa ogo, "Ikee batta age päkin Meenka Jiik Joon ji ogo Nãjo iñjiñ ti, iken nanñji ogo oon ke iij? 5 An ike jaajin ogo, 'Ina ken oon wäyen ke meen daleeda buwin an yore cooðeeda ti iije ti, an wäätene agene gaan keellä yaanna. 6 An iken batta ñuca a yew anña men keelok, an gin'a coori yok Joon ye dale ñana piirgã giiti mänbaan." 7 An taaji ogo, "An Müüca iccin jiik ogo men iije inñe meenka äkkin an äkke in?" 8 An kiini Yeecüwa ogo, "A juuggic teynen ken ina tiingene kã Müüca ogo mäangic dalje buw yaanna, an wãana iñjiñ ti ye batta anan. 9 An ikee kiine, m'ana iije äkkene kã jiik yakkalañ batta kã balkitin an kuññu iij yankalañ ye, i anan nanjit balkitin." 10 An kiini baaddoni yeeke ogo, "An naana a biilkã ika yek waadgã oon ke iij ye, iinca ñana men kujit." 11 An kiinne ogo, "Yaakki batta liiltã gimkätã me muure, a m'aka a yüükkini ti kã Joon ye päaken. 12 Mäkkalañ a giitin kã migen a lucku, an mäkkalañ a dikin kã mäbaan an mäkkalañ wãki cãwdã bata lucku ogo Yätkitin Pollon jiñe. M'ana liñit gimgiði yaakki ye, i dale gimge. 13 An merkãlen äbi me ike ti ogo inke ðoocce witken ti an ñüülkee. An baaddoni me geri. 14 An Yeecüwa jaajin ogo, "Dale merkãlen ätã ika ti, an ñana tiñge, bata yaakki Yätkitin Pollon jiñe a yeenen." 15 An inke ðoocce witken ti an ñüülkene an kaaccã woo. 16 An oon yankalañ äätin ike ti an ike taaji ogo, "Nüüto, a näänjkã ñerkã yaaka wali ye, ken bi nanã kãñã ünñu ke cüle?" (aiñnios g166) 17 An kiini Yeecüwa ogo, "Ika tajdaa kã ñerrã ina? M'ana ñerañ ye a Keelok. An naana iki ðäkã kaaccin ti ünñu ti ye jiik iñini tiñja." 18 An ike taaji ogo, "A jiik iñini yaaka wali ye?" An Yeecüwa jaajin ogo, "Ñana iki nääkã me, ñana iki nanã balkitin, ñana iki kätã, an ñana iki päkã kã yelkitin. 19 Wäac ke

miic eemdã, an m'ana yiire kã ye bilgã bata yorü anan." 20 An kiini oon yaanna ogo, "Jiik iñini yaakka agã nanðini muure, an a ñaaka ken mor buunu ika ti? 21 An kiini Yeecüwa ogo, "Naana iki ðäkã wäatci agã küümon ye, atã an waak yüüki yäjjã woo muure an päaggã aang'i an iki bi cäaygi waak ñerkã ñaalok pollon ji, an wäattan ätã, baaddaa." 22 An wãana oon yaanna tiingee kã anan ye ike kaaccã woo i jone yaajan näänka ike agee kã ceeggon ye. 23 An Yeecüwa baaddoni yeeke kiinne ogo, "Ikee kiine a gitken, teyan kã yaac kã kaaccin ti m'ana a ceeggon ye Yätkitin Pollon ji ti. 24 An ñuca ikee kiine poñulañ kã kaaccin woo kalman käl tun ti kã yaana ceeggon kaacee kã ti Yätkitin Joon ti ye. 25 An wãana baaddoni tiingene anan ye, i witken ðiiktin kã yaac an jaajin ogo, "An a ñaani ken bi kãñi mäkkin?" 26 An Yeecüwa däämjnin iken ti an kiinne ogo, "Naana mäbaan ti ye yaakki batta a päyin, an naana Joon ti ye wakkã muure a päyin. 27 An kiini Bütürüc ogo, "Yooru ikoon wakkã muure daljonon an ikoon bäätonon iki ti. An a ñaaka ken bi kañon?" 28 An iken kiini Yeecüwa ogo, "Ikee kiine a gitken, waan yaana wakkã muure nanðe daa me a kiccãngen en ye, an Minneni Mänbaan cääjje nook yen maanña yeene ti ye, i ikee yaaka ika baaddana ye, ikee cãanna bi cääjje noonñi caay witken kã yew müge äärgã tüggen yek mã Icãrayiil yaaka caay witken kã yewwe ye. 29 An m'ana äärgã yeeke daljene inñi ke mäðgen ke käwgen ke wäyen ke meen ke merkã yeeke ke yiil yeene ogo ika ye, bi kãñi äänke caykã kã caay a küümin, an bi yäti ünñu ke cüle. (aiñnios g166) 30 An me ðiirken yaaka ðonñan tiññan ye, bi wäati a m'aka batta tiilcidi ye, an m'aka daamgã me batta tiilcidi tiññan ye, ken bi wäati a me mäyken.

20 "An Yätkitin Pollon jiñe beel bata men mooye yen yiil yaana murjin woo kã tiññanã mäaji ñuuguloni ije yiil ji baanne ye. 2 An ike gimmin kã inñin ñuuguloni, ñuugula carrã yen an jiñe yaana liikidi ye, an tucce yiil ji baanne. 3 "Ike ñuca kaaccã woo an poñe mã tiññanã ti, an yurcin mäkkalañ yudok batta ñuugal ginkalañ weeldük. 4 An kiinne ogo, 'Ate cãanna ñuugele yiil yeeni ji, an ikee bi inñe gin'a päjjiði ye.' 5 An iken attã yiil ji ñuugal. An ike kaaccã woo an ðeejjük, an ñuca kaaccã woo an a giñjiñi woo, an nanjin kã yuudu keellä. 6

“Aŋ wāāna wuuj mā biigin ti cokelenee ye, i ike kaaccā woo, aŋ kǎññā yakkalaŋ yudit. Aŋ taaññe ogo, ‘Ikee yudde winni aŋ yooome ikee batta ñuugele ina?’ 7 “Aŋ iken luukcin ike ti ogo, ‘Baati m’ana ikoon agon kǎ müükkinī ñuugula ye.’ “Aŋ kiinne ogo, ‘Ate ñuugele yiil jī baanni cāānna.’ 8 “Aŋ wāāna biigin ti dāāgenee ye, mǎn yiil m’ana agee kǎ ðoocon ye, kiinne ogo, ‘Ñuuguloni bǎrkǎ iñā ñuugula carrǎ yeeken aŋ iñjǎ ti kǎ m’aka āātin ñǎǎk ye, ke ðakci kǎ m’aka iñjin ti ye.’ 9 Aŋ wāāna m’aka müükki me ñuugula wuuj biigin ti āātene muure ye yaŋkalaŋ daa iñi me ñuugala carrǎ yen aŋ jīñe yaana liikidi ye. 10 Aŋ wāāna me yaaka a iñjini āātene ye, ðüüci ogo iken bi kujo ko ðirǎk, aŋ iken yaŋkalaŋ daa iñi me ñuugala carrǎ yen aŋ jīñe yaana liikidi ye. 11 Aŋ wāāna ñuugala carrǎ yeeken koowene daa ye, iken uccin kǎ ñümürin men mooye yen yiil ti, 12 aŋ jayok ogo, ‘M’aka āātin ñǎǎk ye ñuugulin a wuuj kǎ keelok, aŋ iirjini ke ikoon yaaka ñuugulonon aŋ jīñe muure carrǎ giti ye.’ 13 “Aŋ yaŋkalaŋ luugi mǎn yiil ogo, “Muukonḁi iki batta agenii kǎ piikon, iki batta ġimminī kǎ ñuugala carrǎ yen aŋ jīñe yaana liikidi ye? 14 Yüünü ken koowu aŋ atǎ. Ika ðǎkǎ iñḁǎ m’aka āātin ñǎǎk ye, bata yaana iññenii kǎ ye. 15 Ika batta teedāteet kǎ nǎǎŋka ðǎkkǎ naŋǎ kǎ tiil yeeki ye? Jonü ġiiraŋ kǎ yaana agǎ men ñerconde me ti ye? 16 “Aŋ m’aka a ñǎǎk ye, ken bi wǎāti a ñomuk aŋ m’aka a ñomuk ye, ken bi wǎāti a ñǎǎk.” 17 Aŋ Yeecüwa wāāna atee kǎ Oorcaliim ye, ike kuññu baaddoni yaaka kǎ caay witken kǎ yewwe ye pǎāken, aŋ kiinne päy jī ogo, 18 “Tiinje! İkiin atin Oorcaliim. Aŋ Minneni Mǎnbaan bi āākkǎnǎ ğǎc ḁuunḁu ḁǎŋkǎ ke nüütöni jiik ḁoocin yek Jooŋ, aŋ bi joocu me ke tüwe. 19 Aŋ wǎāttana müükkünü boorgu, aŋ bi ñiyene kǎ yok, aŋ ḁooygu kǎ bǎādan aŋ telǎnǎ ti kaakkon jok. Aŋ niñnkǎ kǎ ḁǎk bi juwu ñaalok tüwnü ti. 20 Aŋ miy yen merkǎ Jabadi, āātin Yeecüwa ti ke merkǎ yeeke. Aŋ ḁünjin iñi aŋ ike ñujgi yok kǎ ginkalaŋ. 21 Aŋ taaji Yeecüwa ogo, “İki ðǎkǎ ŋaaka?” Aŋ Yeecüwa luuŋŋe ogo, “İka ðǎkǎ merkǎ yeeki yaaka kǎ yewwe yaakki yaŋkalaŋ cǎǎjji büñü birrǎ aŋ yaŋkalaŋ buŋ aam Yǎtkitin yüünü ti.” 22 Aŋ kiini Yeecüwa ogo, “Ġin yaana ñuye yaanna batta ñǎǎje. Ikee bi liiḁe mǎtce kǎ ḁon yaana bi mǎtcǎ kǎ ye, aŋ ikee bi liiḁe wǎāce pillǎ yaana bi waajǎ ye?” Aŋ iken ġimmin ogo, “Ee.” 23 Aŋ kiini Yeecüwa ogo, “Ikee bi mǎtce

ḁon yeeni aŋ cǎǎjjin buŋ birrǎ ke buŋ aam ti batta a ika ken āccǎḁǎ a ḁückini m’aka a wǎāġini woo kǎ Wǎyo ye. 24 Aŋ wāāna baaddoni yaaka kǎ caay ye tiinŋene aŋan ye, iken mǎdin yaakka pingi. 25 Aŋ bǎrki ti Yeecüwa aŋ kiinne ogo, “İǎǎje mügdöni yek ñommañ wiñe iken engǎ, aŋ me mǎyken yeeken ñuugal mügdin yeenen iken ti. 26 ŋana beeljiḁi aŋan ikee ti, aŋ m’ana ðǎkǎ wǎātcidi a men mooye ikee ti ye, dale wǎāti a ñuugulo yeenic. 27 Aŋ m’ana ðǎkǎ wǎātcidi a men mooye ikee ti ye, dale wǎāti a kiington yeenic. 28 Aŋ Minneni Mǎnbaan batta āātin ogo, ike ñüügili me, ogo me ñuugelee aŋ ünñü yeene rǎtce ko me ḁiirken. 29 Aŋ wāāna kaaccene woo Ariya ye, ḁoŋ ḁiirken bǎātcin ike ti. 30 Aŋ ook yaŋkalaŋ kǎ yew cǎyok päy taan a uykuni aŋ wāāna tiinŋene Yeecüwa kaajdee kǎ ye, iken yaajjin ogo, “Mügdö āngoon ñjñġin Minneni Daawüüt!” 31 Aŋ geri ḁoŋ ogo, “Tiinje iñi.” Aŋ ḁǎākcin yawġin kǎ yaac ogo, “Mügdö āngoon ñjñġin Minneni Daawüüt!” 32 Aŋ Yeecüwa yuuttu iñi aŋ bǎrkene aŋ taaññe ogo, “Ikee ḁǎke nǎŋŋe ŋaaka?” 33 Aŋ iken luukcin ogo, “Mügdö pǎtkoon waŋġin. 34 Aŋ āŋgi ñjñġin Yeecüwa, aŋ tǎāmme waŋġin, aŋ kǎ ḁeeran aŋŋi waŋŋen pǎttǎ aŋ bǎātcin ike ti.

21 Aŋ wāāna iken āātene Oorcaliim kǎ cokal ye, aŋ dāāgene ti baanle Beetpaac pǎām yaana wiñe a jengǎ jeytüünni ye ti, i Yeecüwa tuccin baaddoni yeeke kǎ yewwe ñomġen ti. 2 Aŋ kiini Yeecüwa ogo, “Ate baanle yaana ñomġic ti yaanna, aŋ ikee bi kǎñe tüürün a weengon ke tüürünle yeene gunne ti. Ġütke aŋ icka kǎ. 3 Aŋ naana mǎŋkalaŋ ikee taaññe ye, i kiine ogo ḁǎkkü ko Mügdö, aŋ ikee bi dale buwin ābe. 4 Yaakki wǎāttǎ dǎākit yaaka jaayi Jooŋ kǎ bǎḁo ye ogo, 5 “Mǎ Oorcaliim kiine ogo, ‘Yooḁe, Yǎtkǎ yeenic āātidǎ ikee ti. Aŋ ike ḁoŋe agee ḁuugini iñi, aŋ taabit tüürün, aŋ a tüürünle ken taabdee kǎ.’” 6 Aŋ baaddoni yaaka kǎ yew ye nǎñjin bata yaana eenjene daa kǎ Yeecüwa ye. 7 Aŋ iken tüürün ābi ke tüürünle ike ti, aŋ tüürünle ḁucki ğǎc burunḁu yeeken, aŋ Yeecüwa taappǎ. 8 Aŋ ḁoŋ ḁiirken burunḁu yeeken peti iñi päy jī ñome ti, aŋ yakkalaŋ ñüülün jengǎ kimken ken peti iñi päy jī. 9 Aŋ ḁoŋ ḁiirken yaaka āāttǎ ñome ti ke yaaka ñǎñe ti ye, yawḁidi ogo, “Maanǎ Jooŋ ti kǎ Minneni yen Daawüüt! İñüülkin m’ana āātidǎ kǎ yǎntǎŋ Piḁo ye ti! Maanǎ Jooŋ ti küüḁḁulaŋ pollon jī!” 10 Aŋ wāāna Yeecüwa kaaccee kǎ ti

Oorcaliim ye, baan jiine yore cükke muure an me taäccin ogo, “A ñaani ina?” 11 An tor luukcin ogo, “A bafo Yeecüwa, män Naacira yen mä Jalil.” 12 An Yeecüwa kaaccä kaal yen änlannä ji, an m’aka kiji ke m’aka yääji ye ñootte woo muure wica, an dārängä yek rānnä tiil uuljene iñi ke noonji yek m’aka yääji gūlküteni ye. 13 An kiini Yeecüwa ogo, “A pergon Meenka Jiik Joon ji ogo, ‘Än yeeni bi battä me ogo än mallä,’ an yelle yok a än muddonji!” 14 An uykuni ke puudgu äätin ike ti änlannä ji, an teeñe. 15 An wāna ñuugku dānkä ke nüütöni yek jiik ñocin yek Joon yuttene nāānkä yāwkä yaaka nanje ye, an merkālen yaawene änlannä ji ogo, maanjä Joon ti kē Minneni yen Daawüüt ye ti, i iken piindin. 16 An iken Yeecüwa taaji ogo, “Merkālen yaakka jiiken tijdä?” An luugi Yeecüwa ogo, “Ee. Ikee batta age päkin Meenka Jiik Joon ji? Jaay ogo, ‘iki merkālen ke tüntülgü nüünñi ogo iki maanjida.’” 17 An iken dalji iñi Yeecüwa kaaccä woo baan mä Oorcaliim ji attä Betani, an niñin wica. 18 An kē tññāñā wāna Yeecüwa ñukcedee kē baan ji ye, nāāgi kē. 19 An yurcin jaan ñoommu päy taar, an umgene ti an batta a kēñon tulge, a gitke pāaken. An kiinne ogo, “Ñana iki giidä tūlgü ñuca!” An kē ñeñar anji jaan iñjin woo. (aiñ g165) 20 An wāna yorene daa baaddoni ye, iken witken ñiiktin, an taäccin ogo, “Jaan ñoommu yaanni iwnä ogoo kē birar anji?” 21 An luugi Yeecüwa ogo, “Ikee kiine a gütken, naana ikee cāāyge kē luggin an juuggic batta riijä ye, ikee batta bi a nāānkä yaaka nanjä jaan ñoommu yaanni ti ye, pāaken ken bi nanje. An cāāna naana pām yaanni kiine ogo, ‘Ñimjä wii mooye ji’ ye, i bi nanji ñoje. 22 An naana ikee cāygene kē luggin ye wakkä muure yaaka ñuye kē mallä ye, bi kañe.” 23 An Yeecüwa attä kaal yen änlannä ji, an juwin nüünñu me an ñuugku dānkä ke yätini äätin ike ti, an taäccin ogo, “A mügdin yaana wali ye, ken ñuugilli kē waak yaakka, an a ñaani ken iki iñney mügdin yaanni?” 24 An luugi Yeecüwa ogo, “Ikee cāāna bi taaje kē taäctär kē keelok, an naana ika luunja ye, ikee cāāna bi nüütke kē mügdin yaana wali ye ken nanjä kē waak yaakki. 25 Mügdin Büüllü yen Yaaya ätä wa, ätä pollon ji halla ätä mänbaan ti?” An iken luugin pāaken ogo, “An bi yore luuge ogoo? Naana ikiin jaaccin ogo ääto pollon ji ye, ike ikiin bi kiñin ogo, an ikee batta luggede kē ike ina? 26 An naana ikiin jaaccin ogo ääto mänbaan ti ye, ikiin boocin kē tor, me muure Yaaya ñāñānā a bāto.” 27 An iken Yeecüwa luugi ogo, “Batta ñāñjon.” An kiini Yeecüwa ogo, “Cāāna ikee batta nüütkede kē mügdin yaana wali ye ken ñuugulu kē.” 28 An iken taaji Yeecüwa ogo, “Ikee päje ogo ñaaka kē yaanni? Oon yanjalan cāāyge merkä kē yew. An ike attä minneni yaana a iicca ye ti, an kiinni ogo, ‘Minneni yeeni, ätä ñuugulu yiil ji tiññar.’” 29 “An minneni luukcin ogo, ‘Ika batta ätä.’ An wāāttan jone ääkkene an attä. 30 “An wāy attä minneni kalan ti an kiinne kē jiik keelkä, an ike jaajjin ogo, ‘Abba, ika bi ätä.’ An batta a aton. 31 “M’aka kē yewwe yaakki ti, a ñaani ken nanjä taktär wāyen?” An iken luukcin ogo, “A iicca.” An iken luugi Yeecüwa ogo, “Ikee kiine a gütken ñütöni yaacken ke balkä ikee bi yütene ti Yätkitän Joon ti. 32 An Yaaya äätin ikee nüütkede päy wonnu, an ikee batta age luggini kē ike. An ñütöni yaacken ke balkä ken luggin kē ike. An wāna yuttēe kē anjan ye, ikee cāāna batta age luggini kē ike, an ikee batta age ñagin kē nāānkä yaackä yeekic.” 33 An Yeecüwa jaajjin ogo, “Gāārrä yaanni tiñe ñuca. An wica oon yanjalan a män ñommañ piittä yiil an yanje yok kē kaal, an tummu taga an kuñtu an küülconde yen tiico. An müükkene piitöni ogo piitciko, an ike iñji yen ñommañ, an ike attä woo baan yanjalan ti. 34 An wāna waan errä cokulenee ye, ike tuccin ñuuguloni piitöni ti ogo ike äckii me yeeke. 35 An piitöni ñuuguloni yeeke koowi an keelok jiibi, an yanjalan nägi ñok, an yaana wāātcete kē ñak ye yibi kē guygu. 36 An tuccin ñuuguloni yakkalan ñuca ñiräk kē yaaka iñjin ye, an nanji nāānkä keelkä. 37 “An düüñin ti tuckene minneni yeene an jaajjin ogo, ‘A minneni yeeni bi eemtä.’” 38 “An wāna minneni yorene daa ye, jaajjin ogo, ‘A minneni män yiil inni, ääte näkin ñok nuñko yāññä yeene koowin daa kē ye.’” 39 Koowi an yeepi woo yiil taar an nägi ñok.” 40 An Yeecüwa taäccin ogo, “An naana män yiil ätä ye yoku piitöni yaakka nanje ogoo?” 41 An luugi ogo, “Me yaacken yaakka bi näge ñuuggin kē nanjä yaajgonde, an yiil bi müükke piitöni yakkalan yaaka bi ike äckänä yeeke waan errä ti ye.” 42 An kiini Yeecüwa ogo, “Ikee batta age päkin Meenka Jiik Joon ji ogo, ‘Jaan kiye yaana tüññi yok kuñöni ye ken wāatto ogo tanquulu yaana tiilcidi ye, an a yaana nanji Piñto ye inni, an ken yāwan daammä yoono ti? 43 “An ikee kiine,

Yätkit'in yen Jooŋ bi aŋgänä me yok ikee ti, aŋ iŋgä me ʈoŋ yaaka gidok jengä ʈulgen yeeke ye. **44** Aŋ m'ana ɕimji pääm yaanni giti ye bi liiktit, aŋ m'ana ɕimgänä giti pääm yaanni ye bi ruumtit giti." **45** Aŋ wäana ɕuŋŋu dänkä ke Pirićiñni tiŋŋene gäärä Yeecüwa ye i ooki giti ike jaay ogo iken. **46** Aŋ iken ʈäki ogo yoku mügi aŋ iken bojin kä ʈoŋ yaaka Yeecüwa ɕoocutu ogo baŋo ye.

22 Aŋ ŋuca Yeecüwa jaajin kä gäärä, aŋ iken kiinne ogo, **2** "Yätkit'in Polloŋ jiŋe beel bata yätkä yaana tuttu ammani näänkä yek minneni yeene ye. **3** Aŋ ŋuuguloni yeeke tucce m'aka a bargain ye ti ogo, ääto ammani näänkä ti, aŋ iken muure yaakkä kä äätin. **4** "Aŋ ŋuca tuccin ŋuuguloni yakkalaŋ, aŋ kiinne ogo, 'M'aka a bargain ye kiine ogo ammani toonŋoo, aŋ näckälen caakken ke yätkä yeeki iirroo pugin, aŋ wakkä muureen ogo päjjiŋi aŋ ääto ammani näänkä ti.' **5** Aŋ iken jiik yaakka gäälji woo, aŋ piirjin woo yaŋkalaŋ attä yiil ji baanne, aŋ yaŋkalaŋ attä ŋuugula yeene ti. **6** Aŋ yakkalaŋ ŋuuguloni yeeke müügi, aŋ aammi yokin kä yaac aŋ nägi ɕugin. **7** Aŋ yätkä pennä, aŋ tuccin kääygä yeeke ogo nääkoni nägi ɕugin aŋ baan mooye yeenen tuŋji woo. **8** Aŋ ŋuuguloni yeeke kiinne ogo, 'Ammani näänkä a päjjiŋi aŋ m'aka barr'in ye, batta päjjiđi kä äätin. **9** Ate nant'a purcete pääygä ye, aŋ m'aka kañŋe ye bare muure dale ätä ammani näänkä ti.' **10** Aŋ ŋuuguloni yaakka kaaccä woo attä pääygä giti, aŋ m'aka kañi ye, ɕüüli ti muure ŋerken ke yaacken, aŋ äñ jiŋe yen näänkä küümmü kä wilgä. **11** Aŋ wäana yätkä kääjenee kä äräk yurtee kä wilgä ye, ike yuttu oon yaŋkalaŋ batta eŋit buruŋgu näänkä. **12** Aŋ taañŋe ogo, 'Muukonɕi, iki kääjini ogoo äräk winni, i iki batta cäygini kä buruŋgu näänkä aŋaŋ?' Aŋ oon batta a lüükcin. **13** Aŋ wina yätkä jaajin ŋuuguloni ti ogo, 'Diige ŋnke ti ke kŋge ti, aŋ yeepe miŋllä giti, nant'a ba' iwok ke ŋeeynä me leken.' **14** M'aka a bargain ye ɕiräk, aŋ ɕeewken ken a wakin. **15** Aŋ Pirićiñni attä woo, aŋ lälalin pugin ogo Yeecüwa baabji jaajjo jiikkalaŋ nuŋko mügiđi ko ye. **16** Aŋ tuccin baaddoni yeeken ike ti, ke yüükkodotini yek ŋirüüdü, aŋ kiini ogo, "Nüüto, iki ŋajjini jiik'a a gitken ye ken jaayä. Aŋ iki nüütü kä päy Jooŋ a gitken. Aŋ iki batta booju kä maŋkalaŋ, aŋ iki batta wäkä giti me. **17** Nüütukoon iki paydä ogo ŋaaka yaanni ti?

Yoku päjjiđi ikoon äccon ɕüllü iŋgä me yätkä Kaycar yen mä Ruumaan halla ba'ay?" **18** Aŋ yiŋ yeenen ŋajjänä Yeecüwa aŋ taañŋe ogo, "Ikee lääñoni, Ika puuccada ina?" **19** Nüütka tiil yaaka äccätä me ɕüllü ti ye." Aŋ ike äcki me woo tiil yek Ruumaan. **20** Aŋ iken taaji Yeecüwa ogo, "Biilkä ke perrä yaanni a yen ŋaani?" **21** Aŋ iken luukcin ogo, "A biilkä yätkä Kaycar yen mä Ruumaan." Aŋ kiinne ogo, "Waak Kaycar iŋe Kaycar, aŋ waak Jooŋ iŋe Jooŋ." **22** Aŋ wäana tiŋŋene aŋaŋ ye, iken witken ɕiiktin aŋ dalji iŋi aŋ kaaccä woo. **23** Aŋ nüñnä yaanja ti ɕüddügiñni äätin Yeecüwa ti, aŋ iken a m'aka jayok ogo juwin tüwnü ti baawgo ti ye, aŋ ike taaji, **24** aŋ kiini ogo, "Nüüto, Müüca jaay ogo, naana oon tüwno i merkä baawgo ti ye, i määden boro koowje ääcee ko woo merkälen yek määden. **25** Aŋ mädin yakkalaŋ kä ŋaŋkel waadgo ti winni. ŋicca ɕiññä aŋ tüwnü, aŋ batta a giton merkä, aŋ iŋ dälkene mädden. **26** Aŋ cääna bäätcin ke ɕäk nänjin nääŋkä keellä aŋ attä ke ŋaŋkel ti muure. **27** Aŋ ɕüüñin ti muure iŋ tüwnü cääna. **28** Aŋ äŋ jiŋe yen juwin tüwnü ti, m'aka kä ŋaŋkel yaakka ti, iŋ bi wääti a yen ŋaani, iken yaaka kuñŋu yaakka ti?" **29** Aŋ iken luugi Yeecüwa ogo, "Ikee age yäayin kä yaana ikee batta ŋajje kä meenŋani ke teynä yen Jooŋ ye. **30** Aŋ äŋ jiŋe yen juwin tüwnü ti me batta ɕiji, aŋ batta ɕeygä me, aŋ bi beelji bata malaŋji polloŋ ji. **31** Aŋ ikee batta age päkin Meenŋa Jiik Jooŋ ji wäana Abrayiim ke Icaak ke Yaagüüp tüwgene kä on ye? I Jooŋ jaajin ogo, **32** 'Ika agä Jooŋ yen Abrayiim, ke Jooŋ yen Icaak, ke Jooŋ yen Yaagüüp.' Aŋ ike batta a Jooŋ yen mä tüwin a Jooŋ yen mä üdin." **33** Aŋ wäana ʈoŋ tiŋŋene nüñŋe ye, i witken ɕiiktin. **34** Aŋ wäana Pirićiñni tiŋŋene ogo ɕüddügiñni lüüyni witin Yeecüwa ye, i Pirićiñni yokon ɕüli nant'a keellä ogo taaji ŋuca. **35** Aŋ yaŋkalaŋ iken ti a nüüto yen jiik ɕoocin yek Jooŋ, aŋ ike puuci taaji ogo, **36** "Nüüto, a iinin yaana wali ye, ken tiŋciđi jiik ɕoocin yek Müüca ti?" **37** Aŋ luugi Yeecüwa ogo, "'Piŋo yüünü Jooŋ bilgä kä jonü muure, ke yorü muure, aŋ ke paydinni yüükü muure.' **38** A iinin yaana tiŋciđi aŋ iijjiđi ye inni. **39** Aŋ yaana bäätcidi ye beel bata menen, 'M'ana yiire kä ye bilgä bata yorü aŋaŋ.' **40** Aŋ jiik ɕoocin muure yek Müüca ke nüñŋü yen baŋoni a ɕekin ti jiik iñini yaaka kä yewwe yaakki ti." **41** Aŋ wäana Pirićiñni yokon agene daa kä ɕulgin ye, i iken

taaji Yeecüwa ogo, **42** “Ikee payde ogo ñaaka kâ Macii? Ike a minneni yen ñaani?” Añ luugi ogo, “A minneni Daawüüt.” **43** Añ kiinne ogo, “Añ Daawüüt jaay kâ Wäaktäj Joon, añ Macii badde ogo ‘Mügdo yeeni,’ ina? Añ Daawüüt jaay ogo, **44** “Piṭo jaajin Mügdo yeeni ti ogo, “cääjjä buñi birrä ti, ke ädärñi yüükü ḍoocu daa kâ iñi kũgü ti.” **45** Añ naana Macii battä Daawüüt ogo, ‘Mügdo yeeni,’ ye, i a minneni yeene ogo?” **46** Añ jiik yeeke ti baati m’ana liñt ti kâ luunñu ike ye. Añ niññä yaanja ti baati m’ana yore ñuwar kâ tajdin ike ñuwa ye.

23 Añ Yeecüwa ṭon ke baaddoni yeeke kiinne ogo, **2** “Nüütöni yek jiik ḍocin yek Joon ke Pírricüñni yaaka nüütü jiik ḍocin yek Müüca ye. **3** Nääñe añ gin’a kiñte kâ ye gimgede. Añ ñana ikee baadde nääñken, iken päki añ batta nañtä. **4** Iken ḍiigä ḍürdinni pekkä, añ ḍoocutu me ḍuuggen ti, añ iken kâ ḍuuggen batta ṭäki iñken cükcütü yokin ogo me yüükki ti. **5** “Iken nääñken muure nañtä ogo yoorji me. Iken enjit meenñani mäyken buggen ti a ṭuurgin cäyge giti biykälen yek meenka laññä, añ iken enjit burungu tüggen a bülteni bääyäk. **6** Añ iken billä nantä ba’ eemdin ke nantä ba’ jon ñamme, añ me ñomgen ti nantä ñerrä daanmallä yen Yühüññi ji, **7** añ iken ñiñptä me weeldük kâ eemdin, añ bäärgä me ogo, ‘Nüütöni.’ **8** “Añ ñana ikee bäärgä me ogo, ‘Nüütöni,’ ikee cäygene kâ Nüütö a keelok, añ ikee iire muurijaan. **9** Añ mäjkalaj ñana bääre ñommañ wic winni ogo, ‘Wäac,’ ikee cäygene kâ Wäy a keelok a Joon, yaana ñaalok pollon ji ye. **10** Ñana ikee gimgede mäjkalaj ikee bääre ogo, ‘Mügdoni,’ ikee cäygene kâ Mügdo a keelok, a Macii. **11** Añ m’ana tālaj waadgic ti ye, dale wäät i a ñuugulo yeenic. **12** Añ m’ana ḍoñe äärede ñaalok ye, i bi ḍuukunu me iñi, añ m’ana ḍoñe ḍuukcede iñi ye, i bi ääränä me ñaalok. **13** “Jooññu ikee ti nüütöni jiik ḍocin yek Joon ke Pírricüñni, ikee lääñoni! Ikee äntüke yen Yätkiñ Pollon jiñe üüljene me ñomgen ti, añ ikee kâ ḍuuggic batta kaaccide ti. Añ m’aka ṭäki kaaccid i ye, i batta bääggede kaaccid i. **15** “Jooññu ikee ti nüütöni jiik ḍocin yek Joon ke Pírricüñni, ikee lääñoni! Ikee atcede ircede woo wii mooye ke ñommañ yilte kâ yok men, añ naana men keelok yore yelle ye, i ike nañe päjjidi at i maccük äänke kâ yew bata ikee. (Geenna g1067) **16** “Jooññu ikee ti woydoni uyken yaaka jayok ogo, ‘M’ana liitto

ko äñlaññä ye, batta ogo ginkalañ, añ m’ana liitto ko tiilgä äñlaññä ye, i ogo ḍekon ko liittäj yeene.’ **17** Ikee uykuni bucken! A yaana wali ye ken tiilcidi, a tiilgä, halla a äñlaññä yaana tiilgä laadde yok ye? **18** Añ ikee jaaye ogo m’ana liitto ko tambal ye batta ogo ginkalañ, añ m’ana liitto ko äccin yaana äccidii me tambal wic ye, i ike ogo ḍekon ko liittaññi yeeke. **19** Añ ikee uykuni! A yaana wali ye ken tiilcidi, a äccin halla a tambal yaana äccin laadde yok ye? **20** Añ m’ana liittä kâ tambal ye, i liittä kâ wakkä yaaka tambal wic yaakka muure. **21** Añ m’ana liittä kâ äñlaññä ye, i liittä kâ ike, añ ke Joon yaana cäy ike ti ye. **22** Añ m’ana liittä kâ pollon ye, i liittä kâ nook yen Joon, ke Joon yaana cäy ike wic ye. **23** “Jooññu ikee ti nüütöni jiik ḍocin yek Joon ke Pírricüñni, ikee lääñoni! Ikee wangic tiiccede kâ äccin caycayni, yek waak garkä yaaka kañde balkä yeekic giti ye, bata jengä kilkä, añ ikee gin’a tiilcidi jiik ḍocin yek Joon ti ye gäale giti, woññu ke ängin ñjñin ke luggin. Yoku päjjidi wakkä yaaka tiilcidi ye, ñana gäale giti. **24** Ikee woydoni uyken! Ikee yüññ angede yokin piitti, añ kalman ken lade! **25** “Jooññu ikee ti nüütöni jiik ḍocin yek Joon ke Pírricüñni, ikee lääñoni! Ikee ḍon ke koodal laade kâ üñtük, añ külok jiñe ti küümü kâ däälkä, añ küümü kâ jon talle ke gaannä wakkä me. **26** Ikee Pírricüñni uyken, parañ iñje ḍon ke koodal looke ji woo, nuñko üñtük bi latee kâ woo ye. **27** “Jooññu ikee ti nüütöni jiik ḍocin yek Joon ke Pírricüñni, ikee lääñoni! Ikee beele bata kälkä yaaka a weecin ladañ, añ üñtük üükidi woo ñerañ, añ gitken ti a küümon kâ mä tüwin äwgen añ waak muure ḍalañ ye. **28** Añ ikee cääñna üükede woo age mä wotku makkalañ ti, añ juuggic ti a küümin kâ läañtāj ke ṭäktāj yen liññä giti jiik ḍocin. **29** “Jooññu ikee ti nüütöni jiik ḍocin yek Joon ke Pírricüñni, ikee lääñoni! Ikee bäte kälkä witken yek baṭoni ke mä wotku yaaka näge ḍugin dānkä yurgic ye, añ ñeerde yokin. **30** Añ ikee jaaye ogo, ‘Naana yoku ikoon bilton ti niñkā dānkā yurgo ti ye, ikoon yoko batta yoku coorron kâ naññä baṭo.’ **31** “Añ kâ jiik yeekic yaakka ikee nüüte kâ ḍuuggic ogo ikee agje kilkä m’aka nääkono baṭoni ye. **32** Ate ñomuk añ waak’a iñjene dānkä yurgic ye ḍaage. **33** Ikee kaggä! Merkä pääñdaññi! Ikee bi likce woo ogo kâ yiñ yen maañ? (Geenna g1067) **34** “Ina ken tuckede kâ baṭoni ke ñajjoni ke nüütöni jiik ḍocin yek Joon yaakka. Yakkalañ bi näge

dugin kā ṭellā kaakkon jok, aṇ yakkalaṇ bi ḍooye daaṇmallā yen Yūhūṇṇī jī, aṇ bi ṇoole baan ke baan. **35** Aṇ kā yaakki jooṇṇu bi kājā ṇīiṇ ikee ti kā yimgā mā wotku muure yaaka puuktin ṇommaṇ wic ye, iijjidi ti kā yimgā mān woṇṇu Abiil ke yimgā Jakariya ti minneni Barakiya yaaka nāṇṇe waadgā ānlaṇṇā ke tambal ti ye. **36** Aṇ ikee kiine a giṭken jooṇṇu yaana muure bi ātā ṇīiṇ kilkā yaakki ti. **37** “Ay! Oorcaliim, Oorcaliim, baan mooye yaana nāākā bāṭoni, aṇ yibbā tūijgi yek Joṇ ye, āāṇki aṇṇa ṇiṭṭā muure ika ṭākā ogo merkā yūūkū ḍuljo yokin bata aatṭā yaana ṭulge ḍulde yokin bugge ti ye, aṇ ika batta bāaggadaa! **38** Yoore ān yeenic dālkene kā Joṇ elāṇ. **39** Ikee kiine, a giṭken ika batta bi yoorā ṇuca ke jaajje kā ogo, ‘Ṇūūlkin m'ana āatidi kā yāṇṭāṇ Piṭo ye.”

24 Aṇ Yeecūwa kāājīn woo kaal yen ānlaṇṇā jī aṇ wāāna atee kā ye, baaddoni yeeke āātin ike ti, aṇ ike nūūtcūtū ogo, dāāmjo baṇṇāni yek ānlaṇṇā ti. **2** Aṇ luukke ogo, “Baṇṇāni yaakka muure yoodde? Ikee kiine a giṭken, baati pāām yaana bi maṇjānā me menen wic ye, bi ḍūūmtiṭ giṭi muure.” **3** Aṇ wāāna Yeecūwa cāājīneee kā pāām yaana wiṇe a jengā jeytūūnni ye ti, i baaddoni yeeke āātin ike ti pāāken, aṇ ike taaji ogo, “Nūūtkoon waak yaakki bi nāṇe ḍuuggen tooku? Aṇ a ṇaaka ken bi a gin'a nūūti āātin yūūnū ke ḍūūṇṇi yuungu ye?” (aiṇ g165)

4 Aṇ luugi Yeecūwa ogo, “Wangic tiṭce ṇana ikee yāāyte māṇkalaṇ. **5** Me ḍiirken bi ātā kā yāṇṭonḍi, aṇ jayok ogo, ‘Ika agā Macii!’ Aṇ iken me ḍiirken bi malgā ṇjīṅin. **6** Aṇ ikee bi tiṇṇe kā yāāṇḍaṇṇi, ke jigārgā yek yāāṇḍaṇṇi, aṇ ṇana yokic cūkcede, waak yaakka bāākkan daa bi nāṇi ḍuuggen, aṇ batta mor a ḍūūṇṇi ina. **7** Aṇ ṭoṇ yakkalaṇ bi juwu kā yiṇ ṭoṇ yakkalaṇ ti, aṇ yātkiṭin bi juwu kā yiṇ yātkiṭin ti. Aṇ kāṇ bi wāāti ke buktuṇ ṇommaṇ nānkā yaaka a pākkitṇi ye ti. **8** Aṇ yaakki muure a iijjīn ti pillā yen giidā aṇ yaṇkalaṇ mor irā. **9** “Aṇ wāāttan ikee bi mūūke me, aṇ nāke me ḍugin, aṇ ikee bi putkene giṭi ṭoṇ muure ogo ika. **10** Aṇ waan yaanja ti me ḍiirken bi ṇomgen yeljanā woo luggin ti, aṇ bi āāgā ṇātin, aṇ bi puudu giṭi waadgen ti. **11** Aṇ bāṭoni ḍiirken yaaka a yeloṇṇi ye, bi ūkū woo, aṇ me ḍiirken bi yāāygā ḍugin. **12** Aṇ kā ḍiirin yen liiṇṇā giṭi jiik ḍocin, bilin yen me ḍiirken bi liy. **13** Aṇ m'ana wāāci ke ḍūūṇṇi ti ye, bi kāṇi mākkīn. **14** Aṇ Jiik Ṇerkā

yen Yātkiṭin Polloṇ jīṇe bi pakā me ṇommaṇ wic muure, nuṇko tiṇṇe daa ṭoṇ muure, aṇ wāāttan ḍūūṇṇi bi ātā. **15** “Ikee bi yuṭe ḍāllā yen cūūltin yaana jaayi bāṭo ḍaniyal ye, yudit kulok ānlaṇṇā.” Dale m'ana pāki ye ūkcī giṭi. **16** “Aṇ wāāttan dale m'aka Yūhūdiya ye, lūdok pāmkā witin. **17** Aṇ dale m'ana cāāy daaṇ wic ye, ṇana kāājidi ṇīiṇ ogo ike kujje gin'a ārāk baanne ye. **18** Aṇ dale m'ana yiil jī ye ṇana ḍūkcīdi ṇājāk ogo ike kujdee burṇu yeene. **19** Aṇ bi yaajaṇ kā yaac māāngā yaaka lacok ke yaaka nūti ye nūṇkā yaakca ti! **20** Māṭe nuṇko ṇana ṇāṇ yeenic wāāttedee a wiṇṇāṇ aṇṇi ke āṇ Jīṇe Wāāktāṇ ti. **21** Aṇ pillā mooye bi nāṇi ḍoṇe waan yaanja ti, yaana batta a nāṇon ḍoṇe wāāna daa kā iijjīn ti ṇommaṇ ye, ke tiṇṇāṇ. Aṇ batta bi ṇūccī nāṇi ḍoṇe ṇuca. **22** Aṇ naana nūṇkā yaakca batta ṇūūṇṭū me yokin ye, i baati m'ana bi ūt ye, aṇ kā jiik mā wakin yek Joṇ ken nūṇkā yaakca bi ṇūūṇṇe daa me yokin. **23** Aṇ naana māṇkalaṇ ikee kiinne ogo, ‘Dāāmme Macii inninne,’ ke ogo, ‘iya wica,’ ye, ṇana ikee luggede. **24** Maciini yaaka a yeloṇṇi ke bāṭoni yaaka a yeloṇṇi ye bi ūkū woo, aṇ nāṇi nāāṇkā ke waak'a yāwaṇ ye, ogo yāājji ko witin me, ke cāānna m'aka a wakin kā Joṇ ye naana pājjodo ye. **25** Yoore, ikee nūūtkene kā yaakki i batta mor wuṇ ḍāgā. **26** Aṇ naana māṇkalaṇ ikee kiinne ogo, ‘Dāāmje, Macii iya luummuk,’ ye, ṇana ikee kaaccede woo. Aṇ naana jaajjin ogo, ‘Dāāmme ike inni ārāk,’ ye, ṇana ikee luggede. **27** Bata yaana wiḍḍin diikedē kā ṇomuk atee ke ṇājāk ye, bi beelji bata āātin yen Minneni Mānbaan. **28** Aṇ nānt'a cāyge gin tūwon ye, i weṇḡā yoken ḍūltū wica. **29** “Aṇ kā ḍeeraṇ aṇṇi naana tiṇiḍin yen nūṇkā yaakca ti ḍūūṇṇi ye, āṇ bi ūlji ṇīi, aṇ paan batta bi ḍiki aṇ kiṭṭāni pollon bi ḍiimdit ṇīi, aṇ teynāni yek wakkā pollon jīṇe bi būkcī. **30** “Aṇ waan yaanja ti gin'a nūūti ye, bi ūkū woo pollon jī yen Minneni Mānbaan, aṇ wāāttan ṭoṇ yek ṇommaṇ wiṇe bi nūūjji. Aṇ iken bi yūrci Minneni Mānbaan āātā curuṇḡu giṭi kā teynā ke maāṇḡā yāwconḍe. **31** Aṇ malaṇṇi yeeke bi tuce kā iwok giūltete, aṇ m'aka waṇṇe ye bi ḍūūlūnū ti kā ṇomuk ke ṇājāk ke ṇaalok ke ṇīi ke nānkā muure ṇīi pollon ṇoy. **32** “Ṇājje nūūṇṇū gāārā yen kaaptā yaanni ti. Naana kimke kattā ṇīi aṇ gitke ṇiimmin ye, i ṇājje ogo yīltūke cokolono. **33** Aṇ cāānna naana ikee yuṭṭee waak yaakka muure ye, i ṇṇi ogo Minneni Mānbaan cokolono ti āntūke tūk. **34**

Ikee kiine a gítken, waak yaakka muure bi nánjĩ ðuuggen, i batta mor kil yaanni tüw. **35** Pollonj ke ñommañ bi wíici íñĩ, aŋ jiik yeeki batta bi wíici íñĩ. **36** “Níinnä yaanja ke wuuŋ yaanja baati m'ana ñájjä ye, cáanna ke malaŋŋi yek pollonj jíñe batta ñájjä, a Wáy pare ken ñájjä. **37** Bata wáana wááttee ká níinkä Noo ti ye, cáanna bi wáátĩ áatin Minneni Mánbaan ti. **38** Aŋ níinkä yaakca ti i mor táál irä iken ámi aŋ máti, aŋ iken ðíji aŋ ðeygä me, ke níinnä yaana kaaccene ká Noo kuun jí ye. **39** Aŋ iken batta ñájjä ginkalaŋ ke táál áate aŋ iken müünñe muure, aŋ bi wáátĩ bata áatin yen Minneni Mánbaan ti. **40** “Aŋ ook ká yew bi ñuugal yiil jí muutuk, aŋ keelok bi koowgu me aŋ yaŋkalaŋ bi mañjánä me íñĩ. **41** Aŋ máängä ká yew bi ðíji páamðeyná ti aŋ keelok bi koowgu me aŋ yaŋkalaŋ bi mañjánä me íñĩ. **42** “Aŋ cáyá i íki kíjjädä woo ká yaana áatin Piŋo yüünü kujjeda ká ye. **43** Aŋ yaakki ookci gíti naana yoku men mooye yen án ñájjä wuuŋ yaana wali ken bi áatete káto ye, ike yoku kíjjidi woo aŋ án yeene batta báagge líikä me gíti. **44** Ikee dale yokic age tootin wuuggu muure, Minneni Mánbaan bi ätä ká wuuŋ yaana batta ike payde daa ká ye. **45** “Aŋ a ŋaani ken a ñuugulo yaana a lüggini aŋ a ñájjo ye, yaana müükkünü men mooye yeene án yeene jíñe muure ye, aŋ meken ínñe waak áamkä ká wuuŋ yaana pájjidi ye ti? **46** ñerrä ñuugulo yaana wáädänä men mooye yeene ñuugal naana ike ðuku ye. **47** Ikee kiine a gítken men mooye ñuugulo yaanna bi müükke wakkä yeeke muure. **48** Aŋ naana ñuugulo yaana a yaajgonde aŋ payit jone ti ogo, ‘Men mooye yeeni bi kuru,’ **49** aŋ üccí ká giimmä ñuuguloni meken aŋ ámi aŋ máti ke maaddo máaŋŋi ye, **50** i men mooye yen ñuugulo yaanna bi ätä ká níinnä yaana batta ñájje ye, ke wuuŋ yaana batta ñájje ye. **51** Aŋ ñuugulo yaanna bi jooje ká jooññu yaajgonde, aŋ bi ðooce ke láañoni nántä ba' íwok ke ñeeyná me leken.

25 “Aŋ Yätkitiŋ Pollonj bi beeljĩ bata ŋulgu yaaka ká caay kuññu dikoni yeeken ye aŋ atĩ purjidi ke or ñáaññä ye. **2** Yaaka ká duuc ye a amgi aŋ yaaka ká duuc ye a ñájjoni. **3** Yaaka ká duuc a amgi yaakka dikoni yeeken koowi aŋ batta a kujin ñownä dikoni. **4** Aŋ yaaka ká duuc a ñájjoni yaakka kuññu küjbünni yek ñownä ke dikoni yeeken. **5** Aŋ wáana or ñáaññä kuurenee ye iken muure báŋŋä aŋ oodi. **6** Aŋ

müllä kule gíti iken cüki yokin yáaw ogo, ‘Yooŋe or ñáaññä íya áätä! Káaje woo aŋ paake.’ **7** “Aŋ ŋulgu juwin ñaalok muure aŋ dikoni yeeken tooti yokin. **8** Aŋ yaaka ká duuc a amgi yaakka jaajjin ñájjoni ti ogo, ‘Íñon ñownä yeekic ti ká deewaŋ dikoni yooko ðaŋŋa tüwok.’ **9** “Aŋ luugi ñájjoni ogo, ‘U'u, yaakki ikiin batta bi páájjinin müürinaan, pájjidi ikee ate yáajoni ti aŋ kije yek ðuuggic.’ **10** “Aŋ wáana iken attene ká kijene ká ye, i or ñáaññä dáagin ti, aŋ yaaka yokan agene ká tootin yaakka, kaaccene ká äräk nántä ba' ammani ñáánkä, aŋ ántúke üülji me. **11** Aŋ ká deeraŋ aŋŋi ŋulgu meken áatin aŋ yayok ogo, ‘Mügdo, Mügdo, kupkoon ántúke.’ **12** “Aŋ luugi or ñáaññä ogo, ‘Ikee kiine a gítken, ikee kuje.’ **13** Aŋ aŋŋi kíjjede woo ká yaana níinnä ke wuuŋ yen ðuukin yeeni kuje daa ká ye. **14** “Aŋ ŋuca Yätkitiŋ Pollonj jíñe a páaygon ká oon yaana atĩ taanŋalaŋ ká utar, aŋ ñuuguloni yeeke bárkene ti aŋ müükkene tiil yeeke wáana atee ká ye. **15** Aŋ yaŋkalaŋ ínñe kücümgi tiil ká duuc aŋ menen ínñe kücümgi tiil ká yew, aŋ ðäke ínñe kücam tiil ká keelok aŋ yaŋkalaŋ daa ínñe ká lílidiŋ yeene. Aŋ wáattan ike ättä. **16** “Aŋ yaana kuññu kücümgi tiil ká duuc ye ättä aŋ ñuugulenee ká aŋ ŋuucin ti meken ká duuc ŋuca. **17** Aŋ yaana kuññu kücümgi tiil ká yew ye, nánjin bata menen aŋ ŋuucin ti meken ká yew ŋuca. **18** Aŋ ñuugulo yaana kuññu kücam tiil ká keelok yaanna küññu káál, aŋ tiil men mooye yeene jíkke íñĩ. **19** “Aŋ wáana níinkä ðiirene ye, i men mooye yen ñuuguloni yaakka ðuukin, aŋ cáájjin íñĩ paŋŋä tiil ti ke iken. **20** Aŋ ñuugulo yaana a kujon kücümgi tiil ká duuc ye, áatin aŋ áacin ti meken ká duuc ŋuca, aŋ jaajjin ogo, ‘Men mooye, ika ínñaa kücümgi tiil ká duuc, aŋ yooru, ika áacänä ti meken ká duuc ŋuca.’ **21** “Aŋ kiini men mooye yeene ogo, ‘Ñeraŋ ká yaac! Íki ñuugulo ñerconde yaana a lüggini ye, íki agä lüggini ká tíññä gin deerconde, íki bi ðooceni ðiirken gíti, áätä kaacci jon ñamme gíti yen men mooye yüünü ti.’ **22** “Aŋ ike yaana a kujon kücümgi tiil ká yew ye, cáanna áatin aŋ jaajjin ogo, ‘Men mooye ika ínñaa kücümgi tiil ká yew aŋ ika áacänä ti meken ká yew ŋuca.’ **23** “Aŋ kiini men mooye ogo, ‘Ñeraŋ ká yaac! Íki ñuugulo ñerconde yaana a lüggini ye, íki agä lüggini ká tíññä gin deerconde, íki bi ðooceni ðiirken gíti, áätä kaacci jon ñamme gíti yen men mooye yüünü ti.’ **24** “Aŋ yaana a kujon kücam tiil ká keelok ye áatin cáanna aŋ jaajjin

ogo, “Men mooye yeeni, i’ki nājjeni nūugula yūūnū caraj, i’ki iṭā nānt’a batta agii kā pūton kā ye. An i’ki ḍūṭū nānt’a batta agii kā māpon kā kāwkā ye. 25 An ika booññu an ika attā an tiil yūūkū jikkā iñi. Tiil yūūkū ikki.” 26 “An luugi men mooye ogo, ‘I’ki nūugulo yaajgonḍe yaana a wuūñgon ye! Naana yoku nājja ika iṭā nānt’a batta agā pūton kā, an ika ḍūṭū nānt’a batta agā māpon kā kāwkā ye, 27 tiil yeeki batta āccādā kun tiil jī ina? Yoku ika kāññā ginkalañ witken ti kā ḍeewarj.’ 28 “An men mooye iinjin ogo, ‘Kūcam tiil koowe nūugulo yaanna ti, an iñe m’ana cāyge kūcūngū tiil kā caay yaanna. 29 An m’ana cāyge ye bi iñgā me ḍiirken, an bi cāyge kā ḍirāk, an m’ana batta cāyge ye, yaaka bilti ike ti kā ḍeewarj ye, bi koojjunu me woo ike ti. 30 An nūugulo yaana a waanjī yaanni yeepe woo miñllā gīti nāntā ba’ i’wok ke ṇeeynā me leken. 31 “An naana Minneni Mānbaan ātā kā maanṇā yeene, ke malañji yeeke muure ye, ike bi cāajji nook yeene yen maanṇā wic. 32 An ṭonj muure yoken bi ḍūūlūnū ti ṇome ti, an ike me bi kebe gīti bata yaana kaaydo kābālgā kibbedeeda woo jūūloni gīti ye. 33 An ike kābālgā bi ḍooce buñ birrā an jūūloni bi ḍooce kā buñ aam. 34 “An wāattan Yātkā m’aka cāyok buñ birrā ti ye bi kiine ogo, ‘Āāte, ikee yaaka age nūūlkinī kā Wāyo ye, kaace ti Yātkiṭin ti yaana tutkene kā me wāāna iñjīn ti nanṇā ṇommañ ye ti. 35 Ika nāgana kāñ an ika āāmgana. An ika nāgana yeen an ika mātākana piik. An ika agā boorgon an ika gūmgana āārgic ti. 36 An ika yori elañ, an ika iñjkana. An ika yore carañ, an ika waañña. An ika cāyā gangar, an ika ookka.’ 37 “An bi luuku mā wotku ogo, ‘Piṭo, a tooku ken yoorini nāki kāñ, an i’ki āāmgini, an nāki yeen, an i’ki mātākini piik? 38 An a tooku ken yoorini agii boorgon, an gūmgini āārgo ti, an yorū elañ, an iñjkini kā? 39 An a tooku ken agii kā raac an cāāyī gangar an i’ki ookini kā? 40 “An bi luuku Yātkā ogo, “Ikee kiine a gītken bata yaana nāngene mādgi licken ke kāwgi licken ye, i nāngana kā ika.’ 41 “An ike bi jaajji m’aka buñ aam ti ye ogo, ‘Ange yokic ika ti ikee mā tuumgin, kaace maañ yaana ke cūle a tūtkinī boojin ke menkekeni yeeke ye ti. (aiōnios g166) 42 Ika nāgana kāñ an ika batta aga kā āāmgini. An ika nāgana yeen an ika batta aga kā mātākini piik. 43 Ika agā boorgon an ika batta aga kā gūmgini āārgic ti. An yori elañ an ika batta aga kā iñjkinī. An ika agā raac an ika cāāyā gangar

an ika batta aga kā ookon.’ 44 “An iken cāānna bi lūūkcī jaajji ogo, ‘Piṭo, a tooku ken yoorini nāki kāñ ke yeen, an agii boorgon an yorū elañ an agii raac an cāāyī gangar an i’ki batta agini kā yūūkkinī ti?’ 45 “An ike bi lūūkcī ogo, ‘Ikee kiine a gītken, naana ikee yaakke kā yūūkkin ti mādgi licken ke kāwgi licken kā ḍeeran ye, i ikee yaakke kā yūūkkin ti ika.’ 46 “An mā yaackā bi atī kaacī jooññu gīti ke cūle, an mā wotku bi kaacī ti iññū gīti ke cūle.” (aiōnios g166)

26 An wāāna Yeecūwa ḍanṇee kā jiik yaakka muure ye, i baaddoni yeeke kiinne ogo, 2 “Ṇāje Poñ Kaaldin Wic āātīdi nūūnkā yew ti ṇomuk, an Minneni Mānbaan bi mūūkkūnū me mābaan an ṭeljanā me ti ṇaalok kaakkon jok.” 3 An ḍuunṇu ḍanṇkā ke yātini yek Yūhūūññi yoken ḍūli nāntā ba’ ḍuunṇon daañ kūūlconḍe yen Jooñ yaana battā me ogo Kayaapa ye ti. 4 An lāālin pugin ogo Yeecūwa mūgi ko ātkiṭin an nāgī ḍok. 5 An iken jaajjin ogo, “Ṇana waan Poñ Kaaldin Wic ti, nuṇko me lelit.” 6 An wāāna Yeecūwa cāyee kā Betani paa ba’ Camaan yaana a nākon kā jaan ṇomuk ina ye, 7 i iñ yanṇalañ kāājīn ārāk ike ti ādit kuulkul pītina yaana kiygā me kā carrā ye, an pookke Yeecūwa wiñe ti i ike cāāy ḍarṇaṇ ti āmī. 8 An wāāna yoorene daa baaddoni ye, iken piinḍin an jayok ogo, “Yaakki ṇiyene me ina! 9 Pājjidi yoku yāājji me woo kā carañ tiil yoku iñi me aangī.” 10 An jiik yaakka nājji Yeecūwa an luukke ogo, “Ikee iñ rūūide yok ina? Ike nanṇā nāāṇkā ṇerken ika ti. 11 Ikee bi cāygene kā aangī ke ikee kamāt an ikee batta bi cāygene kā ika kamāt. 12 Ike pītina yaakki pookke yori ti nanṇe tutee kā jīṇṇā yeeni. 13 Ikee kiine a gītken, nāntā yaana pākene me Jiik Ṇerkā yen Jooñ ṇommañ wic muure ye, nāāṇka nanji iñ yaanni ye, cāānna daa bi jaaygā me an payte daa me.” 14 An baaddoni yaaka caay witken kā yewwe ye yaana battā me ogo Yahūūja Garyūūti ye attā ḍuunṇu ḍanṇkā ti, 15 an tāāccin ogo, “Ika bi iñ ṇaaka naana mūūkkene kā ye?” An ike iñ tiilgā gālkā wāngen caykā kā ḍāk. 16 An kā waan yaanja ti ike māājjin waan āākkdeeda ṇāc. 17 An an wiñe yen Poñ Biḡḡi Cotku ti baaddoni āātin Yeecūwa ti an taaji ogo, “I’ki ṭākā tutkini nāntā, yaana āmii kā amma Poñ Kaaldin Wic ye wa?” 18 An ike luukcin ogo, “Ate oon kalañ ti baan jī an kiine ogo Nūūto jāāyidi ogo, ‘Wuun yeeni waṇe cokilin, ika atā āmā amma Poñ

Kaaldin Wic baannü, ke baaddoni yeeki.” 19 An baaddoni jiik yaaka kiinene daa Yeecüwa ye nanj, an tuttu amma yen Poñ Kaaldin Wic. 20 An biigin ti anji, Yeecüwa cääjjin iñi amma ti ke baaddoni yeeke yaaka ka caay witken ka yew ika. 21 An wääna ämene ka ye, Yeecüwa jaajjin ogo, “Ikee nüütke a gütken, mänkalan ikee ti ika bi ääka ñac.” 22 An baaddoni anjin iñi ka yaac, an wäättana Yeecüwa tactä, ka kiük kiük ogo, “Piño, bi a ika?” 23 An luukke ogo, “M'ana iñko bi yirji gälñä ji ye, i a m'ana bi ika ääka ñac ye. 24 An Minneni Mänbaan bi tüw bata yaana jaaynene Meerjka Jiik Joon ye, an m'ana bi Minneni Mänbaan ääkke ñac ye, bi yaajan ke ike! Iñca ñeran ñana yoku ike giidi me.” 25 An taaji Yahüüja, yaana ike bi ääkkänä ñac ye ogo, “Nüüto, an bi a ika?” An luuki Yeecüwa ogo, “Iki jaajjini.” 26 An wääna iken ämmene ka ye, Yeecüwa kuñnu biñjan coñju an nüülkene, an wiñne giti an iñne baaddoni, an kiinne ogo, “Koowe ame a yori inni.” 27 An ñon koowne an mälcin ñaalok an iñneeda ka an jaajjin ogo, “Mätce ikee muurijaan. 28 A yimgä yeeki ikki, a yek jiik ñocin yek Joon kiccängenen yaaka puuktin ogo kulkin nääjka yaackä yek me ñirken ye. 29 Ikee kiine, Ika batta bi mätcä piik jaan yaana ñulge belok bata lüütken ye ñuca, anña niñnā kicconde yaana bi mätcä ka ke ikee Yätkitin Wäyo ti ye.” 30 An iken ooljin uullu an kaaccä woo ünjin päam yaana wiñe a jengä jeytüünni ye ti. 31 An iken kiini Yeecüwa ogo, “Ikee muurijaan bi buurce woo ika ti wüñin tiññan. A pergon Meerjka Jiik Joon ji ogo, ‘Kaaydo bi pacä an käbälgä yek kaal jiñe bi gääctit giti.’ 32 An naana ika juwunu ñaalok tüwnü ti ye, ikee bi yüte ti Jaliil.” 33 An Bütürüc luukcin ike ti ogo, “Naana me muure iki daljini iñi ye, iki batta bi daljeni iñi.” 34 An luugi Yeecüwa ogo, “Iki kiinene a gütken wüñin tiññan i mor toon batta weekci ika bi reeca woo äñkü ka ñak ogo Ika kujjada.” 35 An kiini Bütürüc ogo, “Naana cääna ika tüwü ke iki ye, iki batta bi reeceni wool!” An baaddoni muure jaajjin jiik keelkä yaacka. 36 An Yeecüwa attä ke iken nantä yaana battä me ogo Jecimaani ye, an baaddoni yeeke kiinne ogo, “Cäye winni, ika atä wica mäta.” 37 An kuñnu Bütürüc ke merkä Jabadi ka yewwe, Yaagüüp ke Yuhanna, an ike uccin ka nüüjdün an jone yaañä. 38 An kiinne ogo, “Joni nüüji ka yaac an a yaana ika tüwü ye. Wäade winni an yäwe ke ika.” 39 An wükcün woo

ka ñeeran an ñünjin iñi an mälcin, an jaajjin ogo, “Wäyo naana päjjidi ye ñana ika nanädaa wääcä waaññä yaana äätidi yaanni. An ñana iki näänjä ka ñaktän yeeni, tääkcä nanjä ka ñaktän yüünü iki.” 40 An ike ñukcin baaddoni yeeke ti, an wäadene a ootin. An Bütürüc kiinne ogo, “Ikee batta cääna liñte yäwe ke Ika wuun ka keelok? 41 Yäwe an mäte nuñko ñana ñimjede puuccin giti. Wääktän ñaki an gaan ken baman. 42 An iken dalji iñi Yeecüwa kaaccä woo ñuca an mäñtä ogo, “Wäyo naana waaññä yaanni batta a anjini yok ye, i daa waaja an dalä ñaktän yüünü nanji ñone. 43 An wääna ñuukenee ka iken ti ñuca ye, i kañne a ootin wanjin a pekin iñi ka niñkä. 44 An daljene iñi ñuca an attä an mäñtä äñke ka ñak an jaay jiik keelkä. 45 An ike äatin baaddoni yeeke ti an kiinne ogo, “Cumje ootene an yiike. An yooore wuun ñäägin an Minneni Mänbaan müükki me mä yaackä iñken ti. 46 Juwe an atin! Yooore, aagdo ñac yeeni inni!” 47 An wääna Yeecüwa iñjedee ka jaayee ye, Yahüüja yaana a baaddo ke meken yaaka ka caay witken ka yew ina äatin ke ñon ñirken ka gaadalli ke läcängä tuuji ka ñuunku ñänkä ke yätini yek me. 48 An iken a iñgin ka aagdo ñac Yahüüja gin'a nüüti ye, ogo, “M'ana bi ñiñbä ye, ken a ike, i müge.” 49 An ka ñeeran anji ike äatin Yeecüwa ti an jaajjin ogo, “Ogook, Nüüto?” An ñiñme ka jone. 50 An kiini Yeecüwa ogo, “Muukondi nanjä gin'a umgini täkkä nanjä ye.” An iken äatin an Yeecüwa mügi. 51 An baaddo yen Yeecüwa yanjalan gaadal yeene wuudene woo, an kiingon yen ñuungon daan küülconde tocce gitkin woo. 52 An kiini Yeecüwa ogo, “Gaadal yüünü ñuukci ätte ji. M'aka ñuugal ka gaadal ye bi tüwok ka gaadal. 53 Iki batta ñäjjä ogo ika liñco ñuujoo Wäyo ti, an ike tucu malanji yeeke ka biran an ika tiica. 54 An yaakki bääkkan daa bi nanji ñuuggen ñääkit yaaka jaayi Meerjka Jiik Joon ye.” 55 An Yeecüwa ñon kiinne ogo, “Ika agä mäddok yaajgonde ina ääte ka gaadalli ke läcängä ogo mügiada ko yaanna? Niñkä muure Ika cääynä kaal yen äñlanñä yen Joon ji an Ika batta mügda ina? 56 An yaakki muure nanjä ñuuggen ñääkit yaaka peri bätöni Meerjka Jiik Joon ji ye.” An baaddoni muure ike dalji iñi an buurcin woo. 57 An m'aka müügün Yeecüwa ye ike iji Kayaapa ti yaana a ñuungon daan küülconde ye ti, nant'a ñülte ka nüütöni jiik ñocin yek Joon ke yätini yoken ye. 58 I baattä Bütürüc ka utar anña nantä ba' ñuungon

daan küülconde an ike kaaccä ti an cääjjin iini ke tiiconi, däämi düüniin näänkä. 59 An duunku dānkä ke gütoni muure Yeecüwa määckätä dok m'aka jaajji kä yelkitin ike ti, nuŋko näke daa kä dok ye. 60 An me diirken äatin jayok kä yelkitin ike ti. An gütoni batta a käänin jiik'a päjjidi näke daa kä dok ye. An wäätan me kä yewwe äatin 61 an jaajjin ogo, "Oon yaanni jaay ogo, 'Ika liitä älanŋä yen Joon düümü giti an ŋocu koru niinkä kä dāk." 62 An duunŋon daan küülconde yuuttu ŋaalok an jaajjin Yeecüwa ti ogo, "Iki batta cäyŋini kä luukcin yaana jaajjidii kä ciŋjä yaana üüŋidi iki ti yaanna?" 63 An Yeecüwa daa a tiŋjini iini. An kiini duunŋon daan küülconde ŋuca ogo, "Kä yäntāŋ Joon yaana a üdon ye, iki dooceni liittäŋ giti, nüüttoon naana iki agä Macii Minneni yen Joon ye. 64 An kiini Yeecüwa ogo, "Iki jaajjini. An ikee kiine, kä waan yaanni ti ke ŋomuk Minneni Mänbaan bi yooŋ cääy nāntā teynä buŋ birrä yen Joon ti, an bi ätä kä curuŋgu yek Polloŋ." 65 An duunŋon daan küülconde burŋu yeene jeññe giti kä piinkä an jaajjin ogo, "Oon yaanni jaay ina anŋi düüci ogo iken iiro ke Joon! İkiin tākīn mā yuŋin ina ŋuca? An tiŋŋe kiirkä yeeke muure. 66 An ikee payde ogo ŋaaka?" An iken luukcin ogo, "Ike päjjidi tüw." 67 An ŋüülŋü ŋomgin kä ŋaangä an giibi kä iŋken an yakkalaŋŋi ike määbi tāŋkin, i agene kumŋon waŋŋin." 68 An kiintä ogo, "Macii, nüüttoon naana iki agä bāto ye, iki jebini kä ŋaani?" 69 An Bütürüc cääy woo üntük. An tuulle yaana ŋuugal ye äatin an ike kiini ogo, "Iki cääna ke Yeecüwa yen mā Jalil." 70 An Bütürüc riccin woo me ŋomgen ti muure. An jaajjin ogo, "Batta ŋäjjä iki jaayä ogo ŋaaka." 71 An wääna ike attee kä äntike yen kaal ti kä cokal ye, yooŋi tuulle yaana ŋuugal ye yaŋkalaŋ ŋuca, an m'aka yudok gunne ti ye kiinne ogo, "Oon yaanni ke Yeecüwa yen mā Naacira." 72 An ŋuca ike riccin woo kä liittäŋ an jaajjin ogo, "Oon yaanna kuju." 73 An kä deeran anŋi m'aka yudok wica ye äatin Bütürüc ti an kiine ogo, "Iki bääkkan daa ke iken, jiik yüükü muure nüüti iki agä män Jalil." 74 An ike jujjin kä tuummu doŋe an liitkede ogo, "Oon yaanna kuju." An kä deeran anŋi toon weekcin. 75 An Bütürüc päjjin jiik'a jaayi Yeecüwa ye ogo, "I toon batta mor weekci iki ika bi reecca woo äänkü kä dāk." An Bütürüc kaaccä woo an weenŋä kä yaac.

27 An wääna tiŋŋawic anŋi ye, duunku dānkä ke yätini yek Yühüüŋŋi nāŋŋä waŋ teyne ogo nääkii ko Yeecüwa. 2 An diigi an iji müükki mügdo Biilaatuc yen mā Ruumaan. 3 An wääna Yahüüja yaana ike ääkki ŋac ina ŋiccee Yeecüwa jooce daa me ke tüwnü ti ye, ike jone lüüjjin an tiilgä gälkä yaaka caykä kä dāk yaakka duukkene duunku dānkä ke yätini. 4 An jaajjin ogo, "Ika nāŋŋä nääŋkä yaackä kä ääkkīn ŋac m'ana doŋe ladaŋ ye." An iken jaajjin ogo, "Ikoon piilgon ŋaaka? Yaanna a iki ti." 5 An Yahüüja tiilgä gälkä yibjene iini kaal yen älanŋä yen Joon ji, an kaaccä woo an doŋe maaññe. 6 An duunku dānkä yakkalaŋ tiil koowi an jaajjin ogo, "Batta päjjidi doocin tuññu älanŋä ji i a tiil yek yimŋä anŋi. 7 An iken duccin jiik an tiil kiññene yiil äjo ogo wääto ogo, nāntā jŋŋä boorgu. 8 An ken ina ke tiññan yiil yaanna batte daa me ogo, Yiil Yimŋä yaanna. 9 Yaakki dääkit barrä yen bāto İrmiya ogo, "Iken kuññu tiilgä gälkä caykä kä dāk, a äccin yaana doocete daa kä mā İcārayiil ye. 10 An kiññene yiil äjo, bata yaana iingana kä Piŋto ye." 11 An Yeecüwa yuuttu mügdo Biilaatuc yen mā Ruumaan ŋome ti, an taaji mügdo ogo, "Iki agä yatkä yen Yühüüŋŋi?" An luugi Yeecüwa ogo, "Iki jaajjini." 12 An wääna kākkenē daa wic duunku dānkä ke yätini yek Yühüüŋŋi ye, i ike batta a lüükcin. 13 An taaji Biilaatuc ogo, "Iki batta tiŋdä kākkinni witkin yaaka üüŋütü me iki ti yaakka?" 14 An batta agee kä luukon kä jiikkalaŋ, an mügdo wiñe diiktin. 15 An yuungu muure ti Poñ Kaaldin Wic ti, mügdo yen mā Ruumaan äkkidi men kä keelok yaana cääy gaŋgar ji an wakä toŋ ye. 16 An waan yaanja ti iken cääygene māŋkalaŋ gaŋgar ji ŋäjjänä battä me ogo Barabaac. 17 An wääna mābaan yoken dülene daa kä ye, i iken taaji Biilaatuc ogo, "A ŋaani ken tākke äkke kä, Barabaac halla Yeecüwa yaana battä me ogo Macii ye?" 18 An ŋäje iken Yeecüwa müükkene daa kä puutin. 19 An wääna Biilaatuc cäyee kä nook yen joonñu wic ti ye, tucki iŋe jiik an kiinne ogo, "M'ana doŋe ladaŋ yaanna daläbu. İka wääccä läaggī kä yaac wüŋrin tiññan kä ike." 20 An duunku dānkä ke yätini toŋ iiri ogo ŋujjo Barabaac ken äkke an Yeecüwa ken nāgji dok. 21 An Biilaatuc toŋ taaññe ogo, "Yaaka kä yewwe yaakki ti wali yaana äkke kä ye?" An toŋ luukcin ogo, "Barabaac!" 22 An tääckī ti Biilaatuc ogo, "An Yeecüwa yaana battä me ogo Macii ye ken naŋä ogo?" An toŋ muure luukcin

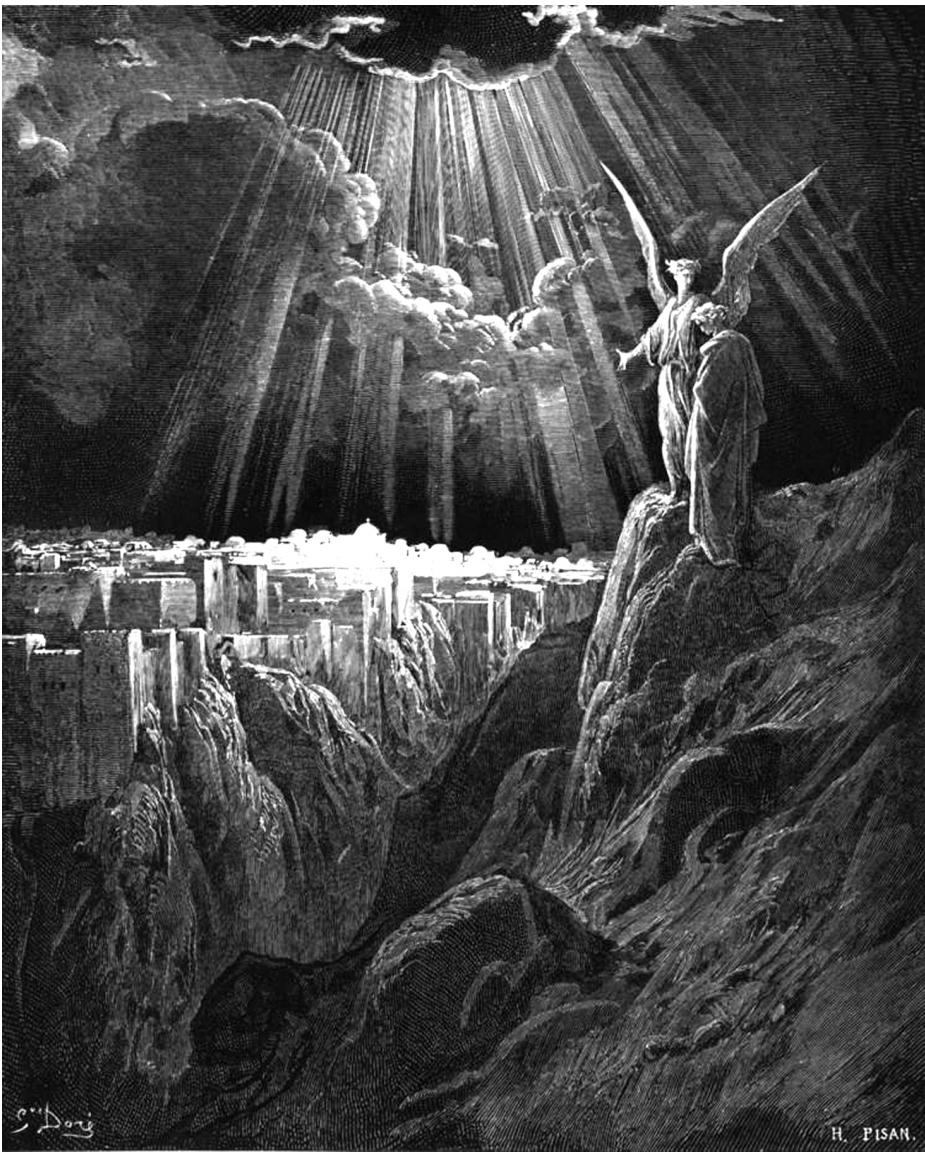
ogo, “Näge ðok kä ðellä kaakkon jok!” 23 An Joon ike makkänä tiññaanji naana ike ðakkänä tääckä ti Biilaatuc ogo, “Ina, a yiñ yaana wali ye ken nanje?” An iken üüttin kä yäaw teŕan ogo, “Näge ðok kä ðellä kaakkon jok!” 24 An wäana yoozene daa Biilaatuc ike batta kändee kä waan, an a büültin ken tält ye, i ike kuññu piik an inke lookke woo me ñomgen ti, an jaajin ogo, “Ika ðonji ladañ kä yimgä oon yaanna. Yaanna a nääñkä yeekic!” 25 An me muure luukcin ogo, “Dalä yimgä yeeke a ikoon ti ke merkä yooko ti!” 26 An Barabaac äkkeneeda. An iinjin ogo Yeecüwa ðooyji me, an müükkenee kääygä mä Ruumaan ogo ðeljii ti kaakkon jok. 27 An kääygä yek mügdo Biilaatuc Yeecüwa koowi, an iji wiñ yeenen ti, an kun yen kääygä ðüüli ti muure ike ti. 28 An burñu yeene güüdi woo, an iñki burñu beel bata yen yätkä. 29 An ŕurki tarbüc eemdin yen küügü an iñkene daa wiñe ti, an ðucki lacan inŕe birrä ti an ðünjin iñi ñome ti an ñiyene yok an kiintä ogo, “Ogook? Yätkä yen Yühüññi!” 30 An njuülki yokin ñaangä, an lacan koowi an jebene daa kä wiñe ti. 31 An wäana ñiyene kä yok ye, i güüdi yokin woo an iñki buruñgu yeeke an koowi iji woo ŕelcätä ti kaakkon jok. 32 An wäana kaaccene kä woo ye, i iken purjin ke oon yanjalañ yen mä Giiräwaan, battä me ogo Camaan, an iñi kääygä ogo kaakkon Yeecüwa koowje äddee. 33 An iken ðakkä ti nantä yaana battä me ogo Kulukuuta ye, an anan ogo nantä yen äwnä men wiñe. 34 An ike iñi määk a ñukin kä kalkale an wäana näkkeneeda kä ye, ike yaakkä kä maanñä. 35 An wäana ike ŕeljene daa ti kaakkon jok ye, iken buruñgu yeeke njuüli giti an nanji kä jaan. 36 An iken cääjjin iñi an ike tiñcä. 37 An wiñe ti iken ðuccin jiik pergin yek cünñä yaana ünñidi ike ti ye jayok ogo, “A Yeecüwa inni, Yätkä yen Yühüññi.” 38 An ñagatñi yakkalañ kä yewwe ŕeli me ke ike, keelok kä buñ birrä ti an yanjalañ kä buñ aam ti. 39 An m’aka kaajit ye yawok kiirä witken bergä kä nääy, 40 an jayok ogo, “Iki yaana jaayä ogo äñlanñä yen Joon ðüümjey giti, an ŕuca korjey niñkä ko ðäk ye! ðonji makkä! Kääjä iñi kaakkon jok naana iki agä Minneni Joon a gütken ye.” 41 An cääna ðuunju ðanjä ke nüüttoni jiik ðoocin yek Joon ke yätini ike ñiyge yok kiintä ogo, 42 “Ike makkalañ manje, an ðoje batta liñde kä makkin! Naana ike a yätkä yen mä Icarayiil ye, dale käjä iñi kaakkon jok tiññaanji, an ikoon bi luggon kä ike. 43 Ike lüggiði kä Joon an dale

ye, kä yaana jaayee kä ogo ike agje Minneni Joon ye.” 44 An cääna ñagatñi yaaka a ŕeljini ti ke ike kaakkonni jugin ye, ike kirgä cääna kä jiik keelkä. 45 An wäana an yuuttee ŕeejiük ye i miüllä ñommañ äätte wic muure ke nanje wuuggu kä ðäk. 46 An wäana wuun ðäk ti ye, Yeecüwa yaajjin kä yäaw mooye an jaajjin ogo, “Ili, Ili, lama cabaktaani?” An anan ogo, “Joon yeeni, Joon yeeni, ika daldaabu ina?” 47 An wäana makkalañ yuddene kä wica an iñngene kä anan ye, i iken jaajjin ogo, “Ike bäärä baŕo iñiya.” 48 Yanjalañ iken ti lüünñu an unŕal küümgene kä määk peñkä an ðoocce lacan ti an läjgeneeda ogo maadje. 49 An meken jaajjin ogo, “Dalä bu pare tika, yoorin naana iñiya bi ätä ike makkänä ye.” 50 An Yeecüwa yaajjin ŕuca kä yäaw mooye an wääktän yeene ðoocce. 51 An kä ðeeran anñi burñu yaana a daanñini äñlanñä ti ye, jeññä giti äññke kä yewwe bäatin iñi kä ñaalonñu ke iñi, an ñommañ bukcin an ðaranñi bääktin. 52 An kälkä witken kupkin, an me ðiirken yek Joon yaaka a tüwin ye, juwin ñaalok. 53 An iken käajin woo kälkä giti, i ðanña Yeecüwa a jüwini, an iken attä baan mooye lanñä ji Oorcaliim an yoken nüütki woo me ðiirken. 54 An wäana ðuungon kääygä yen mä Ruumaan ke kääygä yaaka ke ike däämene Yeecüwa an yuŕtene bukcin ñommañ ke waak’a nanñä ðuuggen ye, iken bojgin kä yaac an jaajjin ogo, “A gütken ike a Minneni yen Joon!” 55 An wica määngä ðirken yakkalañ däämmidi kä utar, a yaaka Yeecüwa bääðänä kä Jaliil an ñuugulunu ye. 56 An Märiyam yaana battä me ogo Majdaliina bilti ke iken ke Märiyam yaana a Yaagüüp ke Yuucip meen ina ke merkälen Jabadi meen. 57 An wäana biigin ti ðäägenee ye, oon yanjalañ a ceeggon äatin ätä Raama battä me ogo Yuucip, an ike cääna a baaddo yen Yeecüwa. 58 An ike attä Biilaatuc ti, an ñujjin ogo Yeecüwa gaane, an Biilaatuc iinjin ogo iñjida ko me. 59 An gaane koowi Yuucip, an paarre yok kä burñu kicconðe yen jünñä me. 60 An maatŕe käl yeene kicconðe ji, yaana agee kä küünñon päam ti bata tuumpoŕe ye. An päam ðüljene ti käl tük an attä. 61 An Märiyam yaana battä me ogo Majdaliina ke Märiyam yanjalañ bilti wica cäyok ñomgen agene ŕukin ti käl wic. 62 An niññä yaana äätidi An Jiñe Wääktän ti ye, ðuunju ðanjä ke Piñriññiñni attä yoken ðüli Biilaatuc ñome ti. 63 An jaajjin ogo, “Mügdo,

ikoon paydon wääna maldo njing'in yaanja mor agee kä üdon kä ye, jaajjin ogo, 'Ika bi juwu ñaalok nünkä kä ðäk tüwnü ti.' 64 Añ iinjä dalä kääł wiñe tiicä me ke nünnä ðäk ti. Nuñkodo baaddoni yeeke äätidi añ gaane kaltä, añ me kiintä ogo, 'Juwono tüwnü ti.' Añ añan yelkitin yaana düüñin ti ye, bi yaajañ kä yaana iijjin ti ye." 65 Añ iken luugi Biilaatuc ogo, "Kuje tiiconi añ ate naje tiinñä bata yaana liilde ye. 66 Añ iken attä añ kääł wiñe nängi tiinñä, añ üülji kä pääm añ märki gin'a njcte daa kä ye, añ ðuccin tiiconi.

kä caay wiñen kä keelok ye attä Jalil, pääm yaana nüütkenne daa Yeecüwa ogo atci ko ye ti. 17 Añ wääna ike yoorene daa kä ye, ike maanji añ yakkalañ juuggen riijjin. 18 Añ Yeecüwa äätin iken ti, añ jaajjin ogo, "Mügdiñ yen pollon jñe ke mügdiñ yen ñommañ wiñe, iñana kä Jooñ muure. 19 Añ wäättan ate añ naje baaddoni toñ ti muure, añ iken büüle kä yäntäñ Wäy ke Minneni ke Wääktäñ Laññä yen Jooñ. 20 Añ iken nüüde dale tinjit wakkä muure yaaka iingene kä ye. Añ wina ika bi ke ikee kamat ke düüñin yen yuungu ti." (aiön g165)

28 Añ tiññä wic yen iijjin ti nünnä ñaŕukel ti, Märïyam yaana battä me ogo Majdalïna ke Märïyam yañkalañ attä ükcidi kääł wiñe. 2 Añ kä ðeerañ añji ñommañ bukcin kä yaac kä yaana malak yen Piŕo kääjenee iñi pollon ji ye, añ äätin añ pääm ðuljene woo, añ cääjjene kä wic. 3 Añ biilke beel bata wilðin, añ burunġu yeeke bowañ bata aak. 4 Añ tiiconi bojgin kä yaac añ yoken tiicin kä liin ke beeljene bata mä tüwñ. 5 Añ malak määngä kiinne ogo, "Ñana ikee booje, ñajjä ikee määje Yeecüwa yaana ŕelji me ti kaakkon jok ina. 6 Ike batta a winni ike juwin ñaalok tüwnü ti, bata yaana jaajjenee kä ye. Ääte nantä yaana niñnee kä ye yoore. 7 Ate kä birañ, añ baaddoni yeeke kiine ogo, 'Ike juwono ñaalok tüwnü ti, añ bilto ti ato ñomgic ti Jalil. Añ ike bi yoorje wica.' Yaaka nüütkenne kä yaakki payde." 8 Añ määngä kääł wiñe dalji iñi kä birañ kä liin, i a küümñin kä jon ñamme mooye, añ lüdgin baaddoni yeeke nüütikutü. 9 Añ kä ðeerañ añji, Yeecüwa purjene kä añ kiinne ogo, "Ogook?" Añ iken wükcin ti ike ti añ tabi kügin kä maanñä. 10 Añ iken kiini Yeecüwa ogo, "Ñana ikee booje. Ate añ mäðgo nüütke ogo ato Jalil, añ ika bi yoorjada wica." 11 Añ wääna määngä äätene kä päy ji ye, i tiiconi yakkalañ attä baan ji, añ ðuunġu ðaŕkä yek Jooñ päkki kä waak'a nänñä ðuuggen ye muure. 12 Añ wääna ðuunġu ðaŕkä purjene ke yätini ye, i iken läälin pugín, añ kääygä iñi tiil kä ðiräk. 13 Añ kiini ogo, "Jaaye ogo baaddoni yeeke ken äätono ko müllä i ikee agje ootin, añ gaane kallii. 14 Añ naana mügdo yaakki tiññe ye, i ikoon bi yuuton ñaalok kä ikee nuñko ñana kaaccede kä tiñidñ giti." 15 Añ kääygä tiil koowi, añ iken nänjin bata yaana daa kiinene daa kä ðuunġu ðaŕkä yek Jooñ ye. Añ jiik yaakki piirjin woo Yühüññi ti ke tiññañ. 16 Añ baaddoni yaaka

The New Jerusalem

"I saw the holy city, New Jerusalem, coming down out of heaven from God, prepared like a bride adorned for her husband. I heard a loud voice out of heaven saying, 'Behold, God's dwelling is with people, and he will dwell with them, and they will be his people, and God himself will be with them as their God.'"

Revelation 21:2-3

Reader's Guide

Jumjum at AionianBible.org/Readers-Guide

The Aionian Bible republishes public domain and Creative Common Bible texts that are 100% free to copy and print. The original translation is unaltered and notes are added to help your study. The notes show the location of eleven special Greek and Hebrew Aionian Glossary words to help us better understand God's love for individuals and for all mankind, and the nature of afterlife destinies.

Who has the authority to interpret the Bible and examine the underlying Hebrew and Greek words? That is a good question! We read in 1 John 2:27, *"As for you, the anointing which you received from him remains in you, and you do not need for anyone to teach you. But as his anointing teaches you concerning all things, and is true, and is no lie, and even as it taught you, you remain in him."* Every Christian is qualified to interpret the Bible! Now that does not mean we will all agree. Each of us is still growing in our understanding of the truth. However, it does mean that there is no infallible human or tradition to answer all our questions. Instead the Holy Spirit helps each of us to know the truth and grow closer to God and each other.

The Bible is a library with 66 books in the Protestant Canon. The best way to learn God's word is to read entire books. Read the book of Genesis. Read the book of John. Read the entire Bible library. Topical studies and cross-referencing can be good. However, the safest way to understand context and meaning is to read whole Bible books. Chapter and verse numbers were added for convenience in the 16th century, but unfortunately they can cause the Bible to seem like an encyclopedia. The Aionian Bible is formatted with simple verse numbering, minimal notes, and no cross-referencing in order to encourage the reading of Bible books.

Bible reading must also begin with prayer. Any Christian is qualified to interpret the Bible with God's help. However, this freedom is also a responsibility because without the Holy Spirit we cannot interpret accurately. We read in 1 Corinthians 2:13-14, *"And we speak of these things, not with words taught by human wisdom, but with those taught by the Spirit, comparing spiritual things with spiritual things. Now the natural person does not receive the things of the Spirit of God, for they are foolishness to him, and he cannot understand them, because they are spiritually discerned."* So we cannot understand in our natural self, but we can with God's help through prayer.

The Holy Spirit is the best writer and he uses literary devices such as introductions, conclusions, paragraphs, and metaphors. He also writes various genres including historical narrative, prose, and poetry. So Bible study must spiritually discern and understand literature. Pray, read, observe, interpret, and apply. Finally, *"Do your best to present yourself approved by God, a worker who does not need to be ashamed, properly handling the word of truth."* 2 Timothy 2:15. *"God has granted to us his precious and exceedingly great promises; that through these you may become partakers of the divine nature, having escaped from the corruption that is in the world by lust. Yes, and for this very cause adding on your part all diligence, in your faith supply moral excellence; and in moral excellence, knowledge; and in knowledge, self-control; and in self-control patience; and in patience godliness; and in godliness brotherly affection; and in brotherly affection, love. For if these things are yours and abound, they make you to be not idle nor unfruitful to the knowledge of our Lord Jesus Christ,"* 2 Peter 1:4-8.

Glossary

Jumjum at AionianBible.org/Glossary

The Aionian Bible un-translates and instead transliterates eleven special words to help us better understand the extent of God's love for individuals and all mankind, and the nature of afterlife destinies. The original translation is unaltered and a note is added to 64 Old Testament and 200 New Testament verses. Compare the meanings below to the Strong's Concordance and Glossary definitions.

Abyssos g12

Greek: proper noun, place

Usage: 9 times in 3 books, 6 chapters, and 9 verses

Meaning:

Temporary prison for special fallen angels such as Apollyon, the Beast, and Satan.

aidios g126

Greek: adjective

Usage: 2 times in Romans 1:20 and Jude 6

Meaning:

Lasting, enduring forever, eternal.

aiōn g165

Greek: noun

Usage: 127 times in 22 books, 75 chapters, and 102 verses

Meaning:

A lifetime or time period with a beginning and end, an era, an age, the completion of which is beyond human perception, but known only to God the creator of the aiōns, Hebrews 1:2. Never meaning simple endless or infinite chronological time in Greek usage. Read Dr. Heleen Keizer and Ramelli and Konstan for proofs.

aiōnios g166

Greek: adjective

Usage: 71 times in 19 books, 44 chapters, and 69 verses

Meaning:

From start to finish, pertaining to the age, lifetime, entirety, complete, or even consummate. Never meaning simple endless or infinite chronological time in Koine Greek usage. Read Dr. Heleen Keizer and Ramelli and Konstan for proofs.

eleēsē g1653

Greek: verb, aorist tense, active voice, subjunctive mood, 3rd person singular

Usage: 1 time in this conjugation, Romans 11:32

Meaning:

To have pity on, to show mercy. Typically, the subjunctive mood indicates possibility, not certainty. However, a subjunctive in a purpose clause is a resulting action as certain as the causal action. The subjunctive in a purpose clause functions as an indicative, not an optative. Thus, the grand conclusion of grace theology in Romans 11:32 must be clarified. God's mercy on all is not a possibility, but a certainty. See ntgreek.org.

Geenna g1067

Greek: proper noun, place

Usage: 12 times in 4 books, 7 chapters, and 12 verses

Meaning:

Valley of Hinnom, Jerusalem's trash dump, a place of ruin, destruction, and judgment in this life, or the next, though not eternal to Jesus' audience.

Hadēs g86

Greek: proper noun, place

Usage: 11 times in 5 books, 9 chapters, and 11 verses

Meaning:

Synonymous with Sheol, though in New Testament usage Hades is the temporal place of punishment for deceased unbelieving mankind, distinct from Paradise for deceased believers.

Limnē Pyr g3041 g4442

Greek: proper noun, place

Usage: Phrase 5 times in the New Testament

Meaning:

Lake of Fire, final punishment for those not named in the Book of Life, prepared for the Devil and his angels, Matthew 25:41.

Sheol h7585

Hebrew: proper noun, place

Usage: 66 times in 17 books, 50 chapters, and 64 verses

Meaning:

The grave or temporal afterlife world of both the righteous and unrighteous, believing and unbelieving, until the general resurrection.

Tartaroō g5020

Greek: proper noun, place

Usage: 1 time in 2 Peter 2:4

Meaning:

Temporary prison for particular fallen angels awaiting final judgment.

Glossary +

AionianBible.org/Bibles/Jumjum---Jumjum-Bible/Noted

Glossary references are below. Strong's Hebrew and Greek number notes are added to 64 Old Testament and 200 New Testament verses. Questioned verse translations do not contain Aionian Glossary words and may wrongly imply *eternal* or *Hell*. * The note placement is skipped or adjusted for verses with non-standard numbering.

Abyssos

Luke 8:31
Romans 10:7
Revelation 9:1
Revelation 9:2
Revelation 9:11
Revelation 11:7
Revelation 17:8
Revelation 20:1
Revelation 20:3

aidios

Romans 1:20
Jude 1:6

aiōn

Matta 12:32
Matta 13:22
Matta 13:39
Matta 13:40
Matta 13:49
Matta 21:19
Matta 24:3
Matta 28:20
Mark 3:29
Mark 4:19
Mark 10:30
Mark 11:14
Luke 1:33
Luke 1:55
Luke 1:70
Luke 16:8
Luke 18:30
Luke 20:34
Luke 20:35
John 4:14
John 6:51
John 6:58
John 8:35
John 8:51
John 8:52
John 9:32
John 10:28
John 11:26
John 12:34
John 13:8
John 14:16

Acts 3:21
Acts 15:18
Romans 1:25
Romans 9:5
Romans 11:36
Romans 12:2
Romans 16:27
1 Corinthians 1:20
1 Corinthians 2:6
1 Corinthians 2:7
1 Corinthians 2:8
1 Corinthians 3:18
1 Corinthians 8:13
1 Corinthians 10:11
2 Corinthians 4:4
2 Corinthians 9:9
2 Corinthians 11:31
Galatians 1:4
Galatians 1:5
Ephesians 1:21
Ephesians 2:2
Ephesians 2:7
Ephesians 3:9
Ephesians 3:11
Ephesians 3:21
Ephesians 6:12
Philippians 4:20
Colossians 1:26
1 Timothy 1:17
1 Timothy 6:17
2 Timothy 4:10
2 Timothy 4:18
Titus 2:12
Hebrews 1:2
Hebrews 1:8
Hebrews 5:6
Hebrews 6:5
Hebrews 6:20
Hebrews 7:17
Hebrews 7:21
Hebrews 7:24
Hebrews 7:28
Hebrews 9:26
Hebrews 11:3
Hebrews 13:8
Hebrews 13:21
1 Peter 1:23

1 Peter 1:25
1 Peter 4:11
1 Peter 5:11
2 Peter 3:18
1 John 2:17
2 John 1:2
Jude 1:13
Jude 1:25
Revelation 1:6
Revelation 1:18
Revelation 4:9
Revelation 4:10
Revelation 5:13
Revelation 7:12
Revelation 10:6
Revelation 11:15
Revelation 14:11
Revelation 15:7
Revelation 19:3
Revelation 20:10
Revelation 22:5

aiōnios

Matta 18:8
Matta 19:16
Matta 19:29
Matta 25:41
Matta 25:46
Mark 3:29
Mark 10:17
Mark 10:30
Luke 10:25
Luke 16:9
Luke 18:18
Luke 18:30
John 3:15
John 3:16
John 3:36
John 4:14
John 4:36
John 5:24
John 5:39
John 6:27
John 6:40
John 6:47
John 6:54
John 6:68

John 10:28
John 12:25
John 12:50
John 17:2
John 17:3
Acts 13:46
Acts 13:48
Romans 2:7
Romans 5:21
Romans 6:22
Romans 6:23
Romans 16:25
Romans 16:26
2 Corinthians 4:17
2 Corinthians 4:18
2 Corinthians 5:1
Galatians 6:8
2 Thessalonians 1:9
2 Thessalonians 2:16
1 Timothy 1:16
1 Timothy 6:12
1 Timothy 6:16
2 Timothy 1:9
2 Timothy 2:10
Titus 1:2
Titus 3:7
Philemon 1:15
Hebrews 5:9
Hebrews 6:2
Hebrews 9:12
Hebrews 9:14
Hebrews 9:15
Hebrews 13:20
1 Peter 5:10
2 Peter 1:11
1 John 1:2
1 John 2:25
1 John 3:15
1 John 5:11
1 John 5:13
1 John 5:20
Jude 1:7
Jude 1:21
Revelation 14:6

eleēse

Romans 11:32

Geenna

Matta 5:22
Matta 5:29
Matta 5:30
Matta 10:28
Matta 18:9
Matta 23:15
Matta 23:33
Mark 9:43

Mark 9:45
Mark 9:47
Luke 12:5
James 3:6

Hadēs

Matta 11:23
Matta 16:18
Luke 10:15
Luke 16:23
Acts 2:27
Acts 2:31
1 Corinthians 15:55
Revelation 1:18
Revelation 6:8
Revelation 20:13
Revelation 20:14

Limnē Pyr

Revelation 19:20
Revelation 20:10
Revelation 20:14
Revelation 20:15
Revelation 21:8

Sheol

ĭjjĭn 37:35
ĭjjĭn 42:38
ĭjjĭn 44:29
ĭjjĭn 44:31
Numbers 16:30
Numbers 16:33
Deuteronomy 32:22
1 Samuel 2:6
2 Samuel 22:6
1 Kings 2:6
1 Kings 2:9
Job 7:9
Job 11:8
Job 14:13
Job 17:13
Job 17:16
Job 21:13
Job 24:19
Job 26:6
Psalms 6:5
Psalms 9:17
Psalms 16:10
Psalms 18:5
Psalms 30:3
Psalms 31:17
Psalms 49:14
Psalms 49:15
Psalms 55:15
Psalms 86:13
Psalms 88:3
Psalms 89:48

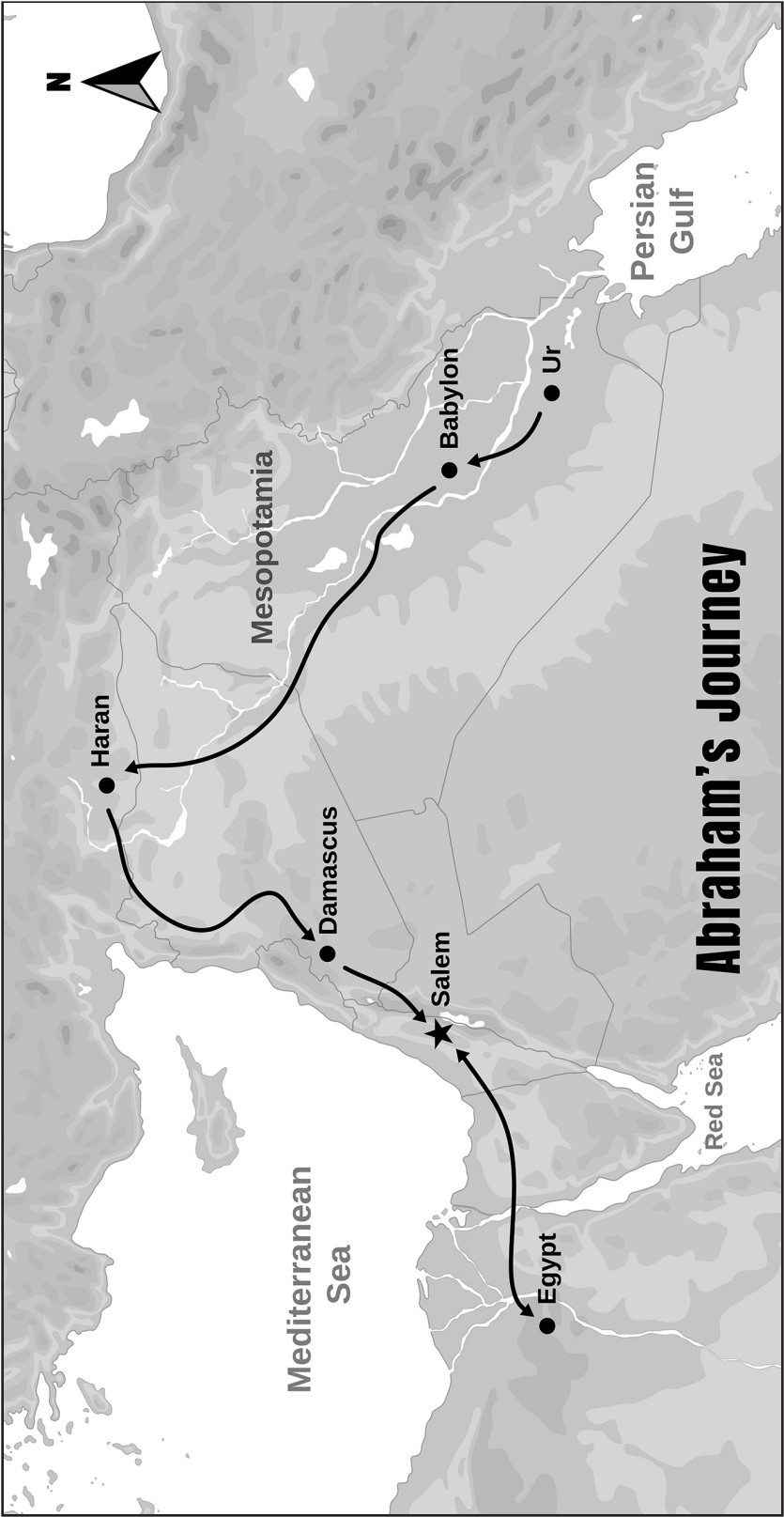
Psalms 116:3
Psalms 139:8
Psalms 141:7
Proverbs 1:12
Proverbs 5:5
Proverbs 7:27
Proverbs 9:18
Proverbs 15:11
Proverbs 15:24
Proverbs 23:14
Proverbs 27:20
Proverbs 30:16
Ecclesiastes 9:10
Song of Solomon 8:6
Isaiah 5:14
Isaiah 7:11
Isaiah 14:9
Isaiah 14:11
Isaiah 14:15
Isaiah 28:15
Isaiah 28:18
Isaiah 38:10
Isaiah 38:18
Isaiah 57:9
Ezekiel 31:15
Ezekiel 31:16
Ezekiel 31:17
Ezekiel 32:21
Ezekiel 32:27
Hosea 13:14
Amos 9:2
Jonah 2:2
Habakkuk 2:5

Tartaroō

2 Peter 2:4

Questioned

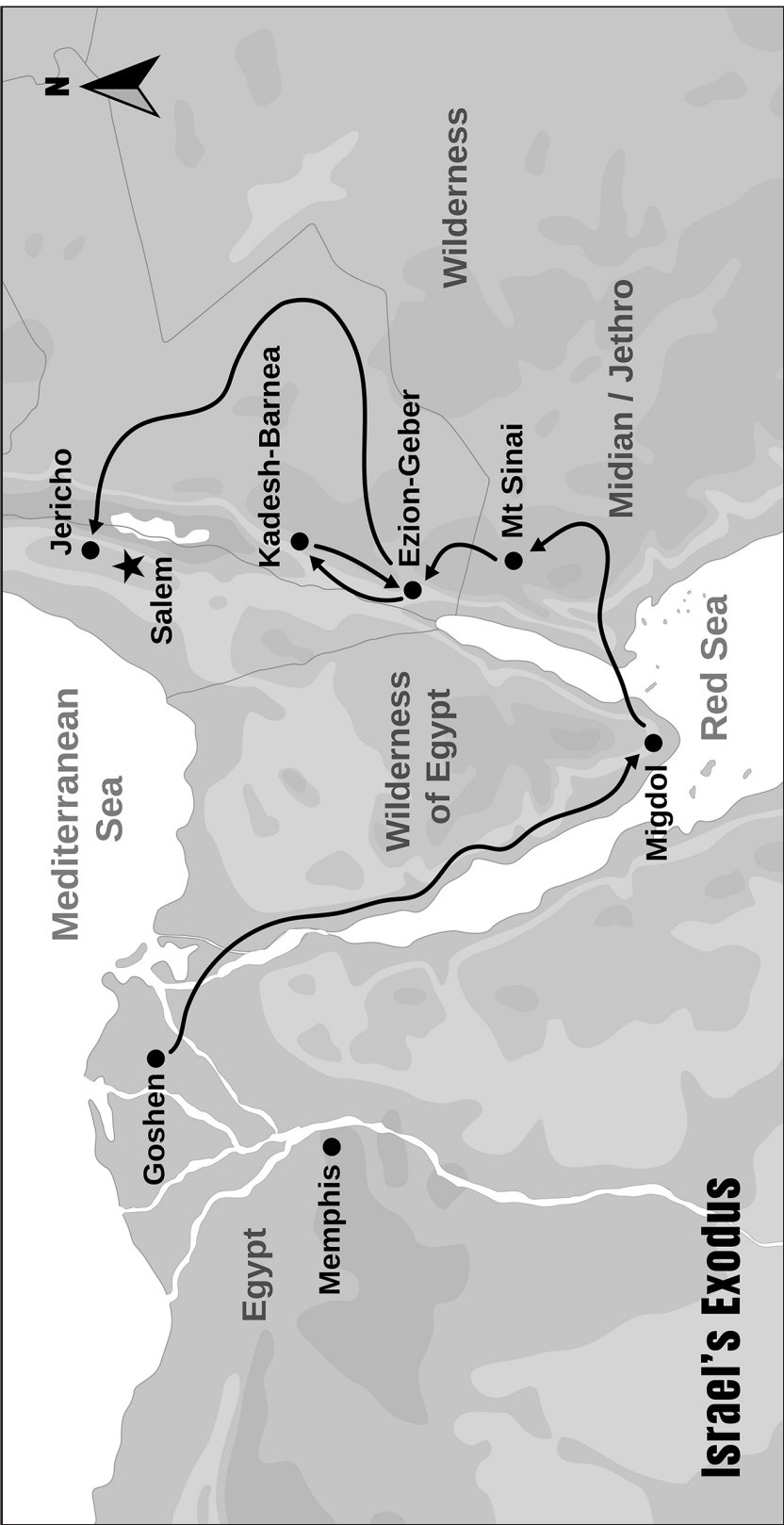
None yet noted

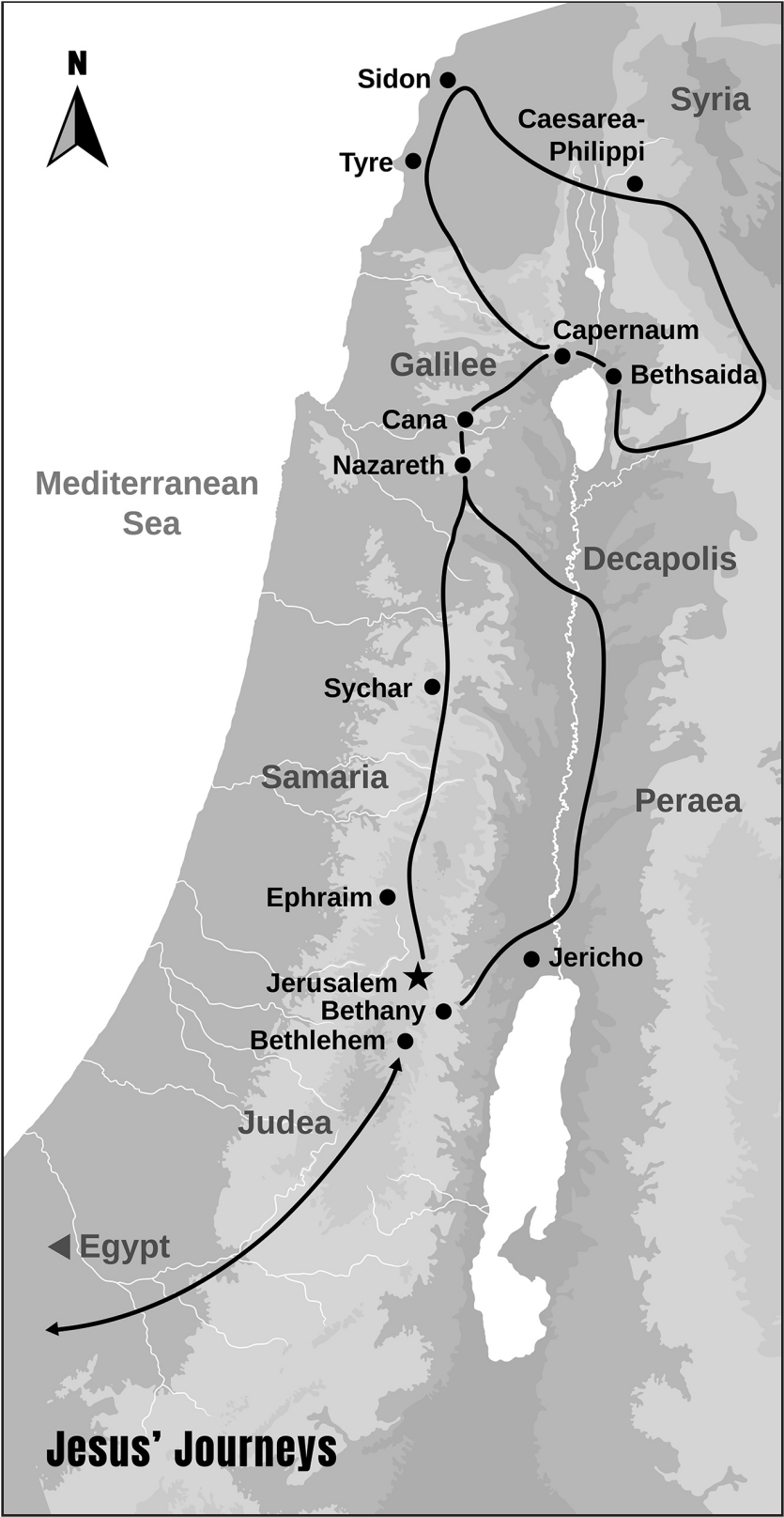
Abraham's Journey

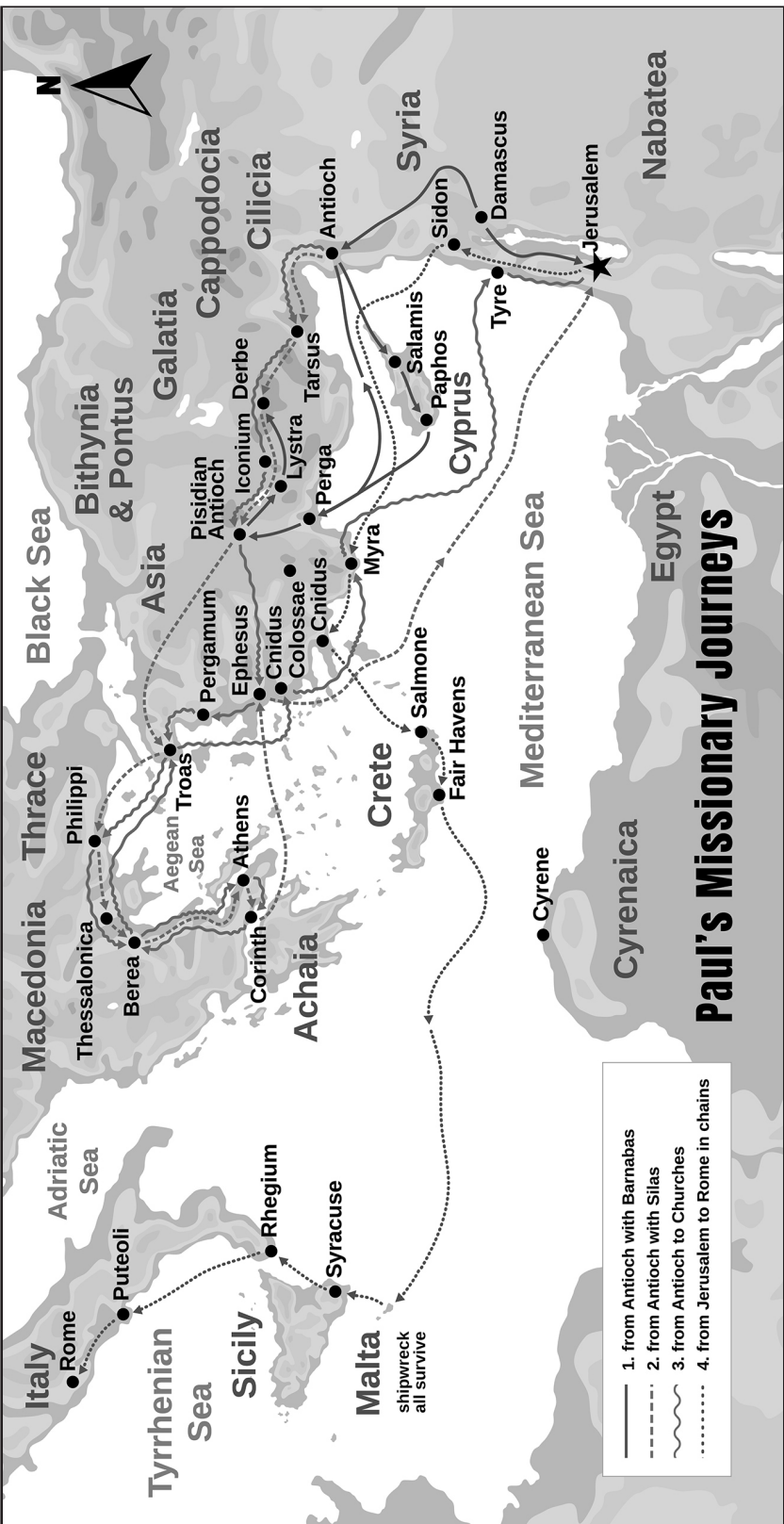
"By faith, Abraham, when he was called, obeyed to go out to the place which he was to receive for an inheritance. He went out, not knowing where he went"

Hebrews 11:8

"When Pharaoh had let the people go, God didn't lead them by the way of the land of the Philistines, although that was near; for God said, 'Lest perhaps the people change their minds when they see war, and they return to Egypt'" Exodus 13:17

"Paul, a servant of Jesus Christ, called to be an apostle, set apart for the Good News of God"

Romans 1:1

Creation 4004 B.C.

Adam and Eve created	4004
Tubal-cain forges metal	3300
Enoch walks with God	3017
Methuselah dies at age 969	2349
God floods the Earth	2349
Tower of Babel thwarted	2247
Abraham sojourns to Canaan	1922
Jacob moves to Egypt	1706
Moses leads Exodus from Egypt	1491
Gideon judges Israel	1245
Ruth embraces the God of Israel	1168
David installed as King	1055
King Solomon builds the Temple	1018
Elijah defeats Baal's prophets	896
Jonah preaches to Nineveh	800
Assyrians conquer Israelites	721
King Josiah reforms Judah	630
Babylonians capture Judah	605
Persians conquer Babylonians	539
Cyrus frees Jews, rebuilds Temple	537
Nehemiah rebuilds the wall	454
Malachi prophecies the Messiah	416
Greeks conquer Persians	331
Seleucids conquer Greeks	312
Hebrew Bible translated to Greek	250
Maccabees defeat Seleucids	165
Romans subject Judea	63
Herod the Great rules Judea	37

(The Annals of the World, James Usher)

Jesus Christ born 4 B.C.

New Heavens and Earth

	Christ returns for his people
1956	Jim Elliot martyrd in Ecuador
1830	John Williams reaches Polynesia
1731	Zinzendorf leads Moravian mission
1614	Japanese kill 40,000 Christians
1572	Jesuits reach Mexico
1517	Martin Luther leads Reformation
1455	Gutenberg prints first Bible
1323	Franciscans reach Sumatra
1276	Ramon Llull trains missionaries
1100	Crusades tarnish the church
1054	The Great Schism
997	Adalbert martyrd in Prussia
864	Bulgarian Prince Boris converts
716	Boniface reaches Germany
635	Alopen reaches China
569	Longinus reaches Alodia / Sudan
432	Saint Patrick reaches Ireland
397	Carthage ratifies Bible Canon
341	Ulfilas reaches Goth / Romania
325	Niceae proclaims God is Trinity
250	Denis reaches Paris, France
197	Tertullian writes Christian literature
70	Titus destroys the Jewish Temple
61	Paul imprisoned in Rome, Italy
52	Thomas reaches Malabar, India
39	Peter reaches Gentile Cornelius
33	Holy Spirit empowers the Church

(Wikipedia, Timeline of Christian missions)

Resurrected 33 A.D.

What are we?			▶		Genesis 1:26 - 2:3	
How are we sinful?			▶		Romans 5:12-19	
Where are we?			▶			
					Innocence	
			Eternity Past		Creation 4004 B.C.	
▶ Who are we?	God	Father		John 10:30	Genesis 1:31	
		Son				
		Holy Spirit				
	Mankind	Living			God's perfect fellowship with Adam in The Garden of Eden	
		Deceased believing				
		Deceased unbelieving				
	Angels	Holy		Genesis 1:1	No Creation No people	
		Imprisoned				
		Fugitive				
		First Beast				
		False Prophet				
		Satan				
Why are we?			▶		Romans 11:25-36, Ephesian 2:7	

Mankind is created in God’s image, male and female He created us

Sin entered the world through Adam and then death through sin

When are we?				
Fallen				Glory
Fall to sin No Law	Moses' Law 1500 B.C.	Christ 33 A.D.	Church Age Kingdom Age	New Heavens and Earth
1 Timothy 6:16 Living in unapproachable light				Acts 3:21 Philippians 2:11 Revelation 20:3 God's perfectly restored fellowship with all Mankind praising Christ as Lord in the Holy City
John 8:58 Pre-incarnate		John 1:14 Incarnate	Luke 23:43 Paradise	
Psalm 139:7 Everywhere		John 14:17 Living in believers		
Ephesians 2:1-5 Serving the Savior or Satan on Earth				
Luke 16:22 Blessed in Paradise				
Luke 16:23, Revelation 20:5,13 Punished in Hades until the final judgment				
Hebrews 1:14 Serving mankind at God's command				
2 Peter 2:4, Jude 6 Imprisoned in Tartarus				Matthew 25:41 Revelation 20:10 Lake of Fire prepared for the Devil and his Angels
			Revelation 20:13 Thalaasa	
1 Peter 5:8, Revelation 12:10 Rebelling against Christ Accusing mankind			Revelation 19:20 Lake of Fire	
			Revelation 20:2 Abyss	

For God has bound all over to disobedience in order to show mercy to all

Destiny

Jumjum at AionianBible.org/Destiny

The Aionian Bible shows the location of eleven special Greek and Hebrew Aionian Glossary words to help us better understand God's love for individuals and for all mankind, and the nature of after-life destinies. The underlying Hebrew and Greek words typically translated as *Hell* show us that there are not just two after-life destinies, Heaven or Hell. Instead, there are a number of different locations, each with different purposes, different durations, and different inhabitants. Locations include 1) Old Testament *Sheol* and New Testament *Hadēs*, 2) *Geenna*, 3) *Tartaroō*, 4) *Abyssos*, 5) *Limnē Pyr*, 6) *Paradise*, 7) *The New Heaven*, and 8) *The New Earth*. So there is reason to review our conclusions about the destinies of redeemed mankind and fallen angels.

The key observation is that fallen angels will be present at the final judgment, 2 Peter 2:4 and Jude 6. Traditionally, we understand the separation of the Sheep and the Goats at the final judgment to divide believing from unbelieving mankind, Matthew 25:31-46 and Revelation 20:11-15. However, the presence of fallen angels alternatively suggests that Jesus is separating redeemed mankind from the fallen angels. We do know that Jesus is the helper of mankind and not the helper of the Devil, Hebrews 2. We also know that Jesus has atoned for the sins of all mankind, both believer and unbeliever alike, 1 John 2:1-2. Deceased believers are rewarded in Paradise, Luke 23:43, while unbelievers are punished in Hades as the story of Lazarus makes plain, Luke 16:19-31. Yet less commonly known, the punishment of this selfish man and all unbelievers is before the final judgment, is temporal, and is punctuated when Hades is evacuated, Revelation 20:13. So is there hope beyond Hades for unbelieving mankind? Jesus promised, *"the gates of Hades will not prevail,"* Matthew 16:18. Paul asks, *"Hades where is your victory?"* 1 Corinthians 15:55. John wrote, *"Hades gives up,"* Revelation 20:13.

Jesus comforts us saying, *"Do not be afraid,"* because he holds the keys to *unlock* death and Hades, Revelation 1:18. Yet too often our *Good News* sounds like a warning to *"be afraid"* because Jesus holds the keys to *lock* Hades! Wow, we have it backwards! Hades will be evacuated! And to guarantee hope, once emptied, Hades is thrown into the Lake of Fire, never needed again, Revelation 20:14.

Finally, we read that anyone whose name is not written in the Book of Life is thrown into the Lake of Fire, the second death, with no exit ever mentioned or promised, Revelation 21:1-8. So are those evacuated from Hades then, *"out of the frying pan, into the fire?"* Certainly, the Lake of Fire is the destiny of the Goats. But, do not be afraid. Instead, read the Bible's explicit mention of the purpose of the Lake of Fire and the identity of the Goats, *"Then he will say also to those on the left hand, 'Depart from me, you cursed, into the consummate fire which is prepared for... the devil and his angels,'"* Matthew 25:41. Bad news for the Devil. Good news for all mankind!

Faith is not a pen to write your own name in the Book of Life. Instead, faith is the glasses to see that the love of Christ for all mankind has already written our names in Heaven. *"If the first fruit is holy, so is the lump,"* Romans 11:16. Though unbelievers will suffer regrettable punishment in Hades, redeemed mankind will never enter the Lake of Fire, prepared for the devil and his angels. And as God promised, all mankind will worship Christ together forever, Philippians 2:9-11.

Disciple All Nations

Aj wááttan ate aj náje baaddoni ɔɔj ti muure, aj iken biüle ká yántáj Wáy ke Minneni ke Wáákáj Laŋá yen Joɔj. - Matta 28:19

